

საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის (თბილისი) და საქართვე-
ლის სოციალდემოკრატიული პარტიის ხანძვარგარეული ბიუროს (პარიზი) სოციალდემოკრატიული
პარტია
დროებითი ცენტრალური ორგანო

Organe central temporaire du Parti Social-Démocrate de Géorgie (Tbilissi)
et le Bureau à l'Étranger (Paris) du Parti Social-Démocrate de Géorgie

832
1990/3

ჩვენ დროშა

"NOTRE DRAPEAU"

დააკისბულია ნომი უმრღანია: 8106

Nr. 3(117)

„ნიეთიერი კეთილდღეობა როგორც დედაბოძი ადამიანის ცხოვრე-
ბისა; თავისუფლება მთელი ერისა და ავითეული პიროვნებისა.“

„მესამე დასი“, 1893 წელი.

დამოუკიდებელი საქართველოს დაპყრობის 69-ე წლისთავი

I.

ავღნიშნავთ რა დღეს, 1990 წლის 25 თებერვალს, დამოუკიდებელი საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის დაპყრობის 69-ე წლისთავს, - ჯერ გვხურს მოვიგონოთ ყოველი ქართველი, საქართველოს ყოველი მოქალაქე, რომლებმაც თავი შეხსნიეს საქართველოს თავისუფლების საქმეს, ამ შემთხვევაში, 1921 წლის თებერვალ-მარტში, როცა საქართველოში მძვინვარებდა მიმხდური მყრის წინააღმდეგ ბრძოლები. ამგვარად, საქართველო, ჩვენი ერი იბრძოდა საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის დამოუკიდებლობის და სუვერენიტეტის შეხანარჩუნებლად.

II.

ამ უთანახმრო იმში ჩვენ დავმარცხდით, და საქართველოში გაბაჟინდა ბოლშევიკური რეჟიმი, რის შედეგად საქართველო, როგორც საერთაშორისო სამართლის სუბიექტი, ვაქრა საერთაშორისო ახპარეზიდან, თუმცა საბჭოთა კონსტიტუცია საქართველოს "სუვერენულ რესპუბლიკას" უწოდებს, რაც ფიქციაა და ხხვა არაფერი.

III.

მაგრამ, როგორც ჩანს, გორბაჩოვისეული "გარდაქმნა-საჯაროობა-დემოკრატიზაცია" იხე შირს არ მიღის, რომ კითხვის ქვეშ იქნეს დაყენებული საბჭოთა რუსეთის იმპერია, საბჭოთა კავშირი, რომელიც ხხვა არაფერია თუ არა ხელოვნურად შეგოიჯებული კოლინიური სახელმწიფო.

IV.

და აღნიშნული ფაქტების პირისპირ, თბილისის 9 აპრილის ჭრაგელიამ კიდე უფრო გაამწვავა იხელად გამწვავებული მღვთმარეობა საქართველოში, რომლის დროს დიდმპყრობელმა-შოვინისებმა არა მარტო ქიმიური საწამლავი ნივთიერებანი გამოიყენეს საქართველოს თავისუფლებისათვის მებრძოლების წინააღმდეგ, არამედ მიმართეს ძველ იმპერიულიზატორს, მაქიაველურ პოლიტიკას - "გათიშე და იბაჟონე" - და ქართველი ერის წინააღმდეგ აამხედრეს ჩვენი ძმები აფხაბები და საქართველოში მუღმცად მცხოვრები აბერბაიჯანელები და ოხები.

V.

რა ვახხვიკირია, რომ ახეთ პირობებში საქართველოში იმღენად დამაბულია მღვთმარეობა, რომ ჩვენი ერი კელელბა მიყენებული, რომლისაგან "უკან დახევის" ვბა თითქოს ვაღაჭრილია. და ეს რომ ახეა, ამის დახადახეურებლად არაერთი მოწოდება შევევიძლია მოვიყვანოთ, რომლითაც ჩვენი ერის არაერთი პირი მოუწოდებს "კელელზე მიყენებულთ" - ემოციებს, ვრძნიბებს თავი დააღწიონ და "სივი", "გონიერი" აბროკება ვახლეს ყოველი მოქმედების საფუძველი.

VI.

აღხანიშნავია აგრეთვე იხივ, რომ ამგვარ დამაბულ პირობებში, როცა საქართველოს მიხახლეობის დიდი უმრავლესობა საქართველოს დამოუკიდებელი და სუვერენული სახელმწიფოს აღღვენახ მოითხოვს, როგორც ეს იყო 1918-1921 წლებში, - მისკოვის პარტიული ხელმღვანელობა - ერთი მხრივ - თითქოს მოითხოვს იხგორიანი

"თორი ლაქების" შევსებას, მავრამ-მეორე მხრივ - ქიმიური საწამლავი ნივთიერებათა გამოყენებისაგანაც არ იხევეს უკან, თუ ეს რუსეთის იმპერიის მიზნების რეზერვების ემსახურება.

VII.

აღბათ, ეს არის ერთერთი მიზეზი იმისა, რომ ვამთ "კომუნისტური" წერილთა მიუღი ციკლი გამოქვეყნდა, დაწყებული 1989 წლის ნოემბრიდან, იმის შესახებ - იყო საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის დაპყრობა საბჭოთა რუსეთის მიერ "ოკუპაცია, ინფერვენცია, ძალადგანებოთი გასაბჭოება თუ..." და აქ, მრავალი წერტილია დახმული, რომ არ იოქვას სიფყვა - დ ა ვ ყ რ მ ბ ა.

VIII.

გასაკვირი ყველაფერ ამამი ის არის, რომ 25 თებერვლის იხტორიულ ფაქტში პოლიტიკურად გამოსაკველვი არაფერი არ არის, ვინაიდან ყველა იხტორიული ფაქტი ხახებია:

1. საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკა დე ფაქტო და დე იურე იცნო საბჭოთა რუსეთმა, ღენინის მთავრობამ 1920 წლის 7 მაისის რუსეთ-საქართველოს საზავი ხელშეკრულებით.
2. 1921 წლის 11 თებერვალს, საბჭოთა რუსეთმა, ღენინის მთავრობამ, იმის გამოცხადებულად, თავს დაეხსა საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკას ხუთი მხრიდან და, დაახლოებით, ერთ-თვე-ნახევარი იმის შემდეგ, დაიპყრო დამოუკიდებელი საქართველო.
3. ამგვარად, 1921 წლის თებერვალ-მარტის რუსეთ-საქართველოს იმი იყო ერთი ხუვერენული ხახელმწიფოს - რუსეთის მიერ, მეორე ხუვერენული ხახელმწიფოს - საქართველოს დ ა ვ ყ რ მ ბ ა.
4. მავრამ ამ დაპყრობას ხხვა განმომიღებან გააჩნია: დამოუკიდებელი საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკა საბჭოთა რუსეთმა აღკვეთა პირისაგან მიწისა და იგი - ჯერ - ამიერკავკასიის ფედერაციამი, ხოლო - შემდეგ - საბჭოთა კავშირის შემადგენლობამი შეიყვანა და ამით რუსეთის პრევიციით, თავისებურ კოლონიად აქცია.

IX.

და თუ რა უბედურება დააყება თავს საბჭოთა რუსეთმა საქართველოს, ქართველ ხალხს ამ გავლილი 69 წლის განმავლობამი, - ამის ფრაგიკული ნიშანსხვეუბია, როგორც ავღნიშნეთ, 1921 წლის თებერვალ-მარტის რუსეთ-საქართველოს იმი, 1924 წლის ავღნიშნის აჯანყება, მეორე მსოფლიო იმი, 1956 წლის 9 მარტი, და ახლა, 1989 წლის 9 აპრილი, რომელიც ყველა წინა ფრაგიკული მოვლენები-საგან იმით გამოიჩინევა, რომ ახლა ქიმიური საწამლავი ნივთიერებაც კი გამოიყენა მგერმა ჩვენს წინააღმდეგ.

X.

და ავღნიშნავთ რა დამოუკიდებელი საქართველოს დაპყრობის 69-ე წლისთავს, დღეს, 1990 წლის 25 თებერვალს, - ჩვენი მოთხოვნა იყო, არის და რჩება: იხევე უნდა აღხდგეს საქართველოს დამოუკიდებლობა და ხუვერენიბა, როგორც ეს იყო 1918-1921 წლებში. ამ მოთხოვნიდან "უკან დახახავე გზა" ჩვენ არ გავკანია.

XI.

მავრამ მოხკოვის ხელმძღვანელობა წავა ამგვარ "ღაფთობაში". აი, ის დიდი უცნობი კითხვა, რომელზედაც პასუხის გაცემას მოხკოვი, ჯერჯერობით, ვაურბის, და "კონსტრუქციური რეფორმებით" ცდილობს სასიწარკვეთილებამდე მიხული ქართველი ხალხის ისევ მოხკოვის ბაფონობის ქვეშ დარჩენას.

ჩვენი მოთხოვნა კი იყო, არის და რჩება:

საბჭოთა რუსეთ-საქართველოს სა-ერთა-შორისო ურთიერთობის შაშა ისევ-უნდა-გახდეს 1920 წლის 7 მაისის საბჭოთა რუსეთ-საქართველოს საშავო ხელშეკრულება, რომელიც იურიდიულად დღესაც ძალაშია, ვინაიდან ქართველ ხალხს არახოდეს არ უცენია დამოუკიდებელი საქართველოს დაცურება საბჭოთა რუსეთის მიერ 1921 წლის თებერვალ-მარტში; და 1920 წლის 7 მაისის საშავო ხელშეკრულება ისევ შევა ძალაში ფაქტურადაც, როცა საქართველოდან გაყვანილ იქნება საბჭოთა რუსეთის საოკუპაციო-ჯარები.

კ.ი.

პარიზი, 1990 წლის 25 თებერვალი

მორიგი საკითხები - "აქვე და ახლავე"

წამბამთ ლიფვა-ღაფთობა-ეხფონებს!

I.

"ამგვარად, ეს ნიშნავს საბჭოთა კავშირიდან ყოველმეზობვევაში განხვას?" - შეკითხა ლიფვის დედაქალაქ კილანში ლიფველთა ათახობით თავმოყრილ მიხელი გორბაროვი მისი სამღლიანი ვიზიფის დროს ლიფვაში, რომელიც მამათს, 13 იანვარს დამთავრდა, რაზედაც ხალხმა შესძახა: "ღიას, ღიას". გორბაროვმა თითქმის ვერ გაიგო, ისევ შესძახა: "კი თუ არა?". ხალხმა ისევ გაიმეორა: "ღიას". გორბაროვმა ისევ: "გახვლა?" - ხალხმა ისევ: "ღიას". "მე გეკითხებით, - თქვა გორბაროვმა, - მხოლოდ იმიფომ, რომ ყველამ საბჭოთა კავშირში გაიგოს და მასზე დაფიქრდეს, თუ რას ფიქრობენ მათი ლიფველი ძმები".

II.

შეუძლებელია, რომ გორბაროვმა ვერ გაიგო თუ რას ხერხ ლიფვის ხალხს, როცა ვილანში, კათედრალის მოედანზე თავმოყრილი სამახი-ათახიანი დემოუნფრაცია ერთხმად გაიძახილა "თავისუფლება, თავისუფლება!" და ანალოგიური მდგომარეობა არის ლაფთობა და ეხფონეთში, რაც იმას მოწმობს, რომ ბაფთობისპირეთის მოკავშირე რესპუბლიკები - ლიფვა, ლაფთობა, ეხფონეთი - ერთხმად მოითხოვენ მათი დამოუკიდებელი და ხუვერენული სახელმწიფოების ისევ-აღდგენას, და კრემლმა მათ შორის შედღის ჩამოგდება ვერ მოახერხა, რომ ემოქმედა იმპერიული ბახრი იარაღის შესაბამისად: "ვათიმე და იბაფონე".

და ხაუბლურით, განსაკუთრებით აღვილი აქვს აბერბაიჯანელებსა და ხომხუნებს მორიხ.

VII.

ნუთუ დასაჯერებელია, რომ კავკასიის ერები და ეროვნებები არ ღვას ეხსონეთ-ლიფვა-ლაფვიის "ცოვი აზროვნების" ღონეშე და ერობოლივი მოქმედების ხამაგი-ეროთ ერომანეთის წინააღმდეგ მოქმედებას ამჯომინებენ? -

და გორბაჩოვის კრემლი?.. იმის მაგივრად, რომ დამოუკიდებლობა და ხუვერენი-ბა მიანიჭოს საბჭოთა იმპერიადი ძალით მოქცეულ ერებს, გორბაჩოვიც ხამხედრო ძალის გამოყენების გზას დაადგა ახლაც, აბერბაიჯანსა და ხომხეთში. ეხაა"გა-რდაქმნა"თუ რუხეთის აწ ღრმოიკმული იმპერიის შენარჩუნების უდა?..

კარლო ინახარიძე
მიუნხენი, 1990 წლის 1 თებერვალი
*****

"ო ხ უ რ ი კ მ ი რ ი"

მიღა ქართლი შექმნილი მღვომარეობის გამო

I.

ჩვენ უკვე ვილაპარაკეთ "აფხაზური კომირის" თუ "მაჰ-აბახის მემკვიდრეებზე ქვემო ქართლი" და ავღმინეთ, რომ კრემლის "მიმინოები" და "მგრედები", ე.ი. "ერთიანი და განუყოფელი" რუხეთის თუ უფრო "ლიბერალური პოლიციის" მო-მხრეები, როგორც ჩანს, ეროვნულ საკითხში ერთი აზრის არიან: როგორმე შეხ-ძონ რუხეთის შეგოჯიჯებელი უმველებელი იმპერიის შენარჩუნება "რაც არ უნ-და დაჯღებ".

II.

ამგვარი დიდმპყრობელურ-მოვიინისფური პოლიციის ხამხახურში იღვენ, ვთქვათ, მეფის რუხეთის "კონკისფაფორი" კავკასიაში - ერმოლოვი, რომლის ღომუნგი იყო: "იარსებებს საქართველი - იარსებებს კავკასიის პრიბლემა"; ხვალინი, რომელმაც საქართველიზე "ცხელი უთის გაფარება" მიინღომა 1922 წელს, საქარ-თველის დაპყრობის შემდეგ და გააფარა არა მარცო "ცხელი უთი" ქართველი ერის ხხულებზე; ლეო ფროცვი, რომელმაც დაიმუქრა: თუ ჩვენ, ე.ი. რუხები საქართველის დავგოვებთ, ისე მივარფყამთ კარებს, რომ საქართველიდან არაფერი არ ღარჩებოი.

III.

და, როგორც ხჩანს, ამგვარი პოლიციის ცხოვრებაში გაფარებისათვის, კრემლი, როგორც ყოველი იმპერიული სახელმწიფო, იყენებს არა მარცო "გათომე და იბაფო-ნეს" ცნობილ ვაი-პოლიციკას საქართველიში, არამედ ნაწილ-ნაწილ დაარჩივა სა-ქართველის სახელმწიფოებრივი ფერიფორია საქართველის დამპყრობის შემდეგ, 1921 წლის თებერვალ-მარცში, რომლის ღრობ დამოუკიდებელი საქართვე-ლის 91.100-კვადრატულ კილომეტრ ფერიფორიიდან, საბჭოთა საქართველის მხოლოდ 69.700-კვადრატული კილომეტრი დაუფოვა; და ერთი მოზრდილი ნაწილი ქართული მიწისა - ხოჭი და მისი რაიონი - თვით რუხეთმა მიიკუთნა თითქოს რუხეთს ფე-რიფორია აკვლებ.

IV.

მაგრამ ამითაც არ დაკმაყოფილდა კრემლი: ქართულ მიწაზე, ქართველი ზოგადი კაცების "ლოცვა-კრთხეუით", ჩამოსახლებულ იქნა არა-ქართველები, რომელთა ნაწილი უკვე ისე გათამამდნენ, რომ ქართველებს ღვენიან საქართველოში; და, კრემლის მხარდაჭერით, ისე გათამამებულნი არიან, რომ არავითარ მორალურ მოთხოვნასაც კი არ იცავენ, რის შედეგად კრემლი ხან "აფხაზურ კოზირს", ხან "მახ-აბაზურ კოზირს", და ახლა "ოსურ კოზირს" იყენებს ჩვენს, ე.ი. ქართველი ერის, საქართველოს წინააღმდეგ.

V.

"ოსური კოზირის" გვითამამების ყველაზე უფრო შემზარავი ფაქტია, თუ გნებავთ, შემდეგი ფაქტები, რა თქმა უნდა, სხვა მრავალთა შორის: ვახუშტი წიგნითი-ორილი ვითარებებშია ოსების ჯგუფმა "ჯგუფურად გაუპატიმრეს და მხეურად აწამეს ქართველი ეკონა". და ახლა, 1990 წლის 3 იანვარს - "...ცხინვალის რაიონის ხოფელ ფრისში... ნიკორიძეების ოჯახს თავს დაესხა შეიარაღებული ბრძოლა და... აკვანში ფეხით მოკლეს 9 თვის თოთი ბავშვი". კომენტარი, რომ იყვიან ხოფე, შედეგია, ვინაიდან გრძნობა იპყრობს ამ ბარბაროზული აქტის აღმქმელს. მაგრამ გრძნობის აყლა რომ დამდუკვლია, როცა ჩვენ საქმე გვაქვს არა მარტო თოთი-ორილი შიდა ქართლში მცხოვრებ ოსებთან, რომლებმაც, როგორც ხიანს, აზროვნების უნარიანობა სრულიად დაკარგეს, - არამედ მათ უკან მდგომი აწ უკვე, როგორც ვაღმგვეყმენ, თოქმის, სრულიად ვარუებულ კავახიის მთების იქეთ მცხოვრებ ოსებთან და... მათ მფარველებ კრემლის დიდმპყრობელ-მონისხებთან, რომლებიც, ამ-ჯერად, "მოხდენილად" იყენებენ "ოსურ კოზირს" საქართველოს, ქართველი ერის წინააღმდეგ?!

VI.

თუ რამდენად გეგმა-ზომიერია კრემლის დიდმპყრობელ-მოვინიხებების "გათიშე და იბაფონეს" აწ უკვე დრომოჭმული ვაი-პოლიტიკა, ამის მავალითია, "ოსური კოზირის" შემთხვევაში, ის ფაქტი, რომ კრემლი, ისევე როგორც მეფის რუსეთი, - ყოველთვის მოქმედებდა ქართველი ერის ვარუების - და თუ ეს შეუძლებელი ვახლებოდა - ფიზიკური მოსპობისათვისაც კი. 60-იან წლებში, როგორც პრესა იყვობინება ("კომ.", 5.1.1990), ოსები ოსეთში (ოსეთი მხოლოდ ერთი არსებობს კავახიის მთების ჩრდილოეთით) დიდ აქტიურობას იჩენდნენ ცხინვალ-აღაგირ-ორ-ჯონიკიძის, ე.ი. როკის საულეფხილო გზის შექმნისათვის, რომლის გეგმა საქართველოში კი არა, ღუნიზგრადში დანპროექტებს; მიუხედავად საქართველოს მთავრობის მოთხოვნისა - ჯვარის თუ მამისონის უღელფახილების რეკონსტრუქცია, ყოველ მხრივ, უკეთესი იქნებოდა, კრემლში მანინ ცხინვალ-აღაგირ-ორჯონიკის საულეფხილო გზის მშენებლობა დაიწყო, და 80-იან წლებში, თოქმის, დაამთავრა, თუმცა მისი "მეორე რიგის" მშენებლობა დამაფებით 1990 წლამდე, ხოლო "მესამე რიგის" მშენებლობა 1995 წლამდე ვავრძელდება, რომლის მშენებლობა დღემდე 152 მილიონი მანეთი დაჯდა, და, შეიძლება კიდეც ორ-ჯერ მეფად ვაიზარდოს; იმ დროს, როცა საქართველოს სამხედრო გზის - ჯვარის საულეფხილო გზის - რეკონსტრუქცია ამ ხარჯების ერთი-მეოთხედი დაჯდებოდა.

VII.

ეს ფაქტი კი თავისთავად ღაპარაკობს: კრემლის დიდმპყრობელ-მოვიწინებელ ხაქართველსა და ოსეთის ზედ-იღბალი კი არ აინფერებს ეკონომიკურად, არამედ პოლიტიკურად: გადავიღოს ეს ორი მემობელი ხალხი ერთმანეთს, ამ შემთხვევაში, შილა ქართლში მცხოვრები ოსების მუშევრობით, რომელთა შორის, როგორც აღნიშნული ფაქტები აღახურებენ, - მაინც მოიპოვება თითო-ორლა ბარბანისი, რომლებიც კრემლის "გათიმე და იბაღონეს" სამხახურში ჩამდგარან და 9 თვით ბამვის მოკვლისხაგანაც კი არ იხევენ უკან.

VIII.

გახაკვირია მხოლოდ ის, რომ ნეჭავ რახ ფიქრობენ ეს კრემლის დიდმპყრობელ-მოვიწინებლის სამხახურში ჩამდგარი ხაქართველიში მცხოვრები თითო-ორლა ოსი. ნუთუ ეხენი ფიქრობენ, რომ მათი თარეში შილა ქართლში, მათი ბარბანისობა დაუხჯელიდარჩება?.. ნუთუ ამ ვაე-ბაგონებმა არ იციან, რომ ხაქართველს, ქართველ ერს არა ერთი უბედურება დაახება თავს ყოველი ჯურის დამპყრობლებმა - ხელჩეკებმა, მინდოლებმა, არაბებმა თუ სპარსელებმა, მაგრამ ხაქართველს, ქართველი ერის ფიციური განადგურება მათ ვერ შეხბლეს; და ახლა, ელექტრონიკისა და გენეტიკის ეპოქაში, როცა ერის თავისუფლება, და ამით ქართველი ერის თავის-უფლებაც დიდი ახლებით იწერება, - მათ მერჩებათ აღვირახსნილი, ბარბაროსული მოქმედება შილა ქართლში - ხაქართველში -, ხადაც ჩვენმა წინაპრებმა, კეთილგანწყობილებით, მმურად დაახახლეს ქართულ დალოცვილ მიწაზე?..

IX.

რა თქმა უნდა, ჩვენ ხაქართველში მცხოვრებ ოსების დიდ, დიდ უმრავლესობას ბრალს ვერ დავდებთ თითო-ორლა ოსის ბარბაროსულ მოქმედებაში, მით უმეტეს, რომ ისინი კრემლის დიდმპყრობელ-მოვიწინებლის მაროწინეობა და სხვა არაფერი. ოსებს, ოსებს ვაკვახიის მთების იქეთ მოვაგონებთ, რომ რუსეთის იმპერიის ბრმა იარალის ფუნქცია მოიშორნ თავიდან, ვინაიდან ოსი ხალხის მჭერია არა ხაქართველს, არა ქართველი ერი, არამედ რუსული აწ უკვე დრომოქმული "გათიმე და იბაღონეს" იმპერიული სახელმწიფო, რომელმაც უკვე შეხბლს არა მარცხ ოს, რომ ხაქართველში(შილა ქართლში) მცხოვრები ოსების ნაწილი ქართველი ერის წინააღმდეგ აამხედრა, არამედ ისიც, მომ ოსები, როგორც ვადმოგვემენ, იმდენად გარუსებულია, იმდენად ჩამდგარია კრემლის დიდმპყრობელ-მოვიწინებელი პოლიტიკის სამხახურში ვაკვახიამი, რომ 9 თვის თითო ბავშვის აკვანში მოკვლისხაგან თუ ახალგაბრდა ქართველი გონობას ჯგუფური ვაუპატივრებისა და მოკვლისხაგანაც კი არ იხევენ უკან.

X.

"ახ, დედას მჭრისახს!" როგორც დავეჩაჩინავა ქართველობა კრემლის დიდმპყრობელ-მოვიწინებელმა!.. ქართველებზე ხაქართველში "ნადირობენ" გუშინ, ქართველობის მიერ ხელვაბულიად მიღებული სჭვარები, რომლებიც დღეს - კრემლის წყალობით - მახპინძელის რიღში ვამისვლას დამიბენ!..

XI.

ანალოგიური მდგომარეობა იყო, სხვათა შორის, რუსეთის 1917 წლის თებერვლის

დემოკრატიული რევოლუციის შემდეგ საქართველოში, როცა მეფის რუსეთის ჯარები კავილენ საქართველოდან და საქართველო დარჩა სრულიად განიარაღებულნი სხვადასხვა სახისა და ჯურის ავანტიურისხვებ-ბარბაროსების პირისპირ. მაშინ ქართველმა ხალხმა დაუფიქრებლად შექმნა "სახალხო გვარდია", რომელმაც დიდი როლი ითამაშა არა მარტო საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის გამოცხადებისა და მინაგანი წესრიგის დამყარების საქმეში, არამედ - საქართველოს ახალგაზრდა არმიის გვერდით - მღვრად იცავდა საქართველოს სახელმწიფო საზღვრებსაც ყოველი ჯურის მომხდური მჭრების წინააღმდეგ, რის შედეგად საქართველო გახდა სფაზილური დამოუკიდებელი სახელმწიფო იმ დროს, როცა რუსეთში სამოქალაქო ომი და ანარქია მძვინვარებდა.

XII.

გამოსავალი აღნიშნულ "ლაბირინთოდან" იყო, არის და ჩნება: საქართველო იხევუნდა კახლებს დამოუკიდებელი და სუვერენული სახელმწიფო, როგორც ეს იყო 1918-1921 წლებში, რომლის დროს რუსეთ-საქართველოს ურთიერთობის საფუძველი იყო 1920 წლის 7 მაისის საბავო ხელშეკრულება დამოუკიდებელ საქართველოსა და საბჭოთა რუსეთს შორის. ეს საბავო ხელშეკრულება იხევუნდა შევიდეს ძალაში, რომლის წინა პირობაა ის, რომ საბჭოთა რუსეთის საოკუპაციო ჯარებმა უნდა დაფოვოს საქართველო, როგორც ამას აღვლილ ჰქონდა პირველი მთავრობის დამთავრების შემდეგ. იმპერიების ეპოქა უკვე დიდი ხანია იხფორიას ჩაბარდა, და ვერცხაბჭოთა რუსეთის ვერ ახლდება ამ გარდაუვალ გზას.

XIII.

და ჩვენ ქართველობას, საქართველოს არაფერი არ გვეხატირება ახლა იხე, როგორც ემოციებზე თავის არიდება და "ცივი აზროვნების", "პოლიტიკური ანგარიშის" გაბაფონება, რომ ჩვენი მთელი ეროვნული ძალა წავმართოდ აღნიშნული მიზნის განხორციელებისაკენ. დამოუკიდებელი საქართველო კი იხევე შეხბლებს ქართველი ერის, საქართველოში მფხოვრები ყველა სხვა ერების შეილებს გარდაუვალი უფლებების უზრუნველყოფას და გაფრჩქვნას, როგორც ეს შეხბლო 1918 წლის 26 მაისს, როცა "საქართველოს დამოუკიდებლობის აქფიო" და - შემდეგ - საქართველოს დემოკრაფიული რესპუბლიკის კონსტიტუციით უზრუნველყოილ იქნა იურიდიულად და პრაქტიკულად საქართველოს ყველა მოქალაქის სამოქალაქო უფლებები.

XIV.

ამდენად, კრემლის დიდმპყრობელ-მოვინისხვების მიერ ამ-ყამათ გადმოსროლილმა "ისურმა კოზირმა" - როგორ ძნელი არ უნდა იყოს ეს - ვერ უნდა გამოგვიყვანოს წინახწირობიდან, მით უმეფეს, რომ ქართველი კაცი მღვრად იბრძოდა პიბხლური მჭრების წინააღმდეგ, მაგრამ არახოლებს იარაღს არ აწევედა უიარაღო ხალხის და მით უმეფეს 9 თვის ოთოთ ბავშვის თუ ქალებ-მოხუცების წინააღმდეგ. გვჯერა, დღესაც ამ დიდი ჰუმანიტარული, შემწყნარებლობითი იღეთ საზრდოობს ყოველი ქართველი ოვით ნიკორიშვილის ოჯახის წეკრებიც, რომლებსაც აკვანში მოუვლებს ძემეწოვარა ბავშვი.

ჩვენ "სამი ნაკლი?.."

I.

"კლასიკური" ერის შეიღებვს, ჩვენ ვუწოდებთ "ბერძნებს"; და ეს ხიფყვა - პრიფესორ მიხეილ წერეთლის აზრით - "ბერძენისაგან" წარმოსდგება. და იგივე ხახელმწიფლება შეიძლება მიენიჭოს - არა მარტო ჩემის აზრით - ერთ კიდევ უფრო ძველ ერს - ებრაელებს; და ამ ერის ერთმა შეიღებმა, რომელიც თბილისში მიწმე გახდა 1989 წლის 9 აპრილის ურაცელიისა, რიცხა ორღეხილი ხაკველ ბარებითა და ხაწამღავი ნივთიერებებითაც კი უმოწყალოდ დაწეხილ-მოწამღულ იქნა მშვიღობიანი ღემონსურანტები, უმოაურესად ქაღები და ზავშვები, - ერთ და ჰ რ ი ლ, ხახორწარკვეთილ ქართვეღისათვის უოქვამს:

II.

ოქვენ, ქართვეღებს, იარალი, რომღის შოვნა დღეს პრიღებმას არ წარმოადგენს, - ვერ გიშვეღით, ვინაიღან ქართვეღ ერს გააწინა "სამი ნაკლი":

III.

1. - ოქვენ, ქართვეღებს, ხაშღვარგარეთ არ გყავთ "ღობოსყები" (lobby), ე.ო. კულუარებში, ღერუენებში ხაქართვეღოს, ქართვეღი ხაღხის გულშემაყვივარნი, რომღებიც წამოჭრიღენ ხაქართვეღოს თავისუფღების ხაკიოს ხხვაღახხვა ქვეყენის ხეღისუფღების ორგანოებში, და ოქვენს ინყურეუებს დაიგავღენ.

IV.

2. - ოქვენ თავგანწირული მებრძოღები ხართ, თუ ოქვენ ვინმე თავს დაგეხხმეღით, მაგრამ მოუღღენღ, პრევენტოულ ომს ოქვენ არავის წინააღმღღვ არ დაიწყებთ, რაც ჰაყარა ერისთვის თავგაღარჩენის ერთერთი ხაშუაღებაა.

V.

3. - და ოქვენ იღახღის გახხნა, მოკვღა-ღარეხვა ქაღებ-ზავშვებისა არ შეგიძღიათ - ხაწამღავი ნივთიერების გამოყენებაშე ხაერთოღ რომ არ ვიღაღარავოთ.

VI.

და ხახორწარკვეთილი ქართვეღი რახყოქრღა: ჩვენთვის, ქართვეღებისათვის, ხაქართვეღოსათვის მართღაც დამღუშვეღია თუ ჩვენ ერთვენული თავისუფღებისათვის ბრძოღაში შემწყწინარებღობით, ჰუმანიტარულ გზახ გავყვებით?..

VII.

ვითომ დიღბუნებღვანებმა, ჰაყვივისგემა ხხვა ერის მიმართ შეიძღება მივივიწყოთ თუ ეს ხახარგებღმა ხაკუთარი ერისათვის?.. მაშინ რა განხხვავებაა აღამია-ნებზა და მხეგებზ შორის?..

VIII.

ხახორწარკვეთილი ქართვეღი განაგრძობს ფიქრს აღნიშნულ "სამ ნაკლზე.."

პ.ო.

ღვეღი, 1989 წლის აგვისყო

საბჭოთა კავშირის კომპარტიის პლატფორმა ეროვნულ

საკითხში
*****

I.

საბჭოთა კავშირის კომპარტიის ბუკახ 1989 წლის 20 სექტემბრის პლენუმმა გან-
საზღვრა თავისი პლატფორმა ეროვნულ საკითხში, რასაც ასე მოუხმენდალ ელოდენ
საბჭოთა კავშირში ძალით მოქმედი ერები და ეროვნებები - დაწყებული გორბანო-
ვისეული "გარდაქმნა-საჯაროობა-დემოკრატიზაციის" გამოცხადების დღიდან.
ვიითმ ეს "პლატფორმა("პრავდა", 24.9.1989)" ერთი არსებითი ნბიჯია წინ საბ-
ჭოთა კავშირში ეროვნული საკითხის მოგვარების გზაზე? - მოლი, დავკითხთ თვიი
ეს ლკემენცი:

II.

"ნაციონალურმა საკითხმა, - ვკითხვლიტმ ამ ლკემენცში -, საბჭოთა კავშირში,
ამ უკანახკენულ ხანში, მიიღრ განსაკუთრებით მწვავე ხასიათი". ამიყომ, საჭი-
რი გამხდარა "...რევოლუციური განახლება საბჭოთა საბოგადოებისა", და ამის
საშუალება ყოფილა ე.წ-ლი "საბჭოთა ფედერაციის" გახრუდყოფილება. შემდეგ და-
პარაკია ლენინურ-სტალინურ მემკვიდრეობაზე, და რიმ, თითქოს, ლენინის დიდი
დამსახურება ყოფილა ის, რომ მან საბჭოთა კავშირის შექმნისას, 1922 წელს,
- ერთი მხრივ - უარკყო კონფედერაციისა და - მეორე მხრივ - უნიტარული სახელმ-
წიფოს შექმნის წინადადებანი, და ნაბჭოთა რესპუბლიკები გააერთიანა "საბჭოთა
ფედერაციის" საფუძველზე, 1922 წლის საკავშირო ხელშეკრულებისა და 1924 წლის
კონსტიტუციის თანახმად, რის შედეგად შექმნილა "ახალი სოციალისტური ერთობა
საბჭოთა ხალხისა". მაგრამ "პიროვნების კულტის" ღრის აღგილი ჰქონდა "საბჭოთა
ფედერაციის" ღეგორმაცია, რის შედეგად მასობრივ რესპუბლიკებსა და მთელი ხალ-
ხების გაღახახლებას ჰქონდა აღგილი; და აქ ჩამოთვლილია ყალმუხები, ყარაჩაიდე-
ბი, ბალკარელები, თათრები, თურქი-მესხები, ბერძნები, ქურეები, გერმანელები,
კორეელები, რომლის ღრის, სხვათა შირის, აღნიშნული არ არის, რომ "თურქი-მეს-
ხები", ხუდ ცოცა, ნაწილობრივ მაინც ქარუველებია.

III.

"პლატფორმაში" შემდეგ აღნიშნულია, რომ მოსახლეობის მიგრაციის თუ ეკონომი-
კური პრიციპების შედეგად, საბჭოთა კავშირის რიგ "რეგიონებში" შეიყვალა ძი-
ოთადი და მოხული მოსახლეობის თანაგარღობა; და ამის მსხვერპლი გამხდარა რუ-
ხი ერიც, რომელსაც გადაამწყვავი რიდი უთამაშია "ნაციონალური განაპირა ხალხე-
ბის,(და ამით საქარუველობაც) ჩამორჩენილობის გარდაღახვაში.

IV.

ღენინური "საბჭოთა ფედერაციის" გახრუდყოფილების ღებულება კი ახეთია:
"მთავარი იღვა არის...ძლიერი კავშირის გარეშე არ არის ძლიერი რესპუბლიკები;
ძლიერი რესპუბლიკების გარეშე არ არის ძლიერი კავშირი". ამ თავისებური სი-
ფიშმის შემდეგ, ჩამოთვლილია თუ რა კანონმდებლობით უფლებამოსიღება უნდა გა-
ანღებს კავშირს: ქვეყნის თავღაღვა და უშიპროება; საგარეო პოლიტიკის წარმი-
ღება; ხაერთი ამოღანების კორღინაცია და გაღაწყვავება ეკონომიკის, მეცნიერების

და კულტურის სფეროში; პიროვნების უფლებების უზრუნველყოფა და დაცვა, თუ სა-
ხალხო მეურნეობის კომპლექსების მიწყობა. მოკავშირე რესპუბლიკებს კინგაზრნის
ათ სუვერენული უფლებამოსილება, გარდა იმ უფლებებისა, რომლებიც მათ ნებაყოფლო-
ბით გადახვევს კავშირს. ამგვარად, მოკავშირე რესპუბლიკების "სუვერენობა" დაყ-
ვანილია არაარაბამდე, ვინაიდან სახელმწიფო მთელი ძალაუფლება მოსკოვის ხელშია
თავმოყრილი, როგორც ეს იყო ლენინ-სტალინის დროსაც.

V.

თვითგამორკვევისა და სუვერენობის ეკონომიკურ ბაზად, მინაარსად გამოცხადებუ-
ლია მოკავშირე რესპუბლიკების "თვითდაფინანსება", რომლის დროს მიწა, ჭყე,
წყალი და სხვა რესურსები "...არის საკუთრება მოკავშირე რესპუბლიკისა და სხრ
კავშირისა". საკუთრება ვი შეიძლება იყოს - საერთო საკავშირო, რესპუბლიკური,
კომუნალური, მშრომელთა კოლექტივების, სააქციონერო საზოგადოებების და სხვა
ამხანაგებობათა. აგრეთვე საკუთრება შეიძლება იყოს ერთობლივი საკავშირო-რე-
სპუბლიკური, თუ შერეული ფორმები უცხო კაპიტალის მონაწილეობით. და აქ დაპა-
რავია საბჭოთა კავშირის ეკონომიკურ ინტეგრაციასა და "ერთიანი ბაზრის" სარგ-
ებლიანობაზე, თუმცა დაპარაკი არ არის იმაზე თუ რამდენად დამუშავდ იქნება
"საბაზრო მეურნეობა", რაც იმისაკენ მიუნიშნებს, რომ "გაგმიანი მეურნეობა"
იხვევ გამაყონებელი რჩება "პარტიის ამ პლათფორმის" საფუძველზე, როგორც ეს
იყო ლენინ-სტალინის დროს.

VI.

რესპუბლიკის სუვერენობასთან - მკითხულობთ ამ "პლათფორმაში" - მჭიდრო კავში-
რშია მოქალაქეობის საკითხი, და აქ განსაზღვრულია, რომ დაწესებულ იქნება მო-
კავშირე რესპუბლიკების მოქალაქეობა, მაგრამ იქვეა ნათქვამი, რომ ყველა მო-
კავშირე რესპუბლიკის მოქალაქეები არიან ამავ დროს საბჭოთა კავშირის მოქალა-
ქეები. "დაუშვებელია - ნათქვამია სიწყევასიწყვით - რაიმე პრივილეგია ერთის
ან მეორეობა მეორე საბჭოთა მოქალაქის უფლებებისა...". ე.ი. - საქართველის
სფეროში რომ დაჯრნეთ - ყოველი მოქალაქე საბჭოთა კავშირისა იგივე უფლებებით
სარგებლობს საქართველოში, როგორ საქართველის მოქალაქეები. ეს კი ასე იყო
ლენინ-სტალინის დროსაც, რასაც მოყვა საქართველის მოსახლეობის აჭრელება სა-
ქართველოში არაქართველთა მიგრაციით.

VII.

მოკავშირე რესპუბლიკებს, ამ "პლათფორმის" მეოთხე მუხლის შესაბამისად, გაა-
ნინათ უფლება უცხო სახელმწიფოებთან დაამყარონ მხოლოდ ეკონომიკური და კულტუ-
რული, მაგრამ არა პოლიტიკური კავშირები მუდმივი წარმომადგენლების გაგზავნით
ამ ქვეყნებში. ამგვარი მუხლი, სხვათა შორის, შეყვანილი იყო ე.წ. "სტალინურ
კონსტიტუციამც", მაგრამ ეს იყო და დარჩა ფიქცია, ვინაიდან ვის აინტერესებს
ურთიერთობის დამყარება, თუ გნებავთ, ეკონომიკურ-კულტურულ სფეროშიდაც კი, თუ
კი ამ მოკავშირე რესპუბლიკის მმრძანებელი მოსკოვია!?!..

VIII.

საბჭოთა კავშირის შეიარაღებული ძალები - ნათქვამია "პლათფორმაში" - ეყრდნო-
ბა მრავალროვან ბაზას, ე.ი. საბჭოთა კავშირში მოქცეული ყველა ერისა და ერ-
ოვნების ახალწვეულები სამხედრო ვალდებულებას იხდიან საბჭოთა, ე.ი. რუსულ არმი-

იამი, რუსეთ ენაზე, რუსული სამხედრო ურადიოს მიხედვით. ეს ყოველივე არ იყო ღენინ-სხვადინის დროსაც: როცა საბჭოთა რუსეთმა დაიპყრო დამოუკიდებელი საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკა, 1921 წლის თებერვალ-მარტში, იგი მიიხივდა "ქართული წითელი არმიის" შექმნას, რის შედეგად საქართველოში 1937 წლამდე არსებობდა ქართული წითელი არმიის ნაწილები, და საქართველოს ახალწვეულები სამხედრო ვალდებულებას იხდიდნენ საქართველოში, ქართულ წითელ არმიამი, ქართულ ენაზე. მაგრამ 1937 წელს ქართული წითელი არმიის ნაწილები დაშალეს და შეუერთეს რუსულ წითელ არმიას. მეორე მსოფლიო ომის პერიოდში ისევ დამუშავდნ იქნა ქართული სამხედრო შენაერთების შექმნა, რაც გარანტირებული იყო საბჭოთა კავშირის კონსტიტუციის შესაბამისი ღებულებითაც. მაგრამ, საბოლოოდ, 1956 წლის თბილისის სხუდენწყობისა და ახალგაზრდა მუშების მარტის ღემინსყრაცობის წინ, ღემინსყრაცობისა, რომღივ სისხლი ნაახიო რუსეთიდან სპეციალურად მოყვანიღმა სამხედრო ნაწიღებმა, - ქართული სამხედრო შენაერთები დამღი იქნა, რაც გრმღღება ღღემღღე. 1989 წლის 9 აპრილს თბიღისის ქუჩეღში ღღრცაღღებული ურაცღღის წინა და მუღღღე პერიოდში ვი, როგორც საბჭოთა საქართვეღის პრესაც აღნიღნავს, განსაკუთრებული სიმწვაღითა და სისახყოღი ეპყრობიან საქართვეღის ახალწვეუღებს საბჭოთა უარში, როგორც "სეპარატისტებს". და ქართვეღი ხაღის, განსაკუთრებით საქართვეღის ახალწვეუღების მოხიღვა შექმნიღ იქნას ქართული სამხედრო ნაწიღები, როგორც ეს იყო 1937 წლამღე, პარტის აღნიღნულ "პლათფორმაში" ხაერიღ არც ვი არის აღნიღნული. ამგვარად, გორბაჩოვისუღი "პარტის პლათფორმა" სამხედრო ხერღში, გაციღებით უფრო უგღღებღყოცს, ამ მუღმხვევამი, საქართვეღის, როგორც მოკავშირე რესპუბღიკის უფღებებს, ვიღღე ამას აღგიღი პქონღა ვის სხვადინ-ხრუშირე-ზრენღევის დროს.

IX.

და კომპარტია? - "პლათფორმაში" ნათქვამია, რომ კომპარტია სასყვიად უარყოცს უღღერაღღების იღეას საბჭოთა კავშირის კომპარტის აგეღღღამი. სხრ კავშირის კომპარტია რღება ე.წ-ღი "ღემოკრაცოღი ღენსყრაციღმის" ერეღი, ხაერიო პრიგრამითა და ხაერიო წეღებოღ; სხვა სისყყეღით, საქართვეღის კომპარტია არც არსებობღა და არც იარსებებს, როგორც ეს იყო ღენინ-სხვადინის დროსაც.

X.

"პლანფორმის" მეშვიღერ მუხღში დავარაცია რუსეთის უღღერაციის უფღებების გარეოღება-გახრუღყოღებამღე ისეთი ფორმითა და მინაარსით, რომ რუსეთის უღღერაციას თოქღს ესატორეღა თანახსწორუფღებანიღმის მოპოღება სხვა მოკავშირე რესპუბღიკეღთან, რაც თვალღამქეღბა და სხვა არაფერი, ვინაღღან იმის მიღქმადღა მუღღღებღია, რომ საბჭოთა კავშირი უ ა ქ ყ ი უ რ ა ღ ი გივე საბჭოთა რუსეთი, უფრო სწორად, საბჭოთა რუსეთის იმპერიაა.

XI.

ღღეს წამოჭრიღია სავითი ახალი სავაშირი ხეღმეკრუღების გამომუშავებასა და ხეღმიწერაზე, - ნათქვამია "პლათფორმის" მერვე მუხღში, - აგრევე ახალი ღეკღარაციის მომზადღებამღე სხრ კავშირის შესახებ. მაგრამ, იქვეა ნათქვამი, რომ 1922 წლის ხეღმეკრუღება ინარჩუნეღს თავის იურიღიღ ძაღას ღღემღე. ამასთან დავაშირეღით, აღსანიღნავია, რომ რა აზრი აქვს ახალი გამომუშავებან და ხეღმიწერას, თუ ყვადღეერი ისე ღარჩეღა, როგორც ეს იყო 1922 წლის

საკავშირო ხელშეკრულებით, რომელიც მოსკოვმა შეიმუშავა და მაშინდელი მოკავშირე რესპუბლიკები ისევე მოსკოვის ბრძანებით იქნა სახელდახელო შექმნილი, როგორც თვით საკავშირო ხელშეკრულება. აღსანიშნავია აგრეთვე, რომ 1922 წლის საკავშირო ხელშეკრულების დადებისას, საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკა ახლადდაპყრობილი იყო საბჭოთა რუსეთის მიერ და მოსკოვმა სახელდახელო საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობა იმით გააუქმა, რომ - სომხეთთან და აზერბაიჯანთან - ამ მიერკავკასიის ფედერაციაში შეეყვანა, და ასე მოხდა, რომ საკავშირო ხელშეკრულების დადებაში ამ მიერკავკასიის ფედერაციის მეშვეობით იქნა საქართველომ საბჭოთა კავშირში შეყვანილი; და პირველად 1936 წელს გახდა საქართველო მოკავშირე რესპუბლიკა ე.წ-ლი "სხვალინური კონსტიტუციის" ძალით. ამგვარად, საკავშირო ხელშეკრულება "პლათფორმის" შეხამამისხადაც უხვდელი რჩება: მოკავშირე რესპუბლიკების ხალხებს არავინ არ ეუბოხება სურთ მათ საბჭოთა კავშირში გაერთიანება თუ არა, როგორც ეს ლენინ-სხვალინის დროსაც იყო.

XII.

ნაციონალური ავტონომიის უფლებრივი სფეროს განსაზღვრაში "პლათფორმა" წერს: ნაციონალურ რაიონებში, თუ მათში "ეროვნებები" კომპლექსურად ცხოვრობს, შეიძლება შექმნიდ იქნას ეროვნული საბჭოები, რაც იმას ნიშნავს, რომ საქართველოს იმ რაიონებში თუ სოფლებში, სადაც მოსახლეობის უმრავლესობა არაქართველებია და მათ ნაციონალურ-ფერიფორიალური ერთობა არ გააჩნიათ, - შეუძლიათ შექმნან "ეროვნული სასოფლო საბჭოები". X ეს კი მოსკოვის დიდმპყრობელურ-შოკინისფერი პოლიტიკის გაძლიერებას უდრის, ვინაიდან საქართველოს ისედაც დანაწევრებულ ფერიფორიას, კიდევ უფრო დაანაწევრებს და უფრო აძვირ გადასაყდაპავლევად გახლის ყოველი ჯურის დიდმპყრობელ-შოკინისფებისათვის. ყველაზე უფრო მაქიაველური მოსკოვის ამგვარ "ვაი-პოლიტიკაში" ის არის, რომ მოსკოვი - ერთი მხრივ - ეროვნული სოფელთა ჯგუფების დამხველის როლში გამოდის, ხოლო - მეორე მხრივ - იცის რა რომ ახშილიონზე მეტ რუსის ერს არავითარი საშიშროება არ მოეღის მისი ეროვნული მეომის დავარგვის თუ ეროვნული გადაგვარების მხრივ, - საბჭოთა კავშირში მოქცეულ პაჭარა ერებს კიდევ უფრო ანაწევრებს, ამით კიდევ უფრო ამწვავებს მათ შორის მუღს და ამით - თავის მხრივ - კიდევ უფრო აადვილებს მათს ახშილიანობას და მათზე მოსკოვის ბაჟონიზის გახანგრძლივებას.

XIII.

ეროვნული საკითხის ე.წ-ლ "იღურ-თიორიულ ასპექტზე" დავარაკობს "პლათფორმა" ისე, როგორც ყოველი ჯურის დიდმპყრობელ-შოკინისფები: სასფიკი ბრძოლა ეხებალება ნაციონალიზმსა და შოკინიზმს, როგორც ჩანს, მხოლოდ მოკავშირე რესპუბლიკებში, ვინაიდან თუ რა არის ნაციონალიზმი და შოკინიზმი, ამის განსაზღვრის უფლებას მოსკოვის იტოვებს, როგორც ეს იყო ლენინ-სხვალინის დროსაც. და ვითომ ეროვნებათა შორის მუღს სწორედ მოსკოვი არ თესავსა და ადვილებს, როცა მას ამგვარი მოქმედება ესაჭიროება "ურჩი" ერის წინააღმდეგ, როგორც ეს მოხდა, თუ გნებავთ, საქართველოში, როცა ჩვენი ძმები აფხაზებშიც კი ამხედრა ქართველი ერის წინააღმდეგ მხოლოდ იმიტომ, რომ საქართველომ საბჭოთა კავრიშიდან გამოსყოფა მიიბოხვა?..

XIV.

მამ, რა არის "ახალი" ამ ე.წ-ლი "საბჭოთა ფედერაციის განხრეყოფილებაში?.."

ჩვენის აზრით, არაფერი. პირიქით, ყველაზე უფრო მჭკვიანული, ახალციხის საკრებოები სრულიად უგულვებელყოფილია. საბჭოთა კავშირის არმია, მაგალითად, რუსულ არმიად, და საქართველოს, როგორც სახელმწიფოს, არ გააჩნია არა თუ თავისი საზღვრების დასაცავი ნაწილები, არამედ საქართველოს ახალქვედები ვალდებულია სამხედრო ვალდებულება მოახდინონ შორს, საქართველიდან, რუსულ არმიას, რუსულ ენაზე, რუსული სამხედრო ურადიოების მიხედვით, როგორც ეს იყო თვით მეფის რუსეთის დროსა. ამით კი უგულვებელყოფილია, როგორც ავღნიშნეთ, თვით ღენინის მიზიდება, რომ შექმნილი ყოფილიყო ქართული წითელი არმია. და კიდევ - არანაკლებად არსებითია ისიც, რომ კომპარტიის ამ "პლათფორმაში" დაპირები კი არ არის საბჭოთა კონსტიტუციის იმ დებულებაზე, რომ მოკავშირე რესპუბლიკას - და ამით საქართველოსაც - უფლება აქვს გამოვიღოს საბჭოთა კავშირის შემადგენლობიდან. ეს კი გაცხადებით უფრო შორს მიდის, ვიდრე ეს იყო თვით სხალციხის დროსაც, რომლის დროს ე.წ-ლი "სხალციხური კონსტიტუციით" გარანტირებული იყო საბჭოთა კავშირიდან მოკავშირე რესპუბლიკის გამოსვლის უფლება, რასაც, გახადებია, ფიქციური, მაგრამ მაინც იურიდიული ძალა გააჩნდა.

XV.

"საბჭოთა ფლერაგია" და ამ ფლერაგიის "გახრულყოფილების" კომპარტიის "პლათფორმა" სხვა არაფერია თუ არა ახალი ცდა შენარჩუნებულ იქნას ღენინურ-სხალციხური უნიჭარული სახელმწიფოს ერთიანობა, სხვა სიტყვებით, რუსეთის იმპერიის ერთიანობა; და ყველა ვინც კი მოითხოვს საბჭოთა კავშირიდან გამოყოფას, მოხვდის შეუძლია ასეთი "ურჩი" მოკავშირე რესპუბლიკა ვანონგარეშე გამოეხადოს, როგორც ეს მოხდა საქართველოში 1989 წლის 9 აპრილს, და მის წინააღმდეგ საწამლავი ნივთიერებანიც კი გამოიყენოს. და ყველაზე სამინელი და ჩამაფიქრებელი ამ ბარბარულ აქტში ის არის, რომ არა თუ მოხვოვი, არამედ მსოფლიოს დემოკრატიული სახელმწიფოების მთავრობებიც კი სდუმან, თითქმის ისინიც კი იწონებენ მოხვოვის მიერ საწამლავი ნივთიერების გამოყენებას "ურჩი" ქვეყნის, ხალხის, ერის წინააღმდეგ, როცა საქმე ეხება რუსეთის იმპერიის ერთიანობის შენარჩუნებას!..

XVI.

რა ფასი აქვს, აღნიშნულ პირობებში, საბჭოთა კავშირის კომპარტიის გუკას 1989 წლის 20 სექტემბრის "პლათფორმას" ეროვნულ საკითმი? - ჩვენის აზრით, ვიშორებთ, არაფერი, ვინაიდან ეს "პლათფორმაც" ცდილობს ღენინურ-სხალციხური უნიჭარული სახელმწიფოს შენარჩუნებას და ნაწილობრივ, როგორც დავინახეთ, უფრო აძლიერებს კიდევ მოხვოვის კონცროლს, როცა საქმე ეხება რუსეთის იმპერიის შენარჩუნებას.

XVII.

რა თქმა უნდა, შეუძლებელია იმის უგულვებელყოფა, რომ დღეს საბჭოთა კავშირში და მოხვოვის "გავლენის ქვეშ" მყოფ ქვეყნებში დიდ ძვრებს აქვს ადგილი, როცა, წარმოიღვინეთ, "ქერდინიც კედელიც", ეს თავისებური "გოდების კედელიც" კი იხლოვრია ჩამარდა. საქართველოშიც ხალხმაც იღნავად ამოიხუნქა იმ მხრივ, რომ შედარებით თავისუფლად, დიამ შეუძლია ჩაუფიქრდეს ჩვენს ეროვნულ და სახელმწიფოებრივ სამრიკვლეს და 1989 წლის 26 მაისს დიამ აღნიშნულ იქნა საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის დამოუკიდებლობის გამოცხადება 1918 წლის 26 მაისს. მაგრამ ამგვარი ე.წ-ლი "გარდაქმნა-საჯაროობა-დემოკრატიზაციის" პროცესშიც მი-

სკოლაში საქართველოს, ქართველი ერის ეროვნული თავისუფლებისათვის ბრძოლის საქმიანობის შესახებ მონაცემების საშუალებად, როცა საქართველოში მცხოვრები ადამიანების განუხლებელი ნაწილი ამხედრდა საქართველოს, ქართველის ხალხის გარდაუვალი ინტერესების წინააღმდეგ. და თვით ამ "გარდაქმნა-საჯაროობა-ლემოკრატიკა-ბაგისი" სიმბოლო - მიხეილ გორბაჩოვა - საწამლავი ნივთიერების გამოყენებითაც კი გვიჩვენებს, რომ, თუ მოსკოვის ბრძანებლობას არ დავემორჩილებით, ყიზილყურის განადგურებიდანაც კი არ დაიხვევს უკან. რა ექნება უნდა, მიხეილ გორბაჩოვა თითქმის არ იცოდა ის, რომ საბჭოთა, ე.ი. რუსული არმიის ნაწილები საწამლავ ნივთიერებასაც კი გამოიყენებდა მშვილობის ლემონსტრანცების წინააღმდეგ, თბილისში, 1989 წლის 9 აპრილს. დაუშვათ, რომ გორბაჩოვა მართლაც არ იცოდა ეს, რაც მუშაობდა საჭიროა. მაგრამ განა გორბაჩოვი ვახუშტს არ აცებს - როგორც კომპარტიის, როგორც საბჭოთა იმპერიის მეთაური - არა მარტო მის "მოქმედებაში", არამედ მის "არ-მოქმედებაშიც?.. განა გორბაჩოვს უფლება აქვს "არ-იციოს" ისეთი ბარბაროსული აქტის მომზადება და განხორციელება, როგორც არის საწამლავი ნივთიერების გამოყენება მშვილობის მოხახლეობის მიმართ?..

XVII.

მაგრამ დავუბრუნდეთ "კომპარტიის პლატფორმას" ეროვნულ საკითხში და დავაყენოთ საკითხი: რა რეალური გზა არსებობს საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობისა და სუვერენიტეტის აღდგენისაკენ?.. - ჩვენი აზრით, ეროვნული საკითხი იმდენად გამწვავებულია საბჭოთა კავშირში და მისი გავლენის სფეროში მოქმედებებს, რომ არაფერია თვით გორბაჩოვამაც კი, როგორც ჩანს, არ იცის, თუ რა მოხდება!.. ასეთ პირობებში, გასაგებია, დიდი, დიდი სიყრთხილეა საჭირო ჩვენთვის, როგორც პატივად ერისა და ქვეყნისათვის. მაგრამ საბჭოთა კავშირში ეროვნული საკითხის მოგვარება დღეს, "გარდაქმნა-საჯაროობა-ლემოკრატიკა-ბაგისი" პრიციპში "საბჭოთა ფელერატიის" "განრულებების" შედეგად, - ეს თავისუფლად შეიძლება ითქვას. კიდევ მეტი: ჩვენ ვიყვით, რომ საბჭოთა კავშირის, როგორც კონსტიტუციური სახელმწიფოს შენარჩუნებაც შეუძლებელი მოხდება - იმდენად დიდია, განწვავებულია, ძნელად გარდასაღებავია უნდობლობა კრემლის მიმართ. საბჭოთა კავშირში მოქმედებებს და ეროვნებებს უკვე არაფერი აღარ ხეირანთ მოსკოვის პარტიული ხელმძღვანელების. ამიტომ, ერთადერთი რეალური გზით ეროვნული საკითხის მოგვარებისა საბჭოთა იმპერიაში ამ იმპერიის დანგრევა მოხდება, რომ ყოველმა მოკავშირე რესპუბლიკამ - ჯერ - შექმნას დამოუკიდებელი და სუვერენული სახელმწიფო, და - შემდეგ - ითქვას იმაზე თუ ვინაა და რა პირობებში სურს მას ჰქონდეს კავშირი ან შექმნას კავშირი.

XVIII.

აღნიშნულ რთულ და გაურკვეველ პირობებში, ყველაზე უფრო ადვილი მოხატვარებელი მოხდება "საქართველოს საკითხი", ვინაიდან საბჭოთა რუსეთსა და საქართველოს ლემოკრატიულ რესპუბლიკას უკვე მოგვარებული აქვს სახელმწიფოებრივი ურთიერთობა 1920 წლის 7 მაისის საბავო ხელშეკრულების საფუძველზე, რომელიც - იურიდიულად - დღესაც ძალაშია, ვინაიდან საქართველოს ხალხს, ქართველ ერს - რეფერენდუმის, თავისუფალი არჩევნების გზით - არახორციელდეს არ უხვდნია მოსკოვის იარაღის ძალით გაბატონება საქართველოში 1921 წლის თებერვალ-მარტში. ამიტომ, საბჭოთა

რუსეთ-საქართველოს 1920 წლის 7 მაისის ხელშეკრულება არის ბაზა, რომელზედაც შეხადლებულია საქართველოს გამოყოფა საბჭოთა კავშირიდან, სრულყოფილ უმჯობესებლებად, კანონიერად, რაც ხარვეზობის მომჯანია თვით რუსი ერის, რუსეთის ხალხის, ვინაიდან ეს იქნებოდა მშვიდობიანობისა და სტაბილურობის წინაპირობა კავკასიაში. მაგრამ მოხლოვი მოითმენს 26 მაისის დიდი იღვის იხვე-ადგომას საქართველოში? - აი, ხავითხი, რომლის დადებითი გადაჭრის იმედებს არ იძლევა სწორედ საბჭოთა კავშირის კომპარტიის აღნიშნული "პლატფორმა" ეროვნულ ხავითხში.

XIX.

და შევძლებთ ჩვენ, შეხადლებს საქართველო, ქართველი ხალხი ამგვარ რთულ და დამაბულ მდგომარეობაში, რომელიც ღღეს ვიძყოყვებით ჩვენ, - საქართველოს ხახელმწიფობებრივი დამოუკიდებლობისა და სუვერენობის აღდგენას?.. უნდა შევძლოთ. მაგრამ ამ რთული ხავითხის მოგვარება მოითხოვს "ცოვი,ჯ უემოგი აზროვნებასა და მოქმედებას, რომლის ღროს ხაერიო ენას გამინახვა უნდა შევძლოთ არა მარტო ხაბჭოთა კავშირში მოქმედულ არარუს ერებთან, არამედ თვით რუსი ერის დემოკრატიულ ნაწილთან, რომელიც გნობს ყველა ერის თავისუფლების პრინციპს თვით დამოუკიდებელი და სუვერენული ხახელმწიფოს შექმნით. ჩვენ, ე.ი. საქართველო, ქართველი ერი არახიღეს არ უნდა აღმოვიჩნდეთ მარტულ-მარტონი ეროვნული თავისუფლების ხალხის ბრძოლაში, როგორც ეს მოხდა 1989 წლის 9 აპრილის შავზნელ ღღეს. არც ერთ ქართველს არ აქვს უფლება ეს დავიკნყოს საქართველოს თავისუფლების, 26 მაისის დიდი იღვების განხორციელების ბრძოლის ხახ.

ვარლო ინახარიძე
პარიზი, 1989 წლის დეკემბერი
.....

ღამაშვება: ეს წერილი დანერილი იყო, როცა ჩვენამდე მოაღწია საქართველოს ხახად-
..... ხი ჭრინჭის შემდეგმა მოთხოვნამ:

საქართველოს შ პ დიდობანიას საკვ შ პ დიდობანიას, -
რონდენიგ ედვინება ერთაფრორის ურთიერობახს სსრპ-ში
საქართველოს სახადლო ჭრინჭისაბან

საკვ შ დეტრალური კონიტევის მიერ აღენშრბე წარსადგენი პლატფორმა,
რონდენიგ ტომი ქვეყნდა პრესაში, ღაქტორიკვად ართმევს სახელმწიფოტრირიშას
ყველა ერს, ტარდა რუსთა ერისა, იგონ ახანაშირებს მათს უუფლებობაში საბჭო-
თა კავშირის ყველა ერს მოკავშირე ერსაპლიკებლას ერთა წახველით. ათ პლატ-
ფორმასთან, თანბრეჭა-შეუთხავსუბეღიბ საქართველოს ერთწული ინტერესების
ერთხელეპასთან, იგონ ქვეყნის ღადატი იწებება. ამიგომ მივითხობთ-დღეღგაფი-
.....

საქართველოს დბ რუსეთის ურთიერობის ურთოდერობ-სახელმწიფოდ უნდა იყოს
1920 წლის 7 მაისის ხელშეკრულება მათ შორისა.

საქართველოს სახადლო ჭრინჭის ტატიკუმა.
02.09.89

ვერთდებოთ საქართველოს სახადლო ჭრინჭის მოთხოვნას:

რუხეთის ბაჭონობის ქვეშ მოქცევამი ხელაღვს რუხი ერის "ბედნიერებას", რადგან ხელ ცოცხა, ელექტრონიკისა და გენეტიკის ეპოქაში, რადგან არქაული ხანის "ბრძოლის" თუ "ბაჭონობის" ხანისაა, რომლის დროს თვით დამპყრობელი ელექტრონიკის ვიქტორი, "ლაპრობილია", დამპყრობელის გარეშე, ვინაიდან იგი მთელს მის პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, კულტურულ, სოციალურ ენერჯიას ხწირედ "სხვა ერის" და-პყრობისა" და არა "ხაკუთარი ერის" ხაქმეს ახარჯავს.

IV.

რ ა ც მ რუხი ერის შვილებმა, რუხეთმა, მოხკვემა-საქართველოში, ჩვენს დედაქალაქში, მშვილბონიანი დემონსტრანციების წინააღმდეგ, რომელის მოთხოვნს რუხეთმა ბოლის-და-ბოლის ხელი აიღოს საქართველოზე ბაჭონობის პრეფერენციაზე, - უნდა გამოიყენოს ბარები და თვით ხაწამლავი გაშვებზე ვი?.. ვითომ საქართველოზე, სხვა ერებზე ბაჭონობის გარეშე რუხის ერს არსებობა არ შეუძლია?.. და მერმეთ: განა რუხის ერის შვილები, ჯარისკაცებია იხინი თუ სხვა სახელმწიფო მოხელე, - რას იყყოდენ, რომ რუხეთზე ანალოგიური გაბაყო-ნება მოინდომოს რუხის ერზე დღით მრავალრიცხოვანმა ერმა, როგორცაა, ვიქტორი, ჩინელი ერი?.. ჩვენ, რა თქმა უნდა, არახილეს არ ვიხურვებდით, რომ რუხის ერზე გადაჭონდეს ვინმე სხვა ერი; მაგრამ რაჭომ ანალოგიურად არ ფიქრობენ რუხის ჯარისკაცები, ოფიცრები, გენერლები, როცა იხინი ხაწამლავ გაშხაყ ვი იყენებენ ქართველი ერის შვილების ფიზიკური განადგურებისათვის, რადგან ქართველი ერის შვილებს ხურთ იყვენენ თავიანთი თავის ბაჭონ-პაჭონი?.. ესაა ერთა შორის მეგობრობა, ესაა ერთა შორის თანახმორუფლებიანობა, ესაა ძმობა, როგორც ამას გაპყვირის მოხკვის მახობრივი ინფორმაციის ხამულალებში, და თვით მიხელი გორბაჩოვი, რომელმაც თავისი "გარდაქმნა-საჯაროობა-დემოკრატიზაციის" პოლიტიკით - ჯარ - წააქეზა ხაჭოთა კავშირში ძალით მოქცეული ერები მოუთხოვათ ეროვნული თავის-უფლება, ხოლო, როცა ქართველმა ერმა ხწირედ საქართველოს ხაჭოთა კავშირიდან გამოყოფა მოითხოვა, - მას ხყალინური მეთოდით, სიხლის დვრით, ხონვა-უღუფით გაუმახპინძლდა?..

V.

ხანამდე უნდა იყოს საქართველოს, ქართველი ერისათვის ეროვნული ბრძოლა - ეროვნულ ფრაველია, როგორც ეს იყო - ბოლშევიკური პერიოდი რომ მოვიგინოთ - 1921 წლის 25 თებერვალს, როცა ლენინმა დაიპყრო დამოუკიდებელი საქართველო, 1924 წლის 28-29 აგვისტოს, როცა თითქმის მთელი ქართველი ხალხი აღხდგა ბოლშევიკური დიქტატურის წინააღმდეგ საქართველოში, 1956 წლის 9 მარტი, როცა იხევ სიხხლოთ მიორწყა ჩვენი დედაქალაქის - თბილისის ქერები, და ახლა, 1989 წლის 9 აპრილს, როცა მიხელი გორბაჩოვმაც ხელი გაიხვარა საქართველოს თავისუფლებისათვის მეგრძოლთა სიხხლოთ?..

VI.

ნეჭავ, როლის შეიგნებს რუხის ერის ხელმძღვანელობა, რომ საქართველო, ქართველი ხალხი ვერახილეს შეურიგდება რუხეთის ბაჭონობას საქართველოზე?!.. დემონსტრანციების მოთხოვნა - საქართველო; გამოყოფილ იქნას ხაჭოთა კავშირიდან - გორბაჩოვმა გადაჭრიო უარწყო. რა უფლებით? განა ადამიანი შეიძლება იყოს თავისუფალი, თუ ის ერი, რომელხაყ ის ეკუთვნის არ არის თავისუფალი? როგორც შეიძლება ადამიანის უფლებები გამოყოფილ იქნას ერის უფლებებისაგან?

და აღნიშნულ ფონს თუ მივიღებთ მხედველობაში, მაშინ ძნელია იმის დამტკიცება თუ ვინ არის, ამ-ჯერად, 1989 წლის 9 აპრილის ფრაგმენტში დამანაშავე?.. მაგრამ მოვიყვანოთ ფაქტები:

1. საქართველოს სსრ კონსტიტუციის 119-ე მუხლის შეხაზვამისა და 1989 წლის 17 აპრილს საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის ბრძანებულებით, შეიქმნა თბილისში, 1989 წლის 9 აპრილს მომხდარ ხოცვა-ყლევის საგამომიებო კომისია. კომისიამ შეინიშნა ახლობით მოქმედების ჩვენებები, თუმცა საქართველოს კომპარტიის ცეკას მეორე მდივანი - ბ.ნიკოლსკი და ამიერკავკასიის ჯარების ხარღალი ი.როლინოვი კომისიის ხელშეშვე არ გამოცხადდნენ.
2. მიფინგის მონაწილეება წამოაყენეს მოთხოვნა 1921 წელს დაკარგული დამოუკიდებლობის აღდგენა და საქართველოს საბჭოთა კავშირიდან გამოხვევის შესახებ, მოქმედი კონსტიტუციის 69-ე მუხლის შეხაზვამისა და აღნიშნულ მოთხოვნის გარდა, მიფინგზე გაჩნდა მკვეთრი პლაკატი: "ძირს კომუნისტური რეჟიმი", "ძირს რუსეთის იმპერიალიზმი", "სსრ კავშირი ხალხთა საპყრობლა" და სხვა, მომიფინგეებს არ ჰქონდათ ცივი ან ცეცხლსახაროლი იარაღი, ან ძალადობისათვის მომარჯვებელი რაიმე სხვა საგნები.
3. 9 აპრილის მიფინგის აღკვეთის მიზნით, ეს საკითხი განხილულა 7-9 აპრილის სეკს ცეკაში, საქართველოს კომპარტიის ბიუროში; და 7 აპრილს დამით სსრკ თავდაცვის მინისტრის პირველი მოადგილე კ.კონიფოვი ჩამოვიდა თბილისში; 7-8 აპრილს თბილისში გადმოიყვანეს მილიციისა და შინაგანი ჯარების ქვედანაყოფები, მათ შორის ძერუინსკის სახელობის დივიზიის პოლკი. ამიერკავკასიის ჯარების ხარღალის განმარტებით, მას თავდაცვის მინისტრისაგან მიუღია დავალება "ემოქმედა სიფუაცის მიხედვით".
4. ი.როლინოვმა თავის თანამემქნებელ განხაზღვრა: საბჭოთა არმიის ხაზით - ი.ჭუბნელოვი; შინაგან ჯარების ხაზით - ი.უფიმოვი; მილიციის ხაზით - მ. გიორგაძე.
9 აპრილს, დღის 4 საათზე მიფინგის აღკვეთის ოპერაცია დაიწყო და ფრაგმენტულად დამთავრდა. წარმოქმნილი ჭყლეტის შედეგად დაიღუპა 16 ადამიანი; 13 ახალგაზრდა ქალი და 3 მამაკაცი. დაშავდა თუ მოიწამლა 4000-ზე მეტი ადამიანი. "აღუხილი ხელბარებისა და მომწამვლელი ქიმიური ნივთიერების გარდა, - ნათქვამია კომისიის დასკვნაში, - 9 აპრილს გამოყენებული იყო ცეცხლმსრდელი იარაღი..." "...სამხედრო პირები დაეხსენ თავს მილიციის მუშაკებს... იმიჯომ, რომ ისინი ცდილობდნენ სიკვდილის პირას მყოფი ახალგაზრდები როგორმე სახსრათო დახმარების მანქანამდე მიეყვანათ". "...სამხედრო პირები ხელს უშლიდნენ სახსრათო-სამედიცინო დახმარების პრიკადებს... ამსხვრევდნენ სახსრათო დახმარების მანქანებს... ამ მოქმედება აღიარებულია საყოველთაოდ საერთაშორისო სამართლის ნორმების უხეში დარღვევაა." "ეს იყო არა მიფინგის გარეკვა, არამედ დამსხვრელი ოპერაცია... რისთვისაც სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობა, უპირველეს ყოვლისა, უნდა დაეკისროს ი.როლინოვს... გენერლებს ი.კუბნელოვსა და ი.უფიმოვს."
5. "კომისიას მიაჩნია: ცივილიზებული სამყაროს ისტორიაში ძნელად მოიძებნება

მეორე ისეთი შემთხვევა, როდესაც სახელმწიფოს მომწავლელი ქიმიური ნივთიერება გამოყენებინოს საკუთარი მოქალაქეების წინააღმდეგ. ახვევ შეუძლებელია პრევენციული მოქმედების ისეთ შემთხვევას, როდესაც სამხედრო უწყების წარმომადგენლები უმაღლეს ექიმებს გამოყენებული ქიმიური ნივთიერების შედეგ-ნილობას, რითაც ხელს უშლიან ეფექტიან მკურნალობას".

6. "კომისიის მიერ უცხოეთის პრესის ლეგალურმა შეხწავლამ დაგვანახა, რომ საბოლოო ანგარიშში იგი ბევრად უფრო მიუხერხებელი ამუქებდა თბილისის ფრაგედლიას, ვიდრე საკავშირო პრესა".
7. "თბილისის მისახლეობის სივრცულ-ფიქლოგიური გამოკვლევის შედეგად, რომელშიც ათი-ათასამდე რესპონდენტი და 15 ექსპერტი მონაწილეობდა, გამოვლინდა:
  - საქართველოს რეალური დამოუკიდებლობის იდეას მხარს უჭერს გამოკითხულთა 89 პროცენტი.
  - გამოკითხულთა 82 პროცენტის აზრით, საბჭოთა არმია არ ემსახურება თავისი ხალხის ინტერესებს.
  - გამოკითხულთა 87 პროცენტი ობიექტურ გამოძიებასა და დამნაშავეთა დახვას მოითხოვს.
  - 9 აპრილის მოვლენები ხალხის ცნობიერებაში დაკავშირებულია ცენტრალურ და ადგილობრივ ხელმძღვანელობასთან, რუს ხალხთან.
  - გამოკითხულთა 87 პროცენტი აზრის, რომ აღნიშნული მიჭინგი ანჭირებული არ იყო.
  - გამოკითხულთა 89 პროცენტის აზრით, საქართველო სამართლიანობის პრინციპზე აყვებული დამოუკიდებელი და დემოკრატიული რესპუბლიკა უნდა გახდეს.
  - ბევრი პრობლემა, რომლებმაც გამოიწვია აპრილის ფრაგედლია, ჯერ კიდევ გადაუჭრელი დარჩა.
  - 9 აპრილის მოვლენების ერთ-ერთი მიზეზი ისიც არის, რომ საქართველოსათვის კონსტიტუციით მინიჭებული სუვერენული უფლებები ფიქვიაა.
  - 9 აპრილის ფრაგედლიის ერთ-ერთი უმძიმესი პოლიტიკური შედეგი ის არის, რომ ხალხს მკვეთრად დაუპირისპირდა არმია, რომელიც არაქართველი ჯარისკაცებით იყო დაკომპლექტებული. ამ მოვლენის დაძლევის მიზნით კომისია აყენებს საკითხს საქართველოში შეიქმნას ერთიანი საჯარო ფორმირებანი.

8. საბოლოოდ კომისია ახვევს: 9 აპრილის ფრაგედლიაში ქიმიური საწამლავი ნივთიერების გამოყენება შეიცავს ხაერათმირისო დანაშაულს და ამიტომ პასუხისმგებლობა ამ აქციისათვის ვერ გადაწყვედება საქართველოს ღონეზე. "პასუხისმგებლობა ამ აქციისათვის ცენტრალური ხელისუფლების თანამდებობის პირებსაც ეკისრებათ. "კომისიას აუცილებლად მიაჩნია ყველა ამ თანამდებობის პირთა პასუხისმგებლობა. თუკი ეს მოთხოვნა არ დაკმაყოფილდა, მაშინ თბილისის ფრაგედლიისათვის პასუხისმგებლობა დააწვება სხრ კავშირის უმაღლეს სახელმწიფო ხელისუფლებას მთლიანად".

VIII.

აი, ზოგიერთი მთავარი ადგილები თბილისის 1989 წლის 9 აპრილის ფრაგედლიის გამომკვლევო კომისიის დახვევინდან, რომელშიც, ჩვენის აზრით, - შეგნებულად თუ შეუგნებლად - მხედველობაში არ არის მიღებული ის ვ ა რ ე მ ო, ის

მიმხდარ ყრაველიაძი, ვინაიდან - დაუჯერებელია, მაგრამ ამბობენ - მან "ამბები არ იყოლა?.." რიგორ არ იყოლა?!.. განა საბჭოთა კავშირის მმართველს მმართველს" უფლება აქვს "არ იყოლეს" თუ რა ხდება მის სამბრძანებელში?..
 და - დაუშვათ დაუშვებელი - მან საქართველოში მიმდინარე ამბების ყოველი დეფაზი არ იყოლა; განა ეს მას ათავისუფლებს პასუხიმგებლობისაგან?..

XIV.

და თუ ეს ასეა - და ეს ასეა, უდავოთ, - მაშინ შეგვიძლია დავახსენათ:
 - 1921 წელს, თებერვალ-მარტში, საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკას რომ საბჭოთა რუსეთი თავს დაესხა ხუთი მხრიდან, დაარღვია 1920 წლის 7 მაისის რუსეთ-საქართველოს საზავო ხელშეკრულება, - ამაში დამნაშავეა კრემლის ხელმძღვანელობა ლენინის მეთაურობით.
 - 1924 წელს რომ სიხლში იქნა ჩახშობილი საქართველოს მოხალეობის ერთობლივი აჯანყება საბჭოთა რუსეთის ოკუპაციის წინააღმდეგ, - ამაში დამნაშავეა კრემლის ხელმძღვანელობა ლენინ-ფროცკი-ხვალდინის მეთაურობით.
 - 1924 წლიდან 1953 წლამდე, ე.ი. ხვალდინის სიკვდილამდე რომ ათითახლობით ქართველობა განადგურებულ თუ გადასახლებულ იქნა, ამაში დამნაშავეა კრემლი ხვალდინის მეთაურობით.
 - 1956 წლის 9 მარტს რომ თბილისის ქუჩებში სიხლი დაიღვარა, როცა მშვიდობიან დემონსტრაციებს ცეცხლი გაუხსნეს, - ამაში დამნაშავეა ხრუშჩოვი.
 - და ახლა, 1989 წლის 9 აპრილს თბილისში მიმხდარ ყრაველიაძი, რომლის დროს ქიმიური ხაწამლავი ნივთიერებაჲ ვი იქნა გამოყენებული მშვიდობიანი დემონსტრაციების წინააღმდეგ, - დამნაშავეა კრემლის ხელმძღვანელობა მიხეილ გორბაჩოვის მეთაურობით.

XV.

და განა ვუღებრყვილობას არ უღრის, რომ ჩვენ შევეცადოთ შევქმნათ ისეთი იღრნია, რომ კრემლი დახჯის 1989 წლის 9 აპრილის ყრაველიის "ცენჭრალურ" და "აღვიღობრივ", არხებოთად, რეს მეთაურებს?..

კარლო ინახარიძე
 პარიზი, 1989 წლის ოქტომბერი

ხალთა თანახწრეფლებიანიობისა და თავიანთი შელის ვამგებლობის უფლებიდან ვამიღრინარე, ყველა ხალხს მუღამაქვს უფლება სწული თავისუფლების პირებში განხაზღვრინ - რივა უნდათ და რიკორც უნდათ - თავიანთი ხამინაი და ხავარეო პოლიტიკური ხვაწუხი ვარედან ჩაურევადა, და თავიანთი მეხელეუღებისამებრ განახორციელონ თავიანთი პოლიტიკური, ეკონომიკური, სოღიადური და კულტურული განუიარება.

ქვეყნაში უმიმრეიბისა და თანახმირიშობის თათბირის დახკენითი აქვი. ჰელსინკი, 1978 წელი

ქ რ ო ვ ნ უ ლ ი რ ა ი ნ ლ ი

=====

მერაბ კოსტავას ფრაგვიკული დაღუპვის გამო

=====

I.

1989 წლის 13 ოქტომბერს, როგორც იცხობინებთან, მერაბ კოსტავა, შერაბ ჭავჭავაძე და თამარ ჩხეიძესთან ერთად, ქუთაისიდან ავტომობილით მილიონდნ თბილისისაკენ; ავტომობილს მართავდა ქალბატონი თამარ ჩხეიძე. ხოფელ ბირითთან მანქანას მოულოდნელად წინ გადაურბინა ხბომ, რომლის გვერდის აქვევის ცდის დროს, ავტომობილი ვალფრიალდა და შემოდან დაეცა ხაწინააღმდეგოდ მომავალ ავტომობილს. მერაბ კოსტავა იქვე გარდაიცვალა; შერაბ ჭავჭავაძე გონებადაკარგული მიიყვანეს ხაავადმყოფომი, ხადაც ის გარდაიცვალა; ხოლო თამარ ჩხეიძემ მიიღო თავის ფყვინის მხებუქი შერყევა.

II.

მერაბ კოსტავას ამგვარმა ფრაგვიკულმა ხიკვლილმა შერყევა მთელი ხაქართველი. განხვეწებულს ისე დიდი ჰაფვიოი ხეა ქართველმა ერმა, მთელმა ხაქართველომ, რომ იგი დაკრძალულ იქნა ჩვენი ხალხის წმილათა-წმინდა ჰანთუნში - მთაწმინდაზე, ქართველი ერის ისეთი გამოჩენილი ჰირების გვერდით, როგორც ზრიან ივლია ჭავჭავაძე თუ ვაჟა-ფშაველა.

III.

რით დამხახურა მერაბ კოსტავამ, ამ ჯერ კიდეც არც ისე ხანში შესულმა ჰიროვნებამ ჩვენი ერის ახეთი დიდი ჰაფვიოსცემა და ხიყვარული?.. მიუხედავათ იმისა, რომ ამ ხფრიქონების ავფორმა მერაბ კოსტავას ავფობიოგრაფიული ცნობები ხაქართველის ყურნალ-გამბულებში ვერ აღმოაჩინა და მისი დაბადების დღეც კი უცნობია, ის, როგორც ვკითხულობთ, ხრულიად ჭაბუკი ჩაება ეროვნული განთავისუფლების ბრძოლამი და ჰირველად 1956 წლის 9 მარტს იწვინა უცხო დამჰყრობელთა ხუხხი, რომლის დროს, როგორც ცნობილია, სიხხლის დვართთ მოიჩწყა თბილისის ქუჩები.

IV.

1976-1977 წლებში, ე.ო.ბრუქენევის ბაფონიბის დროს, მერაბ კოსტავა დააჰაფფიარეს; გაახამართლეს, გააცემბირეს. მან დიდი სიმფვიცე გამოიჩინა: იგი ვერ გაფხეხეს ვერც ხახამარლო ჰროცეხისა და ვერც გადახახელების დროს.

V.

1989 წლის გაბაფხულზე, მერაბ კოსტავა, ჰოლიფჰაფფიარების ხაერთო ამნისფიის შესევად, გაანთავისუფლეს, დაბრუნდა ხაქართველომი და დაუყონებლივ ჩაება ისევ ხაქართველის განთავისუფლებისათვის ბრძოლამი. "ჰრეგრადმა-მაქსიმუმში, ამბობდა მერაბ კოსტავა, - გულისხმობს ხაქართველის ხრულ დამოუკიდებლობას, მის გამოყიფას ხხრკ-ს შემადგელობიდან და თავისუფალ, დემოკრაფიულ, ხამარ-თლებრივ ხახედმწიფოდ ჩამოყალიბებას; ჰროგრამა-მინიმუმში კი - იმ ჰრობლებების მოგვარებას, 70 წლის მანძილზე რომ-წარმოჩნევა-ბრეშევიკური რუხეთისადმი ხაქართველის დაქვემდებარებულმა მდგომარეობამ... დღეხვე კონკრეფულად

თუ არ იზრძოდე აღაშინათა უფლებებისათვის... , ისე ხაფუძველს ვერ ჩაფყრო
 მომავალი სამართლებრივი ხახულმწიფოს მექმნას, რადგან მარტოოდენ ამგვარ
 საქმიანობაში, ხულიერი მოძრაობის ამგვარ პროცესში იჭედება რაინდღმ
 ღაქიერბივი თვისებები, ... რომელხაც მარადიული ღირებულებების ვერგვინს
 დაადგამს ღვთის რწმენისა და ხულის უკვდავების იღვა, მსოფლიო რელიგიების
 მიღწევები".

VI.

მერაბ კოსტავას ეროვნული რაინდობა გამოძღვანვდა აგრეთვე 1989 წლის 9-ა
 აპრილს, როცა მჭერმა მშვიდობიანი ღემონხგრანჯების, თვით ქაღებისა და ბავშვ-
 ვების წინააღმდეგ, რომლებიც ხაქართველს თავისუფლებას მოითხოვდენ, - ხაქამ-
 ღავი ქიმიური ნივთიერებას კი გამოიყენა, რახაც ემხხვერპლა ათობით მოკლეული,
 და ათასობით მიწამლეული აღამიანები.

VII.

მერაბ კოსტავა, როგორც იფყოზინებთან, "ერთ წუთში რომ ღალიძგის ხიღთან
 იყო, მეორე წუთში მიფინგვე გონიერებისაქწ მოუწიღებდა ხაღხს. უპირველხაღ
 ხწორღ მერაბმა გვიხხნა მამინ უფრო ხამინელი და გამოუხწორბული ფრაგელი-
 ხაგან. მისი შემხედვარე ხაღხი წყნარღბოღა, შემფოთბუღები ხულის ხიმფყოცეს
 იძენღენ, მერაბი კი იღვა ღაუღღღაღ, მართლაც შეუხვეღელი და ერთაღერთი."

VIII.

"როცა გაჭირღა, ჭანკების გრიალ-გრიალი გაიხმა, - წერს 9 აპრილის ფრაგელი-
 ის მეორე ღამხწრე, - შეღვა ფრიბუნაზე მიხებურად ძლიერად, მკვიღრად და...
 ქართვეღობას იძელიანი 'შაუღევო' უძღერა. თვითონაც იმ შაუღევოს ჰგავღა, -
 მართლაც ხისხლით ღაფერიღი რხხა თუ ეღვა, მაგრად იღვა ფეხზე, შეგაფონიც მაგ-
 რად რაუბღუღა, 'შაუღევოს' ისე აგუგუნებღა, თოქოს შემოხუელი ოკუპანფები
 ამ ხიმღერთ თჴან უნღა ვააბრუნისო. იმ ხაღამის 'შაუღევო' მან ჰიმნად აქ-
 ეღა. ღღეხაც მღერიან მას ახაღვაბრღები".

IX.

მერაბ კოსტავა, ვკოთხუღობთ იქვე, "არ იხწრაფოღა პირვეღობისაქენ, ამით
 იყო ღუნწღომღელიღა და პირვეღიც". "9 აპრილხაც ყვეღაზე ბოღოს ღახფოღა რუხ-
 თავეღის ვამზირი. აქეთ-იქიღან ექაჩებოღენ, მაგრამ ნამბიღი ვერავინ ააჩქარე-
 ბინა, თავაწუღი, ამაყად მიაბიჯებღა და არაფრად ღაგიღვეღათ შემღებვივით შე-
 მოხუელ ბარბაროხებს".

X.

ამგვარად, მერაბ კოსტავა იყო რაინდი, არაჩვეუღებრივი აღამიანი, რომელხაც
 ახახიათებღა მიხწრაფებღა შეუპოვარი ხაქმეების ვანხორციელუღობისაქენ, და ამით
 ის ვამოირჩიღდა თანამებრძოღებისაგანაც და ვახღა მავალითის მომყემი. და რა
 ვახაკვირიღა, რომ ჩვენი ხაღხი მახმი ხეღავხ ზებუნებრივ თვისებებხაც, რომღე-
 ბმიც მყანვეღბა მოელი ჩვენი ერის ხახიათი; კიღევ მეფი, მის პიროვნებაში
 თავს იყრის ჩვენი მოელი ეროვნული ვანხაკუთრბუღობა, მეობა.

XI.

მერაბ კოსტავა ეროვნული რაინდი იმ მხრივაც, რომ მახმი, მის პიროვნებაში
 გამოხახუღბა ჰპოვა არაჩვეუღებრივმა ბეღმა, რომღის ღროს გმირის, რაინღის
 ხიფოხღის ვანწირვის ფუნქციღა "ბრმა ბეღმა", "შემოხვეუითობამ" ვაღიბარა,
 რაც, ვახაკებოღა, ხრულიად არ ბღაღავს მის ნათელ პიროვნებას, ვინაიღან ის

იყო უაღრესად ეთიკური, მორალური, გნებობრივი პიროვნება, ფენომენი, რომელიც თავი მოიყარა საქართველოს დღევანდელი რთული ეროვნული ბრძოლის ყველა მხარეში ცეცხლსა და განვითარებას და ჩამოყალიბდა მის პიროვნებაში. და ხწორედ ის ხალხი, ის ერი, ის ქვეყანა არის თავის-უფლების ღირსი, რომელიც ამგვარ რაინდთა, ამგვარ გმირთა, ამგვარ პიროვნებათა მთელ ვაჟებს, "ხსივნებს" წარმოშობს, ქმნის; და ამგვარი "ხსივნებით" რომ ჩვენ მდიდარი ვართ, ამას მოწმობს საქართველოს, ქართველი ერის რამდენიმე ათასწლეუანი ისტორია.

XII.

და ნორმალურია, რომ მერაბ კოსტავას დაკრძალვამ საყოველთაო გულვის ხანიათ მიიღო: 19 და 20 ოქტომბერს, მერაბ კოსტავა დახვეწებული იყო სიონის საკათედრო წაძარძი; 21 ოქტომბერს მისი ცხელარი გამოახვეწეს წაძრიდან 15 საათზე; სამკვლავიარო პროცესია დაიძრა რუსთაველის პროსპექტისაკენ, ჩაიარა საქართველოს დელაქაქის მთავარ მაგისტრალზე და გაემართა ქართველ მწერალთა და საზოგადო მოღვაწეთა მთაწმინდის პანთეონისაკენ. "ამიერიდან, როგორც კრესპონდენტი წერს, - აქ ჩვენი ხალხის დიდებულ შვილთა წმიდათაწმიდა საფლავებს შორის გაჩნდება მერაბ კოსტავას საფლავი."

XIII.

"გულისშემძრულ ხიჩუმეში ვაიხმა სვანური ზარი, ხალხური 'შავლეგო', - ყოველთვის რომ გავახსენებ მერაბ კოსტავას, რომელმაც ეს მელოდია 9 აპრილს იმ შავბელთს დამებს რომ იმღერა".

XIV.

მერაბ კოსტავა გულში ჩაიკრა მთაწმინდამ და ამით იგი შეუერთდა საქართველოს, ქართველი ერის გმირ-რაინდთა პლეადას, რომელმაც თავი შეხწირეს ჩვენი ერის დიდების საქმეს და ამით ისინი გახდნენ გზის გამკაფველები ისეთ რთულ პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, კულტურულ, სოციალურ პირობებშიც კი, როგორც იმყოფება დღეს ჩვენი სამშობლო საქართველო.

კარლო ინახარიძე
 პარიზი, 1989 წლის ოქტომბერი

 ქართული დემოკრატია ანუ სოციალური დემოკრატია არის დემოკრატიის უმაღლესი ფორმა, რომელიც არის ჯემს-ანგი-ჯემის-სინთეზის უწყვეტი პროცესი, რომელიც ყოველდღიურად იქმნება-ხორციელდება "ნივთიერი კეთილდღეობა როგორც დედა-შიძი ადამიანის ცხოვრებისა; თავისუფლება მთელი ერისა და თითოეული ადამიანისა".

"ემიგრაცია, როგორც პოლიტიკური ფენომენი, გაქრა?..."

ქერილის "პარიზულ შთაბეჭდილებათა" გამომცემი ("კომუნისტი"),
11.9.1989 წ.

I.

ჩვენ ვფიქრობდით, რომ "თეთრი ლაქები", რომლითაც ხავეს ხაქარველის იხტორის ხაბჭოთა პერიოდის იხტორული ნაშრომები, განსაკუთრებით იხტეობი, რომელზეც რესტე-ხაქარველის ურთიერთობას ეხება, - "გარდაქმნა-ხაჯაროობა-ღემოკრაფიზაციის" პრეცედენტი - "იხტორიას ჩაბარა", მაგრამ "პარიზულ შთაბეჭდილებათა" ავტორმა ლავარქმუნა, რომ ეს ასე არ არის. ღღეხავ ზოგიერთები, ჩვენდა საუბელური, - ახლა "გარდაქმნა-ხაჯაროობა-ღემოკრაფიზაციის" ურთიკოკ განხჯით - "ახალ თეთრ ლაქებს" ქმნიან, რომლის აღმოფხვრა, როგორც ჩანს, აღვლილი ხაქმე არ უნდა იყოს!..

II.

მაგრამ ღავანებოთ თავი განზოგაღებულ ღაპარავს და მოვიყვანოთ კონკრეტული ფაქტი ამ "ახალი თეთრი ლაქისა": მიმღინარე წლის ხექქემბერ-ოქქემბერში, ხაფრანგეთში, ქართულ - ხაბჭახშით ვამბობ - პოლიტიკურ ემიგრაციას ეხტეობრა "პარიზულ შთაბეჭდილებათა" ავტორი - ღა, ნორმალურია, გავცნო ღა ქაუბრა მრავალ ქართველს როგორც პარიზში, ის, პარიზის ახლო-მღებარე ღაბა ღვეილის ქართულ მამულში მცხოვრებ ქართველებს. ღა ღაბრუნღა რა ხაქარველში, მან ვრცელი წერილი; - მისი მოგბაურობის შეხახებ ხაფრანგეთში, გამოქვეყნდა "კომუნისტი" (11.9.1989 წ.), რომელშიც ჩვენი განცვიფრება გამოიწვია მისმა შემღეგმა სიყყვებმა:

"ემიგრაცია, როგორც პოლიტიკური ფენომენი, გაქრა. მისი ღღევაღღელი შემღღენღღობა ქართველი ერის იხტორიისა და კულტურის ხაქმეს ემსახურება, განზე ღგახ პოლიტიკისაგან, მიუხაღმება ხაჯაროობისა და ღემოკრაფიზაციისაკენ ხაბჭოთა ქვეყნის შემობრუნებას, მიანინია, რომ ქართველმა ახაღგაზრღობამ ეროვნული ღამოუკრღებღობისათვის ბრძოღაში მრავალ წარმატებას მიაღწია, მაგრამ შიმბბ, რომ მოთხოვნათა მათხმადღობს უარესი შემღეგი არ მოყვეს, იმ თვალსაზრისზე ღგახ, რომ ხაბჭოთა ფელერაციის ახღებული გავების ვითარებამიღ შეიძღება თანამიღღევრული, მშვიღობიანი ბრძოღა ხაქარველის ღამოუკრღებღობისათვის".

III.

ხანამ ამ "ჩახღარული" ამონაწერის ვაღვეული ახპექქის განხიღვას შემღღებოღეთ, უნღა ავღნიშნოთ, რომ სრულიაღ შეხამღებღელია, რომ არა მარტო ამ წერილის ავტორი ღგახ ამ ამონაწერში მოყვანიღი პოლიტიკური განჭკვეუტის გბაზე, რითაღ იმის იქმა გვეურს, რომ ყოველ ქართველს - ღა ამით "პარიზულ შთაბეჭდილებათა" ავტორმაღ - შემღღია ღაღღეგს ხაქარველის ღამოუკრღებღობისაკენ მიმავალი გბების იმ ხაბბს, რომელხაღ ის თვის "სწორაღ". მაგრამ ვინ მისგა მახ უფღებამისიღღა იღაპარავის ყვეღა ქართველი ემიგრანტის ხახელით ღა - აპროორი - გვავნოს ჩვენ, ქართველ ემიგრანტებს, რომ "ემიგრაცია, როგორც პოლიტიკური ფენომენი, გაქრა?..."

IV.

პოლიტიკური ემიგრაცია რომ როგორც პოლიტიკური ფენომენი არ გამოქრება, უფრო მეტი ამ წერილის ავტორი სწორედ ამ წინააღმდეგობით ხავე ამინაწერივს არ ამბობს, როცა წერს, რომ - "ემიგრაცია... მიუხედავად ხაჯაროობისა და ლემოკრატიზაციისავე სავსებით ქვეყნის შემოღრუნებასი...?.." განა ეს არ ნიშნავს იმას, რომ ემიგრაცია პოლიტიკურად ფიქრობს და მოქმედებს - ამ წერილის ავტორს თუ დავუჯერებთ - "...ხაჯაროობისა და ლემოკრატიზაციისავე სავსებით ქვეყნის შემოღრუნების..." სახარებელი?.. მაგრამ ვითომ მხოლოდ გორბაჩოვისეული "გარდაქმნის" მომხრეებია ქართულ პოლიტიკურ ემიგრაციაში, და "გარდაქმნა-ხაჯაროობა-ლემოკრატიზაცია" მხოლოდ გორბაჩოვისეულად ესმით?.. მაშინ ემიგრაციაში სხვადასხვა აღაშენა, დაჯგუფებათა, პარტიათა სხვადასხვა-გვარ აზროვნება-მოქმედებებთან არ გვაქვს საქმე?..

V.

მერმეთ: რას უნდა ნიშნავდეს გამოთქმა, რომ "ემიგრაცია... ქართველი ერის ისტორიისა და კულტურის საქმეს ემსახურება?.." ვითომ ქართველი ერის ისტორიისა და კულტურის საქმის სამსახური...? შეხატულია პოლიტიკის, თუ გნებავთ, კულტურის პოლიტიკის გარეშე?.. და თუ ქართული ემიგრაცია "უპაერო სივრცეში", ე.ი. საქართველოს სახელმწიფოებრივი რაობის გარეშე აწარმოებს ქართველი ერის ისტორიისა და კულტურის სამსახურს, ის ვერ ხედავს წინააღმდეგობას ამგვარ დაპირისპირებაში?.. განა ამ წერილის ავტორმა არ იცის, რომ პოლიტიკის გარეშე არაფერი, თვით, თუ გნებავთ, ისეთი სახე ხელისუფლების როგორც მუხიკა არის, არ არსებობს, ვინაიდან ისიც "პოლისს", "ქადაქ-სახელმწიფოს" ემსახურება?..

VI.

რომელი ქართველი ნახა ამ წერილის ავტორმა ემიგრაციაში, რომელიც პოლიტიკურად არ მოღვაწიობდა - მისი შეხატულია შეხატულია - საქართველოს თავისუფლებისათვის, თუ გნებავთ, განსაზღვრული თანხის შეწირვით ამა თუ იმ ყურნალის გამოცემისათვის, რომლებიც ღებახ იბეჭდება ემიგრაციაში?.. და აქ უკვე მივდივით მეფად ნათელ ფაქტებთან, რომლებიც ამ წერილის ავტორს პარიზში არ დაუნახავს ან, უფრო სწორად, არ ხერდა დაუნახა:

V.

ემიგრაციაში გამოდის რამდენიმე პოლიტიკურ-კულტურული ყურნალი, როგორც, მაგალითად, ყურნალი "გუშაკი", რომლის ქვეხათურია "ქართული პოლიტიკის ორგანო უცხოეთში"; გამოდის აგრეთვე ყურნალი "ივერია", რომლის ქვეხათურია - "ეროვნული და ლემოკრატიული მიმართულების გამოცემა"; ყურნალი "შებრძოლი საქართველო", რომელიც არის ქართული ეროვნული საბჭოს ორგანო უცხოეთში; გამოდის აგრეთვე საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის საზღვარგარეთელი ბიუროს ოფიციალური ორგანო "ჩვენი ღრმია", რომელიც დაარსებულია ნოე ყორღანისა, საქართველოს ლემოკრატიული რესპუბლიკის პრეზიდენტისა და მთავრობის თავჯდომარის მიერ.

VI.

ყვლადავ უფრო გახაკვირი იმ არის, რომ სწორედ მაშინ, როცა ამ წერილის ავტორი პარიზში იყო, - გამოვიდა "ჩვენი ღრმის" ახალი 2(116) ნომერი,

რომელშიც არა ერთი ლეკუმენცია გამოქვეყნებული, რომელშიც ნათელჰყოფენ, რომ ქართული პოლიტიკური ემიგრაცია "როგორც პოლიტიკური ფენომენი" არ გამოქვეყნებულია, მაგალითად, ქართული ეროვნული საბჭოთა და საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის საზღვარგარეთელი ზიურის ერთობლივი განცხადება 1924 წლის აგვისტოს აჯანყების 65-ე წლისთავისა და 1989 წლის 9 აპრილის თბილისში მომხდარი უკრაინის შესახებ, რომელშიც, სხვათა შორის, ვკითხულობთ: "...1989 წლის 9 აპრილს აღმოცენდნენ ჩვენ, ქართველები მარტოდაპირის საბჭოთა რუსეთის კბილვამდე შეიარაღებული სამხედრო ძალის პირისპირ". "ამიტომ, 26 მაისის დიადი იღუპის განხორციელებისათვის ბრძოლაში, ჩვენ ჩვენი პოლიტიკური ბრძოლის ფენურში პირველყოვლისა უნდა დავაყენოთ საბჭოთა კავშირში მოქცეული ერებთან, თვით რუსის ერის დემოკრატიულ ნაწილთან ერთობლივი მოქმედება".

VII.

"ჩვენი დროის" იმავე ნომერში გამოქვეყნებულია აგრეთვე ვახუხი გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ზიურისა ენევაში(შვეიცარია) - ქართული ეროვნული საბჭოს შემოწმანდუმზე 1989 წლის 9 აპრილის თბილისში მომხდარი უკრაინის შესახებ. "ამით გაგნობენ - ვკითხულობთ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ზიურის საპასუხო შემოწმანდუმში -, მიღებას იქვენი წერილისა... იქვენი წერილის ერთი ახლი ვადაგზავნება იმ ქვეყნის მმართველობას, რომელსაც ის ეხება და მისი შეჯამებული შინაარსი ვადაგვება ადამიანის უფლებათა კომისიას და ეროვნული უმცირესობის დაცვის და დისკრიმინაციის აღკვეთის ქვეკომისიას".

VIII.

"ჩვენი დროის" 1989 წლის აგვისტოს 2(116) ნომერში გამოქვეყნებულია მიმართვა უკრაინის ეროვნული მთავრობისა დეკლარაციაში გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურ მდივნისადმი 9 აპრილს, 1989 წელს, თბილისში მომხდარი უკრაინის შესახებ, რომელშიც, სხვათა შორის, ვკითხულობთ: "უკრაინის ეროვნული მთავრობა დეკლარაციაში... დამაწუხარებოთ და შეძრწუნებოთ შეხვალ... ახლანდელ საბჭოთა რუსეთის სამხედრო ინტერვენციას მშვილობისმომყვარ ქართველი ხალხის წინააღმდეგ, რომელიც მიიხივს ნაციონალური დამოუკიდებლობის აღდგენას და პრეტენსიას აცხადებს მისი ქვეყნის საბჭოთა ოკუპაციის წინააღმდეგ... ჩვენ, ამიტომ, უკრაინა-საქართველოს 1918 წლის 5 მაისის ურთიერთ თანამშრომლობის ხელშეკრულებაზე დაყრდნობით, გთხოვთ იქვენ... გაერთიანებული ერების მიმდინარე სესიის დღის წესრიგში დახვთ საბჭოთა რუსეთისაგან საქართველოს ოკუპაციის საკითხი..."

IX.

და განა ამ წერილის ავტორმა არ იცის, რომ ქართულ-პოლიტიკურ ემიგრაციაში, ახალი თაობის მეთაურობით, საბჭოთა კავშირის ხაელის წინ, პარიზში, მსოფლიოვი დემონსტრაცია გამართა, თბილისში 1989 წლის 9 აპრილის უკრაინის გამი და საბჭოთა ხაელის წარმომადგენელი იმუღებელი გახდა მიუღო ქართველ დემონსტრაციას დედაგია?..

X.

რა იქმა უნდა, ამ წერილის ავტორმა ყველაფერი აღნიშნული და სხვა მრავალი უქვე იმისა, რომ ქართული ემიგრაცია, როგორც პოლიტიკური ფენომენი, არ

გამქრალა, - იგის, და, შეიძლება, კარგადაც იგის. - მან იგის, რომ უში-
გრადიადი არსებობს პოლიტიკური პარტიები, დაჯგუფებები, და ცალკეული
რომლებიც მოქმედებენ - თავიანთი შეხადლებლობის ფარგლებში - 26 მაისის დიადი
იღვეობის იხეუ განხორციელებინახოვის საქართველოში, ე.ი. საქართველოს სახელმ-
წიფობრივი დამოუკიდებლობისა და სუვერენობის აღგენინახოვის, როგორც ეს იყო
საქართველოში 1918-1921 წლებში.

XI.

რა ექმა უნდა, პოლიტიკურ ემიგრაციაში, ბუნების კანონის შედეგად,
მრავალი გამორჩენილი პოლიტიკური მოღვაწე დაჯვარგეთ, და ამით ჩვენი რიგები,
უფოთი, შესუსტდა, მაგრამ ქართული პოლიტიკური ემიგრაციის მეორე და მესამე რა-
ობა, რომელიც უმრავლესობა ემიგრაციაში დაიბადა და აღიზარდა, - საქართველოს
დიდი პაჭროფეობა და ძაღლინეს არ იმურებენ 26 მაისის დიადი იღვეობის განხორ-
ციელებინახოვის; და ფიცი ქართული პოლიტიკური ემიგრაციისა - ერთადერთი ქართვე-
ლი რომ დარჩეს ემიგრაციაში მანაც უნდა გააგრძელოს ჩვენ დიდ მამა-პაპათა
საქმე, ხანამ საქართველო არ იქნება იხეუ დამოუკიდებელი და სუვერენული სახელ-
მწიფო, - ძაღაში რჩება.

XII.

ყველაფერი ეს კარგად არის ცნობილი არა მარტო ქართულ ემიგრაციაში და, უფოთი,
იგის თვირ "პარიზული შთაბეჭდილებათა" ავტორმაც.
მაშინ რას დასჭირდა მახ დღეს, როცა ქართველობა სასოქარკვეითი იბ-
რძვის ეროვნული თავისუფლებინახოვის, - ეექვა, რომ "ემიგრაცია, როგორც პოლიტი-
კური ფენომენი", გაქნაო?.. ვითომ დღესაც - "გარდაქმნა-საჯაროობა-დემოკრა-
ტიზაციის" პროცესში - იძულებულია ის ამგვარი თავისებური "კახანდრახ ძახილით"
"ახიამონის" კინმე მოსკოვში, ვინაიდან მოსკოვს იხე არაფერი არ სურს, როგორც
პოლიტიკური ემიგრაციის აღგვა მიწინახან პირისა, როგორც ეს იყო და არის საბ-
ჭოთა კავშირის არსებობის ამ სამოცდა-ათი წლის განმავლობაში?..

XIII.

და აქვე ჩვენი ემიგრაციის თვითკრიტიკაც: ჩვენ, მართლია, პოლიტიკურად ემოქ-
მელებში და პერიოდულად მრავალ ყურნალს - "გუშაგს", "ჩვენ დროშას", "ივერიას"
თუ "მებრძოლ საქართველოს" - გამოცემით, მაგრამ მათი ყორაყი იძენნად მცირეა,
რომ, აღმათ, თითო-ორდა აღწევს საქართველომდე; ეს კი პოლიტიკური ემიგრაციის
ხმის გავრცელებას საქართველოში - ვერ შეხადებს. მაგრამ ჩვენ გავვაჩინია ქარ-
თველი ხალხინახოვის ინფორმაციის მიწოდების ორი მეყად ეფექტური მედიუმი - რა-
დით "თავისუფლება" და რადით "ამერიკის ხმა", რომლებიც ყოველდღიურად აწარ-
მოებენ ქართულენოვან გაღაღემებს საქართველოში.

XIV.

და ნუთუ რადით "თავისუფლებისა" და რადით "ამერიკის ხმის" ქართული რედაქცი-
ები არ აწოდებენ ინფორმაციას საქართველოში მსმენელებს ქართული პოლიტიკური
ემიგრაციის შესახებ - საერთოდ, და ქართული პრესის გამოცემაზე - ვერძით?..
ნუთუ აღნიშნული რადიორედაქციები მსმენელებს არ აწოდებენ ინფორმაციას არა
მარტო აღნიშნული ქართულენოვანი ყურნალების ახალი ნომრების გამოცემის, არა-
მედ მაშინ გამოქვეყნებული სტაყიების თუ წერილების შესახებ?.. და თუ რადით

"თავისუფლება" და რადიო "ამერიკის ხმა" პირნათლად ახრულებს მათს მოვადიდებას, მაშინ განხაზღვრული "გამქედობა" არ არის ხაჭირო, რომ "პარიზული შთაბეჭდილება" - თა "ავტორმა გამოაქვეყნოს "კომუნისტური"-რადიო "თავისუფლებისა" და რადიო "ამერიკის ხმის" ხაწინააღმდეგო ცნობა, რომ "ემიგრაცია, როგორც პოლიტიკური ფენომენი, გაქრა?.." და თუ "თავისუფლება" და "ამერიკის ხმა" "გაურბის" აღნიშნული ინფორმაციის მიწოდებას ხაქარაველით, ეთომ ამათ იზიარებენ "პარიზულ შთაბეჭდილებათა" ავტორის აზრს, რომ "ემიგრაცია, როგორც პოლიტიკური ფენომენი", გაქრა?.."

XV.

ნუთუ "პარიზულ შთაბეჭდილებათა" ავტორი გორბაჩოვისეული "გარდაქმნა-ხაჯარობა-ღუმოკრაცია" პრეცედენტს განაგრძობს მის აღრინდელ "ჩვეულებას" თავი აარილოს ხაკოხების იბიექტურ, მიუღგომელ განხილვას?.. მის ნამრამში - "ნარკვევები ქართული ინტელიგენციის ისტორიიდან", რომელიც 1980 წელს გამოხცა ობილიში გამომცემლობა "მეცნიერებათ", ხხვათა შირის, იგი წერს: "...ხამოწლიანელთა ღობუნგი 'ჩვენი თავი ჩვენადვე ვეყუდნენ' არ ნიშნავდა ხეპარაფიგმებს..." (გვ.109). ხაქართველის ხაჭირბორიფო ხაკოხებზე ილია ჭავჭავაძისა და ნოე ურდანიას კამათი, მას პირველად ვაძამდე დაჰყავს, და რა პობილიაზე აყენებს თვით ილია ჭავჭავაძეს?.. "...ილიას ცნობილი ხაპოლეტიკო წერილი 'უმეცნიერების თართი-ფართი' წარმოადგენდა მკაცრ ვალაშქრებას არა მარჯ-ხიშმის, არამედ პირადათ ნოე ურდანიას წინააღმდეგ" (გვ.212-213). და ახლაც ამგვარი არაობიექტური გზით ხვლას განავრძობს "პარიზული შთაბეჭდილებათა" ავტორი, როცა ამბობს, რომ "ემიგრაცია, როგორც პოლიტიკური ფენომენი, გაქრა?.."

XVI.

არა, "ემიგრაცია, როგორც პოლიტიკური ფენომენი" არ გამქრალა და არც გაქრება, ხანამ ერო პოლიტიკური ემიგრანტი იქნება უცხოეთში. ქართული პოლიტიკური ემიგრაცია, როგორც მებრძოლი რაზმი 26 მაისის იდეებისათვის, მხოლოდ მაშინ შეწყვეტს თავის მოღვაწეობას, როცა იხვე აღსდგება ხაქართველის დამოუკიდებლობა და ხუვერენობა, როგორც ეს იყო 1918-1921 წლებში; და შეუძლებელია, ეს არ იგოდეს თვით ამ "პარიზული შთაბეჭდილებათა" ავტორმა.

XVII.

და "პარიზული შთაბეჭდილებათა" ავტორმა რომ კარგათ იცის - "ემიგრაცია, როგორც პოლიტიკური ფენომენი" არ გამქრალა, ეს თვითონ დაამტკიცა თავის ხიფყვაში, რომელიც მან წარმოსთქვა ლევილში, ქართულ მამულში, შავიხს დიდ დარბაზში გამართულ მოხაგონარ ხხლომაზე, 1989 წლის ხექტემბერში: "ჩვენი ყურადღება ხაგანგებოდ მიიქცია - თქვა მან - მტკიცედ დამკვიდრებულმა ჭრადიციამ, - განხაკუთრებული მიწინებით და ეროვნული შემართებით აღნიშნოს ხაში თარიღი: - 1918 წლის 26 მაისი, 1921 წლის 25 თებერვალი და 1924 წლის აგვისტო. ამ თარიღთა აღნიშვნისას ყველა პარიზული ქართული ხაერთი ხულისკვეთებით ხუნთქავს, ერთი ფიქრითა და გრძნობითაა განმსჭვალული". და ვითომ ეს არ არის პოლიტიკური მოქმედება?..

კარლო ინახარიძე
 1989 წლის ოქტომბერი, ლევილი, ქართული მამული

პრობრამა ნაესდება

საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის, ე.ი. "მესამე დახისა"

ქართული დემოკრატია ანუ სოციალური დემოკრატია არის
დემოკრატის უმაღლესი ფორმა, რომელიც არის თვზის-ანტი-
თვზის-სინთეზის უწყვეტი პროცესი, რომელშიც ყოველდღე-
რად იქმნება-სორციელდება "ნივთიერი კეთილდღეობა როგორც
დღეა-ბოძი აღამიანის ცხოვრებისა; თავისუფლება მთელი
ერისა და თითოეული აღამიანისა!"

მ ი ნ ა ა რ ს ი :

მიმართვა საქ.სდ პარტიის ყრილობის მომზადების ხაზრგ. კომისიებს.....I.

პ რ ო გ რ ა მ ა (პროექტი)

I. ამოხსავალი დებულებანი.....	1
II. ძირითადი ფასივანებანი.....	5
III. ძირითადი მოთხოვნები.....	6
IV. ერისა და აღამიანის თავისუფლება.....	8
V. სახელმწიფო წესი და რიგი.....	9
VI. სახელმწიფო თავდაცვა.....	12
VII. სახალხო მეურნეობის წესი და რიგი.....	12
VIII. სოფლის მეურნეობა.....	15
IX. ეკონომიკური დემოკრატია.....	16
X. პროფესიული კავშირები.....	17
XI. შრომა და საქმიანობა.....	19
XII. სოციალური პასუხისმგებლობა.....	19
XIII. რელიგია და ეკლესია.....	20
XIV. განათლება - შეცნობერება - ხელკვნება.....	20
XV. პოლიტიკური კულტურა.....	22
XVI. საერთაშორისო თანამეგობრობა.....	23
XVII. ჩვენი მომავალი.....	24

წ ე ს ლ ე ბ ა (პროექტი)

თავი პირველი: ზოგადი დებულებანი.....	27
თავი მეორე: პარტიის წევრი.....	28
თავი მესამე: პარტიის უმაღლესი ორგანო.....	30
თავი მეოთხე: მმართველობის ორგანო.....	31
თავი მესხუთე: პარტიის ფულადი სახსრები.....	33
თავი მეექვსე: საზღვარკარტული ბიურო.....	33
თავი მეშვიდე: პარტიის ემბლემა და ღრძმა.....	34
პარტიის ორგანიზაციული სქემა.....	35

საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის, ე.ი.
"მესამე დახის" საზღვარკარტული ბიურო.
პარიზი, 1990 წლის იანვარი

საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის ყრილობის
მიმშაღების ხაორგანიშავი კომიტეტი

მ ვ ი რ ფ ა ხ ი მ ე გ ო ბ რ ე ბ ი ! . .

ვეხადებოთ რა გულწრფელად საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის ყრილობის მიმშაღების ხაორგანიშავი კომიტეტის ინიციატივას მიწვეულ იქნას საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის ყრილობა 1990 წლის გაზაფხულზე, - საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის საზღვარგარეთელ ბიურო გამთქვამს თავის აზრს ამ დიდი მოვლენის შესახებ საქართველოს პოლიციურ, ეკონომიკურ, კულტურულ, სოციალურ ცხოვრებაში ახლა ე.წ-ლი "გარდაქმნა-საჯაროობა-დემოკრატიზაციის" პროცესში. აი, ჩვენი წინადადებანი:

1. განვიხილოთ რა "საქართველოს სოციალ-დემოკრატიული პარტიის დამფუძნებელი ყრილობის მიმშაღების ხაორგანიშავი კომიტეტის" მიმართულებით საქართველოს ყველა მოქალაქისადმი, რომელიც საპროკრამო ხასიათისაა, და აგრეთვე "საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის წესდების" პროექტი, არსებითად, ჩვენ თანახმა ვართ ამ ორ დოკუმენტში ჩამოყალიბებული დებულებებისა, თუმცა გვხერხ ზოგიერთი ხაკოთხის დაშუხუცება, სანამ თვით ჩვენი პარტიის პროგრამისა და წესდების პროექტებს შევეხებით.

2. ჩვენ შეგნებულად გამოვყოფთ სიფყვა "დამფუძნებელი" ჩვენი ყრილობის მიმშაღების ხაორგანიშავი კომიტეტის სახელწოდებიდან, ვინაიდან, ისტორიული ფაქტია, საქართველოს სოციალდემოკრატიულ პარტიას "დამფუძნება" აღარ ეხატირება, ვინაიდან იგი "შესამე დახის" სახელწოდებით დაარსდა 1893 წლის 7 თებერვალს, თბილისში, და მიიღო და დაამტკიცა საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის პირველი სამოქმედო პროგრამა. ამიჯომ ჩვენი წინადადება: საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის "დამფუძნების" სამავიეროდ, მიშანშეწინილია ვისმართ შერმინი - "განახლება", "რეორგანიშავია", ვინაიდან საქართველოს სოციალდემოკრატიულ პარტიას - დაწყებული 1893 წლის 7 თებერვლიდან, - არახლეს არ შეუწყყვაცია თავისი პოლიციური მოღვაწეობა არც საქართველოში და არც უცხოეთში, საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის საზღვარგარეთელი ბიუროსა და მისი პარტიული ორგანიშავი-დაჯგუფების სახით.

3. საქართველოს სოციალდემოკრატიების დავალებით, ბაფონ პროფესორ გურამ მუჩაიძის შეკობრულ და გულთბილ მომარჯვობაში საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის საზღვარგარეთელი ბიუროსადმი (თბილისი, 14.11.1989 წ.) აღნიშნულია, რომ მშაღება მიმდინარეობს ჩვენი პარტიის შესამე ყრილობის მოწვევისათვის. აქ ჩვენი შენიშვნა:

საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის, ე.ი. "შესამე დახის" დაარსების ორმოცი წლისთავზე, პარიშში, გამოცემულ იქნა გ.ჩიჩუას მიერ შედგენილი და საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის საზღვარგარეთელი ბიუროს მიერ გამოცემული, - "საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის მოკლე ისტორია", რომლის დაარსება და სამოქმედო პროგრამის მიღება არის ჩვენი პარტიის

პირველი ყრილობა. "მეხამე დახი" სამოქმედო პროგრამის მოხარნი, ამოხატა
ღებულა კი "ნიკოლოზი კეთილდღეობა როგორც დედა-პოძი აღმაშენის ნიჭი"
გინა; თავისუფლება მთელი ერისა და თითოეული პირივნებისა", - "ახალი
იყ არა მარცხ მაშინდელი სიცილისფერ მიმდევრებამი, და იგი დღესაც გან-
ხორციელებისაკენ მოგვიწოდებს.

"მეხამე დახი" - იყ რა საქართველო რუხეთის იმპერიის კოლონია - მიქქა
რუხეთის სოციალდემოკრატიული მუშათა პარტიის ორგანიზაციული ბაზონობის ქვეშ,
მარამ - ჯერ ერთი - რუხეთის სოციალდემოკრატიული მუშათა პარტია 1898 წელს
ე.ი. "მეხამე დახის" დაარსების ხუთი წლის შემდეგ დაარსდა, და - მეორე - "მე-
ხამე დახი" ყოველთვის ვლიობდა დარწმუნოიყო "მეხამე დახის" სამოქმედო
პროგრამის ერთგული; და ამავ დროს - თანამშრომლობდა რუხეთის სოციალდ-
ემოკრატიული მუშათა პარტიის რიგებში თვითმპყრობელობის დამხობის მიზნით.

4. რუხეთის სოციალდემოკრატიულ მუშათა პარტიამ პირველი პროგრამა მიიღო 1903
წელს, პარტიის მეორე ყრილობაზე; 1919 წელს კი, მეორე ყრილობაზე, მიღებულ
ქნა ხრულიად ბოლშევიკური პროგრამა. ამ დროს საქართველოს უკვე
დამოუკიდებელი სახელმწიფო იყო.
5. 1918 წლის 4 დეკემბერს დამოუხადლად გამოცხადდა ამიერკავკასიის საქართო სო-
ციალდემოკრატიული ორგანიზაცია, და ახე დაუბრუნდა საქართველო ისევ "მეხამე-
დახის" საფუძველებს, თუმცა "მეხამე დახის" სამოქმედო პროგრამის გადახინ-
ჯვის აუცილებლობა არ შექმნილა.
6. 1922 წლის 5 თებერვალს, სილიბისფრო ჯობლამის ხელმძღვანელობით, ჩაყარდა
საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის, ე.ი. "მეხამე დახის" არაღვალური
ყრილობა, რომელმაც მოითხოვა საბჭოთა რუხეთის ხოკუპაფიო ჯარების გაყვნა
საქართველოდან და საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენა. ეს არაღვალური
ყრილობა არის ჩვენი პარტიის მეორე ყრილობა.
7. 1925 წლის ივლისში, იბილისში, ჩაყარდა საქართველოს სოციალდემოკრატიული
პარტიის არაღვალური ყრილობა, რომელიც "მეხამე ყრილობათ" ითვლება. ამ
ყრილობამაც მეორე ყრილობის ანალოგიური მოთხოვნები წამოიყენა.
8. "ოკუპაციის ხანაში - წერს ზ. ჩიჩუა აღნიშნულ საიუბილეო გამოცემაში -
პარტიამ მოიწვია ხელჯერ არაღვალური ყრილობა და კონფერენცია. უკანახველი
ყრილობა კი 1930 წელს შავხელზე-ყრილობებში და კონფერენციებში ირჩევიდა ხელ-
მკლავანულ ირვანოებს და პარტიის საერთო პოლიტიკას იმუშავებდა. ამ პოლიტი-
კას ახახიათებს რეკოლფიური ბრძოლა საბჭოთა რეჟიმის წინააღმდეგ. საქართვე-
ლოს დამოუკიდებელი დემოკრატიული რესპუბლიკის აღდგენა, ბრძოლა მუშათა და
გლეხთა მდომარეობის გასაუმჯობესებლად და პარტიული ორგანიზაციების მკაცრ-
მორება". (ზ. ჩიჩუა, იქვე).
9. "1923 წლიდან პარტიას უცხოეთში ყავს თავისი წარმომადგენლობა საზღვარ-
გარეთელი ბიურონ-სახელმწიფოებში და იგი მუშაობს პარტიის ხელმძღვანელობით".
(იქვე).
10. 1933 წლიდანაც, ე.ი. "მეხამე დახის", საქართველოს სოციალდემოკრატიული
პარტიის ორმოცი წლის იუბილეს შემდეგ, აჩვენეი პარტია მიღვანეობდა საქართველო-
ში, რაც ყალვე მეხმეადას მოითხოვს.
11. ამდენად, უფრო მეხამეადას იხსორიულ სინამდვილეს თუ წკენ 1990 წლის

გაზაფხულზე საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის IX ყრილობას მიუძღვნა; თუმცა ამ ნაკითხის ნაშთლო დაწინაურება ჩვენი ინტერესებს ემსახურება.

12. ახლა შევხიოთ ჩვენი პარტიის პროგრამისა და წესდების პროექტები: "მესამე დახის" პირველი სამოქმედო პროგრამის მიღების შემდეგ, როგორც ავლნიმნუთ, ახალი პროგრამის შექმნა-მიღების აუცილებლობა არ წამოჭრილა, რადგან აღნიშნული პროგრამის ამოხვეალი ედბულება ღლესაც გზისმარეუენებელია: "ნივთიერი კეთილდღეობა როგორც ღლდაბოძი აღამიანის ცხოვრებისა; თავისუფლება მიელი ურისა და თითოეული აღამიანისა".

მაგრამ "მესამე დახის" ამ პირველი სამოქმედო პროგრამის მიღებიდან უკვე თითქმის ახი წელიწადი ხრულდება, რის გამო საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის საზღვარგარეთელი ბიუროს ინიციაციით და თანხმობით 1986 წლის იანვარში პარტიის წევრებში, უცხოეთში დარიცდა საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის("მესამე დახის") ახალი პროგრამისა და წესდების პროექტები, ხევა მახალგაზრდისა ერთად, სახელწოდებით "მანაღები", პარიში, 1986 წლის იანვარში საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის საზღვარგარეთელ ბიუროს განმარახული ჰქონდა აღნიშნული "პროგრამისა" და "წესდების" მიღება "მესამე დახის" ღაარსებების 100 წლის იუბილემდე, ე.ი. 1993 წლის 7 თებერვამდე. მაგრამ, ამახობაში, ხაერთაძორისი მდგომარეობა შეიცვალა: "გარდაქმნა-ხაარობა-დემოკრატიზაციის" პროცესში, უკვე შეხაძლებელია საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის ყრილობა მოწვეულ იქნეს 1990 წლის გაზაფხულზე, და ჩვენამდე, აქ, პარიში, როგორც ავლნიმნუთ, მოაღწია საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის პროგრამისა და წესდების პროექტებამც.

13. საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის("მესამე დახის") საზღვარგარეთელმა ბიურომ ყველა აღნიშნული პროექტებისა და მახალგაზრდის, თვით უცხოეთის მრავალი ხახულმწიფოს სოციალისტური პარტიების პროგრამებისა და წესდებათა, განხაუთრებით გერმანიის სოციალდემოკრატიული პარტიის "ბერლინის პროგრამის"(1989 წლის დეკემბერი) შეხწავლის შემდეგ, - შეიმუშავა ახალი პროგრამისა და წესდების პროექტები, რომლებიც, შეიძლება, გამოსაღქი მახალგაზრდის საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის ახალი პროგრამისა და წესდების შექმნისათვის, რომელიც დამკვიცებელი უნდა იქნეს ჩვენი პარტიის მომავალ ყრილობაზე, 1990 წლის გაზაფხულზე.

14. დაბოლის, გვხურს ვაენობოთ, რომ საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის საზღვარგარეთელი ბიურო უკვე ემზადება, მესამედი ღორმითა და მინაარხით, აღნიშნის "მესამე დახის", ე.ი. საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის 100 წლისთავი, 1993 წლის 7 თებერვალს. ჩვენ განმარახული გვაქვს ვამოცხეთ ხაეციალური კრებული "მესამე დახის", რომლისათვის მახალგაზრდის უკვე ვაეროვებთ, და, ვახაგებია, შთავარი როლი ამ ხაქმეში საქართველოს სოციალდემოკრატიულ პარტიას, თბილისში, ეკისრება, რომლის ერთი პაყარა ცოცი იყი და არის საზღვარგარეთელი ბიურო. გობოვთ, ვაგვავნოთ თქვენი აბრი ამ ხაკითხზე.

მეცობრული ხალამით,
საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის
საზღვარგარეთელი ბიურო. პარიში, 15.1.1990 წ.
=====

პ რ ო ბ რ ა მ ა

"მეხამე დახის" = საქართველოს ხოციალდემოკრატიული პარტიისა

I. ამონახვალი ღებულებანი

- 1.ა). საქართველოს ხოციალდემოკრატიული პარტია("მეხამე დახი") იბრძვის "სოციალური დემოკრატიის", "სოლიდარული საზოგადოების" განხორციელებინათვის საქართველოში, რომელიც ეყრდნობა სამართლებრივი სახელმწიფოს და"სოციალური საბაზრი მეურნეობის" პრინციპებს.
  - ბ)"მეხამე დახის", ე.ი. "საქართველოს ხოციალდემოკრატიული პარტიის" პირველი პროგრამის(1893 წ.) მთავარი ღებულება - "ნიუთიერი კეთილდღეობა როგორც ღელა-ბიძი აღამიანის ცხოვრებისა; თავისუფლება მთლიან ქრისს და თითოეული აღამიანისა" - იყო, არის და რჩება ქართული სოციალური დემოკრატიის, ე.ი. საქართველოს ხოციალდემოკრატიული პარტიის სამიქმედო პროგრამის ამონახვალი ღებულება. 1).
  2. თანამედროვე ელექტრონიკისა და გენეტიკის ეპოქაშიც მსოფლიოში არსებობს მრავალი ღიდი და პაფარა ერი, მრავალი ღიდი და პაფარა ქვეყანა, რომლებიც დამოუკიდებელი და ხვეწრეული სახელმწიფოებია, ე.ი. საერთაშორისო სამართლის სუბიექტებია. მაგრამ, ამავე ღროს, არსებობს მრავალი პაფარა ერი და ქვეყანა, როგორცაა, მაგალითად, საქართველო, რომლებიც უცხო ბაფონობის ქვეშ იმყოფება, რაც უღიღეხი ჯებირია, სა-ერთა-შორისო მანხმვაბით, თავისუფლება-თანახმობობა-ძმობის დანერგვა-განმწყიციების გზაზე.
  3. მსოფლიოს ერებისა და ქვეყნების ამგვარ დამოუკიდებელ და დამოკიდებულ სახელმწიფოებად ხელოვნურ დაყოფას ემაფება კიღეუ ეკონომიკური, კულტურული და სოციალური დაყოფაც, რომლის ღროს მოწინავე ინდუსტრიული ქვეყნები - ერთი მხრივ - და ვანვითარებალი ქვეყნები - მეორე მხრივ - მზარდი ანფავონიზმის წყაროებია, რომლის ღროს ეკონომიკური, კულტურული, სოციალური კონფლიქტები განსაკუთრებულ მწვავე ხახიათს ღებულობს იმ ქვეყანაში, რომელშიც უცხო ძალა ბაფონობს, როგორც ეს საქართველოშია.
  4. ამგვარ სა-ერთა-შორისო უხამართლობას ემაფება კიღეუ საშინაო უხამართლობა, რაც გამოისახაფება წინააღმდეგობაში შრომასა და კაპიტალს(სახელმწიფო კაპიტალს) შორის; მიუხედავთ იმისა, რომ აღამიანმა საწარმოო სა-მუაღებანი უადრესად განავითარა, უზარმაზარი სიმღიღრე დაავროვა, რომელშიც მახ მეხამამისი წვლილი არ გააჩნია.
  5. იმ ღროს, როცა შოკიერთი ქვეყნები "ზე-ნაწარმში" იხჩობა, შოკიერთი, განსაკუთრებთ უცხო ბაფონობის ქვეშ მყოფი ქვეყნები მიმშიღობს, ან მიმშიღობის პირზეა მიმღვარი. ეს კიღეუ უფრო ამწვავეებს აღამიანებსა და ერებს შორის თავისუფლება-თანახმობობა-ძმობის დანერგვა-განმწყიციებას.
- =====
- 1). ამინაწერი "მეხამე დახის" პირველი პროგრამიღან სიფყვა "პირიკება" მეწველიღია უფრო ფეწვადი სიფყვით "აღამიანით".

დღილ სახელმწიფოების - ინველიზის, საფრანკეთის, ივალის თუ იაპონიის მიერ, არამედ სხვა მრავალი, ხუდ 23 სახელმწიფოს მიერ, რის შედეგად საქართველო, როგორც დამოუკიდებელი და სუვერენული სახელმწიფო გამოვიდა საერთაშორისო ასპარეზზე; ვახლდა საერთაშორისო სამართლის ხუმიტეჟი.

13. საქართველის დემოკრატიული რესპუბლიკა საქართველი ერის ერთი მთავარი ჩირადანია იმიტომაც, რომ საქართველო პირველად, მისი უკანასკნელი ხუთახი წლის იხლორის განმავლობაში, იხეუ ვახლდა ერთიანი, განუყოფელი სახელმწიფო საქართველოს თითქმის მთელ იხლორულ ჭერიგორიაზე, რაც დე ფაქტო და დე იურე ცნობილი იყო საქართველოს მაშინდელი დიდი და პაფარა მოსაზღვრე სახელმწიფოებისაგანაც.
14. მაგრამ ბოლშევიკური რესუთი იხეუ დაადგა მეფის რესუთის იმპერიულ პოლიტიკას, რომელშიც - საქართველოს მიმართ - გადამწყვეტი როლი ითამაშეს სფლინორჯონიკიძე. რესუთმა, 1921 წლის 11 თებერვალს, ომის გამოუცხადებლად, ხუთი მხრიდან თავს დაეხსა დამოუკიდებელ საქართველოს და, მიუხედავით ახლდაზრდა საქართველოს არმიისა და სახალხო გვარდიის თავგანწირული ბრძოლებისა, რის შედეგად არაერთი მწარე მარცხი აგეშეს მომხდურ მფერს, განსაკუთრებით თბილისის მიხადგომებთან ჭაბახმელაზე, - დაიპყრეს საქართველო.
15. საქართველოს კანონიერი, საქართველოს ხალხის მიერ დემოკრატიული გზით არჩეული მთავრობა ნოე უორდანიას მეთაურობით, საქართველოს დამფუძნებელი კრების გადაწყვეტილებით, შეეხიზნა საფრანკეთს, ხაიღანაც იგი მოქმედებდა საქართველოდან რესუთის ხაოკუპაციო ჯარების გაყვანისა და რესუთ საქართველოს ურთიერთობის 1920 წლის 7 მაისის ხაზავო ხელშეკრულების დე ფაქტო განხორციელებისათვის, ვინაიდან ეს ხაზავო ხელშეკრულება დე იურე დღესაც ძალაშია, რადგან: ქართველ ერს, საქართველოს ხალხს არახილეს არ უცვნიო ხაბჭოთა რესუთის მიერ დამოუკიდებელი საქართველოს იარაღის ძალით დაპყრობა.
16. ხაბჭოთა რესუთის მიერ დამოუკიდებელი საქართველოს დაპყრობა იყო საქართველოს არა ერთი სახელმწიფოებრივი წესუბილების შეცვლა მეორე სახელმწიფოებრივი წესუბილებით, ან დემოკრატიული მთავრობის შეცვლა ბოლშევიკური მთავრობით, არამედ საქართველოს, როგორც სუვერენული და დამოუკიდებელი სახელმწიფოს მისპობა; და ამით საქართველო, როგორც სახელმწიფო, გაქრა საერთაშორისო ასპარეზზე და ვახლდა რესუთის იმპერიის - ხაბჭოთა კავშირის - ერთერთი პროვინცია.
17. ხაბჭოთა რესუთის მიერ დამოუკიდებელი საქართველოს დაპყრობას მიყვა აგრეთვე დამოუკიდებელი საქართველოს სახელმწიფო ჭერიგორიის დაფიცება-დარჩევა, რის შედეგად დამოუკიდებელი საქართველოს 91.100 კვადრატული კილომეტრი ჭერიგორიიდან, ხაბჭოთა საქართველოს მხილოდ 69.700 კვადრატული კილომეტრი ჭერიგორია შეჩრა.
18. ხაბჭოთა რესუთის ბოლშევიკური ჭერირი კი, აღბათ, ყველაზე უფრო ხამინელი იყო საქართველოში, რომლის ფრავიკული ნიშანხეუცებია 1921 წლის თებერვალ-მარცხის რესუთ-საქართველოს ომი; 1924 წლის 28-29 აგვისცოს საერთო სახალხო აჯანყება; მეორე მხოფლი ომი, რომლის დროს საქართველოს ხამ-ნახევარ მილიონიან მიხახლეობიდან შეიღახი-ათახამელ კაცი განწეული იქნა მეორე მხოფლი ომში, რომელთაცან ნახეკარზე მეფი უკან აღარ დაბრუნებულა; 1956 წლის 9 მარ-

ში, როცა მშვიდობიან ღმინსტრანსფერებს ცეცხლი გაუხსნეს, თბილისში, რის შედეგადაც ახლით მოკლულის 6 დაჭრილის სიხსლით მიიჩნეა თბილისის ქუჩებში ახლა - კორბანოვისხელი "გარდაქმნა-საჯაროობა-ღემოკრაფიზაციის" პროცესში - 9 აპრილს, 1989 წელს მშვიდობიანი ღმინსტრანსფერების წინააღმდეგ გამოყენებულ იქნა არა მარტო ორღესილი ბარტები თუ ხელკეჭები, არამედ ხანამღავი ნივთი-რეზანიც კი, რომლის შედეგად - არაფიციიღავი ცნობებით - დაიღუპა 150-მღვ აღამიანი, განსაკუთრებით ქაღები-ღა ბავშვები, ხიღი ღამავღა ათახიღი აღამიანი.

19. აი, მოკღვ ექსკურსი ხაქართვეღის პოღიფიკური მღვიმარეღიზხა ბოღშევიკური ბაფონიზის თოქმის ხამიღღა-ათი წღის განმავღობამი, რიშღესაფ ახღა მოყვა გიორბანოვისხელი "გარდაქმნა-საჯაროობა-ღემოკრაფიზაციის" პროცესი, რომღის ღროს ჩვენს ხამშობღო ხაქართვეღიში უფრო მწვავე ფორმებს ღებუღობს ხაქარ-თვეღის თავიხუფღების მიპივეღიზათვის ბრძოღა.
20. ხაქართვეღის ეკონიმიკური ღა პოღიფიკური კრიზიხი ხუღ უფრო ღრმავ-ღება. ხიღიაღურღღ ღამავღეღობა კრიფიკულ შღვარს მიუახღვიღა. უღღრეხაღ გაუა-რეხღა ღა მიიზაღა მისახღეღობის მომარაგება ხურხათოთ, ფართო მიხმარეღის ხა-გნებოთ. განუხრეღად იზრღება ფახეღი. პაფიფიხნება ხიღარბიზხა ღა ხიღაფაკის ფოღფახი გახღა. ღანამავღობამ ფოფაღური ხახიათი მიიღო. გამწვავეღა ეკოღო-გიური ვიოარეღა. ხაქართვეღიში არაქართვეღი მიხახღეღობის შოგიერთი ფენები ქართვეღ ერს ღაუპირისპირეხს, რამიღ ღიღმპყრობღღ-შოვიხისფერების მახინაღეღი მიღანვეღება.
21. ხაბჭოთა ხიხფემის ხიღრმიხეღი კრიზიხი მიუხეღავათ, პარფიულ-ბიუროკრა-ფიული აპარაფი კვღავინღებურაღ ებღაუჭება ძვეღ ღოგმებს, ერთპარფიულ აფფო-რიფარულ ხეღუქფერახს, გამშავებოთ ცღიღობს შეინარჩუნის ბოღშევიკური რეუიმი, რომღელამღ აღამიანი ღა ერი არარაობად აქვიღა. შემთხვევიოთ არ არის, რომ ხაბ-ჭოთა კავშირს მსიფიოიში ერთ-ერთი პირვეღი აღვიღი უკავშია მმრომღელთა ექსპ-ღოაფაციის ღონის მხრივ.
22. ყოვეღვივ აღნიმნული ობიექტურაღ აუციღებღეს ხღის ხაქართვეღის პროგრეხიული ძაღების "მეხამე ღახიხ", ე. ო. ხაქართვეღის ხიღიაღღემოკრაფიული პარფიის რი-გებში ღარაბშვახს. ხაქართვეღის ხიღიაღღემოკრაფიულ პარფიოპს, "მეხამე ღახხ", ღაწყებღი 1893 წღის 7 თებერვიღღან, როფა ივი ღაარხღა ღა პირვეღი ხამოქმ-ღო პროგრამა მიიღო, - არახიღეს, ვიშეორებოთ, არახიღეს არ შეუწყვეფიღა მიხი მოღვანეღობა, მიუხეღავათ ბოღშევიკური ხახევიკი ფერორიხა, რიშღესაფ ათახი-ბოთ ხაქართვეღის ხიღიაღღემოკრაფი ემხხვერპღა ბოღშევიკური ბაფონიზის ამ თოქმის ხამიღღა-ათი წღის ბაფონიზის განმავღობამი.
 ხაქართვეღის ხიღიაღღემოკრაფებმა, შეიძღება იოქვახს, თავიანთი ხიხხღიოთ ღაწრეხს ქართული ღემოკრაფიის, ქართული ხ ო ც ა ლ უ რ ი ღემოკრაფიის ქარჯიღა, რიშღეღიღ გზისმარჯვენებღიღა ღღესაფ, ე. წ. ღი "გარდაქმნა-საჯაროობა-ღემოკრაფიზაციის" პროცესშიღ.
23. ხაქართვეღის ხიღიაღღემოკრაფიული პარფიღა, 1923 წღიღან, არხებობს უესო-ეოში ხაქართვეღის ხიღიაღღემოკრაფიული პარფიის ხაბღვარგარეღი ბიუროს თუ ხაქართვეღის ხიღიაღღემოკრაფიული პარფიის პარბიზის ორკანიზაციის ხახიოთ. ხა-ქართვეღიში - ხაჭირთა ხიღიაღღემოკრაფიული პარფიის რე-ორკანიზაციღა, გან-

ახლება, რომლის განხორციელება უკვე ხელში აიღო საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის ყრილობის მიმზადების ხარვეზი იყო კომიტეტი.

24. საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის საყრდენი, "მესამე დახის" ღირსების დიდანი იყო, არის და რჩება მშრომელი ხალხი: მუშები, გლეხები და მსახიბურები და მათი პროფესიული კავშირები.

II. ძირითადი ფასივანებანი

- 25. დემოკრატიული სოციალიზმის, ე.ი. სოციალური დემოკრატიის ძირითადი ფასივანებანი გამოიხატება მისწრაფებებში - შექმნილ იქნას ისეთი საზოგადოება, რომელშიც ყოველი ადამიანი თავის პიროვნებას, თავისუფლების პირობებში, გაახრულყოფილებს და როგორც საზოგადოების შეგნებულ წევრი, პასუხისმგებლობას გადაიბარებს პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, კულტურულ თუ სოციალურ ცხოვრებაში.
- 26. თავისუფლება და სამართლიანობა განუყოფელია, ვინაიდან ადამიანის ღირსება ხადგომლობს მის მოთხოვნაში გადაიბაროს თვითპასუხისმგებლობა საზოგადოებაში და ასევე აღიაროს სხვა ადამიანებს უფლებები, რომ მათი პიროვნება განავითარონ და საზოგადოების გახრულყოფილების საქმეში ერთად იმდღაწიონ.
- 27. დემოკრატიული სოციალიზმში, რომელსაც ევროპაში (და ევროპის ნაწილია საქართველიც) ქრისტიანულ ეთიკაში, კლასიკურ ფილოსოფიაში აქვს ფესვები გადგმული, - არ ქადაგებს აბსოლუტურ ჭეშმარიტებას; მაგრამ არა იმით, რომ იგი იჩენს გულგრილობას მხოვლებდათა თუ რელიგიურ მიმართულებათა მიმართ, არამედ იმიტომ, რომ იგი პატივს სცემს ადამიანთა პოლიტიკურ თუ რელიგიურ რწმენას, რომლის შინაარსის განსაზღვრას როგორც პოლიტიკურმა პარტიამ, ისევე სახელმწიფომ თავი უნდა აარილოს.
- 28. საქართველის სოციალდემოკრატიული პარტია არის გონის, აზროვნების თავისუფლების პარტია; იგი არის სხვადასხვა რწმენისა და მხოვლებდათა ადამიანების ერთობა, რომელიც ეყრდნობა ხაერთო მორალურ ძირითად ფასივანებებსა და ხაერთო პოლიტიკურ მიზნებს.
- 29. ყოველი დემულება სოციალისტური მოძღვრებისა, თვით მანქიზმის ჩათვლით, მხოვლად იმდენად შეიძლება დანერგილ იქნას საქართველიში, ქართველ ერში, რამდენადაც იგი შეესაბამება საქართველის, ქართველი ერის პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, კულტურულ და სოციალურ წარსულსა და აწმყოს. ყოველი თეორიული დემულება უნდა შეესაბამებოდეს, ეთვისებოდეს ქართველი ერის რეალურ ცხოვრებას და არა პირიქით. თვით ქართული სოციალური დემოკრატიის თეორეტიკოს-პრაქტიკოსის - ნიკე ყორავნიას - მოძღვრებაც იმდენად უნდა იქნას მიღებული მხეველთაში, რამდენადაც იგი ებიყყევა საქართველის, ქართველი ერის რეალურ მდომარეობას მიქმეულ მიმდენად. ხალხი, ერი კი არ უნდა "შეეგოს" ამა ილ იმ ბერიას, არამედ ბერიია უნდა "მეეგოს" ერს; და თუ ბერიია ერი გაჩევევად იმდენად რეხებს ვერ "ეეუება", ასეიი ბერიია უნდა იქნას გადასინჯული ან სრულიად უნდაგდებული.

- 30. სოციალური დემოკრატია ანუ დემოკრატიული სოციალიზმი არის განუყოფელი ერთობა შრომის, რომელიც თვისი-ანტითების-სიჭედის განუყოფელი ჯაჭვია, რომლის უფუძელი ამოცანაა თავისუფლებისა და სამართლიანობისათვის ბრძოლა, მისი ყოველდღიური მოპოვება და მისი ყოველდღიური დაცვა. მხოლოდ ის აღამიანი, ის ერია თავისუფლებისა და სამართლიანობის ღირსი, რომელიც ყოველდღიურად მისი მოპოვება-დაცვისათვის იბრძვის.
- 31. თავისუფლება, სამართლიანობა და სოლიდარობა არის სოციალური დემოკრატიის, ანუ დემოკრატიული სოციალიზმის ძირითადი ფასიანება. აღამიანი, როგორც ცალკეული არსება, არის თავისუფლებისუნარიანი; მაგრამ თავისუფლების დანერგვა-გაფურჩქვნა შესაძლებელია საზოგადოებაში. საზოგადოებაში კი უნდა უზრუნველყოფილი იყოს ცალკეული აღამიანის თავისუფლება, განსაკუთრებით სხვაგვარადმოპოვებისა, ვინაიდან იგი ხდება თავის-უფლების მახსპების საზომი ხაეროდ.
- 32. სამართლიანობა ემყარება ყველა აღამიანის ერთნაირ ღირსებას, ერთნაირ თავისუფლებით, თანახმობით კანონის წინაშე, და თანახმობას ქალსა და კაცს შორის.
- 33. სოლიდარობა არის მზაყოფნა, სამართლებრივი ვალდებულების იქეთ, ერთმანეთის მხარედაქრისათვის, რის განხორციელება შეუძლებელია სახელმწიფო ხელისუფლების იძულებით. მხოლოდ ერთობლივი მოქმედება და არა ეგოისური ინდივიდუალიზმი ქმნის და უზრუნველყოფს ინდივიდუალური თვითგამკებლობის წინაპირობას.
- 34. სოციალური კეთილდღეობა არის ბაბა თავისუფლება-სამართლიანობა-სოლიდარობის განხორციელების გზაზე, რაც ყოველდღიური, უწყვეტი შრომებია.

III. ძირითადი მოთხოვნები

- 35. სოციალური დემოკრატიის ანუ დემოკრატიული სოციალიზმის ძირითადი მოთხოვნებია: ყველა ხალხი(ერი) უნდა დაემორჩილოს სა-ერთა-შირისი უფლებრივ წესრიგს, რომელსაც უნდა გააჩნდეს საკმარისი აღმინისფრადიული უფლებები.
- 36. იმ არ შეიძლება იყოს პოლიტიკის იარაღი.
- 37. ყველა ხალხს(ერს) უნდა ჰქონდეს ერთნაირი შესაძლებლობა მონაწილეობა მიიღოს მხივლის კეთილდღეობის შექმნაში, და ჩამორჩენილ ქვეყნებს უნდა ჰქონდეთ განვითარებული ქვეყნების მხარდაჭერა.
- 38. ჩვენ მკამათობთ, ვიბრძვით სოციალური დემოკრატიისათვის, ვინაიდან ის უნდა ვახდეს, საერთოდ, სახელმწიფოსა და ცხოვრების წესი და რივი იმიტომ, რომ მხოლოდ სოციალური დემოკრატია უზრუნველყოფს შაკივლისგეგმას აღამიანის ღირსებისა და მისი თვითმანუსიანგებლობის მიმართ.
- 39. ჩვენ გარდავახავთ ყოველი ჯურის ღიქვაჭირუფ, ცოკაკიჭარულ ხისკე-მას, ვინაიდან ისინი უფუძელაყოფენ აღამიანის ღირსებას, ანაღუ-

რებენ მათ თავის-უფლებას. სოციალური სამართლიანობა მხოლოდ ღმერთის
შვილის პირობებში შეიძლება განხორციელდეს, და პირიქით - ღმერთისაა
მხოლოდ სოციალური სამართლიანობის პირობებში იფარჩქნება.

40. სოციალდემოკრატიებს ხურთ თავისუფლებისა და სამართლიანობის განხორცი-
ლება.

41. სოციალურ და დემოკრატიულ სახელმწიფოში ყოველი ძალაუფლება უნდა იყოს
საზოგადოების კონსერვაციის ქვეშ. საერთო ინტერესებს უნდა ექვემდებარე-
ბოდეს ნააკეთესა ინტერესები.

42. ეკონომიკურ სისტემაში **თუ** მხოლოდ მოგება და გავლენის მიპოვება
არის გამთავისუფლებელი, სამომავლოების ქვეშ იმყოფება დემოკრატია, სოციალურ-
რი კეთილდღეობა და უშიშროება და ამით თავისუფალი პიროვნება.
ამიტომ სოციალური დემოკრატია მიიხრატვის ახალი ეკონომიკური
და სოციალური წესრიგის დამყარებისაკენ.

43. საქართველოს ყოველ მოქალაქეს უნდა ჰქონდეს თანახმობის უფლება
მიღოს ნება-განათლება. ყოველგვარი წინააღმდეგობის საშობი უნდა
გახდეს მხოლოდ ნიჭი და შრომისუნარიანობა.

44. თავისუფლება და სამართლიანობა შეუძლებელია უზრუნველყოფილი იქ-
ნეს მხოლოდ აღმინისტრაციული წესით. ცხოვრების ყველა ხფროში
ფებს იკვლევს თანამედროვე ფქქნიკა, რომელიც - თავის მხრივ -
იწვევს რგვანიბადების ახალი ფორმების შექმნას, რაც სამი-
შრომების ქვეშ აყენებს თავისუფლებას. მხოლოდ მრავალფეროვან
და მრავალფეროვან ეკონომიკურ, სოციალურ და კულტურულ ცხოვრება-
ში იფარჩქნება ნაკეთესა შემოქმედებითი ძალები, რომელთა გარე-
შე მთელი გონებრივი ცხოვრება იყინება.

45.ა). თანამედროვე საზოგადოებაში თავისუფლება და სოციალური დემოკრატია
მხოლოდ მაშინაა შესაძლებელი, თუ აღამიანთა განუწყვეტლივ მზა-
რდი რაოდენობა საზოგადოებრივ შეგნებას ქმნიან და მზად არიან
თანა-პასუხიბმებლობა გადაიბარონ საზოგადოებაში. ამისათვის
გადამწყვეტი საშუალებაა პოლიტიკური განათლება - ფართო გაგე-
ბით. იგი უნდა გახდეს არსებითი მიზანი ჩვენი ეპოქის ყოველი
სახის აღმრდა-განათლებისა.

ბ). საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტია, "მეხამე დახი" იხსახავს მიზნათ
საქართველოს დამოუკიდებელი და სუვერენული სახელმწიფოს კანონმდებლობითა
ორგანიზმ - პარლამენტმა - მიიღოს "პარტიების კანონი", რომელიც განსაზღვ-
რავს არა მარტო პარტიების მოღვაწეობას საქართველოს პოლიტიკურ, ეკონომიკურ,
კულტურულ და სოციალურ ცხოვრებაში, არამედ, ამასთანავე, პოლიტიკურ პარტი-
ებს შექმნის მოქმედების ეკონომიკურ ბაზასაც იმ მხრივ, რომ ყოველი პარ-
ტია, რომელიც დემოკრატიულ არჩევნებში ამომარჩეველია, ხელ ცოფა, ხუთ პრიო-
რეტს მიიბსრობს, - სახელმწიფო ბიუჯეტიდან მიიღებს განსაზღვრულ თანხას
- მიხი მიიბსრევის რაოდენობის შესაბამისად -, რომ მას შეეძლოს პოლიტიკურ-
რი მოღვაწეობა დამოუკიდებლად.

IV. ერისა და ადამიანის თავისუფლება

- 46. ერისა და პიროვნების, ანუ ერისა და ადამიანის თავისუფლება განუყოფელი ცნებაა: ადამიანი არ შეიძლება იყოს თავის-უფალი, თუ ერი, რიშელსაც იხ ეკუთვნის, არ არის თავის-უფალი.
- 47. ერის თავისუფლება ნიშნავს იმას, რომ ყოველ ერს აქვს უფლება შექმნას თავი- სი დამოუკიდებელი და სუვერენული სახელმწიფო და გახდეს „საერთაშორისო სა- მართლის სუბიექტი“.
- 48. თავის-უფალი ეროვნული სახელმწიფო, მხოლოდ საერთაშორისო სამართლის საფუძვე- ლზე, შეღის კავშირში რომელიმე სხვა სახელმწიფოსთან თუ სახელმწიფოებთან, საკუთარი სუვერენული უფლებების შენარჩუნებით.
- 49. საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტია, "მესამე დახი" აღიარებს - "თანაწირობას... დიდი და პაჭარა ხალხებისა" (გაერთიანებული ერების ორგა- ნიზაციის ქარტია),
- 50. "ყოველ ადამიანს აქვს უფლება მრწამსის თავისუფლებისა და მისი თავისუფლად გამოთქმისა; ეს უფლება მოიცავს ადამიანის თავისუფლებას, დაუბრკოლებლად) მისილის თავის მრწამს და ებიოს, მიიღოს და გაავრცელოს ინფორმაცია და იდე- ები ნებისმიერი ხაშუალებით და სახელმწიფო ხაზღვრებისაგან დამოუკიდებლად" (ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაცია).
- 51. "...ყოველ ხალხს მუღამ აქვს უფლება სრული თავისუფლების პირობებში განსა- ზღვროს... სამინაო და საგარეო პოლიტიკური სფერუხი გარუღან რაურეკვალ." (ეროპაში უშიშროებისა და თანამშრომლობის თათბირის დასკვნითი აქტი).
- 52. აღნიშნული სა-ერთა-შორისო მნიშვნელობის დებულებანის წინამორბეღათ გვე- ხახება "მეორღახელთა" მოთხოვნა - "ჩვენი თავი ჩვენადვე გვაყუღნეს", და "მესამეღახელთა" ხაპროგრამო დებულება - "ნივთიერი კეთილდღეობა, როგორც დღეა-ბოძი ადამიანის ცხოვრებისა; თავისუფლება მთელი ერისა და თითოეული პიროვნებისა".
- 53. "მესამე დახმა" ერისა და პიროვნების, ე.ი. ადამიანის თავის-უფლება და კავში- რა ნივთიერ კეთილდღეობასთან, რაც არის ს ო ც ი ა ლ უ რ ი დემოკრატიის, ე.ი. დემოკრატიული სოციალიზმის, ან კიდევ, "სოღიდარული ხაზოგადოების" დაბა- ღება (არა მარტო) ხაქართველოში 1893 წლის 7 თებერვალს, როცა დაარსდა "მე- ხამე დახი", ე.ი. ხაქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტია და მიიღო მისი პირ- ვლის ხამოქმედი პიოგრამა.
- 54. ხაქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტია, "მესამე დახი" არ კმაყოფილ- ღება არხებელი სა-ერთა-შორისო ქარტია-დეკლარაციებოთ ერისა ზა პიროვნების თავისუფლების შესახებ, და ცდილობს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციამ - "ადამიანის უფლებათა ხაერთაშორისო დეკლარაციის" გვერღით - მიიღოსა და დაა- მტვიროს "ერის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაცია",
- 55. ყოველი ერი უნდა იყოს დამოუკიდებელი და სუვერენული სახელმწიფო. მისი იხტორიული ჭერიტორია არ შეიძლება გაყოღელი, ცაჩუქებული, ან დანაწი- ლებულიქნას.

- 56. ერის წერილობრივად არ შეიძლება ჩახახლებულ იქნას, დროებით ან მუდმივად უფრო ერის შვილები - მიღებული ერის ნებაყოფლობითი (დემოკრატიული) გადაწყველების ვარაუდს.
- 57. ერის სახელით დაპარაკი და მოქმედება შეუძლია მხოლოდ მომდებული ერის დემოკრატიული გზით არჩეულ მთავრობას.

- ა). საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტია, "მეხამე დახი", ეროვნულ საკითხში, ეყრდნობა "საქართველოს დამოუკიდებლობის აქტის" (26.5.1918) მეხუთე მუხლს, რომელიც განსაზღვრავს: "საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკა თავის საზღვრებში თანახმობად უზრუნველყოფს ყველა მოქალაქის სამოქალაქო და პოლიტიკურ უფლებებს განურჩევლად ეროვნებისა, სარწმუნეობისა, სოციალ მდგომარეობისა და სქესისა".
- ბ). საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტია, "მეხამე დახი", თავის რიგებში აერთიანებს საქართველოში მუდმივად მცხოვრები ყველა ერისა და ეროვნების შვილებს, რომლებიც არიან საქართველოს სახელმწიფოს მოქალაქეები. იგი "განუხრულად ზრუნავს და ხელს უწყობს ეროვნულ უმცირესობების განვითარებას; ხოლო საქართველოში მუდმივად მცხოვრები ეროვნული უმცირესობები, რომელთა ეთნიკური წერილობრივი მდგომარეობს საქართველოს საზღვრებს გარეთ, სარგებლობენ კულტურული ავტონომიით.
- გ). საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტია, "მეხამე დახი" თავის საქმიანობაში ხელმძღვანელობს შვილი პრინციპით: ეროვნული თავისუფლება, პოლიტიკური პლურალიზმი, ეკონომიკური თვითმმართველობა, სოციალური სამართლიანობა, ეკოლოგიური უსაფრთხოება, დემოკრატიული წინახწრობა, საგარეო ვარგახსნილობა.
- დ). ჩვენ გვხურს საზოგადოებრივი თანახმობრუფლებიანობა ქალსა და კაცს შორის, საზოგადოება კლახების, პრივილეგიების, დისკრიმინაციის გარეშე.

V. სახელმწიფო წესი და რიგი

- 59. საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტია, "მეხამე დახი" იბრძვის სამარტლებრივი (უფლებრივი) სახელმწიფო წესისა და რიგის შექმნისათვის საქართველოში.
- 60. საქართველო არის ქართველი ერის სახელმწიფო, რომელმაც უზრუნველყოფილი უნდა იქნას ქართველთა, აფხაზთა და საქართველოში მუდმივად მცხოვრები სხვა ერების შვილების თავისუფლება და თანახმობრუფლებიანობა.
- 61. საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტია ანუ "მეხამე დახი" ცხოვრობსა და მოღვაწეობს მთელ ქართველ დასახში, ერში. იგი ღვაას საქართველოს დამოუკიდებლობის აქტის (1918 წლის 26 მაისი) და საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის კონსტიტუციის (1921 წლის 21 თებერვალი) პრინციპებს, რომელთა შინადაბინისაა

მიიხსრავების საქართველოს ერთიანი და განუყოფელი სახელმწიფოს
დამოუკიდებლობისა და სუვერენიტეტის იხევა-აღდგენისაკენ.

62. საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის ფაქტობრივი
დაკარგვა 1921 წლის თებერვალ-მარტში, როცა დამოუკიდებელი
საქართველო დაიპყრო საბჭოთა რუსეთმა, არის სა-ერთა-მომხრის
სამართლის უხეში დარღვევა.
63. საქართველოს სამართლებრივი(უფლებრივი) სახელმწიფო ეყრდნობა -
- სამართალსა და ვანონს,
- დემოკრატიული გზით შექმნილ კონსტიტუციას(ძირითად ვანონს),
- სახელმწიფო ძალაუფლების სამ სვეტზე(მმართველობა, ვანონმდებლობა, მართლ-
მსახულება) დაყრდნობას,
- მმართველობის(მთავრობის), ვანონმდებლობისა და მართლმსახულების ურთიერთ-
კონფროლს, რაც არის სახელმწიფო ხელისუფლების ცხოვრებაში გაყარების ღეგო-
ფიშაცია და ძალაუფლების თვითნებური გამოყენების აღკვეთის საშუალება.
ჩვენ ვაღიარებთ და აღყრდნობთ ვარლამენჭარულ დემოკრატიას, ე.ი. უმრავლესო-
ბის პრინციპს, ვინაიდან, დემოკრატიული არჩევნების გზით, შესაძლებელია პოლი-
ტიკური ძალაუფლების უფრო ეფექტური კონფროლი.
- სამართალმა უნდა მოახდინოს ხელისუფლების ღეკიფიშაცია, მაკრამ ამავე დროს
შეზღუდოს იგი.
- მართლმსახულება უნდა ეყრდნობოდეს ვანონს და მისი ინჭერპრეფაცია უნდა ემსა-
ხურებოდეს სამართლიანობას.
64. აღამიანის ცხოვრება, ღირხება, ხინღისი და რქმენა ღლიღესი ფანოვ-
ნებაა, რომელსაც ვაკვი ვუნდა სუეს ყოველმა აღამიანმა. სახელმწიფო
კი ვალღებელია უჭრენველჰყოს აღამიანის რქმენისა და ხინღისის ჰაკი-
სუულება.
65. სახელმწიფომ უნდა შექმნას იმისი წინაპრობა, რომ ვაღკვეს აღამიანს
შეეძლოს საკუთარი პასუხისმგებლობით და სანოგადობრივი ვალღებუ-
ღებით მისი პიროვნების გაფურჩქვნა.
66. სახელმწიფომ, დემოკრატიული სინჭემის სოციალური და უფლებრივი გაპო-
ხიერებით, უნდა ვანხლეს კულტურული, უფლებრივი სახელმწიფო, რომელიც
მის სარღლოს ვალღეული აღამიანებისა და საბოგადობრივი ძალღებისა-
ვან ღეზულობს და ამის საფუძველზე აღამიანებს ეშაახერება. სახელ-
მწიფო ხალხის, ერის მსახურია.
67. "შესამე დახი", ე.ი. საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტია აღი-
არებს სოციალურ დემოკრატიას, რომელშიც სახელმწიფო ძალაუფლება ხალ-
ხიდან ვამოღის, ე.ი. სუვერენია ხალხი.
68. დემოკრატიამი უმცირესობააა უფლებები იხევე უნდა იქნას უჭრენველ-
ყოფილი, როგორც უმრავლესობის უფლებები. პიშიცია(მთავრობა) და იმი-
შიცია ახრუღებს სხვალახხვა ამოცანას, მაკრამ მათი მოქმედება თა-
ნაბარი ღინისა: ირივე პასუხისმგებელია სახელმწიფოს და ამით ხალ-
ხის წინამე.

საქართველოს
არჩევნების
სამსახური

- 69. საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტია("მეხამე დახი") იბრძვის უმრავლესობის მოპოვებისათვის - ხევა დემოკრატიულ პარტიებთან თავისუფალი შეჯიბრის პირობებში. დემოკრატია არის უმრავლესობის ბატონობა(მთავრობა). ხალხის უმრავლესობის მომხრეობა ემსახურება იმას, რომ სახელმწიფოსა და საზოგადოებაში განხორციელდეს იქნას სოციალური დემოკრატია.
- 70. სახელმწიფო კანონმდებლობა, მთავრობა და მართლმსაჯულება, თავთავიანთ ხეობაში, ემსახურება მთელი ქვეყნის,ხალხის, ერის კეთილდღეობას. სახელმწიფო ძალაუფლების ამგვარი დაყოფა იხუთი ფორმითა და შინაარსით უნდა იქნას განხორციელდეს საქართველოს სახელმწიფოს მთელ ფერიცონიაზე, რომ მხედველობაში იქნას მიღებული ქართველი ერის ცალკეული ცომების და ამით მათი წერიცონიალური განსაკუთრებულებანი. აფხაზები, მეგრები, იმერლები, გურულები, აჭარლები, ლაზები, ქართველები, კახლები, სვანები, რაჭა-ლეჩხუმელები, მეხეები, მოხვევები თუ თუშ-ფშავ-ხევსურები - არიან ჩვენი სამშობლოს მკვიდრები, რომლებმაც აცომურ და კომპოუერის ეპოქაში უნდა შეინარჩუნინ თავთავიანთი განსაკუთრებულობა. "უმრავლესობა ერობაში" ახუდგმულებს ხაერთი ეროვნულ ხაყრდენს "ძალა ერობაშია". აქედან გამომდინარე, საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტია აღიარებს საქართველოს ყოველი თემის, სოხლის თვითმართველობით თავისუფლებას, როგორც ბაზას სოციალური დემოკრატიისა. რაც შეიძლება მეტი თვითმართველობა აღგოლობრივ აღმინისცონიერულ ერობებებს, და რაც შეიძლება ნაკლები ცენცრალური ძალაუფლება შემოდან ქვეობით.
- 71. გაერთიანებანი, რომლებშიც ხევადახევა დაჯგუფებანი და უნებნი განსაზვრული მიზნით ერთიანლებიან, - არიან ხაჭირი ორგანიზაციები საზოგადოებაში. მათ უნდა გააჩნდეთ დემოკრატიული ორგანიზაცია. რანდენადაც უწრო ძვიერია ესა თუ ის გაერთიანება, იმედნად უწრო მეტი პასუხიმგებლობა ეკისრება მას, ვინაიდან არსებობს ძალის ბირკვალ გამოყენების სამიშროება. კანონმდებლობა,მმართველობა და მართლმსაჯულება არავითარ შემთხვევაში არ უნდა მოექყეს რომელიმე გაერთიანების ვაჯლების ქვეშ.
- 72. პრესა, რალით, ფელეტევა და ცოლი სახელმწიფოში ახრულებენ საზოგადოებრივ ამოცანებს. მათ უნდა შექონდეთ თავისუფლება და დამოუკიდებლობა ხელშეუშვლად შეკრიბოს, დაამუშაოს, გაავრცელოს ინფორმაცია საყოთარი პასუხისმგებლობით. რალით და ფელეტევა კი დაცული უნდა იქნას ცალკეული ჯგუფების შეგავლება-დაქოლისგან, რომ შეინარჩუნინ მათი ხაერთი საზოგადოებრივი ხახიათი. მახობრივი ინფორმაციის ხაშუალებებს ხამარლიდანაც უწოდებენ სახელმწიფო ძალაუფლების "მეობნე ორგანოს" - კანონმდებლობის,მმართველობისა და მართლმსაჯულების ორგანების გვერდით.ამიციმ მათი საზოგადოებრივი კონცროლი გარდაუვალია.
- 73. მონამართლებს უნდა გააჩნდეთ გარეგანი და შინაგანი დამოუკიდებლობა, რომ ხალხის სახელით მხოლოდ კანონს ემსახურონ. კანონები უნდა იქნას შევარდებული საზოგადოებრივ განვითარებასთან.

74. საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობისა და სუვერენობის განმტკიცება-გამაღიერება მოიხზოვს კავკასიის ერებისა და ეროვნებების ერთიანი ოჯახის შექმნას. ამიტომ, საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტია იზრძვის კავკასიის კონფედერაციის შექმნისათვის, რომ საქართველოს, აზერბაიჯანის, სომხეთის, მთიულეთის (ჩრდილოეთ კავკასიის) დამოუკიდებელი და სუვერენული სახელმწიფოები კონფედერაციულ საწყისებზე გაერთიანდნენ, და, როგორც კავკასიის კონფედერაცია, პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, კულტურულ და სოციალური მჭიდვ ერთობა იქნეს მსოფლიოს ამ რეგიონში, რაც - თავის მხრივ - ჩვენი მუშობელი ქვეყნების - რუსეთის, თურქეთის და სპარსეთის სახელმწიფოებრივ ინტერესებსაც ემსახურება, ვინაიდან მშვიდობიანი და სტაბილური კავკასია ღაღებოთ შეგავაძენას მოახდენს ამ ქვეყნების ურთიერთობაზე.

VI. სახელმწიფო თავდაცვა

- 75. საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტია ("მესამე დახი") აღიარებს სახელმწიფოს თავდაცვის აუცილებლობას, რომ შენარჩუნებულ იქნას საქართველოს დამოუკიდებლობა და სუვერენობა.
- 76. საქართველოს სახელმწიფოს თავდაცვა უნდა შეესაბამებოდეს ქვეყნის პოლიტიკურ და გეოგრაფიულ მდგომარეობას. ერთიანი და განუყოფელი საქართველოს სახელმწიფოსა და სამოქალაქი მოსახლეობის დაცვა არის ქვეყნის თავდაცვის არსებითი შემადგენელი ნაწილი.
- 77. საქართველოს არმიის მიზანი უნდა იყოს საქართველოს მაიჯოლ დამოუკიდებლობისა და სუვერენობის, ე.ი. საქართველოს საზღვრების დაცვა. საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტია ("მესამე დახი") აცხადებს, რომ - ხაერთაშირისი საქმიანობაში - საქართველოს სახელმწიფო დგას ნეიტრალურ პოზიციაზე, განსაკუთრებით კავკასიის შემოზღული დიდი ქვეყნების - რუსეთის, თურქეთისა და სპარსეთის - საგაერო საკითხების გადაწყვეტაში, ვინაიდან საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიას სჯერა, რომ ამ გზით ხელს შეუწყობს არა მარტო კავკასიის ერთ კონფედერაციის და ამით საქართველოს უშიშროების უზრუნველყოფას, არანელ ამასთანავე მშვიდობიანობის დამკვიდრებას მსოფლიოს ამ რეგიონში.
- 78. საქართველოს შეიარაღებულ ძალებში სამსახური არის ყოველი მოქალაქის ვალდებულება და ღიფი ეროვნული ღირსების საქმე.
- 79. საქართველოს შეიარაღებული ძალები უნდა დაეყრდნოს ჩვენი ხალხის ერთვნილ სამხედრო უჭრადიფობებს, რის გამომხატველია ვახტანგ გორგასალი, დავით აღმაშენებელი, თამარ მეფე, ერეკლე მეორე და დამოუკიდებელი საქართველოს არმია და ხახალხი გვარლია.

VII. სახალხო მეურნეობის წესი და რიგი

80. საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტია ("მესამე დახი") აღიარებს "სოციალურ საბაზრი მეურნეობას", რომელიც ელიფობს "თავისუფალი საბაზრი მეურნეობისა" და "ლიქვატორული გეგმიანის მეურნეობის" მანკიერებათა გარდაღახვას.

- 81. ეკონომიკური წინამდებობის ხაზგადაღობის უნდა გახდეს არა ესა თუ ის "წმინდა" თეორია, არამედ ეკონომიკური ხარგებლიანობა, რომელიც - თავის მხრივ უზრუნველყოფს ეკონომიკური წინახსრობის აღდგენა-შენარჩუნებას.
- 82. საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის("შეხამე დახი") მიზანია მისახლეობის კეთილდღეობის უწყვეტი ზრდა და ეროვნული შემოსავლის ხამარლიანი განაწილება, რომ უზრუნველყოფილ იქნას აღამიანის თავი-ხეფება სოციალურ-ეკონომიკურადაც და აღკვეთილ იქნას მშრიმელთა ექსპლოატაცია.
- 83. "მეორე" და "შეხამე ინდუსტრიული რევოლუცია" ქმნის იმის შეხამდებლობას, რომ აღამიანის ფიზიკური შრიმა შემსუბუქდება, რომლის ღრის ხაზღვარი "წმინდა" ფიზიკური და "წმინდა" გონებრივ შრიმას შრის იმღება მშარი პროლეტარის პირობებში. ამგვარი შეგნიერულ-ფქვნიკური წინხვა უნდა ემხახურებოდეს აღამიანის კეთილღეობას, რომ აღკვეთილ იქნას სიღარიბე და ხელი შექწყოს მშრიმელთა ხაერთი კეთილდღეობის უზრუნველყოფას.
- 84. საქართველოს ეროვნულ ბიუჯეტს განხაზღვრავს პარლამენტი, ე.ი. ხაკონიმდებელი ორგანი. მთავრობა კი ზრუნავს იმისათვის, რომ შეხამამისი მიმართულება მისცეს საბაღი მუერნიობას - ხაზოგაღებრივ და კერძო ხექტორში, რომლის ღრის ვაღვეულ პირებს თავისუფალი გადაწყვეტილების მიღების არეს უკოვეს.
- 85. თანამედროვე ხახულმწიფო ვამუწყვეტავს ზეგავლენას ახდენს ხახაღი მუერნიობაზე ხაუნანსი და ხავაღახახაღო პოლიტიკით, ფუღისა და კრღიღების, ხამავო, ხავაჭრი, სოკიალური და ფახების პოლიტიკით. აქედან ვამომღინარე ხახაღი მუერნიობის გეგმიანობა კი არ არის ხაღავო ხაკითი, არამედ ვინ ღებულობს ამგვარ გადაწყვეტილებას და ვის ხახარგებლოდ. ამ პახუხისმგებლობას ხახულმწიფო ვერ აარიღებს თავს.
- 85.ა) ხამუშაის თავისუფალი არჩევა და თავისუფალი მიხმარება, თავისუფალი კონკურენცია და ხაზოგაღებრივ თუ კერძო მქნარმთა ინიციატივა არის მნიშვნელივანი ეღემენტი ხაქართველის სოციალდემოკრატიული პარტიის ხახაღი მუერნიობის პოლიტიკისა.
- ბ) ხაქართველის სოციალდემოკრატიული პარტია("შეხამე დახი") ხახაღი მუერნიობაში უზრუნველყოფს ხაკუთრების შემღეე ფორმებს: ხახულმწიფო ხაკუთრება, ხაზოგაღებრივი ხაკუთრება, კერძო ხაკუთრება, კოოპერაციული ხაკუთრება, კომუნალური ხაკუთრება, ხაქციონერი ხაზოგაღებლის ხაკუთრება უფხი ვაპიჭაღის დაბანღებითაც თუ ამხანავობათა ხაკუთრება.
- გ) ხახულმწიფო ქმნის ეკონომიკური განვითარებისათვის ხაქირი პირობებს; მან უნდა იზრუნოს იმისათვის, რომ ხიციალური და ეკოლოგიური ხარჯები, რაც ფკირაღ აქებს ხაზოგაღებებს, - მოექცეს, რამუნდაღაც შეხამდებელია, წარმოების ხარჯებსა და ანვარიმში. არა მხოღღ ბაშარი, არამედ ხახულმწიფო შეიძლება უენარი აღმოჩნდეს. ორივე ხამიშრიობას ღროულად უნდა აღუდგეთ წინ.
- ღ) ხახაღი მუერნიობისათვის არაფერი არ შეიძლება ჩაითგაღოს გონიერად, რაი

ეკოლოგიურად არაკონივრულია. ჩვენ უნდა მოვახიზოთ ბუნებას იმ, რის მიწვევას მას შეუძლია გამოუხსნა რეგულირებადი ზარალის გარეშე.

87. "სოლიდარული საზოგადოების" = "დემოკრატიული სოციალიზმის" = "სოციალური დემოკრატიის" შემადგენელი ნაწილია მშრომელებისა და მწარმოებლების ავტონომია ხელფასისა და სხვა სოციალური უზრუნველყოფის საფარით ხელშეკრულების დადებაში.

88. ცოცხალი, ძალადობაზე დაყრდნობილი სახალხო მუერობა ანადგურებს, ან, სულ ცოცხალი, ამუხრუჭებს თავისუფალ ეკონომიკურ პროგრესს და სპობს ადამიანის თავისუფლებას. ამიტომ საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტია ("მეხამე დახი") ღვას "თავისუფალი ბაზრის" პირობებზე, სადაც ყოველთვის ნამდვილი კონკურენცია ბაზონობს. მაგრამ იქ, სადაც ბაზარი ცალკეულთა თუ ცალკეულ ჯგუფთა ბაზონობის ქვეშ ექცევა, მაშინ სახელმწიფომ უნდა მიიღოს შესაბამისი ზომები, რომ სახალხო მუერობაში აღდგენილ იქნას თავისუფლება. კონკურენცია იმდენად რამდენად შესაძლებელია, გეგმიანობა იმდენად რამდენად საჭიროა.

89. "მიერსი ინდუსტრიული რევოლუციის" ნიშანდობილიაა საწარმოო ძალების კონცენტრაციისაკენ მიხრაშედა. დიდი საწარმოები მნიშვნელოვნად განსაზღვრავენ არა მარტო სახალხო მუერობის განვითარების პროცესს, არამედ მოსახლეობის ცხოვრების დონეს და ამით გეგავლენას ახლენენ ეკონომიკის სტრუქტურასა და საზოგადოებაზე. სახალხო მუერობის ამგვარი ფენდენცია ყველას გამიჩვევაა, რომლებსათვის თავისუფლება და ადამიანის დირსება, სამართლიანობა და სოციალური უშიშროება ადამიანური საზოგადოების საფუძველია. ამდენად, საბჭოთა საქართველოს სახალხო მუერობის თავისუფალი სახალხო მუერობის სისყვამაზე გადაყვანისას, მხედველობაში უნდა იქნას მიღებული საწარმოთა კონცენტრაციის აღნიშნული მანკიერება. საბჭოთა საქართველოს სახალხო მუერობის ე რ თ უ ლ გზაზე გადაყვანა, საქართველოს "სახელმწიფო კაპიტალიზმის" საზოგადოებრივ(კომპრეკიულ) თუ კერძო(საზოგადოებრივ), ე.ი. "მერულ" ეკონომიკურ სისყვამაზე გადაყვანა რთული საკითხია, რომლის თანდათანობით განხორციელება უნდა მოხდეს ისე, რომ ფართო ახპარეში მიეცეს თავისუფლების, თანასწორუფლებიანობის, სამართლიანობის, ადამიანის დირსების გაფრჩქვნას.

90. საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტია ("მეხამე დახი") ხელს უწყობს ევქუქური საზოგადოებრივი კონცროლის შექმნას, რომ აღკვეთოს იქნას ეკონომიკის, ეკონომიკური ძალის ბორკვად გამოყენება. ყველაზე უფრო ძვიერი საშუალებაა, ამ შემთხვევაში, კაპიტალიზმისა და ბაზარზე გაბაზონებული ძალების კონცროლი.

91. საერთო საკუთრება არის საზოგადოებრივი კონცროლის კანონიერი ფრმა, რომელმაც არც ერთ თანამდეროვე სახელმწიფოს არ შეუძლია უარის თქმა. საერთო საკუთრება უმსახურება თავისუფლების შენარჩუნებას.

92. ეკონომიკური ძალის ყოველგვარი კონცენტრაცია, თვით სახელმწიფოს ხელშიც, უქმნის საშიშროებას თავისუფლებასა და სოციალურ სამართლიანობას. ამიტომ საერთო საკუთრება უნდა ემყარებოდეს თვითმართვებრივსა და და დეცენ-

- ფრალიზაციის პრინციპს. მათი მმართველობის ირგანოებში წარმოდგენილი უნდა იქნან როგორც მუშები და მოსამსახურეები, ისევე საზოგადოებისა და მომხმარებლების წარმომადგენლები. არა ეფენერალური ბიუროკრატია, არამედ ყველას პასუხისმგებლობით გამსჭვალული ერთობლივი მიქმელება ემსახურება ყველაზე უკეთესად საზოგადოებას.
93. შემოსავალი და ეროვნული ხიშიღრე, ქონება უსამართლოდაა დანაწილებული. საქართველოს სოციალდემოკრატიულ პარტიას ("მესამე დახს") ხერს ყოველ ადამიანს შეუძლოს საკუთარი ქონების შექმნა. ხელფანის პოლიტიკა, ამ ხეღროში, შეხაფერი და ხაჭირი ხაშუალებაა, რომ შემოსავალი და ხიშიღრე სამართლიანად განაწილდეს. ეს კი მოითხოვს ეროვნული შემოსავლის თანდათანობით ზრდას.

VIII. სოფლის მეურნეობა

94. საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტია ("მესამე დახი") აღიარებს კერძო საკუთრებას მიწაზე, რომლის ბაზა უნდა იყოს "ოჯახური ფრმა". გლეხი, მიწის მუშა იყო და უნდა დარჩეს საქართველოს, ქართველი ერის არა მარტო სოფლის მეურნეობის საყრდენი.
95. კოიპერატიული სისყემების განვითარება არის ხაუკუეს" გზა სასოფლიო-სამეურნეო ერთობათა განვითარება-გაძლიერებისათვის, რომლის დროს ცალკეულ კოიპერატივთა თვითმართველობა და დამოუკიდებლობა უზრუნველყოფილი უნდა იქნას.
96. საქართველოს სოფლის მეურნეობა უნდა შეეთავის ხაქართველოს მთელი სახალხო მეურნეობის რაობას, რომ აგრარულმა ხექტორმა თავისი წვლილი შეიჭანის ხაქართველოს ხაერთო სახალხო მეურნეობაში.
97. როგორც ხაქართველოს სახალხო მეურნეობის ყველა ხექტორში, ისევე სოფლის მეურნეობაშიც დიდი ხიძნელები წარმოიშობა, როცა საბჭოთა ხაქართველის სრულიად განსახემწიფოებული კოლექტიური მეურნეობის სისყემა ადგილს დაუთმობს სოფლის კერძო და კოიპერატიულ სისყემას.
98. ამგვარი ხიძნელები უმჭკვინეულოდ იქნება გარდაუხაუელი, თუ ხაქართველის სახელმწიფო, დემოკრატიული პარტიები და ირგანიზაციები, სოფლები და განსაკუთრებით გლეხები, მიწის მუშები დრმა ეროვნული შეგნებით, თავისუფლებისა და სამართლიანობის დაცვით მოკიდებენ ხელს საბჭოთა დქვაფორული, განსახელმწიფოებული სოფლის მეურნეობის გადაყვანას თავისუფალი, დემოკრატიული საოჯახო და კოიპერატიული სოფლის მეურნეობის სისყემაში. ხაქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის რწმენით, სოფლის მეურნეობა გლეხების და სოფლის მუშების ინტერესებს ყვანდაზე უფრო ემსახურება, როცა იგი სახალხო მეურნეობის განუყოფელი ნაწილია. ეს ხელს შეუწყობს გლეხებისა და მიწის მუშების სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

IX. ეკონომიკური დემოკრატია

- 99. ეკონომიკა ემსახურება ხაერით კეთილდღეობას. მან უნდა მოამარაგოს ყველა ადამიანი საკმარისი საქონლით და გაუწიოს მომსახურება. ვაპიყვალა უნდა მოემსახურის ადამიანებს და არა პირიქით.
- 100. მიღერნული, დემოკრატული ინდუსტრიული ხაწარმოები მრავალგვარია, რომელშიც თავს იყრის კონკურენცია და ხახელმწიფოებრივი მოქმედება. ამგვარმა ეკონომიკურმა სიხვემამ, -რაც "თავისუფალი ბაზრის", მიწოდება-მოთხოვნილები, თავისუფალი კონკურენციის ნახნითან ცნობილი, - ნათელი გახადა მიხი უპირახეობა ცენცრალურად მმართული, ე.ი. "გეგმიანი მეურნეობის", "გეგმიანი ბაზრის" ბიუროკრატული ეკონომიკური სიხვემის პირისპირ.
- 101. მავრამ "საბაზრო მეურნეობას", "თავისუფალ ბაზარს" ზღვარი უნდა დაედვას როგორც ხახელმწიფოს მიგნით, ისე ხა-ერთა-პირისხი მახმუფაბითაც. აქ კი ხახელმწიფოებრივი ხაზღვრები ვარდალახა ე.წ-ლმა "მულგინაციონალურმა კონცერნებმა", ესე-იგი "მრავალ ეროვნულმა კონცერნებმა" - მრავალი ხავაჭრო-ხამ-რეწველი ხაწარმის გაერთიანებებმა ხაერთო ფინანსიური ხელმძღვანელობით, რომელიც ხაერთო ბაზრისხავან ხარგებლობს, მავრამ ვალდებულებებს გაურბის. აქ კი ხა-ერთა-პირისხი თანამშრომლობა დგახ დღის წესრიგში ეკონომიკური პოლიტიკის სფეროში.
- 102. ხაქართველის ხახელმწიფომ, გახაგებია, თავი უნდა დაიცივას ყოველი ჯურის ეკონომიკური იმპერიალიზმისხავან, მავრამ ამის მიღწევა შეუძლებელია მხოლოდ ბაუებით თუ იმპორტის ავრძალვით. ექსპორტ-იმპორტში, "ხაერთო ბაზრის" შექმნა-კავახიის თუ უფრო დიდი მახმუფაბით, უნდა ეყრდობოდეს ორ-, ან მრავალ-მხრივ ხარგებლიანობას ეკოლოგიური წონახწირობის დაცივის პირობებში.
- 103. "გეგმიანი მეურნეობის" და "საბაზრო მეურნეობის" პრახევიკამ ნათელჰყო, რომ პირველის მახეიერება არის არაიმდენად ის, რომ ხახელმწიფო, თავისი ბიუროკრატული აპარახით, ერევა ქვეყნის ეკონომიკაში, არამედ უფრო ის, რომ ხახელმწიფო იმდენად ერევა ქვეყნის ხახალხო მეურნეობაში, რომ მახ მწყობრიდან გამოყავს ეკონომიკური განვითარების -მიწოდება-მოთხოვნილები - მიფერი, კონკურენცია, რომლის შეცვლა შეუძლებელი გახდა ძალდაყვანებით თუ ორდენებით, რომ მშრომელები მიყვანილ იქნახ სამუშაოზე.
- 104. ამ ფაქტმა არ უნდა ვადაგვავდოს მეორე უკიდურესობაში: "თავისუფალი მეურნეობის", "თავისუფალი ბაზრის" პირობებში, მართალია, ხახალხო მეურნეობა წარმოუდგენელ სიმდიღრეს ქმნის, მავრამ ისიც უნდა მივიღოთ მხედველობაში, რომ "თავისუფალი ბაზრის" პირობებში თითქმის შეუძლებელი ხდება ოთხი მიზნის განხორციელება: 1. ეროვნული (ხახელმწიფო) პროდუქციის მომიერი ბრდა; 2. ფახეების სფაბილერობა; 3. მშრომელთა სრული დასაქმება, და 4. ექსპორტ-იმპორტში ბალანსის წონახწირობის დაცივა.
- 105. ეკოლოგია არის არა ეკონომიკის დამახეება, არამედ პახუხისმგებლობით გაყიდვითი მეურნეობის შემადგენელი ნაწილი. ეკოლოგიურად ხაჭირო მოქმედება უნდა გახდეს ეკონომიკური მოქმედების პრინციპი.
- 106. ადამიანის დღრსება მოთხოვს ხახალხო მეურნეობის დემოკრატიაზაციას, ვინაიდან

ეკონომიკური ლემოკრაფია უზრუნველჰყავს და ხრულყიფილს ხლის პოლიფიკურ ლემოკრაფიას.

107. ლემოკრაფიულად განსაზღვრულ ხეფრომი, ბაზარი და კონკერენცია გვერდაუვალია. ბაზარი ახლენს უფავლავი ეკონომიკური ვალაქყვეფილებიხს მიღების კორრინანციას. მავრამ მხოლოდ ბაზარს არ მუეშლია არც ხრული დასაქმების, არც განაწილების სამართლიანობის და არც ბუნების დაცვის განხორციელება.

აქ სახელმწიფო უნდა ამოქმედდეს: სახელმწიფო არიხს, ხულ ცოფა, სახელმწიფო მიხელეებისა და მუშა-მოსამსახურეების დამქირავებელი, ე.ი. სახელმწიფო არიხს მენარმე, ვინაიდან სახელმწიფოსაც აქვს საკუთრება, რომელსაც იხ განაგებს "თავისუფალი ბაზრის" კანონზომიერების შესაბამისად. მავრამ სახელმწიფო არიხს აგრეფე მიმხმარებელი, კაპიფალდამბანდებელი და კანონმდებელიც კანონმდებლობის (პარლამენციხს) მუშეოპოთ. სახელმწიფო აწეხებს ვალასახალს, იძლევა ხუბილიას. ამდენად, საკოთხია არა იხ, რომ სახელმწიფო ერევა ქვეყნის ეკონომიკურ ცხოვრებაში, არამედ იხ, რომ რა მიზნით და რა საშუალებებით მოქმედებს იგი.

108. სახელმწიფო უნდა იყოს უფრო მეფი, ვიღრე ეკონომიკურ მანკიერებათა აღმიფხვრელი. მან ხელი უნდა მუენყოს ლემოკრაფიულ დიხვეხია-ბჭომას მოხახლეობაში და აქედან ვამომდინარე უმრავლესობის ნებახურვილი განახორციელოს პერსპექტიული დავეგმვისა და მოხალდნელი მანკიერების დროული თავიდან აცილების გოთ.

109. სახელმწიფო არ არიხს ნეიფრალური მსახული. მას აკიხრია ხაერთი ეკონომიკური პახუხიხმგებლობა, ფულის ფახოვანების უზრუნველყფა, ხრული დასაქმების მიღწევა, ექსპორტ-იმპორტის წონახწროობის დაცვა თუ ეკოლოგიური პრობლემების მოგვარება. ფულის, ფინანსებისა და მემოსავლის პოლიფიკვა უნდა იქნას შეთანხმებული ერთმანეთთან მოსახლეობის ხრული დასაქმების მიზნით.

X. პროფესიული კავშირები

110. საქართვლოს სახალხო მურნეობაში ყველა მუშახ, მოსამსახურეს, სახელმწიფო მოხელეს, გლეხებსა და მიწის მუშებს მუეშლიათ ვაერთიანდენ პროფესიულ კავშირებში, რომელთა მიზანი უნდა იყოს მათ წევრთა ინვერესების დაცვა.

111. პროფკავშირებმა უნდა იბრძოდონ, რომ მოიპოვონ სამართლიანი წილი ხაოგადლეზრვი, კერძო თუ სხვა სახის საწარმოების მემოსავალში, და ვაანდეთ ეკონომიკური და სოციალური ცხოვრების თანა-განსაზღვრის უფლება.

112. პროფკავშირებია მშრომელი ხადლის წარმომადგენელი, და ამით არსებითი მაცარებელი განუწყვეფელი ლემოკრაფიული პროფესიხა.

113. ეკონომიკური ლემოკრაფია მოიხივს შრიმდებისა და მათი პროფესიული კავშირების თანახწროფელებიან მინაწილეობასა და თანავანსაზღვრას ეკონომიკური ჭ სოციალური ვადანყვეფილებების მიღებაში.

114. ეკონომიკური დემოკრატიისთვის უცილობლო წინაპირობაა საცხარიყო (ანაზღაურებად) სიხცემის ავტონომია. მშრომელების მინაწილეობა პროდუქციულ ქონებაში უნდა მოხდეს დემოკრატიული გზით, რის შედეგად მშრომელებს წვლილი უნდა ჰქონდეთ მოგებაში და მათ მიერ გამომუშავებული კაპიტალის ნაბაჟში. ამით მშრომელები თანდათან შრდიან მათს წვლილს პროდუქციის სამუალებებზე.
115. პროფკავშირების ბრძოლის უცილობლო სამუალებია გაფიცვა, რიმლის უფ-
ლება გარანტირებული უნდა იქნას კონსტიტუციით, ე.ი. ძირითადი კანონით.

XI. შრომა და საქმიანობა

116. შრომა არის არა მხოლოდ არსებობის პირობა, არამედ ადამიანური ყოფიერების გადამწყვეტი განზომილება: შრომა აკეთილშობილებს ადამიანს. შრომა და ბუნება არის სიმღიდრის წყარო.
117. შრომის ინფორია ფექნიკის ინფორია არის იმავე ღრის: ფექნიკა ააღვილებს შრომას; მაგრამ ფექნიკის საზოგადოებრივმა გამოყენებამ მაინც ვერ შეხბო სიღაფავის, დაქვემდებარების და განმარტოებულობის აღმოფხვრა მათში, რომლებსაც თოქმის არაფერი არ გააჩნიათ სამუშაო ძალის გარდა.
118. ხელფასიანი შრომა და უხელფასი საქმიანობა (შრომა), რომელიც საზოგადოებრივად ანალოგიურად ნაჭირი შრომის ნაწილი და ოჯახში, - უთანაბროდ არის განაწილებული და დაფასებული. საზოგადოებრივად საქრო შრომის ყველა ფორმა უნდა იქნეს თანაბრად დაფასებული და ქალებსა და კაცებს შორის განაწილებული; თუმცა ხელფასიანი შრომა რჩება საერთო კეთილდღეობისა და სოციალური უზრუნველყოფის მთავარი წყარო.
119. "მესამე დახის", ე.ი. საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის მიზანია: - საყოველთაო კეთილდღეობა და სოციალური უზრუნველყოფა -
- ხელფასიანი და უხელფასი შრომის განაწილება ქალსა და კაცს შორის
- უფრო მეტი ღრ ოჯახის, კერძო ცხოვრებისა და უხელფასი საერთო საქმიანობისათვის.
- შრომის პირობების გაუმჯობესება იხე, რომ შრომელმა შრომადმი თვის განხორციელება ჰპოვოს.
- დემოკრატიზაცია და თანაპასუხისმგებლობა ცალკეულ მშრომელისა ეკონომიკურ ცხოვრებაში.
- "მეორე" (ელექტრონიკა) და "მესამე" (გენეექნიკა) ინდუსტრიული რევოლუცია კიდევ უფრო პროდუქტიულია, და ამცირებს საჭირო ხელფასიან შრომას. ჩვენი მიზანია ეს პროცესი გამოყენებულ იქნას სამუშაო ღრის შემცირებისა და ამით უმუშევრობის წინააღმდეგ ბრძოლისათვის.
120. თითოეული მოქალაქის სოციალური კეთილდღეობის საუბუძველია შრომითი საქმიანობა.
121. შრომის უენარონი იმყოფებიან ხახელმწიფო ან საზოგადოებრივ კმაყოფაზე. უმუშევრებს ეძლევათ ფულადი და სხვა ხასის დახმარება.

XII. სოციალური პასუხისმგებლობა

- 122. საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის ("მესამე დახის") მიზანია, სოციალური დემოკრატიის პირობებში, საქართველოს ყველა ხრულწლიანი და არახრულწლიანია მოქალაქის სოციალური უზრუნველყოფის იხეთი სახელმწიფოებრივი და სხვა სახის, ვთქვათ, საქველმოქმედო, ქსელის შექმნა, რომ ყოველი უზრუნველყოფილი იქნას ცხოვრების პირველადი მოთხოვნილების პირობებით (სმა-ჭამა, დაცვა-დახურვა), რომლის დროს მიიხწრაფვის იღვალური საზოგადოებრივი წესყობილების განხორციელებიხაკენ, რომლის ყოველდღიური განხორციელება იხევე უხახრულთა როგორც თვით ბუნება.
- 123. სოციალური პოლიტიკის მიზანია არხებითი წინაპირობა შექმნას იმიხათვის, რომ ცალკეულ პიროვნებას საზოგადოებაში თავისუფალი გაფურჩქვნის საშუალება გააჩნდეს და თავისი ცხოვრება პირადი პასუხისმგებლობით განსაზღვროს.
- 124. სოციალური უზრუნველყოფის სიხვევა უნდა შეესაბამებოდეს თვითპასუხისმგებლობითი აღამიანების დირხებას.
- 125. ყოველგვარი ინდივიდუალური და სოციალური სიღუხტირე არ უნდა იქნას მიჩნეული გარდაუვალად. ყოველ მოქალაქეს მიხუცებულობაში, შრომის უნარიანობის დაკარგვის თუ მარჩენადის დაკარგვისახ უნდა გააჩნდეს სახელმწიფო პირითადი რუნჯის მიღების უფლება, რაც მშრიმელთა შემოსავლის შესაბამისად უნდა იზრდებოდეს.
- 126. საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვა, განსაკუთრებით შრომის პირობების გაუმჯობესება და ეფექტიური სამედიცინო მიმსახურება უნდა იქნას უზრუნველყოფილი.
- 127. უზრუნველყოფილი უნდა იქნას ექიმების გადამყოფილების მიღების თავისუფლება და საავადმყოფოების შესაბამისი აღჭურვა-მომარაგება.
- 128. ყოველი აღამიანის ცხოვრების უფლება იმიოც უნდა განხორციელდეს, რომ ავადმყოფობისახ ყოველი აღამიანი - მიხი ეკონომიკური მდგომარეობისახგან დამოუკიდებლად - უზრუნველყოფილი იქნას მკურნალობით, რომელიც შესაბამება მეცნიერების არხებულ დონეს.
- 129. ავადმყოფს უნდა გააჩნდეს სრული ეკონომიკური უზრუნველყოფა ავადმყოფობის დროს.
- 130. რამდენადც სახალხო მურნეობა ამის საშუალებას იძლევა, სამუშაო დრო განუწყვეტილიც უნდა შიმგირდეს ხელფახის მუმგირებლად.
- 131. შრომისა და სოციალური კანონები ყოველი აღამიანისათვის გასაგებლად უნდა იქნას შემუმავებული.
- 132. ყოველ აღამიანს გააჩნია უფლება აღამიანური შინის ქინებისა, რომელიცა ვერა ოჯახისა და ამით ხარგებლობს სოციალური დაცვის უფლებით.
- 133. სოციალური შინების მშენებლობას ყოველმხრივ უნდა შეეწყოს ხელი.
- 134. გადამეჭებული შინის ქირა, იხე როგორც სამშენებლო მიწით სპეკულაცია უნდა იქნას აღკვეთილი.
- 135. ქალის თანახმარეფლებიანობა უნდა იქნას განხორციელებული უფლებრივად, სოციალურად და ეკონომიკურად.

- 136. განსაკუთრებულ დაცვას მოითხოვს ღელეში, როგორც ურის მიმავალი თაობის მშობლები და აღმზრდელი. ღელეში იძულებული არ უნდა იქნას, ეკონომიკური სიღრუხის გამო, ჩაებან შრომის ქსელში.
- 137. სახელმწიფომ და საზოგადოებამ უნდა დაიცვას ოჯახი, საჭიროების შემთხვევაში, სოციალური და სხვა ხასის დახმარებით.
- 138. სახელმწიფოსა და საზოგადოების ამიგანაა ოჯახის აღმზრდელითი ძალა-უნარიანობა გააძლიეროს, რომ ახალგაზრდობა უნარიანი გახდეს თავისი ცხოვრება ივითონვე განსაზღვროს და საზოგადოების წინაშე პასუხისმგებლობის არქონობა შეიმუშაოს.
- 139. ახალგაზრდობის პრიფესიული გაფერჩქვნა მოითხოვს აღზრდისა და განათლების მთელი სისწყების შექმნას.
- 140. მოზარდუნისა და ახალგაზრდების შრომის პრიფესიში ჩაბმა უნდა შეეხა-ბამებოდეს მელიცინისა და პედაგოგიკის თანამედროვე ღონეს, რომლის ღრის ახალგაზრდობის ჯანმრთელიზა და კეთილდღეობა წინა პლანზე უნდა იდგეს.

XIII. რელიგია და ეკლესია

- 141. საფუძველი აღამიანური და პოლიტიკური ნაყოფიერი თანამშრომლობისა და თანაცხოვრებისათვის არის ყველა რელიგიისა და ეკლესიის თავის-უფლება. მხოლოდ ურთიერთ შემწყნარებლობა, რომელიც გამოიხატება სხვა რწმენისა და სხვაჯვარად მოაზროვნეების პაფივისცემაში, იძლე-ვა საშუალებას ყოველი ხასის თანამშრომლობისათვის.
- 142. სოციალური დემოკრაფია ანუ დემოკრაფიული სოციალიზმი არ არის და არც შეიძლება იყოს რელიგიის სამაგიერო. ამიფომ ხაქართველის სო-ციალდემოკრაფიული პარფია პაფივის ხეუმს ეკლესიებმა და რელიგიურ ერთობებს, მათი მიზნებმა და თვითმყოფაღმზას და უზრუნველყოფს მათ საზოგადოებრივ-უფლებრივ დაცვას.
- 143. აზროვნების, რწმენისა და სინღისის თავისუფლება და მათი ქადაგება უზრუნველყოფილი უნდა იქნას. რელიგიური თუ მსოფღმბეღველითი ქა-დაგება არ უნდა იქნას გამოყენებული პარფიულპოლიტიკური თუ ანფი-დემოკრაფიული მიზნებისათვის.

XIV. განათლება - მეცნიერება - ხელოვნება

- 144. აღზრდამ და განათლებამ ყოველ აღამიანს უნდა მიხეცეს შესაძლებლობა მათი ნიჭისა და უნარიანობის შეუზღუდავი გაფერჩქვნისა.
- 145. ურის პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, კულფურულ, სოციალურ ფასოვა-ნებაში ქეცს არა მარფო საზოგადოებრივი ცხოვრების განმსაზღვრელი ელემენტში, არამედ აგრეოვე დამოუკილებელი აზროვნებისა და თავისუ-ფალი განხეის საფუძველები, რომლებიც განსაზღვრავენ ამასთანავე ურის მიმავალს.

146. სკოლებმა და უმაღლეს სასწავლებლებმა ახალგაზრდობა უნდა აღზარდოს თავისუფლების, დამოუკიდებლობის, სოციალური პასუხისმგებლობის, დემოკრატიისა და ხალხთა, ერთა შეგობრების ხელისკუთხებით.
147. მუშას და ხელისნერი ოსტატობის დაუფლებას აღზრდაში დიდი ავტოლი უნდა დაეძმოს. სახელმწიფო და საზოგადოება ვალდებულია ხალხის ფართო მასებში დანერგოს ხელოვნებისა და მხატვრული შემოქმედების გაგება-ათვისება.
148. სპორტი და ფიზიკური აღზრდა უნდა ხარკვებლობდეს სახელმწიფოსა და საზოგადოების ყოველმხრივი მხარდაჭერით. არ უნდა იქნას დავიწყებული, რომ სპორტი და ფიზიკური კულტურა ემსახურება აღამიანთა ჯანმრთელობას და ხელს უწყობს გონებრივი სოლიდარობის ჩამოყალიბებას.
149. აღზრდა-განათლებაში უზრუნველყოფილი უნდა იქნას მშობლებთან და მოხწავლებების თანა-პასუხისმგებლობა.
150. სწავლა სკოლებსა და უმაღლეს სასწავლებლებში, იხე როგორც სასწავლო სახელმძღვანელოები, უნდა იყოს უფასო.
151. ხაერთი სავალდებულო სწავლა უნდა განინახველოს ათი წელიწადით.
152. პრიფესიული სკოლა უნდა ზრდიდეს ახალგაზრდობას არა მარტო პრიფესიონალად, არამედ უნდა იძლეოდეს ხაერთი განათლებასაც.
153. ა). უმაღლესი სასწავლებლების კარები ღია უნდა იყოს ყველასათვის.
ბ). ყოველი მასწავლებელი აღზრდილი უნდა იქნას უმაღლეს სასწავლებელში.
გ). სწავლა-განათლების ევროპულ სფეროში იხეე მოქცევისათვის, გადასინჯულ იქნას საქართველოს სწავლა-განათლების სისტემა იმ მიმართულებით, რომ მასში იხეე ჩართულ იქნას "გომნაზიის", "კოლეჯის" თუ "ლიცეის" გა-მშენილებანი, და ამით ვამჭვიდებსა და გაფართოდეს კავშირები უცხოეთთან. განათლების სფეროშიც.
154. მეცნიერული კვლევა-ძიება და სწავლება უნდა იყოს თავისუფალი. მისი შედეგები ხელმისაწვდომი უნდა იყოს საზოგადოებისათვის.
155. სახელმწიფომ უნდა იზრუნოს, რომ მეცნიერული კვლევა-ძიებისა და სწავლებისათვის განსახვერული სახსრები გამოჰყოს და ამავდღობს იმისათვის იზრუნოს, რომ მეცნიერული კვლევა-ძიების შედეგები კაცობრიობის საზიანოდ არ იქნეს გამოყენებული.
156. უმაღლესი სასწავლებლების თავისუფლება და ავტონომიური მმართველობა უნდა იქნას უზრუნველყოფილი.
157. სახელმწიფომ და საზოგადოებამ ყოველმხრივი დახმარება უნდა გაუწიონ სფუდენტებს მეცნიერებისა და ჭეჭნიკის დაუფლებამო სფიკენდიეში და სხვა სახის დახმარებით.
158. ყოველმა სფუდენტმა უნდა მიიღოს პოლიტიკური და სოციალურ-მეცნიერული ხაერი განათლება, რომ თანა-პასუხისმგებლობა იგრძნოს დემოკრატიული, სამართლებრივი (უფლებრივი) სახელმწიფოებრივი წესობილების ფასობანებისადმი.
159. მხატვრული შემოქმედება, ყველა სფეროში, ხარგებლობს სრული თავისუფლებით. მხატვრული შემოქმედების შეზღუდვა არ შეიძლება არავითარი გენდერით.

XV. პოლიტიკური კულტურა

60. პოლიტიკა წარმოუდგენელია დავის, ბჭობის, მეჯახება-მემოჯახების გარეშე. მაგრამ დავის დროს ნათელი უნდა იყოს მიზანი რომელიც იჩვევს დავას. ძალაუფლების ხელში ჩაგდებისათვის დემოკრატიული ბრძოლა ვერ ამართლებს ყველა საშუალების გამოყენებას.
161. ა). პარტიებისა და დაჯგუფებების იდეური ჭილილი-მეჯახება ერის, საზოგადოების პოლიტიკური ცხოვრების სიხეხვე კი არა სიძლიერეა; სწორედ აზრობა ამგვარ მეჯახება-ჭილილში აღამიანი, ერი უახლოვდება ჭეშმარიტებას და არა (აპრიორი) "ახპროვენციანი" ერთხელურებისას, რაც - თავის მხრივ - აზროვნების გაყინვას უდრის. საჭიროა მხოლოდ "პოლიტიკური კულტურის" დაცვა, რომ ამა თუ იმ იდეის დაგმობისას თვით მისი მქალაქებელიც არის იქნეს დაგმობილი, რაც, ვახაგებია, ადვილი საქმე არ არის. მაგრამ სწორედ ამაში მუანდლება "პოლიტიკური კულტურა".
- ბ). რა გვინდა ჩვენ - აი ხაკითხი, რომელსაც ესაჭიროება გარკვევა-ჩამოყალიბება, და არა იმის, რა არ გვინდა ჩვენ. წარსულის ღანძღვა-გინება, უფოთ, ცხიქლო-გურათ საჭიროა, რადგან ხალხის მახებს "აწყნარებს", მაგრამ ეს არ არის "პოლიტიკა". ჩვენ რა არ გვსურს, რას ვგმობთ, რას ვებძვიტო - ეს უნდა გამომდინდეს ჩვენ. "რა გვსურს ჩვენ"-ის ჩამოყალიბება-გარკვევით, და არა პირიქით. ჩვენ ვართ, ჩვენი პარტია არის არა "ანტი" რომელიმე სხვა პარტიული თუ იდეოლოგიური მოძღვრების პირისპირ, არამედ "პრო" ჩვენს მიერ განსაზღვრული სამოქმედო პროგრამის განხორციელებისათვის. და თუ რომელიმე პარტია თუ დაჯგუფება ჩვენი სამოქმედო პროგრამისა და თეორია-პრაქტიკის წინააღმდეგ გაილაშრებს, ამგვარი მოწინააღმდეგის წინააღმდეგ ბრძოლა საჭირო და აუცილებელია არა მათი მხოლოდ "დაგმობით", არამედ "უკეთესი" ანაღრნაფივით ან "უკეთესი" თეორია-პრაქტიკით. ესეც "პოლიტიკური კულტურის" საფუძველთაგანია.
162. საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტია ("მეხამე დახი") მოქმედებს სახელმწიფო ხალხის პოლიტიკური ნება-სურვილის გამოყვანება-შექმნისათვის საზოგადოებრივ-სახელმწიფოებრივი ცხოვრების ყველა ხეფროში, რომლის დროს "მეხამე დახი" უშუალო მონაწილეობას აღბულობს და ამით -
- ზეგავლენას ახლენს საზოგადოებრივი აზრის შექმნაზე;
  - ხელს უწყობს პოლიტიკური განათლების საქმეს;
  - ხელს უწყობს მოქალაქეთა პოლიტიკურ ცხოვრებაში მონაწილეობას;
  - მონაწილეობას აღბულობს პარლამენტის თუ აღვილობრივი მმართველობის აღმუშავება წამოყენებასა და არჩევაში;
  - ხელს უწყობს უნარიანი მოქალაქეების აღზრდას, რომ მათ სახელმწიფოებრივი თუ საზოგადოებრივი პასუხისმგებლობა გადაიბარონ;
  - ზეგავლენას ახლენს პარლამენტისა და მთავრობის მოქმედება-არმოქმედებაზე;
  - პარტიის მიერ შემუშავებულ მიზნებს აქსოვს სახელმწიფოებრივი და საზოგადოებრივი ნება-სურვილის შექმნის პროცესში, და ამით განუწყვეტელ და ცხიველმყოფელ კავშირს ამყარებს ხალხსა და სახელმწიფოს შორის.

163. "მესამე დახი" თავისი მიზნების განხორციელებისათვის ბრძოლის ეფექტურ საშუალებათა მიიჩნევს კრებებს, მიღწევებს, ღმობნსტრაციებს, მახობრკვირებებს, მაცხოვრების საშუალებებს: პრესა-რადიო-ფილმ-ფელეტებს, რომ მიიზროს ამომრჩეველთა უმრავლესობა და ამით - განსაზღვრული ღრობის მინაკვეთში - დაეპაფრონოს ხახელმწიფო ძალაუფლებას. მარფო; და თუ ამომრჩეველთა უმრავლესობას ვერ მიიზრობს, მაშინ მინაწილეობა მიიღოს ან კოალიციურ მთავრობაში, ანდა იმოქმელოს ოპოზიციადში.

164. საქართველოს სოციალდემოკრაფიული პარფიის, ე.ო. "მესამე დახი" "პოლიფიკური კულფური" ღედაზობია: "თავისუფლება არის სხვაგვარადმოაზროვნების თავი-სუფლება".

XVI. საერთაშორისო თანამეყოობრობა

165. საქართველოს სოციალდემოკრაფიული პარფია, ე.ო. "მესამე დახი" საქართველოს დამოუკილეზობასა და სუერენიობას თვლის იმის წინაპირობად, რომ საქართველო, როგორც ხახელმწიფო, გახლეს საერთაშორისო სამართლის სუბიექტი და ამ გზით მჭიღრო კავშირები დაამყაროს როგორც კავკასიის სხვა დამოუკილებელ და სუერენულ, იხე მსოფლიოს ყველა, განსაკუთრებით ევროპის ხახელმწიფოებთან.

166. სოციალური დემოკრაფია ანუ დემოკრაფიული სოციალიზმი ყოველთვის ეყრდნობოდა იმ შეხედულებას, რომ საერთაშორისო თანამშრომლობა და სოლიდარობა გარდაუვალი პირობაა ეროვნული და პირივნული იავისუფლებისათვის.

167. თანამედროვე ჭექნიკური და ეკონომიკური გადახდართული ურთიერთ კავშირების ღრის, არც ერთ ერს უკვე აღარ შეუძლია თავი-სი პოლიფიკური, ეკონომიკური, კულფურული და სოციალური პირობემები მოავაროს მარფოღმარფი განვალკავებულმა; საერთაშორისო თანამშრომლობა და სოლიდარობა აუცილებელია.

168. საქართველოს სოციალდემოკრაფიული პარფია, ე.ო. "მესამე დახი" ცდილობს საქართველოს პოლიფიკური, ეკონომიკური, კულფურული და სოციალური ამოცანები გადამწყიფოს სხვა ერებთან, განსაკუთრებით მეზობელ ერებთან და ეროვნებებთან მჭიღრო კავშირში. 26 მაისის დიდი იღეების განხორციელების საქმეში კი ჩვენ გვჭირია არა მარფო კავკასიის ერებისა და ეროვნებების, არამედ ამასთანავე ჩვენი ღილი მეზობლების - რუსეთის, ურჭკუის, სპარსეთის - მხარდაჭერა.

169. ამისათვის აუცილებელია ნორმალური საერთაშორისო დიპლომაფიური და ხავაჭრი ურთიერთების დამყარება მსოფლიოს ყველა ერთან მათი მთავრობების სისფემებისა და საზოგადოებრივი სჭრუქჭურების მიუხედავათ.

170. საქართველოს სოციალდემოკრაფიული პარფია, ე.ო. "მესამე დახი" სწავლობს სოციალური დემოკრაფიის, ანუ სოლიდარული საზოგადოების, ანუ დემოკრაფიული სოციალიზმის შექმნის პირობებს, ვოქვათ, კვეციადი, ნორვეციადი, დანიადი, მკვიღარიადი, პოლანდიადი, ავსჭრიადი თუ დიდ ქვეყნებში - გერმანიის ფელერაცი-

ულ რეხვევლებში, ინვლიხში, ხაფრანტში, იფალიაში და თვით ამერიკის
რობულ შფაქებშიც, ხაღვ ღემოკრაფიულ პარფიას- რეხვევლიკური პარფიის
პირიხპირ - სოვიალ-ღემოკრაფიული პარფიების ნიშანღობლიობა ვაანია, განსა-
კუთრებით პროფვაკემირებთან თანამშრომლობის ხფერიში. არ უნდა ღავივიწყოთ,
რომ, ამ-ჯერად, მსოფლიოს ოღდა-შვიღ ხახელმწიფოში სოვიალ-ღემოკრაფებია
ხელიხუფლების ხათავეში; ზერ ქვეყანაში კი იგი ძლიერი ოპოზიციური პარფიაა.

- 171. ხაერთაშორისი ხახამართღობის უფღება, ხელშეკრულღებინ ღა-
ფვა, თვითღამოკრვევის უფღების უზრუნვეღყოფა ღა ყვეღა ხაღხებისა
ღა ერების თანახმრუფღებინიობა, ხახელმწიფო ხაზღღვების ხელშეხღღ-
ზღობა ღა ხახელმწიფოს შინაურ ხაქმეღებში რაურეღობა - უნდა ემხახუ-
რებღღეს მშვიღობინიობის შენარჩუნეღახ, რომღის გარანფია უნდა გახღეს
მსოფლიოს ღამოუკიღებღღ და ხუვერენულ ხახელმწიფოთა ხა-ერთა-შორისო
ორგანიზაფია, ამჯერად, გაერთიანეღული ერების ორგანიზაფია.
- 172. ხაქართუღღის სოვიალღემოკრაფიული პარფია აღიარეღხ ყვეღა ერის უფღე-
ზახ შექმნახ თავისი ხაკუთარი ღამოუკიღებღელი ღა ხუვერენული ხახელმ-
წიფო ღა, რიგორც ხაერთაშორისი ხაპართღის ხუზიქეფი, გახღეს ხაერთა-
შორისი ორგანიზაფიის - გაერთიანეღული ერების ორგანიზაფიის - ხრულ-
უფღებინი წერია.
- 173. ხაქართუღღის სოვიალღემოკრაფიული პარფია ("მეხამე ღახი")
განხაკუთრეღულ კავშირეღხ ამყარეღხ მსოფლიოს ხხვადახხვა ქვეყნების
სოვიალღემოკრაფიულ პარფიებთან რიგორც ღაღვღაღე, იხე სოვიალისფუ-
რი ინფერნავიონაღღის ფარგღეღში.
- 174. მსოფლიოს ზოგიერთ ქვეყანაში, განხაკუთრეღვით ეერიპაში, მთავრობეღმა,
სოვიალღემოკრაფიული პარფიის მეთაურიზით(შვეიცია, ავსფრია, ღანია,
ნორვეგია თუ გერმანია), ხაფუძვეღი რაყყარეღ ხახალი ხაზოგაღოეკრივი,
სოვიალური ცხოვრეღის მიწეხრიგეღახ. სოვიალური უნიღრიეღა ღა ეკო-
ნიმიკური ცხოვრეღის ღემოკრაფიზაფია ხელ უფრიღაუფრი ხრულყოფიღღ
ხღება. ამან ხელი შეუწყო სოვიალური ღემოკრაფიის გაძღიერეღახ, რი-
თახ სოვიალღემოკრაფიული პარფია არა მარფო მღრიმეღების, არამეღ
მთელი ხაღის, ერის პარფიალ იქეღა.

XVII. რეენი მომავლი

- 175. ღემოკრაფიული სოვიალღში, ანუ სოვიალური ღემოკრაფია, ანუ სოღიღარული ხა-
ზოგაღოეღა პოლიკიკური, ეკონომიკური, კულფურული ღა სოვიალური მოქმეღების
განუწყვეღული პროფეხია, რომელიც ყოვეღღიურად უნდა იქნახ მექმნიღ-განხირ-
ციღებღული.
- 176. როგორც აღამიანის ორგანიზემში უჯრეღების განუწყვეღულ ცვლახ აქეხ აღვიღი,
იხევე ხაზოგაღოეკრივ ცხოვრეღაში აუციღებღელი განუწყვეღული რეფორმეღი.
თუ შესახარჩუნებღელი ფახოვანეღა მსოღღ რეფორმის გზით შეიძღება შენარჩუნე-
ბულ იქნახ, მამინახ რეფორმახ არ უნდა ავარიღოთ თავი.

177. საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტია საქართველოს მისახლეობას განხორციელებს საქართველოში. მერამ ჩვენ შევკვიპოა -
- საქართველოს დამოუკიდებელი და სუვერენული სახელმწიფოს ისე-აღდგენა და განმტკიცება.
  - კავკასიის ერებისა და ეროვნებების ოთხი დამოუკიდებელი და სუვერენული სამხელმწიფოს - აზერბაიჯანის, სომხეთის, მთიულეთის(ჩრდილოეთ კავკასიის) და საქართველოს კონფედერაციის შექმნა, რომელიც უზრუნველყოფს მშვიდობიანობასა და კეთილდღეობას მსოფლიოს ამ რეგიონში.
  - ღვაწრწმუნით ჩვენი მეზობელი დიდი ქვეყნები - რუსეთი, თურქეთი, ხაზარხეთი, რომ კავკასიის კონფედერაცია და მასში გაერთიანებული დამოუკიდებელი და სუვერენული სახელმწიფოები - არ ეწინააღმდეგება მათ ინტერესებს მსოფლიოს ამ რეგიონში თუ ისინი ხელს აიღებენ ან დრომოჭმულ იმპერიულ პოლიტიკაზე.
  - აქტიური მონაწილეობა მივიღოთ ხაერთაშორისი მშვიდობიანობის დამყარების საქმეში - საქართველოს სახელმწიფოებრივი ნეიტრალიტეტის დაცვის გზით. ხაერთაშორისი კონფლიქტებში.
  - ეკოლოგიური წინასწარობის აღდგენა-დაცვას შეუწყობ ხელი მსოფლიოს ამ რეგიონში.
  - მჭიდრო კავშირები და თანამშრომლობა დავამყაროთ ხაერთაშორისი ორგანიზაციებთან და ამით ხელი შევეწყობ ხალხთა და სახელმწიფოთა თანამშრომლობას პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, კულტურულ და სოციალურ სფეროში.
178. საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტია, "მესამე დახის" სამინათ პოლიტიკის მიზანია - ეროვნული სოლიდარული საზოგადოების შექმნა-გაფორმება, რომელშიც ბაჭონობს თანასწირობა ცხოვრების ყველა სფეროში.
179. ჩვენი ოგნებაა სოციალური დემოკრატიის განხორციელება "საბაზრო მეურნეობისა" და "გვეგვიანი მეურნეობის" მანკიერებათა გარდაღების "მესამე გზით", ე.ი. "სოციალური საბაზრო მეურნეობის" სისყმით, რომელიც განუწყვეტელი პრიციპი და სოციალური დემოკრატიის ეკონომიკური ხაყრდენია.
180. "საბაზრო მეურნეობის" ნაკლოვანება -(ეროვნული პროდუქციის ზომიერი ზრდის, ფინანსის-სწავნილწრობის, მშრომელთა ხრული დასაქმებისა და ექსპორტ-იმპორტის წინასწირობის უზრუნველყოფის შეუძლებლობა) და "გვეგვიანი მეურნეობის" ნაკლოვანება -(მიწილება-მოსოხენილების ეკონომიკური მსგოწონის გამოითიქვა, რომლის შეგვლა შეუძლებელია წერიროთაც კი, უაღრესი ცენსტრალიზმი და ბიუროკრატიული აპარატი) - უნდა იქნას გარდაღა-ხელი სახალხო მეურნეობის ახალი მეოილებით, რომლის დროს მიწილება-მოსოხენილების - სახალხო მეურნეობის განვიითარების ამ "მიწირობის" თავისვევადი განვიითარების პირობებში - გამინახულ იქნას "მესამე გზა", რომელიც "თავისვევადი ბაზრობა" და "გვეგვიანი ბაზრობის" ნაკლოვანებათა აღმოფხვრას შეეცდება იმ გზით, რომ სახალხო მეურნეობის ყურადღების ცენტრში მიექცევა არა ესა თუ ის ეკონომიკური "სისყმეა", არამედ ეკონომიკური "სარგებლიანობა": იქ, სადაც კერძო ხაყოებმა იძლევა ეკოლოგიურადამ გემაროებულ მადიდ პროდუქციას - დამუქმული

უნდა იქნას კერძო ხაკუორება, ხოლო იქ, სადაც საზოგადოებრივი თუ კოოპერატიული ხაკუორება იძლევა ეკოლოგიურადაც გამართლებულ მაღალ პროდუქციას - დაშვებული უნდა იქნას საზოგადოებრივი თუ კოოპერატიული ხაკუორება.

181. მსოფლიოს ყველა ერისა და ერვნების, ყოველი ადამიანის იმედია ხაერით აღიარება მიიპოვოს ისეთმა წესყობილებამ, რომელიც ეყრდნობა სოციალურ დემოკრატიას, ისეთ საზოგადოებრივ და სახელმწიფოებრივ წესყობილებას, რომელშიც ადამიანი თავისუფალია ხილაყვიცხა ჯა მიშიხაგან, ოშიხა და ჩაგვრისხაგან. ამიციმ ქართული ერი და, ხაერთოდ, მსოფლიოს ყოველი ერი, ყოველი ადამიანი მიწოდებულია აშვარი ღიალი მიშვნების განხორციელებისათვის იბრძოლს ყველგან, სადაც არ უნდა იყოს იგი.

182. საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტია ამ ღიალი იდეების განხორციელებისათვის იბრძოდა და იბრძვის დღიდან მიხი დაარსებისა, რაც ჩამოყალიბებულია "მ ე ხ ა მ ე ე ლ ა ხ ი ს" პირველხავე პრიგრამაში.

183. ქართული სოციალური დემოკრატია ანუ დემოკრატიული სოციალისტი არის დემოკრატიის უმადლები ფორმა, რომელიც არის თეზის-ანტიტეზის-სინთეზის უწყვეტი პროცესი, რომელშიც ყოველდღიურად იქმნეა-ხორციელდება "ნიუთონი კეილდეემა როგორც ელა-ბოძი ადამიანის ცხოვრებისა; თავისუფლება მთელი ერისა და თიოეული ადამიანისა".

184. მაშ, კეთილი იყოს საქართველოს ყოველი მოქალაქის მობრძანება საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის ("მეხაჟე დახის") რიგებში, რომ ერთიანი ეროვნული შეგნებით ვიბრძოლოთ ამ ღიალი ეროვნული და სა-ერთა-მორისი(ინყერნაციონალური) იდეების განხორციელებისათვის.

საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის("მე-
ხაჟე დახის") საზღვარგარეთელი ბიური.
პარიზი, 1990 წლის იანვარი

ნ ე ს ლ ა ბ ა

"მეხამე დახის", ე. ი. საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიისა

საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტია ("მეხამე დახი") იბრძვის "სოციალური დემოკრატიის", "სოლიდარული საზოგადოების" შექმნისათვის საქართველოში, რომლის ხაყრდენია სამართლებრივი სახელმწიფო და "სოციალური საბაზრო მეურნეობა".

"მეხამე დახის" პირველი სამოქმედო პროგრამის (1893 წ.) შიდაური დებულება - "ნივთიერი კუთვლადობა როგორც დედა-მამი ძაღმინის ცხოვრებისა; თავი-ხუფლება შთელი ერისა და თითოეული პიროვნებისა" - რჩება ჩვენი პარტიის ამისხავალი დებულება.

თ ა ვ ი პ ი რ ვ ე ლ ი =====

ზოგადი დებულებანი

მუხლი პირველი: პარტიის სახელწოდება არის - "საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტია" ("მეხამე დახი").

მუხლი მეორე: საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის ხადგომია საქართველოს დედაქალაქი თბილისი.

მუხლი მეხამე: საქართველოს სოციალდემოკრატიულ პარტიას ("მეხამე დახს") გააჩნია პარტიის პროგრამა და წესდება, რომლებშიც განსაზღვრულია პარტიის მიზნები და ორგანიზაციული წეს-რიგი.

მუხლი მეოთხე: საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის ("მეხამე დახს") წევრი შეიძლება იყოს მხოლოდ ბუნებრივი პირი.

მუხლი მეხუთე: საქართველოს სოციალდემოკრატიულ პარტიას ("მეხამე დახს") გააჩნია აქტიური და პასიური ლეგალიზაცია, ეხე-იგი, მას, სასამართლოს წესით, შეეძლია სხვა ს უჩივლის და სხვა ს შეეძლია პარტიას უჩივოს.

მუხლი მეექვსე: საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტია ("მეხამე დახი") არის დ ე მ ო კ რ ა ტ ი ე ტ ი ც ი პ არ ტ ი ა, ვინაიდან ის იდეოლოგიურად და ორგანიზაციულად ჩამოყალიბებულია "ქვემოდან-ზემოთ", ეხე-იგი, ეყრდნობა მისი წევრების უმრავლესობის ნება-სურვილს.

მუხლი მეშვიდე: საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტია ("მეხამე დახი") არის ს ო ც ი ა ლ ე ტ ი ც ი პ არ ტ ი ა, ვინაიდან მისი იდეოლოგიური მრწამსია, რომ მხოლოდ სოციალური სამართლიანობა არის დემოკრატიულ თავისუფლებათა საფუძველი.

მუხლი მერვე: საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტია ("მეხამე დახი"), სხვა პარტიებთან კონსტრუქციული ბუიობის გზით,

გლიოზს მიიმხროს ხალხის უმრავლესობა, და, კონსტიტუციური დებულებათა საფუძველზე, გადაიბაროს პასუხისმგებლობა მმართველთა ქვეყანა. მუხლი მეცხრე: საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტია ("მესამე დახი") მთავრობის, ე.ი. "პოზიციის" და ოპოზიციის მიღეაწეობას დემოკრატიული, უფლებრივი სახელმწიფოს უცლიობი ეღმემეცხედ ივლის.

მუხლი მეათე: საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტია ("მესამე დახი") მონაწილეობას ღმულოზს პარლამენტის, ქალაქების თუ ადგილობრივი მმართველობათა არჩევნებში, რომ მიიმხროს ამომრჩეველთა უმრავლესობა.

მუხლი მეორემეცხე: საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის იღე-ოღგიური შაშაა ქართული, განსაკუთრებით ნიე ყოღდანას, და სა-ერთა-მონღხი,

სოციალისტური მოძღვრებანი. მაგრამ საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიისათვის ("მესამე დახი") მარქსიზმი და სხვა სოციალისტური მოძღვრებანი მხილღ იმღენად ითარჩუნებს თავიანი თიერიულ ვარკისიანობას, რამღენადღ იგი შეესაბამეშა საქართველოს, ქართველი ერის პოღიციურ, ეკონომიციურ, კულტურულ და სოციალურ რაიზას. საქართველო, ქართველი ერი კი არ უნდა შეეგუოს ამა თუ იმ სოციალურ თიორიას, არამეღ - თიორია უნდა შეეგუოს, უნდა ეგუეშიღეშ საქართველოს, ქართველი ხალხის რაიზას.

თავი მეორე

პარტიის წევრი

მუხლი მეორემეცხე:

1. საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის ("მესამე დახის") წევრი შეიღღება ვახღეს საქართველოს ყოველი სრულღლოვანი მოქალაქე, რომელიღ აღიარებს პარტიის პროგრამასა და წესღებას და იბრძვის მათი ცხოვრებამი გაყარებისათვის.

მუხლი მეცამეცხე: საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის ("მესამე დახის") წევრს არ შეეშღია იყოს სხვა პოღიციური პარტიის წევრი.

მუხლი მეათომეცხე: პარტიის წევრი მოვალეა -

1. აქტიური მონაწილეობა მიიღოს ქვეყნის პოღიციურ ცხოვრებამი,
2. როგორც პარტიის შიგნით, ისევე მთღეს საზოგადოებრივ ცხოვრებამი აღიარისა და დაიღვას დემოკრატიული პრინციპი: უმრავლესობის გაღაწყვაღიღებას უნდა დაემორჩიღოს უმცირესობა, რომღის ღროს პარტიის წევრი ვადღებუღია პარტიის ადგილობრივი თუ შემღგომი ორგანოების გაღაწყვაღიღება, პარტიის გარეო, დაიღვას მაშინავ, როღა იგი უმიგრესობის ამრს იზიარებს.

3. პარტიის ზიგნით წევრმა მისი შეხედულება ამა თუ იმ საკითხზე გამოთქვას გულდას და შეეცადოს მისი შეხედულებისათვის მიიპოვოს უმრავლესობის მხარდაჭერა.

4. აქტიურად იმობივანებს პარტიის რიმელიმე აღგილობრივ ორგანიზაცი-
აში.

5. გაღიბარის რიმელიმე პარტიული, საზოგადოებრივი თუ სახელმწიფო-
ბრივი ფუნქციის შესრულებაში პარტიის აღგილობრივი ან შემდგომი ორ-
განი ამისაკენ მოუწოდებს.

6. დაიცვას პარტიის პრგრამა და წესლება, თავისი პრაქტიკული საქმი-
ანობით.

მუხლი მუთუხიმეფე: პარტიის წევრს უფლება აქვს -

1. პარტიის კრებაზე, კონფერენციაზე თუ ყრილობაზე გააკრიტიკოს პარ-
ტიის ყველა წევრი და ორგანი შიი მოქმედება-არმოქმედებისათვის.

2. აირჩიოს და არჩეულ იქნას ყველა პარტიულ ორგანიში და მოიხსოვის
მისი კანდიდატურა წაყენებულ იქნას ამა თუ იმ სახელმწიფოებრივ-
საზოგადოებრივ საკანუხისმგებლო თანამდებობაზე. პარტიამ ხელი უნდა
შეუწყოს ამგვარი აქტიური და ენერგიული პირების დაწინაურებას, რიმ
ამით პარტიის პრგრამის განხორციელებისათვის ხელსაყრელი პირობები
შექმნას.

3. პირადათ მინაწილეობა მიიღოს პარტიულ კრებებზე, პრეზიდიუმის თუ
კომიტეტების სხდომებზე, რიგა შიის საქმიანობის საკითხი იხილება.

მუხლი მუთუქსიმეფე:

1. პარტიის ყოველი წევრი, რა ორგანიზაციული სახუხისმგებლობა არ უნდა
ქჟინდეს მას, - სახუხისმგებელია თავისი მოქმედება-არმოქმედებისათ-
ვის მისი აღგილობრივი ორგანიზაციის წინაშე.

2. პარტიის წევრის ყოველგვარი თვითნებული მოქმედება პარტიულ საქმეებში და-
უშვებელია.

3. პარტიის წევრს პარტიის პრგრამისა და წესლების დარღვევისათვის ეცხადება
საყვედური, ხოლო პარტიის პრგრამის უხეში დარღვევისათვის ირიცხება პარტი-
იდან. ამგვარი გადაწყვეტილების მიღება მუშელია მხოლოდ აღგილობრივ პარ-
ტიულ ორგანიზაციას ხმების უბრალო უმრავლესობით.

4. პარტიიდან ვარიცხულს უფლება აქვს გაახარვიროს აღგილობრივი პარტიული ორგა-
ნიზაციის გადაწყვეტილება თვით პარტიის ცენტრალურ კომიტეტშიც კი, რიმლის
გადაწყვეტილება საბოლოოა.

5. პარტიის წევრი, სახამართლო წუხით კასამარტუბის, დახუხა და ვანარენის
ძალაში შესვლის შემდეგ, - ავტომატურად ირიცხება პარტიიდან.

თავი მეხამე

პარტიის უმაღლესი ორგანო

მუხლი მეჩვიდმეფე: საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის ("მესამე და- სის") უმაღლესი ორგანოა პარტიის ყრილობა, რომელიც შესვება ყოველ ხუთ წელიწადში ერთხელ.

მუხლი მეთვრამეფე:

1. პარტიის ყრილობა აჯამებს გახული პერიოდის მუშაობას და განსაზღვრავს მისავალი ხუთი წლის მოქმედების პროგრამას.
2. პარტიის ყრილობა ირჩევს პარტიის ცენტრალურ კომიტეტს 120 კაცის შემადგენ- ლობით, პარტიის პრეზიდიუმს 12 კაცის შემადგენლობით, საკონტროლო კომისიას 11 კაცის შემადგენლობით.
3. პარტიაში ადგილობრივი ორგანიზაციების უფლებამოსილების გაძლიერების მიზნით, რაც უყრდნობა პარტიის მუშაობის აკებას "ქვემოლან" "ზემოთ", - საქართვე- ლის ყველა საქალაქო და სარაიონო პარტიული კომიტეტების თავჯდომარეები უმუ- ალოთ არიან საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის ცენტრალური კომიტეტის წევრი, რომელთა გადაყენება და მათ აღვიღზე ახალი პირის წამოყენება აღვი- ლობრივი ორგანიზაციის უფლებამოსილებაში შედის. პარტიის ყრილობა ვალდებუ- ლია დაამტკიცოს ადგილობრივი ორგანიზაციების ეს უფლებამოსილება.
4. პარტიის ყრილობა - საქალაქო და სარაიონო კომიტეტების თავჯდომარეების გვერდით, - ყრილობაზე ირჩევს პარტიის ცენტრალური კომიტეტის წევრებს იმ ანგარიშით, რომ პარტიის ცენტრალური კომიტეტი შესვება 120 წევრისაგან.

მუხლი მეხვრამეფე: ყრილობის შუა პერიოდში, საქართველოს სოციალ- დემოკრატიული პარტიის ("მესამე დასის") ცენტრალურ კომიტეტს, საქართველოს შემთხვევაში, შეუძლია მოიწვიოს კონფერენცია, ხოლო თუ საკითხი რთულია, პარტიის საგანგებო (რიგგარეშე) ყრილობა. პარტიის კონფერენციისა თუ საგანგებო ყრილობის მოწვევა შეუძლია აგრეთვე მოიხსივროს პარტიის რამდენიმე ან ერთმა რეგიონალურმა კომიტეტმა, რაც წერილობით უნდა იქნას დასაბუთებული და ცენტრალური კომიტეტის მიერ (უპირაღ უმრავლესობით) დამტკიცებული. ამის შემდეგ ცენტრალური კომიტეტი ვალდებულია ორი თვით განსავლობაში მოიწვიოს საგანგებო ყრილობა თუ პარტიული კონფერენცია.

- მუხლი მეოფე:
1. პარტიული კრება, პარტიული კონფერენცია და პარტიული ყრილობა უფლებამოსილია, თუ მასზე წარმოდგენილია პარტიის წევრთა ნახევარი მანინე.
  2. ყველა პარტიული ორგანიზაცია და არჩევითი პარტიული ორგანო საქმეებს სწყვეს სმების უპრადო უმრავლესობით.
  3. უმცირესობა ორგანებს უფლებას დაიცვას თავისი პოზიცია, უშუალოთ მიმართოს პარტიულ მანახს, ორგანიზაციულად შექმნას პარტიაში ფრაქცია; მკერამ უმრავლესობის გადაწყვეტილებას უნდა დაემორჩილოს, ან დაფოვოს პარტიის რეგები.

მუხლი ოცდამეორე: პარტიის ყრილობა განსაზღვრავს პარტიის პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, კულტურულ, სოციალურ კურსს მიმავალი ხელი წლის განმავლობაში, და ვლილობს პარტიის ეს პოლიტიკური კურსი წანერგოს სახელმწიფოებრივ და საზოგადოებრივ ორგანიზებში

და ამათ აქტიური მონაწილეობა მიიღოს სახელმწიფოს საერთო შელის გადაწყვეტაში, რომლის დროს სხვა პარტიებთან ბრძოლა პირველობისათვის - ერის, ქვეყნის, სახელმწიფოს, მთელი მოსახლეობის კეთილდღეობისაკენ უნდა იყოს მიმართული.

მუხლი ოცდამეორე: საქართველის სოციალდემოკრატიული პარტიის ("მესამე დახის") ყრილობაზე წახარადგენ დელეგატთა რაოდენობას განსაზღვრავს პარტიის წევრთა საერთო რიცხვი იმ ანგარიშით, რომ დელეგატთა საერთო რიცხვი განისაზღვროს ხუთასი ვაკით.

მუხლი ოცდამესამე: საქართველის სოციალდემოკრატიული პარტიის ("მესამე დახის") ყრილობის დღის წესრიგი უნდა გამოცხადდეს ორი თვით ადრე ყრილობის დაწყებამდე.

თავი მეოთხე
=====

მმართველობის ორგანიზები

მუხლი ოცდამეოთხე: საქართველის სოციალდემოკრატიული პარტიის ("მესამე დახის") რჩება მისი ყრალიცხული მმართველობის პრინციპის ერთგული და მთელს პარტიულ მუშაობას აშენებს და წარმართავს "ქვემოდან ზემოთ", რომლის დროს ცენტრალური ორგანიზაციის მიქმედება-არმოქმედება უშუალოდ ადგილობრივ პარტიულ ორგანიზაციებიდან გამომდინარეობს, ე.ი. ცენტრალური ორგანიზების არსებითი და დაწყებულია ადგილობრივი ორგანიზაციების შესვლულეების წინასწარ გამოკითხვის ეყრდნობა, და არა პირიქით.

მუხლი ოცდამეხუთე: საქართველის სოციალდემოკრატიული პარტიის ("მესამე დახის") მმართველობის საფუძველია ადგილობრივი ორგანიზაცია, რომლის შექმნა შეიძლება ყოველ სოფელში, დასახლებაში, საწარმოში რე უწყებაში, რძეღმომ, სულ ცოცა, შვილი პარტიის წევრია.

მუხლი ოცდამეექვსე: პარტიის ადგილობრივი ორგანიზაცია, პარტიის წევრთა რაოდენობის შესაბამისად, ირჩევს კომიტეტს, სულ ცოცა, სამი ვაცის შემადგენლობით, რომლის შემდგომ ორგანოლ ითვლება სარაიონი რე საქალაქო კომიტეტები.

მუხლი ოცდამეშვიდე: სარაიონი და საქალაქო კომიტეტების შემდგომ ორგანოლ ითვლება პარტიის რეგიონალური კომიტეტები, რომლებიც იქმნება საქართველის ისტორიული შემადგენელი ნაწილების შესაბამისად:

1. ქართლის კომიტეტი,
2. ვახუთის კომიტეტი,

- 3. იმერეთის კომიტეტი;
- 4. სამეგრელოს კომიტეტი;
- 5. აფხაზეთის კომიტეტი;
- 6. გურიის კომიტეტი;
- 7. აჭარის კომიტეტი;
- 8. სვანეთის კომიტეტი;
- 9. თუშ-ფშავ-ხევსურეთის კომიტეტი;
- 10. რაჭა-ლეჩხუმის კომიტეტი;
- 11. მესხეთის კომიტეტი;
- 12. ხევის კომიტეტი, და ა.შ.

მუხლი ოვდამერვე:

1. საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის რეგიონალური კომიტეტების წევრები არიან მიცემული რეგიონის საქალაქო და ხარაიონო კომიტეტების თავჯდომარეები. დამატებითი წევრებს ირჩევს რეგიონალური კომიტეტის საერთო კრება.
2. რეგიონალური პარტიის კომიტეტი აღვილობრივი საქირპორიყო საკითხების წამოყენება-გადაჭრას ცენტრალურ საქართველოს, როგორც დამოუკიდებელი და სუვერენული სახელმწიფოს, საერთო ინტერესების ხედვით.
3. საქართველოს რეგიონალური კომიტეტის შემდგომი ორგანოა საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის ("მესამე დახის") ცენტრალური კომიტეტი, რომლის ხსომა წელიწადში შესდგება ორჯერ.
4. პარტიის ყრილობათა შორის უმაღლესი მმართველობის ორგანოა პრეზიდიუმი, რომელიც შედგება 12-ი წევრისაგან.
5. საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის ("მესამე დახის") ყველა მმართველი ორგანოში არსებობს ე.წ-ლი კოოპერაციის წესი და რიგი, ეხე-იგი, მიცემული მმართველი ორგანოს წევრების მიერ დამატებითი წევრის არჩევა, რომელიც წევრის, ვთქვათ, გარდაცვალების შემთხვევაში, - რაც დამტკიცებული უნდა იქნას შესაბამისი ორგანოს შემდეგ საერთო კრება-ყრილობაზე.

მუხლი ოვდამეცხრე: საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტი ირჩევს ირჩევს პრეზიდიუმს თორმეტი ვანი შემადგენლობით, თავჯდომარეს, თავჯდომარის ორ მოადგილეს (ერთ ქალსა და ერთ კაცს), საქმის მმართველსა და ხაზინაჯარს. ანალოგიურია პარტიის ყველა ქვემდგომი ორგანოების ორგანიზაციული სისტემა.

მუხლი ოვდამეცხრე: საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტია ("მესამე დახის") ხელს უწყობს სოციალური და დემოკრატიული ანაღვანერების ორგანიზაციის შექმნა-გამდიერებას, რომ სათანადო ორგანიზაციული მუშაობით განიცდილი ანაღვანერებით განუწყვეტელი შავის პარტიის რიგები. "მესამე დახის" ურეზერვო უნდა სტრატეგია და აღიარის ანაღვანერების სოციალდემოკრატიული ორგანიზაციის ავტონომიურობა, რომ ანაღვანერებს შეეძლით იავიანით ანაღვანერი იღვენით გააპოსიერონ პარტიის შემოქმედებითი მუშაობა ქვეყნის სოციალის ყველა სკერში. მუხლი ოვდამეცხრე: საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის ("მესამე დახის") ყველა წევრს მიეცემა, სათანადო

გაყრმეზული, "პარტიის ზილიაი", რიშელიგ არიხ პარტიის რეგიონალური დო-
კუმენტი.

მუხლი ოღღამეუორმეჭე: ხაქართველის ხიციადღემოკრატიული პარტიის ("მე-
ხამე დახის") მოქმევება-არმოქმეველბას, ყველა
ღონეზე, კონტრილხ უწევეხ პარტიის შეხაზამიხი ხაკონტრილი კონილია, რი-
მევიღ თავის მოქმეველბაში დამოუკილეველია და პახეხისმგეველია მხოლოდ
პარტიის ყრიღიზის წინაშე.

თავი მეხუთე

პარტიის ფულადი ხახხრეზი

მუხლი ოღღამევეამეჭე: ხაქართველის ხიციადღემოკრატიული პარტიის ("მეხამე
დახის") ფულადი ხახხრეზი შეხლგევა -

1. პარტიის წეერთა ხაწეერი ვაღახახალიხაგან, რახ უღრის თვიური შემოხავლის
ერთ პროცენტხ.
2. პარტიის წეერთა და თანამკრძნითა ნეზახოფლოზით შემოწირულევეღიხაგან.
3. ხახელმწიფო ხეზხილიხიხაგან.

მუხლი ოღღამეოთხმეჭე: ხაქართველის ხიციადღემოკრატიული პარტია
("მეხამე დახი") შეეღღევა ხაქართველის ხაკ-
ნონმღელმო ორგანიომ (პარღამენეღმა) მიიღოს კანონი, რიმილითახ ყოვედ
პოლიტიკურ პარტიახა და დახგუველბახ, რიშელიგ დემოკრატიულ არჩევენე-
ში ამომრჩევეღიხ, ხულ ცოფა, 5 პროცენტხ მიიმხრობხ, მიიღოს ფულადი
დახმარევა, ხახელმწიფო კახიღან, ამომრჩევეღთა ხმეღის შეხაზამიხად.

თავი მეექვსე

ხაზღვარგარეული ზიური

მუხლი ოღღამეერუხმეჭე: ხაქართველის ხიციადღემოკრატიული პარტიის
ხაზღვარგარეული ზიური, რიშელიგ დაარხა და
არხეღიხხ პარიღში დამოუკილეველი ხაქართველის დამყარიღის შემევეგ,
1923 წლიღან, განაგრძობხ იავის მოღვაწეობახ ხაქართველის ხიციადღე-
მოკრატიული პარტიის მე-III არადღვალური ყრიღიზის გაღაწყვეტიღევათა
შეხაზამიხად, არადღვალური ყრიღიზიხა, რიშელიგ ჩაყარღა თზიღიხში,
1925 წელხ, და რიშლის გაღაწყვეტიღევაში ხაზღვარგარეული ზიურის
შეხახევე, ხეკათა შორის, ნათქვამია:

"ხაქართველის ხიციადღემოკრატიული მუშათა პარტიის ხაზღვარგარეული
ზიური განაგრძობხ იავის მოქმეველბახ. იხ ხელმძღვანეღიღხ ხაქართველის
ხიციადღემოკრატიული მუშათა პარტიის დირექტივივეღით და უკანახკენელის
დაუჭახეფრეღლად არე ერ ხაპახეხისმგევეღი ნამიღხ არ ხდგამხ. კონფე-
რენეხა ავადღეხ ხაზღვარგარეული ზიურის გაახიბეღელხ მუშაიხა ევრო-

ვის სოციალისტურ წრეებში საქართველოს საკითხის გარშემო და მოუწი-
 ლის... საქართველოს გახმაურებულულად ოკუპაციის ბრკილდებისაგან
მუხლი ოფლაშვიტქვამეცხე: თუ ვაკშირედი საქართველოს სოციალდემოკრაფი-
 ული პარტიის მმართველ ორგანიზმთან, თბილისში,
 შეყრხეშეღია, საზღვარგარეთელი ბიური მოქმედებს, საქართველოს სოციალ-
 დემოკრაფიული პარტიის ვულდამისილეში, დამიუვილდდაა

მუხლი ოფლაშვიტქვამეცხე: საქართველოს სოციალდემოკრაფიული პარტიის ("მესამე
 დახის") საზღვარგარეთელი ბიურის არის საქართველოს
 სოციალდემოკრაფიული პარტიის ქვემდგომი ორგანი და თავის მუშაობას აწარ-
 მოებს საქართველოს სოციალდემოკრაფიული პარტიის ყრილობის, ცენსურალური
 კომიციტისა და პრეზიდიუმის მითითებების შესაბამისად.

მუხლი ოფლაშვიტქვამეცხე: საქართველოს სოციალდემოკრაფიული პარტიის ("მესამე
 დახის") საზღვარგარეთელი ბიურის შეშაღგენლობას ამტკიცებს საქართველოს
 სოციალდემოკრაფიული პარტიის ყრილობა; ცენსურალური კომიციტის და პრეზიდიუმის
 საზღვარგარეთელ ბიურის აძლევენ მითითებებს პარტიის ყრილობათა შუაპერიოდ-
 ში.

მუხლი ოფლაშვიტქვამეცხე: საქართველოს სოციალდემოკრაფიული პარტიის ("მესამე
 დახის") ბიურის წევრებს ირჩევს პარიზისა და სიშის
 ორგანიზაციებისა და ნიუ-იორკის, ლონდონის, მიუნხენის, ბუენოს აირესის და
 სხვა პარტიულ დაჯგუფებათა წევრები ცხრა ვაცის შესაღგენლობით.

მუხლი შიორმოცე: საქართველოს სოციალდემოკრაფიული პარტიის "მესამე დახის")
 შესაღგენლობაში შეღის, სულ ცოცა, სამი წევრი საქართველოს
 სოციალდემოკრაფიული პარტიის ცენსურალური კომიციტიდან, რომ ევექტური ვახდეს
 ვაკშირი პარტიის დედა მმართველ ორგანიზმთან თბილისში.

მუხლი ორმოცდამეკრთე: საქართველოს სოციალდემოკრაფიული პარტიის ("მესამე
 დახის") ბიური თავის წევრებიდან ირჩევს ბიურის თავ-
 ჯლიმარეს, მის მოაღვიღეს, საქმის მმართველსა და ხაზინადარს, რაც ამავე
 დროს ბიურის პრეზიდიუმის არის.

თავი მეშვიდე

პარტიის ემბლემა და ღრმბა

მუხლი ორმოცდამეკრთე: 1. საქართველოს სოციალდემოკრაფიული პარტიის ("მესამე
 დახის") ემბლემა არის მინდისცერი ვარლი თეთრ წრეში, წარ-
 წეთრი, ქვემოთ: "საქართველოს სოციალდემოკრაფიული პარტია. მესამე დახის.
 1893 წ." 1)

2. პარტიის აღამი კი არის მინდისცერი ცილო, საქართველოს სახელმწიფო აღამის
 სივრძე-სივანის შესაბამისი, - მუამი პარტიის ემბლემათ.

საქართველოს სოციალდემოკრაფიული პარტიის
 ("მესამე დახის") საზღვარგარეთელი ბიური.
 პარიზი, 1990 წლის იანვარი

1). ვარლი პარტიის სიმბოლოდ პირველად ღრანგმა სოციალისტებმა აღიარეს.

საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის, ე.ი. "მესამე დახისა"

პარტიის ყრილობა
სულ 500 დელეგატი

საკონგრესო კომისია
11 კაცის შემადგენლობით

ცენტრალური კომიტეტი
სულ 120 წევრი

საზღვარგარეთელი
ბიურო (პარტიო)
სულ 9 წევრი

ცენტრალური კომიტეტის პრეზიდიუმი.
სულ 12 წევრი. მათგან -
თავდამდარი
ორი მოადგილე (ერთი ქალი, მეორე
კაცი)
საქმის მწარმოებელი
საზინდარი

- რეგიონალური კომიტეტები:
1. ქართლის
  2. კახეთის
  3. იმერეთის
  4. სამეგრელოს
  5. აფხაზეთის
  6. ვურჯის
  7. აჭარის
  8. სვანეთის
  9. ლუბ-ლუბ-სევესტრეთის
  10. სუბის
  11. ლაქა-ღეჩხუშის
  12. მესხეთის, და ა.შ.

საქალაქო და სარაიონო კომიტეტები:
საქართველოს ადმინისტრაციული და-
ყოფის მიხედვით.

ადგილობრივი ორგანიზაციები:
სოფლების, სოფლია საბჭოების, ფაბრიკა-ქარხნების,
საბჭოთა ბუნებულების და სხვა უწყება-ვაერთიანე-
ბათა ხელოვნები

სხლ პარტიის ემბლემის
წინადადება

ბოლშევიზმი გაკოფრდა?..

I.

ბოლშევიზმი გაკოფრდა?.. აი, ხაკითხი, რომელიც გარკვევას მოითხოვს, ვინაიდან საბჭოთა კავშირსა და აღმოსავლეთ ევროპის კომუნისტურ ქვეყნებში მიმდინარე "გარდაქმნა-საჯაროობა-დემოკრატიზაციის" პროცესი ბევრს, არა მარტო არა-სოციალისტებსაც, - სოციალიზმის გაკოფრებად მიაჩნია, რაც, უთუოთ, სადავო ხაკითხია.

II.

სოციალიზმი, როგორც ცნობილია, - წარმოშვა ინტელექტუალიზაციამ და სახალხო მუნიციპალიტეტების კავშირების ხიხტვამ, რომლის იღუა და მოძრაობა მიზნად იხსახავს კერძო საკუთრებაზე დამყარებული სახალხო მუდრეობისა და საზოგადოებრივი ცხოვრების სამაგიეროთ, შეიქმნას ახალი ხიხტვა, რომლის ხაფუძველი იქნება ხაერთო საკუთრება და ეკონომიკის ხაერთო-საკუთრებრივი ფორმები, რომელმაც უნდა უბრუნველჰყოფს თანახროობა, სამართლიანობა და სოლიდარობა; ეს კი უნდა განხორციელდეს ან სოციალური რეფორმების(რეფორმული სოციალიზმი), ანდა რევოლუციური(რევოლუციური სოციალიზმი) გზით.

III.

სოციალ-დემოკრაფია, რომელიც სხვადასხვა ქვეყნებში სხვადასხვა სახელწოდებით ვევილინება, - ცდილობს სოციალიზმისა და დემოკრაფიის ხაფუძველების ერთმანეთთან შერწყმას; აქედან "დემოკრაფიული სოციალიზმის" ცნება, რაც, ჩემის აზრით იგივე "სოციალური დემოკრაფია" ან "სოლიდარული საზოგადოება" არის.

IV.

გორბაჩოვისეული "გარდაქმნა-საჯაროობა-დემოკრატიზაციის" პერიოდშიც, ჯერჯერობით, საბჭოთა კავშირში არ მომხდარა "სოციალიზმის", "კომუნისტის" თუ "სოციალ-დემოკრაფიის" ცნებების არც თეროული და არც პრაქტიკული არსებითი "გარდაქმნა" ეხეიგი - სოციალიზმია, ბოლშევიკური გავებით, სახელმწიფოებრივი და საზოგადოებრივი წესებრივად, რომელიც მყარდება პროლეტარული რევოლუციის შედეგად, ბურჟუაზიის ბაჟონობის დამხობის, პროლეტარიაფის დიქტატურის დამყარებისა და ექსპროპრიაციული კლასების ლიკვიდაციის შედეგად, რომლის ხაწარმოთ ურთიერთობის ხაფუძველს წარმოადგენს წარმოების საშუალებებზე საზოგადოებრივი საკუთრება და რომლის დროსაც ხორციელდება პრინციპი - "თითოეულისაგან მიხი უნარის მიხედვით, თითოეულს მიხი პრომის მიხედვით".

V.

მაგრამ, ბოლშევიკური გავებით, სოციალიზმი არის აგრეთვე სახელწოდება სხვადასხვა წერილობრუაზიული ან ბრუეაზიული მოძღვრებისა ანფაკონისტურ წინააღმდეგობათა გამთანბრებლობის არ შერბილების ხაფუძველზე კავშილისხური საზოგადოების რეფორმის შესახებ.

VI.

სოციალ-დემოკრაფია, ბოლშევიკების აზრით, ხაერათმირისი მუშათა მიძრავიძინ
არსებულნი პოლიტიკური მიმართულებაა, რომელსაც მიზნად ჰქონდა დასახული ბრძო-
ლა კაპიტალიზმის წინააღმდეგ, მაგრამ რომელიც შემდეგ "გადაგვარდა" წვრილ-
ბურჟუაზიულ-ოპორტუნისტულ მიმდინარეობად და გახდა კაპიტალიზმის დახაყრდენი
მუშათა რევოლუციურ მიძრავიძინთან ბრძოლაში.

VII.

კომუნისტური კი არის, იმავე გაგებით, პროლეტარული რევოლუციის მიხედნისა და
კომუნისტური საზოგადოების აშენების მეცნიერული თეორია და პრაქტიკა, რაც ემ-
ყარება საზოგადოების განვითარების "ობიექტურ კანონებს"; ის არის უმაღლესი
საზოგადოებრივ-ეკონომიკური ფორმაცია, რომელიც დამყარებულია წარმოების საშუ-
აღებათა განხაზოვარებაზე; იქმნება კომუნისტური ლექსაფერის დამყარებისა და
ექსპლუატაციური კლასების ლიკვიდაციის გზით. კომუნისტური ფორმაციის შეიქმნა,
უმაღლესი ფაზა მისი პირველი ფაზისაგან - სოციალიზმისაგან - განსხვავებით,
უკლასო საზოგადოებაა, რომლის პრინციპია: "თითოეულიდან - მისი უნარის მიხე-
დვით, თითოეულს - მისი მოთხოვნილების მიხედვით".

VIII.

მაგრამ - ვართ რა "მშვიდობიანი რევოლუციის" მოწმე აღმოსავლეთ ევროპის კომუ-
ნისტურ ქვეყნებში და, ჯერჯერობით, ნაწილობრივ, თვით საბჭოთა კავშირშიც და
ამით საქართველოშიც, - იბადება იგივე კითხვა: "ბოლშევიკური სოციალიზმი",
ბოლშევიკიზმი, ხაერთოდ, გაკოფრდა, თეორიულად და პრაქტიკულადაც?..

IX.

1989 წელი, უდავოა, ისტორიაში შევა როგორც წელიწადი, რომელშიც ბოლშევიკური
პოლიტიკური და ეკონომიკური სისტემა იმსხვრევა; სისტემა, რომელიც ორი-მესა-
მელი საუკუნის განმავლობაში არა მარტო მთელს მსოფლიოს განუწყვეტელი დაძაბუ-
ლობის ქვეშ ამყოფებდა და თითქმის მსოფლიოს ნახევარ ფერიფორიაზე გაბაფრდა,
არამედ, ამასთანავე, კაპიტალიზმის(თება) გარდაღების თეორია-პრაქტიკად(ანტი-
თება) გვევლინებოდა, რომელსაც უნდა ეამოეწვია "უკლასო საზოგადოების" დაწყა-
რება მთელს მსოფლიოში(სინთეზი).

X.

"მაგრამ კერძო რა დამსხვრეა? არის ეს სოციალიზმი როგორც ახელი, როგორც ეს
იხეუ ვეხამის? უთუოთ, ამგვარი აზრი მიღის ცოფა შორს. რაც ახლა მშვიდობი-
ანი რევოლუციის მორევში იხიობ, ეს არის მარქსიზმ-ლენინიზმი... მაგრამ ამით
საბოლოო განაჩენის გამოყანა სოციალიზმზე, მისი მრავალგვარი ფორმით, ჯერ კი-
დეუ შეუძლებელია", - წერს ჰელმუტ მაიერ-მანჰარტი(Helmut Maier-Mannhart: "Ist
der Sozialismus tot?"; in: SZ-25.12.1989).

XI.

ჩემის აზრით კი, რაც "მშვიდობიანი რევოლუციის მორევში იხიობა" - ეს არის
არა მარქსიზმ-ლენინიზმი, არამედ ლენინიზმ-სტალინიზმი, რაც გარკვევას შიით-
ბოვის:

XII.

სოციალიზმის ამოსავალი ზეგუება, როგორც ცნობილია, იყო ის იღუა, რომ,
არსებობოაუ, კერძო საკუთრება არის ბოროების საფუძველი, რაც იწვევს "ბრძოლას"

პიროვნული ხარვეზობისათვის, რაც - თავის მხრივ - იწვევს დამაბუღობასა და
დავას აღამიანებს შორის, თუთ იმის ჩათვლით ხალხებს შორის. ამიყმთ
ფებს, მეფ-ნაკლებად, ხურდით კერძო ხაკუთრების აღკვეთა და მის სამაგიერით ხა-
ზიგალოებრივი ხაკუთრების შემოღება; და თუ ეს განხორციელდებოდა, - მათი
აბრიოთ, - აღამიანები და ხალხები გახლემოდენ მქეზი.

XIII.

ეს კეთილშობილური იღეა, უძველესი დროიდან, გახდა უამრავი მოაზროვნის განხ-
ჯის ხაკვანი. პლატონი, მავალითად, მის ნამრამში - "ხახელმწიფო" - ავითარებს
აბრს, რომ ხახელმწიფოს მმართველი ფილოსოფოსები უნდა ცხოვრობდენ და მოღვაწე-
ობდენ კერძო ხაკუთრების გარეშე, თემცა არა ხამართლიანობის ჯამო. არამელ იმი-
ხათვის, რომ თავი აარიდონ კორუფციას. (Platon, 427-347; "Der Staat").

XIV.

თომას მორი (Thomas More, 1478-1535; "Utopia"), - ინგლისელი
შუქმანინფი და ხახელმწიფო მოღვაწე - თავის ნამრამში - "უფოპია" - აღწერს იღეა-
ღურ ხაზიგალოებრივ წესყოზიღებას, რომელიც ეყრდნობა ხაერთო ხაკუთრებას, და
ამავე დროს შეიღავს რეფორმისფულ პროგრამას ინგლისის ეკონომიკური უპირატეხი-
ბის შემნარჩუნებისათვის. ხახელმწიფოში - "უფოპია" - კი არ არხებობს კერძო ხაკუ-
თრება; ყოველი აღამიანი ურთხაირ შემოსხავალს ღებულობს და ვალდებული არიან
იმუშაონ.

XV.

აღნიშნული და ხხვა მრავალ ანალოგიურ მიმართულებათა ბაზამე, გახული ხაკუე-
ნის შუა-წლებში აღმოცენდა ხოციალიზმის იღეა, რომლის დროს გამომყდანვედა ორი
მიმართულება: ერთი მხრივ - "ზომიერი" (პ. მაიერ-მანჰარფი) ხახელმწიფო ხოცია-
ლიზმი და - მეორე მხრივ - "მეცნიერული ხოციალიზმი".

XVI.

"ზომიერი ხახელმწიფო ხოციალიზმის" მამამთავრად შეიძლება მიჩნეულ იქნას ფერ-
დინანდ ლახალი (1825-1864), გერმანიის ხოციალემოკრატული მოძრაობის ფემშლე-
ბელი, რომელიც მოიხთოვდა ხაერთო ხაარჩევნი უფლებების შემოღებას და იმელოვნებ-
და, რომ მოახდენდა "რეკოლუციას ხაარჩევნი ბიულეფენით" და ფიქრობდა ხახელმწი-
ფოს დახმარებოთ შექმნილი ხაწარმოო ხაზიგალოებები მეცვლიდა კავიფალიხფურ სი-
ხვემას; ამ გზით მუშები, როგორც ხაწარმოი ხამუალებათა მესხაკუთრენი, დაეპა-
ფრონებოდენ მათი მრომით შექმნილ მოელ პროლეციას. დიპლომატის მუშათა კონგრეს-
ზე, 1863 წლის 23 მაისს, ლახალის მეთაურობით, დაარსდა "გერმანიის ხაერთო მუ-
შათა გაერთიანება", პირველი ხოციალემოკრატული მოძრაობის პარფია, რომელხაც
კარდ მარქსი მხარს არ უჭერდა. ლახალის (ღუელში) მოულოდნელი სიკვდილის შემ-
ღე, "გერმანიის ხაერთო მუშათა გაერთიანებამ" მაინც იარხება 1875 წლამდე,
მაგრამ შემდეგ შეუერთდა "გერმანიის ხოციალემოკრატული მუშათა პარფიას",
რომლის დამაარხებელი იყვნენ ავეუსფ ზებელი (1840-1913) და ვილჰელმ ღიჰენე-
ფი (1826-1900), რომლებიც გამოდენ ყოველი ნახის "რევიზიონიზმს" და ვდახთა
ბრძოლახა და პროლეტარიაფის ხოლიდარობას; ხაერთაძორინო მახმეფობოთ, ქაღაგებ-
ღან.

XVII.

"მეცნიერული-სტყვეობის" მამამთავრებია, როგორც ცნობილია, ვარა შარქსი და ფრიდრიხ ენგელსი. შარქსი, ბოლშევიკური გაგებით, არის შარქსიზმის ფუძემდებელი, რაც არის მეცნიერება ბუნებისა და საზოგადოების განვითარების კანონების შესახებ, ჩაგრული და ექსპლუატირებული მასების რევოლუციის შესახებ, ყველა ქვეყანაში სოციალიზმის გამარჯვების შესახებ, კომუნისტური საზოგადოების აშენების შესახებ; და ფრიდრიხ ენგელსთან ერთად, ფუძემდებელი მეცნიერული კომუნისტურია. თუმცა მან ჰეგელიდან გადაიბარა დიალექტიკა და მეცნიერულად ცდილობდა დაემტკიცებინა კავშიალიზმი განწირული დაიღუპოს, მაგრამ მისი "გაღმავლების თეორიის" ვერდიქტი, რომელშიც ფუქნიკით გამოჩვეული მახობრივი უმუშევრობა და მისგან გამომდინარე მინიმალური ხელფასის გარდაუვლად კავშიალიზმის დაღუპვას გამოიჩვენებდა, - ისგორიამ არ გაამართლა.

XVIII.

ვარა შარქსმა დავით რიკარდოვანი(1772-1823) გადაიბარა თეზისი, რომ ხაწარმოი საშუალებანი "მკვლარი კავიფალი" თუ მოგებას არ იძლევა; და ეს შესაძლებელია მხოლოდ "ცირკულაციური კავიფალი" შემუშობით, რის შედეგად ყოველი დამატებითი მეტონილი მანქანა "მოგების წილს" ამცირებს, რაც - თავის მხრივ - იწვევს კაფაზსტროფას. ამგვარი "დაცემითი მოგების წილის კანონის" შედეგად, მუშები, რომლებიც ხაწარსებო მინიმალური ხელფასის პირიბებში ხელ დაფაცს, - აღსდგებიან კავიფალისფების წინააღმდეგ, ჩამოართმევენ მათ ქონებას და შექმნიან სოციალისტურ "გეგმიან მუერნეობას".

XIX.

აღამ სპითის(1723-1790) "ღობერალური ხახალხო მუერნეობის" მიძღვრებიდან, დავით რიკარდოს "მკვლარი კავიფალი" თეორიიდან გამომდინარე - მუშათა "გაღმავლების თეორია"- ცხოვრებაში არ გამართლდა. უკვე შარქსის სიცოცხლის დროს შესაძლებელი იყო იმის დადგენა, რომ თითქმის ყველა ვარაუდი, რომლებიც ამგვარ შედეგებს მოვცემდა, - ყალბი იყო", წერს ჰ.მაიერ-მანჰარტი და განაკრძობს: შარქსმა "...ჩამოყალიბა მისი ამგვარი თეორია, რომელიც შეესაბამებოდა აღმინდელ კავიფალისფურ ხახალხო მუერნეობას, რომელშიც, მართლაც, ექსპლუატაცია და სიღუბსტრე ბაყინობდა. მაგრამ ვახული ხაუყუნის ბოლო წლებში - შარქსი გარდაიცვალა 1883 წელს - ნათელი ვახდა, რომ კავიფალიზმი გარდაქმნის-უნარიანია, თუ გნებავთ თავისთავში დარწმუნებულ მძრომელთა დარწილის შედეგად."(იქვე).

XX.

მიუხედავად იფი ფინ ბისმარკის(1815-1898) ე.წ-ლი "სოციალისტების კანონისა", რომელიც მიღებულ იქნა 1879 წლის 21 იქტომბერს და რომლის ძალით აღკვეთილი უნდა ყოფილიყო "საზოგადოებრივად საბიმი მისწრაფებანი" სოციალდემოკრაფებისა, რაც 1890 წელამდე ძალაში დარჩა, თვით ბისმარკი ვახდა სოციალური დაშლევების დაკანონების მამამთავარი: 1883 წელს მიღებულ იქნა კანონი დაშლევების ავადმყოფობის დროს; 1884 წელს - დაშლევვა დახახიჩრების შემთხვევაში; 1889 წელს - დაშლევვა ინვალიდობისა და მოხუცებულობის დროს, და ბოლოს 1911 წელს მიღებულ იქნა "სახელმწიფო დაშლევების წესრიგი", რომელშიც ყველა კანონია თავმოყრილი. მართალია, ყველა ეს სოციალური უმრუნეველიფა მძრომელებისათვის "სამითხეს"

ვერ ქმნიდა ამ ქვეყნად, მაგრამ ნათელი ვახდა, რომ "მშრომელთა თანდათანობითი გაღაჭაკებაზე" დაყრდნობა, უადგილო იყო.

XXI.

და ლენინიზმი? - როცა რუსეთში 1917 წელს - ჯერ - თებერვლის დემოკრატიული რევოლუცია მოხდა, ხოლო - შემდეგ - ლენინმა სახელმწიფო ძალაუფლების უმურავიანო მოახდინა იმავე წლის ოქტომბერში, - ამ რევოლუციარ-გადაწყობილებას, რომელსაც სიხსულიანი სამიქალაქი იმი მოყვა, - არაფერი საეროი არ ჰქონდა მარქსიზმთან, ვინაიდან რუსეთი იმხანად ხრულიად განვითარებული ქვეყანა იყო და ყველა წინაპირობა არ ვააჩნდა სოციალისტური რევოლუციისათვის. მარქსმა, ყველახათვის ნათელი იყო მაშინაც, მიზი თორია ჩამოაყალიბა მოწინავე ინდუსტრიული მაშინდელი ქვეყნების - ინგლისის თუ გერმანიის - მაგალითებზე, და არა ისეთი ჩამორჩენილი აგრარული ქვეყანაზე დაყრდნობით, როგორც იყო რუსეთი 1917 წელს.

XXII.

ამდენად, მოახდინა ჩა ხელიუფლების უმურავიანო, ლენინი დაადგა სიხსულიანი ძალადობის პოლიტიკის გზას - ჯერ - რუსეთში, ხოლო - შემდეგ -, როცა სამიქალაქი იმში გაიმარჯვა, მეფის რუსეთის ყოფილი იმპერიის ქვეშ მოქცეული ქვეყნების, მათ შორის საქართველოს მიმართ; და ახე დაიპყრო, იარაღის ძალით, საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკა 1921 წლის თებერვალ-მარტში. ამგვარად, ლენინმა რუსეთის იმპერიის თორიული ბაზა - მანსლავიზმი თუ მართლმადიდებლური ეკლესია შეეცვალა "ინტერნაციონალური თორიით", რომელსაც მარქსიზმ-ლენინიზმი ეწოდა, და სიხსლით, ცეცხლითა და მახვილით დაიწყო რუსეთის, ამ-ჯერად, წითელი იმპერიის მხოფლიო მახშვაბით შექმნა, რომლის დროს სფალინმა რუსი ერის "მეხიანიზმის" ინტორიულ ჭრადიციას გაყვა: პირველი და მეორე რომი დაეცა; მესამე რომია მოსკოვი; ხოლო "მეოთხე რომი" არახილეს არ იქნება (ბერი ფილოფეი, მე-16 საუკუნე).

XXIII.

და ეს არის ერთერთი არხებითი მიზეზი იმისა, რომ საბჭოთა რუსეთის ეს შეგოჯი-ჯებული იმპერია, დანერვეის პროცესშია. ლენინიზმის ხელოინიზმი, მარათალია, ყოველთვის ქადაგებდა, რომ "აღამიანი საბოში ყველა საგანთა" (პროფავორა, ძვ. წ. 480-410), მაგრამ აღამიანების გაყვლაფა-ექსპლუატაციას, კილევ მეფი, აღამიანთა ფიზიკურ განადგურებას ისეთი სასტოვი ფირმები არხად არ მიუღია, როგორც მოსკოვის საბრძანებელში. ე.წ-ლ "პროლეტარიატის დიქტავორას", როგორც ამას ლენინ-სფალინი ქადაგებდენ, არახილეს არ ჰქონია ადგილი: საბჭოთა კავშირსა და მის ქვეშ მოქცეულ ქვეყნებში ყოველთვის ბატონობდენ სახელმწიფო მოხელეთა მხირე ჯგუფები, რომლის ცენტრში იდგა ლენინი, სფალინი თუ რაკოში; და ყველაფერი ეს ხადღებოდა "სოციალიზმად" თუ "რეალურად არხებულ სოციალიზმად".

XXIV.

ვერედ-წოდებულ "სახალხო ხავთრებად" გამოცხადებული საწარმოი საშუალებანი თუ მიწა-წყალი, სინამდვილეში ვახდა ხეკუფი, რომლის შემვეიობით, ცენტრალური, დიქტავორული სახალხო მეურნეობა იმართებოდა პოლიტიკური საჭიროებისათვის, იყო ეს მძიმე ინდუსტრია, სამხედრო ინდუსტრია თუ სახალხო მეურნეობის რომელიმე სხვა დარგი, რომელთაც დიქტავორი თუ დიქტავორითა ჯგუფი საჭირით თვლიდენ. ამგვარ ეკონომიკურ პოლიტიკას, ვახავებია, უნდა მიყოლოდა კავახტროფა, რაც უკვი თვალხაჩინო ვახდა, მეფ-ნავლებად, ყველა კომუნისტურ ქვეყანაში.

XXV.

მარქსიზმში, როგორც ჩანს, ბასრი იარაღი ვახდა მოქინავე ინდუსტრიულ ქვეყნებში. ში, უფლებრივი, სამართლებრივი სახელმწიფოებრივი წესყობილების პირობებში, - "სოციალური დემოკრატიის" ხახით, - მძრომელთა (არა მარტო) სოციალური პირობების ვაუმჯობესებინახთვის ბრძოლის ხაქმეში. მავრამ, როგორც ჩანს, განვითარეზად ქვეყნებმა - და ახეთი იყო 1917 წელს მეფის რუხეთიც - მარქსისტული ინტერნაციონალური თორია ვამოიყენა ერთპიროვნული თუ ჯგუფური დიქტატორული სინტეზის ლეგალიზაციისხათვის, ე.წ-ლი "პროლეტარიატის დიქტატურის" ნიღბის ქვეშ, რის მავალითხ იძლევა მეორე უბარმავარი ავარარული ქვეყანა - ჩინეთი.

XXVI.

ის ლაქცი, რომ უსოფალიტარული ეკონომიკური სინტემა, მისი ეფექტრობით, ხელ უფროდაუფრო ჩამორჩა საბაზრო მეურნეობას, მავრამ მანინგ სახსონარკვეთილ ზოლომდე შენარჩუნებულ იქნა ეს სინტემა, - ლაკავმირებულია პოლიტიკურ ხტრუქეფრანსთან, რომელიც ვამეფებული იყო, ლა ნაწილობრივ, ზოგიერთ კომუნისტურ ქვეყანაში, მეფენაკლებად, ღლესაც არის: შეუძლებელია კომუნისტურ ხელმძღვანელებმა - მოსკოვ-პეკინ-ბერლინში - არ იცოდენ, რომ მათ არახილეს არ შეეძლოთ მეჯობრებამი თავისუფალ საბაზრო მეურნეობასთან, ვამარჯვებული ვამისულიყვენ. პირიქით, ხელ უფროდაუფრო უნდა ჩამორჩენილიყვენ, ვინაიდან არავითარ ღიდ და კონეზამახვილ ღავეგმვის შვებბს არ შეუძლია ვახლეს იმის ხაზომი, თუ როგორ უნდა იქნას დაყმაყოფილებული აღამიანთა მოთხოვნილება. თავისუფალი საბაზრო მეურნეობა კი კონკურენციის, მიწოდება-მოთხოვნილების "მოტორის" მეშვეობით, ყველაზე უფრო მუშაოლდ, ეფექტურად და მიზანღახახულად პახეხობს აღამიანთა ყოველღიურ მოთხოვნილებებს ცხოვრების ყველა ხტრომი.

XXVII.

მავრამ ხაქმე იმამია, რომ დიქტატორული ცენსურალური მართველობის აღკვეთა, პლურალიზმი და თავისუფალი ბაზარი ეკონომიკის ხტრომი გარღაუვალად იწვევს შეხაბამისი მოთხოვნების დაყმაყოფილებას პოლიტიკურ ხტრომიც, რაც, ვახაგებია, ვამოიწვევს დიქტატორული სინტეზის ხაფექვლის მოძახს. მხოლოდ კომუნისტურ ჩინეთში ფიქრობდა პარტიული ხელმძღვანელობა ერთპარტიულ დიქტატორულ სინტემაწთან შეხაძლებელია მეღარებოთ თავისუფალი ეკონომიკური სინტეზის შეთახება. მავრამ ახლა ნათელი ვახდა, რომ ამგვარი ქესპერიზმენცი სინხხლის ღვრით ღამთავრდა "ზევიური მმვიღობის" მოღდანზე პეკინში.

XXVIII.

მავრამ თუ კავიფალიზმმა არაერთხელ ვამოამელავნა თავისი ვარღაქმნის უნარიანობა, ვითომ სოციალიზმში თავს არიღებს ვამონახის ახალი თეორიული და პრაქტიკული შეთოდები არა მარტო კავიფალიზმის, არამელ "მეორე" და "მესამე" ინდუსტრიული რევოლუციის ნაკლოვანებათა გარღახალახავად?.. სოციალიზმში, თეორიულ-პრაქტიკულად რომ გარღაქმნის უნარიანია, ამის მავალითხ იძლევა, თუ გნებავთ, გერმანიის სოციალდემოკრატიული პარტია, რაღვან გერმანია ეკონომიკურად ყველა იმ წინაპირობას იძლევა, რაც ახახიათებს თანამღღროვე განვითარებულ ინდუსტრიულ ქვეყანას.

1. გერმანიის სოციალდემოკრატიული პარტიის პირველი, ე.წ. -ლი "აიშენახის რიპელიც მიღებულ იქნა 1869 წელს, - მიზნად ისახავდა ყველა კლასის მაგონობის აღკვეთას, რაც მიღწეული უნდა ყოფილიყო წარმოების წესრიგისა და ხელფასის სისხვედრის შეცვლით. მისი ადგილი უნდა დაეკავებოდა კოოპერატიული შრომის სისხვედრის; და კავშირი დემოკრატიასა და სოციალიზმის შორის აღიარებულ იქნა განუყოფლად.
2. "გოთახ პრივრამა", რომელიც მიღებულ იქნა 1875 წელს, გახდა ხაფუძველი "გერმანიის ნაქროთ შუძათა გაერთიანებისა" და სოციალდემოკრატიული მუშათა პარტიის გაერთიანებისა გერმანიის სოციალისტურ მუშათა პარტიაში. ამ პრივრამაში დაკავშირებულია აიშენახის პრივრამის დემოკრატიული კონცეფცია ფერდინანდ ზახალის ეკონომიკურ შეხედულებებთან, როგორც, მაგალითად, კოოპერატივების შექმნის შესახებ, და მასში წამოყენებული იყო პირველი სოციალ-პოლიტიკური მოთხოვნები.
3. "ერფურცის პრივრამა", რომელიც მიღებულ იქნა 1891 წელს, დაეყრდნო კარლ მარქსის მიმდევრებს. კავშირის დადგენა აღიარებულ იქნა გარდაუვალად. კოოპერატიული გაერთიანებათა შექმნა, როგორც საჭე სოციალური საკითხების მოგვარებისა, უკვლევად იქნა, და პრივრამაში წამოყენებულია მოთხოვნა ხაზარმოო ხაზუალებათა განხაზოვალეობისა.
4. "გოერლიცის პრივრამა", რომელიც მიღებულ იქნა 1921 წელს, შემუშავებულ იქნა კომუნისტების პარტიიდან ვამოყოფის შემდეგ, რის შემდეგად ადგილი ჰქონდა დღეს სოციალდემოკრატიული პარტია ვამხლაროყო "ხახალხო პარტია". პრივრამაში უკვე წამოყენებულია ხაზარმოო ხაზუალებათა ა რ ა ხ რ უ დ ი, არამედ მხოლოდ დიდი ინდუსტრიული ხაზარმოების ნაციონალიზაცია.
5. "პაილდბერგის პრივრამა", რომელიც მიღებულ იქნა 1925 წელს, ისევ უფრო მკვეთრად შეიცვალა მარქსისტულ ელემენტებს. პარტიის "ხახალხო პარტია" გარდაქმნის შესაძლებლობა უკვლევად იქნა, მაგრამ ასევე უკვლევად იქნა კავშირის გარდაუვალი დადგენის თორიაც. პაილდბერგის პრივრამაში სოციალდემოკრატივმა პირუელად წარმოაყენეს "ევროპის შეერთებული შუაგების" შექმნის იდეა.
6. "გოლდბერგის პრივრამა", რომელიც მიღებულ იქნა 1959 წელს, აღიარებს "რეგორმების ვრით" დემოკრატიული სოციალიზმის შექმნას, რომლის ძირითადი ფასოვანებაა თავისუფლება, სამართლიანობა და სოლიდარობა. სოციალდემოკრატიული პარტია აღიარებულია როგორც "ხახალხო პარტია", რომელიც უკვე აღარ მოითხოვს ხახალხო შეურნეობის განხაზოვალეობას და კმაყოფილება ეკონომიკური ჩარჩოების დაყენებით, კავშირდებანდების წარმართოთ, კონკურენციის კონტროლით, მმრომდლათოვის, მენარმებლთან ერთად, "თანა-განხაზოვის" უფლების მინიჭებოთ და ხაყარიყო სისხვედრის სრული აყწონიოთ. გოლდბერგის პრივრამაში აღიარებულია აგრეთვე ზაზარი, როგორც მნიშვნელოვანი ინსტრუმენტი ეკონომიკურ ცხოვრებაში.
7. "ბერლინის პრივრამა", რომელიც მიღებულ იქნა 1989 წლის დეკემბერში, არის შევილი პრივრამა გერმანიის სოციალდემოკრატიული პარტიის 130-წლიან ისტორიაში; და უწოდებს თავისთავს "მემარტხენე ხახალხო პარტიას". "ბერლინის პრივრამაში" კლავ უფრო განხრულყოფილებულია "გოლდბერგის პრივრამის" დებულებანი; ხაზარმო შეურნეობა აღიარებულია. "კონკურენცია იმდენად, რამდენად შესაძლებელია, დავექმვა იმდენად, რამდენად საჭიროა" - განხაზოვრულია ამ პრივრამაში. ხაზ-

განმითა აგრეთვე აღნიშნული ეკოლოგიური წინახსრობის დაგვა, ქალებისა და კაცების თანახმობა მრავალ და ოჯახში, 30-სათიანი სამედიკალური განხორციელება, თუ ხელფასიანი და უხელფასი მრავლის თანახმობა. მრავალ ოჯახში უაზრებების აღზრდა ისევე უნდა იქნას დაფასებული როგორც მრავალ საწარმოში.

XXX.

"მესამე დახის", ე.ი. საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის პირველ სამოქმედო პროგრამას, რომელიც მიღებულ იქნა "მესამე დახის" დაარსებისას, 1893 წლის 7 თებერვალს, გერმანიის სოციალდემოკრატიული პარტიის პროგრამათა ბელი არ გაუზიარებია, ვინაიდან ვერმანია და საქართველო მე-19 საუკუნეში და დღესაც, თავიანთი ეკონომიკური განვითარების დონითა და ეროვნული თვითმყოფლობით, - არსებითად განსხვავდებოდა ერთმანეთისაგან. მუფის რუსეთის კოლონიურ მდგომარეობაში, ეკონომიკურად ჩამორჩენილ საქართველოს, გასაგებია, ევროპის ინდუსტრიული ქვეყნების სოციალდემოკრატიული პარტიების მიზანდასახულობა არ შეესაბამებოდა. ამით აიხსნება ის ვარაუდება, რომ "მესამე დახის" სამოქმედო პროგრამის ამოხვედრად აღებულია გახდა "ნივთიერი კეთილდღეობა როგორც დღე-ბოძი ადამიანის ცხოვრებისა; თავისუფლება მთელი ერისა და თითოეული პირისა".

XXXI.

ამგვარად, "მესამე დახის", ე.ი. საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის პირველად დააკავშირა ერთმანეთთან ნივთიერი კეთილდღეობა ერისა და პირისების თავისუფლებასთან, რაც განხორციელების გზას დაღვა 1918 წლის 26 მაისს, რაც კამოხვადებულ იქნა საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობისა და სუვერენობის ისე უაღრესად. მაგრამ ეს ჩვენი "ვაჟარა ოქროს ხანა", 1921 წლის თებერვალ-მარტში, ისევე შეწყვიტა უცხო ძალამ; და საქართველოს წინამე ისევე იგივე პრობლემები დგას, რომლებიც ჩამოყალიბებულია "მესამე დახის" სამოქმედო პროგრამის აღნიშნულ ამოხვედრაში.

XXXII.

"მესამე დახის", ე.ი. საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის პირველი სამოქმედო პროგრამა იპოთაც არის გმინმანვენებული დღესაც, "მეორე" (ელექტრონიკა) და "მესამე" (გენეტიკა) რევოლუციის პროცესშიც, რომ მისგან ლოკურად გამოძინარობს "სოციალური დემოკრატიისა" და მისი ეკონომიკური ბაზის "სოციალური საბაზრი მუერნეობისა" - "მშენებელი" "მესამე გზა", რომლითაც გარდაღებული უნდა იქნას როგორც კავშირების, ისევე დიქტატორული "გეგმიანი მუერნეობის" მანკერებანი.

XXXIII.

ამგვარად, ბოლშევიკური, დიქტატორული წესრიგით მმართველი სახალხო მუერნეობის სისჭედა, უთუთ, უკვე გაკოჭრებულია; მაგრამ ამით სოციალიზმიც გაკოჭრდა?.. თუ სოციალიზმის გენერალი მხოლოდამხოლოდ საზოგადოებრივ თუ სახელმწიფო საკუთრებას დაუაყენებთ, როგორც ამას ვანსაზღვრავს უნიონიზმ-სეკულიონიზმი, მაშინ აღნიშნული კითხვის დაყენება უაზრი არ არის. მაგრამ საკუთრების საკითხი რომ თუთ თავისუფალი ბაზრის ქვეყნებშიც დგება არ არის?.. ჩვენ ხომ ვხედავთ, რომ იპოთეული ბაზრის ქვეყნებში, ვთქვათ, იტალიაში, საფრანგეთში თუ გერმანიაში უშუალოდ სახელმწიფო საწარმოები არსებობენ, რომლებიც ჩამოყალიბებულია თანამედროვე საბაზრი მუერნეობის ფუნქციონირებით. და რაჭომ არ შეიძლება ანალიტიკური

ეკონომიკური პირობების შექმნა, უქვეათ, საქართველოში, როცა სახელმწიფო თუ საზოგადოებრივი საკუთრების გვერდით, იარსკებებს ვერძო, კოოპერაციული ნაგობათა თუ სააქციონერო საზოგადოებათა საკუთრება?.. არსებითია არა მარტო სხვადასხვა სახის საკუთრების არსებობა, არამედ არსებითია, შეიძლება, უფრო არსებითია თავისუფალი ბაზრის "მოფორის" - მოთხოვნილება-მიწოდების, თავისუფალი კონკურენციის, ვერძო ინფერეისის ჯა ამით მოგების მიღების - ფუნქციონირება.

XXXIV.

და იმ დროს, როცა, მავალითად, საქართველოში მთელი სახალხო მეურნეობა სახელმწიფოს საკუთრებაა, რაგომ არ შეიძლება შემუშავებულ იქნას სხვადასხვა სახის მოდელები, რომლითაც საკუთრების შექმნა შეხადლებელი გახდებოდა მრომელთა ფართო მახებინათვისაც, რომ კარდადახულ იქნას უფსკრული კაპიტალისა და შრომას შორის?.. პრაქტიკულად, მავალითად, შეხადლებელია ეხა თუ ის ხაწარში "იცილის" თვით მოცემულ ხაწარში იმ დასაქმებულ მშრომელებმა და მთელი წარმოების ბელიღბალი გაღაიბარონ მათ, რომლის დროს მშრომელი ხდება მესაკუთრე და მშრომელი ერთღრთულად. და თუ კონკურენცია სახელმწიფო, საზოგადოებრივ, ვერძო თუ კოოპერაციულ ხაწარმოებს შორის კიდე უფრო გაძლიერდება, მაშინ თავისუფალი ბაზრის მიწოდება-მოთხოვნილების მოფორი კიდე უფრო ეფექტურად იმუშავებს.

XXXV.

და თუ ამა-თუ-იმ ხაწარმის მშრომელები ხაწარმის მესაკუთრე-მუშები განსხვავებიან ერთღროულად, მაშინ ხომ შეხადლებელი გახდება შრომა-კაპიტალის ურთიერთობის არსებითი ვარდაქმნა, რომლის დროს მუშა მის "სამუშაო ძალას" ყილის და თვითონვე "თავისი კაპიტალით" ყილულობს, რითაც მუშის, მუშების დამოკიდებულება კაპიტალისაგან გაქარწყლებელია, რადგან თვით არის მწარმოებელი და მშრომელი ერთღროულად.

XXXVI.

რა თქმა უნდა, სახელმწიფოს არ შეუძლია გულზეხელდაკრეფილი მხოლოდ უთვალთვალის თავისუფალი საბაზრო მეურნეობის რთული მექანიზმების მოქმედებას, როცა საკითხი ეხება სოციალურ სამართლიანობასა და ბუნების ეკოლოგიური წინახსწრობის დაცვას. ამიგომ, სამართლებრივი, უყლებრივი სახელმწიფოს ბაზა უნდა გახდეს სოციალური დემოკრატია, რომლის ეკონომიკური ბაზა, თავის მხრივ, უნდა გახდეს სოციალური საბაზრო მეურნეობა; და ეს "მესამე გზა" სხვა რა უნდა იყოს თუ არა უწყვეტი პროცესი, რომელშიც ყოველღროულად ხორციელდება, - იხევრომ "მესამე დასის" პირველი სამოქმედო პროგრამის ამოხავალი დებულება მოციყვანოთ, - "ნივთიერი კეთილდღეობა როგორც დედა-ბოძი აღამიანის ცხოვრებისა; თავისუფლება მთელი ერისა და თითოეული აღამიანისა".

ვარლო ინახარიძე
 პარიში, 1990 წლის თებერვალი
 =====

"სოციალური დემოკრატია" - "მესამე გზა?.."

"სოციალური დემოკრატია" ეკონომიკური ხავეჭველი არის "სოციალური საბაზრო მეურნეობა", რომელიც "საბაზრო მეურნეობისა" და "სოციალური მეურნეობის" განკერძობათა გარდაღებით შიშვარდება "მესამე გზით".

I.

"მესამე გზის" ცნება, როგორც პოლიტიკური ღონისძიება, წარმოიშვა სა-ერთა-მორისი სოციალისტურ მოძრაობაში, რომლის თანახმად, - ერთი მხრივ - უარყოფილია კომუნიზმის ცოცხალი ფორმები, და - მეორე მხრივ - ბურჟუაზიულ-კაპიტალისტური სისტემები. "მესამე გზა", ამგვარად, არის დემოკრატიული და ჰუმანური სოციალისტური საზოგადოებრივი და სახელმწიფოებრივი წესობილება, ე.ი. "სოლიდარული საზოგადოება", "სოციალური დემოკრატია".

II.

პოლიტიკური ღონისძიება "მესამე გზის" მონათხავევა გამოთქმა "მესამე ძალა", რომლის ავტორია ფრანგი სოციალისტი ლონ ბლემი, რომელმაც წამოაყენა საფრანგეთში "დემოკრატიული მუაღუღის" ღონისძიება. 1947 წელს, როგორც "მესამე ძალა" - ერთი მხრივ - კომუნისტებთან და - მეორე მხრივ - კოლხისტებს შორის, რომლის დროს "მესამე ძალა" შემკვიღრება საფრანგეთის რევოლუციისა შემარცხენე და შემარჯვენე ექსტრემისტებს შორის.

III.

სახალხო მეურნეობაში "მესამე გზის" დებუღებანი ჩამოაყალიბა ეკონომისტმა ვილჰელმ როკემ (1899-1966), რომელიც იყო თვახანი წარმომადგენელი "ნეო-ლიბერალიზმისა" და "სოციალური საბაზრო მეურნეობისა" სახალხო მეურნეობაში, რომელიც ჩამოაყალიბებული აქვს ნამრომში "თანამედროვე საზოგადოების კრიზისი". (Wilhelm Röpke: Die gesellschaftskrisis der Gegenwart, 1948). მისი აზრით, "მესამე გზა" არის - ერთი მხრივ-laissez-faire-ლიბერალიზმისა და - მეორე მხრივ - "კოლექტივიზმის" გარდაღახვა, რომლის არხებითი მოთხოვნაა ეკონომიკური თავისუფლება და კონკურენცია, დაცენჭრალიზაცია და ეკონომიკის ყველა სახის დაყვანა "ადამიანურ მახუბამდე", საკუთრების ფართე განაწილება და სახალხო მეურნეობაში სახელმწიფოს ჩარევის საზრისიანი შემღუღვა, რომ საბაზრო მეურნეობის წესი და რიგი არ იქნას მწყობრიდან გამოყვანილი.

IV.

ამგვარად, "სოციალური დემოკრატია" გვეხახება როგორც პოლიტიკური "მესამე გზა", რომლის ეკონომიკური ხავეჭველია "სოციალური საბაზრო მეურნეობა", რომელიც - თავის მხრივ - ცლიღობს "თავისუფალი საბაზრო მეურნეობისა" და "ლიტრაფორული გეგმიანი მეურნეობის" მანკიერებათა გარდაღახვას.

V.

ვითომ აქვს "მესამე გზის" აღნიშნულ თეორიულ დებუღებებს საფუძველი ღღევანღელი მსიღლიოს და ამით ჩვენი პაჭარა სამშობლოს - საქართველოს - რ ე ა ლ უ რ პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, კულტურულ, სოციალურ ცხოვრებაში?.. ვითომ ყოველი ჯურის ექსტრემიზმისაგან გამოჯვენა ღღის წესრიგში ღგახს?..

VI.

ხელთ მაქვს ორი წიგნი: ჟან-ფრანსუა რეველი: "ახე მოიხსობა დემოკრატიები" (Jean-François Revel: "So enden die Demokratien", 1984), და მეორე ნარკვევია: მარტინ კრიელე: "დემოკრატიული მსოფლიო რევოლუცია" (Martin Kriele: "Die demokratische Weltrevolution. Warum sich die Freiheit durchsetzen wird". München-Zürich, 1988). ჟან-ფრანსუა რეველი ფრანგი ურნაღიყია, რომელმაც აღნიშნული ნარკვევი დაწერა ხაბტითა კავშირის ჯარების ავღანეთში შეჭრის შემდეგ, რომელმაც, როგორც ხანს, მახზე ღიღი გეგვაღენა მოახღინა. მარტინ კრიელე კი გერმანული ხახელმწიფო ხამართლის პროფესორია კვლის უნივერსიტეტში. და ეს ორი წიგნი ხაინფრეხთა განხაკურებოთ იმ მხრივ, რომ ერთი გღიღობს დაამფკიცოს, რომ მომავალი კომუნიზმისაჟ, ხოლო მეორე ამფკიცებს, რომ მომავალი ხწორედ დემოკრატიას ეკუთვნის.

VII.

გნობილი ფრანგი კუბლიციხცი და ხოციაღიხცი ჟან-ფრანსუა რეველი თავიხი თეზისიხი დახამფკიცებღად იხიღავს კანხაკურებოთ მსოფლიო პოლიტიკურ განვიოთარებახს დაწყებული 1945 წლიღან, ე.ო. მეორე მსოფლიო ომიხს დამთავრებღიღან, და იხიღავს უფრიერთობახს დემოკრატიულ ქვეყნებხა და კომუნიხსტურ ქვეყნებხს შორიხს, რომღიხს ღრიხს "წიოელი ძაფვიოთ" გავღებულია თეზიხი, რომ დახაკულეიხს ქვეყნებიხს დემოკრატიები ხამიძრეღების ქვემაა, რადგან კომუნიზმი თანღათანობოთ კიღღევ უფრო ექხპანხიური ხღება. კომუნიხსტურ დიქფაფურახს-რეველიხს აზრიოთ -, დახაკულეთური დემოკრატიებიხს პირიხპირ, - "ხსტრუქტურული უპირაფციხიზა" გააჩნია, ვინაიღან დემოკრატია იღუღებღლია, მიხი უუნაროზა ცხოვრებიხსუნარიაინი ხაბოგაღღეღა შექმნახს, - გაძღიერებღული ხაგარეო ირიენფაღიოთ გამოახწორიხს. კომუნიზმი კი მთლიანად თავიხი თავიოთაა დაკავებღული და მიღმართება არხებღულიხს თანღათანობოთი შეცვლიხს გზიოთ. ამოთ დემოკრატიებიხს თავღაღვიოთი უნარიაინოზა ხუხცღება, რადგან ამ ორი ანფაგონიხსტური ხიხცემიხს მანკიერებათა დაპირიხპირებღა ხღება და მათ შორიხს ფუნღამენფაღური განხხვაკვებღაწინაღამღღეღობოთა მიფურეღება იწყება. მართალია, - დახმენხს ჟან-ფრანსუა რეველი, - კომუნიზმმა მიხი პირვანღელი მიმზღღვეღობოთი ძაღა დაკარგა, მაგრამ მახს მიანიც გააჩნია უნარიანოზა "თავიხთავში დეაქტივიანებღულ დემოკრატიახს" თავიხს-უფღებღა მოხცაღიხს და კომუნიხსტური დიქფაფურა დაამყაროხს.

VIII.

ხაექვოა, რომ ავფორი არ გადახინჯავღა თავიხს აქ მოყვანიღ აზრხს, რომ მახს ღღეხს, გორბაჩოვიხეული "გარღაქმნა-ხაჯაროზა-დემოკრატიზაციიხს" პროფესმი გამოექვეყნებოთა თავიხი ნარკვევი. მაგრამ კიღღევ უფრო ხაექვოა ჟან-ფრანსუა რეველიხს აღნიშნული თეზიხი იმიფომამც, რომ იგი, როგორც ხოციაღიხსცი, კომუნიზმიხს იღეოლოგიურ მიწინაღამღღეღებს არა "დემოკრატიულ ხოციაღიზმში", არამედ დემოკრატიამი ხღდავხს ხაერთოღ. მაგრამ ჯერი ხიფყვა მივეღოთ გერმანელ მეწნიერხს - მარტინ კრიელეხს.

IX.

ხაწყნააღმღევეთ უან-ურანსუა რვეულის ნარკვევის პეხიმინსური ფიფრინა -
 "ახე მოიხპობა ღემოკრადეები", მარცინ კრილე, თავის ნარკვევს, ოპტიმინსურ
 ფიფრს აძლევის: "ღემოკრადეული მხოფლიო რეკოლეუია. რაფომ თავისუფლება გაიმარ-
 ჯვებს". რა მოხლა იხეთი მხოფლიო ძალთა ურთიერთობაში კომუნისტურ ქვეყნებ-
 ხა, პირველყოვლიხა ხაბჭოთა კავშირხა და დახაკლეუთის ღემოკრადეობს მორხს, რომ-
 რაღაც ოთხ წელიწადში - 1984 წლიდან 1988 წლამღე, - მღემომარეობის ახალი მუფა-
 ხება გახლა ხაჭირი?!.. უღავთა, ხაერთამორხიო ძალთა ურთიერთობაში ფუნდამენ-
 ტალურ ცვლილებებს არ ჰქონია აღგილი, მაგრამ თვალხაჩინო გახლა "აფქმონფე-
 რის მუფხვა": როფა რვეულმა თავისი ნარკვევი დაწერა, მამინ რვენს თვალწინ
 მოხლა ხაბჭოთა ჯარების მქტრა ავღანეთში. ღღეს კი ხაბჭოთა ჯარებშა ღაფოვა
 ავღანეთი, და მოხკოვი დაკავებულია "გარდაქმნა-ხაჯაროობა-ღემოკრადეიადიის"
 ღომუნვეების ცხოვრებაში გაფარების მსღელიბებით.
 1989 წლის 9 ნოემბერი - "ბერლინის კელღის" დაფქმა" კი - გახლა ზღმქვიკვირნი
 ნინსუქმის ვაკოფრების ხიშბოღი არა მარცო აღჭოწნავლეთ ევროპის კომუნისტურ
 ქვეყნებში, არამელ მთელს მხოფლიოში ხაერთოდ.

X.

ამავე ღროს, - წერს მარცინ კრილე, - ღემოკრადეული კონსტიტუციური ხახელმ-
 წიფოები, მხოფლიოხ მრავალ ქვეყანაში, ღამქვიღრღა - განხაკურტებოთ ღათინურ
 ამერიკაში, ხაღაც ღიღი ხანი არ არის მახ მემღეგ, რაც აფფორიფარული ხახელ-
 მწიფობტრივი წესყოზიღებანი იყო გაბაფონებული. ღღეს კი ღათინურ ამერიკის
 ხახელმწიფოთა უმრავლესობაში, თუმცა ჯერ კიღევ ხუხცი, მაგრამ მანინ ღემოკ-
 რაფიული წესყოზიღებაა გაბაფონებული. "თუ ყველა აღნიმნულ ფაქტორებს ურთმა-
 ნეთს დაუპირისპირებთ და ხოციღისფერი რვეოლეუიის წარმაფებებს ხახწორის
 ერთ მხარეზე, ხოლო ღემოკრადეიის მიღწევეებს ხახწორის მეორე მხარეზე დავღებთ,
 - ეს ჯერ კიღევ არ აღახვურებს, რომ ღემოკრადეია უციღობლოთ უფრო ძლიერია და
 ის გაიმარჯვებს, მაგრამ მანინ არ არხებობს უიმღეობის ხაფუძველი, არამელ
 იმღღისხა, რომ მორაღს და კონიერებას გააჩნია უნარიანობა ძალაღომიხა და პრო-
 პაგანღის წინააღმღეგ თუ აღამიანი ამიხათვის თავის ძალღრუნხ არ ღაბოგავხ".

XI.

მარცინ კრილე ამგვარად ღარწმუნებულია ღემოკრადეული წესყოზიღების უპირატე-
 ხობაში იმიფომ, რომ - მიხი აბრით - ღემოკრადეული კონსტიტუციური ხახელმწი-
 ფოების პოლიფიკური წესბრივი "კონიერულია" და აღამიანის ბუნებას მუეხაბამება,
 ხულ ცოგა მახ არ ეწინააღმღეგება. თანამელროვე კონსტიტუციური ხახელმწიფოე-
 ბი ნაყოფია ღიღი ღემოკრადეული ფრადიციებისხა, რომელიც - ჯერ - ანციკური
 ხაბტრანეთის "პოღის-მი" გამომქანვდა; მემღეგ, რომის რეხპეულიკა ღაბაღა;
 და, ხაუკუნეების განმავლობაში მიხუხეებულ-მივიწყებული, - ბოღის, პირველად
 ინგლისში გამოციცხლდა და ხახელმწიფობტრივი წესყოზიღებაღ იქსა, რომელიც დაწ-

წყობილი მე-18 საუკუნიდან, დახვეუთის ქვეყნებში დაინერგა და მეჭვალის განვითარება: სახელმწიფო ძალაუფლების ხამ - კანონმდებლობით (პარლამენტის) დადგინებული (მთავრობა) და მართლმსაჯულებით (სახამართლო) ირგანოდ დაყრდნობა და ამგვარი კონსტიტუციური სახელმწიფოს განხრეყოფილებამ აღამიანის ღირსებისა და თავის-უფლების ბუნებრივი იდეებით, - დაჰბადა დემოკრატიული, უფლებრივი სახელმწიფო, რომელმაც ბიძგი მიხცა აღამიანებს დადგომილათ დემოკრატიული რევოლუციის გზას.

XII.

კომუნიზმის სახით დემოკრატიულ რევოლუციას კი - მარცხს კრილეს აზრით - წინ აღუდგა საწინააღმდეგო რევრუცია, რომელიც ცხოვრების მაცერიალური პირობების თანახმრობაში ხელავს პოლიტიკური მდგომარეობის გარდაღახვას, რომელშიც - მარქსის სიფყვით - "აღამიანი დამსირებული, დამონებული, მიფიკუბული, ხაბიზღარი არხუბაა". როგორც ხჩანს, ამგვარმა ექსპერიმენტმა მარცხი განიყადა, და სწორედ ის, რის აღკვეთა მარქს ხურდა, კომუნიზმურ ქვეყნებში მწარე ხინამდვილედ იქნა. ვარაუდი, რომ მაცერიალური თანახმრობა ხაკმარისია, რომ აღამიანი ყოველგვარი მუვიწროებისაგან გაათავისუფლო, - ხაბუღისწერი მუცდომა გამოღვა. მიზანი სიცილაური ხამართლიანობისა, კონსტიტუციური სახელმწიფოს ძალაუფლების ხამად დაყოფის გარეშე, და ამით მხოლოდ ქაღალდზე რჩება, ვინაიდან მისი განხორციელება ფაქტიურად მოცემული ხელისუფლის ნებახურვილბეა დამოკიდებული.

XIII.

ხშირად ამბობენ, - განავრძობს მარცხს კრილე, - რომ აღმისაველთში და დახველთში თითქოს ღვანან ირი ხხვაღახხვა ხამართლის სიხვემა პირისპირ, რომელთაგან ირივე იჩემებს, რომ მისი ხამართლის სიხვემა "ხწირი". მაგრამ ლაპარაკი "ირი ხამართლის სიხვემაზე" სიყალბეა, ვინაიდან კომუნიზმურ ქვეყნებში ხამართლის პრინციპი ხაერთოდ - ხამართლის არაპარტიულიობის იღეა - უარყოფილია. "ხაქმე უხება არა იმახ, რომ კანონს დახველთშიღაც მრავალგვარი ხერხით არღვევენ, არამედ იმახ, რომ ხამართლის პრინციპის ცნობა როგორც პოლიტიკური სიხვემის ხაფუძვლისა და ამით ცნობა კანონის დარღვევისა როგორც კანონის დარღვევა, - გამოკულავენებული, აღკვეთილი და გარდაღახული უნდა იქნახ...თუ პარტიული ხელმძღვანელობა კანონზე დაქვემდებარებული არ არის, მაშინ არც აღამიანის უფლებების უზრუნველყოფა არის მისთვის ხაკადღებული".

XIV.

ამიფომ მარცხს კრილე ილაქირებს, - როგორც ის ამბობს, - "რეალური დამაბუღობის განმუხვევის კონცეუციის" მომხრეების წინააღმდეგ, ვინაიდან ამ ირანცაკონისტური სიფემათა შორის მმვიღობიანი გზით კონფლიქტის მოგვარება მხოლოდ მაშინ არის შესაძლებელი, თუ მათი დავის ხაგანი ნეიგრაღიზებული იქნება. და სწორედ ხადავო ხაკიოხების ამგვარი ნეიგრაღიზანია მუუძებულია აღმოსაველესა და დახაკულთს შორის თუ ერთი მათგანი ხელს არ აიღებს მის არ-

ხეობთ პოზიციადე. ეს კი ნიშნავს, კონსტიტუციური დემოკრატიების შემთხვევაში იმას, რომ მათ უნდა დაიჭირონ პოზიცია, რომელიც უგულებელყოფს სამართლიანობას და დემოკრატიას და იზიარებს თვითნებობას და ფეოდალიზმს. ეს კი იქნებოდა დემოკრატიულ-კონსტიტუციური სახელმწიფო სისტემის სრული კაპიტალიზაცია კომუნისტური დიქტატორის წინაშე. ამიტომ - ამბობს მარტინ კრივე - დახვედრება - ერთი მხრივ - უნდა ეძიონ გზები ხაერთამორისი დაძაბულობის განმუხვევისა, მკერამ - მეორე მხრივ - არავითარ შემთხვევაში არ უნდა წაეიღეს კომპრომისზე ფუნდამენტალურ საკითხებში. აღმნიშნის უფლებები განუყოფელია. თუ ვინმე კომპრომისზე წავა ამ საკითხში, ის ანგრევს საფუძველს, რომელზედაც აგებულია დემოკრატიული კონსტიტუციური სახელმწიფოები.

XV.

და მართლაც, ეან-ფრანსუა რეველის წიგნში - "ახე მოხსობა დემოკრატია" და მარტინ კრივეს ნარკვევაში - "დემოკრატიული მხოფლიო რეკოლუცია" -, მეფ-ნაკლებათ, ნათელყოფილია ამ ორი - დემოკრატიული და კომუნისტური - სისტემათა ანტიგონისტური რაობა, რომლის საფუძველი, ამოხაველი წერტილია ის, რომ დემოკრატიულ-კონსტიტუციურ სახელმწიფოებში ყოველი აღამიანი, ყოველი პოლიტიკური მოღვაწე კანონს ემორჩილება, კომუნისტურ ქვეყნებში კი პარტიული ხელმძღვანელობა კანონზე "მაღლა" დგას, რაც იძლევა ძალაუფლების ბოროტად გამოყენების საშუალებას, რასაც აღცილი ჰქონდა სამჭოთა კავშირში (არა მარტო) სცალიონის ეპოქაში.

XVI.

დემოკრატიული და კომუნისტური სისტემათა ამგვარ არხებით განსხვავების პირობებში, ხაკვირველია, რომ ეან-ფრანსუა რეველი, როგორც სოციალისტი, კონსტიტუციურ დემოკრატიას უპირისპირებს კომუნისტს და ვერ ხედავს (ან არ ხერს დაინახოს?), რომ დემოკრატიისა და კომუნისტის გვერდით არხებობდა და დღესაც არხებობს "მესამე ძალა", "მესამე გზა", რომლის "არ-დანახვა", უგულებელყოფა პოლიტიკურ სიბეცემდე მიღის: ეს "მესამე ძალა", ეს "მესამე გზა" იყო და არის სოციალ-დემოკრატიული მოძრობა თუ დემოკრატიული სოციალიზმი. გახაკვირობა, რომ ეან-ფრანსუა რეველი, როგორც ფრანგი სოციალისტი, სოციალისტური მოძრობის წამყვან ძალად კომუნისტურ მოძრობას, განსაკუთრებით კი რუსულ ბოლშევიკურ მოძრობას მიიჩნევს, და ამით ბურთხა და მოედანს მას უთმობს, რაც, აღმათ, ეანპირიკვებუელია იმით, რომ "ძალა აღმაროს ხნავს": რუსეთის ბოლშევიკურმა პარტიამ, ლენინის მეთაურობით, - დააჯდა რა მეფის რუსეთის იმპერიული პოლიტიკის გზას და ამით მის სამხახურში ჩააყენა რუსი ხალხის თითქმის დაუმრეველი ეკონომიკურ-პოლიტიკური ძალა, - თუ ეან-ფრანსუა რეველის მხედლელებს კავიზიარებთ - ამით თითქმის ბოლშევიკური რუსეთის დიქტატორული სისტემა გახდა კონსტიტუციური დემოკრატიის მოპირდაპირე ძალა, და არა სოციალ-დემოკრატიული, ე.ი. დემოკრატიული სოციალიზმის მოძრობა, ვინაიდან ეს უკანახუნელი დემოკრატიისა და სოციალიზმის "დადებითი მხარეების" ერთმანეთთან შერწყმას ვლიობს ე ვ ო ლ უ ო ი ს, ე.ი. დემოკრატიული უფლებრივი სახელმწიფო წესობილების ებოი. აქ კი მიკვლით არა ორ, არამედ სამ პოლიტიკურ სისტემათთან, რომლებიც თემის-ანეითემის-სინთემად შევკიძლია მიკინსით.

XVII.

კონსტიტუციური დემოკრატიის პირველი წინსვლა მხოლოდ მაშინ დაიწყო, როდესაც პოლიტიკურ არენაზე გამოვიდა სოციალ-დემოკრატიული პარტია, ყველაზე პირველად, მაკაულითად, გერმანიაში ამ 127 წლის წინათ, როცა (23 მაისი, 1863 წელი), ფრანკონანდ ლახაუზის მეთაურობით, დაარსდა "საერთო გერმანული მუშათა გაერთიანება" = სოციალდემოკრატიული პარტია. საქართველოში კი დემოკრატიულმა მოძრაობამ სოციალ-დემოკრატიული განზომილება მიიღო მას შემდეგ, რაც 1895 წლის 7 თებერვალს, ნოე კორღანიას მეთაურობით, დაარსდა "მესამე დასი", რომლის პროგრამის ცენტრი ვახდა - "ნიუთიერი კეთილდღეობა როგორც ღელა-ბოძი აღამიანის ცხოვრებისა. თავისუფლება მთელი ერისა და თვითელი აღამიანისა".

XVIII.

ამგვარად, იდეოლოგიური და ამით პოლიტიკური ბრძოლა წარმოებდა და წარმოებს არა იმდენად კავშირდობს (დემოკრატიცა) და ბოლშევიზმს (ლექვაფორა) შორის, რამდენადაც - ერთის მხრივ - კავშირდობს (დემოკრატიცა) და სოციალ-დემოკრატიას (დემოკრატიული სოციალიზმი) შორის და - მეორეს მხრივ - დემოკრატიულ სოციალიზმსა და ბოლშევიკურ (ლექვაფორულ) სოციალიზმ-კომუნისმს შორის, რომლის დროს, ჩემის აზრით, კავშირდობს დემოკრატიცა თვების, ბოლშევიკური (არ ვამბობ კომუნისტური) ლექვაფორა ანტითების და სოციალ-დემოკრატიცა (დემოკრატიული სოციალიზმი) სინთეზია, ვინაიდან იგი სოციალიზმის იდეებისა და დემოკრატიის ერთმანეთთან შერწყმას ელიღობს, რის შედეგად სოციალური დემოკრატიცა დემოკრატიის უმაღლესი ფორმა ხდება, რომელშიც აღამიანი უზრუნველყოფილი უნდა და იქნეს სოციალურად, რომ იხარგებლოს, პრაქტიკულად გამოიყენოს დემოკრატიული უფლებები. ესე-იგი, სოციალური დემოკრატიცა არის თვის-ანტითების-სინთეზის უწყვეტი პროცესი, რომელშიც ყოველ დღე იქმნება-სორცილდება "ნიუთიერი კეთილდღეობა როგორც ღელა-ბოძი აღამიანის ცხოვრებისა; თავისუფლება მთელი ერისა და თვითელი აღამიანისა".

XIX.

ამგვარი სოციალური დემოკრატიის გზაზე იღვა დამოუკიდებელი საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკა 1918-1921 წლებში, და, უთუთ, ერთერთი მიზეზი იმისა, რომ ღენინმა, ხაბჭოთა რესუთმა დაიპყრო დამოუკიდებელი საქართველო 1921 წლის თებერვალ-მარტში, - იყო იხიც, რომ რესუთის ბოლშევიკურ ლექვაფორულ რევიმს არ შეეძლო დაემვა მის მეზობლად საქართველოს ხახელმწიფო, რომელიც ნიმუში იყო სოციალური დემოკრატიისა. მაგრამ გახაკვირია, რომ - საქართველოს მაგალითის რომ თავი დავანებოთ - არც ეან-ფრანხხუა რეველი და არც მარტინ კრილე, ხხვა მრავალთა შორის, ვერ ხელავენ, თუ გნებავთ, შვეუიის მაგალითის, ხადაც სოციალდემოკრატიცა, აგერ უკვე, თითქმის ხამი-მეთხელი ხაუუნუა, - თვალახინის ხლის, რომ შესამღებელია კავშირდობს (არ ვამბობ, ბურჟუაზიული) დემოკრატიის სოციალ-დემოკრატიულად გარდაქმნა, რომელშიც ყველაზე უფრო უზრუნველყოფილია ერისა და პირივნების თავისუფლება, რადგან ყოველ მოქალაქეს შექმნილი აქვს სოციალური პირობები პრაქტიკულად იხარგებლოს დემოკრატიული უფლებებით.

XX.

ამის შედეგია, უთუოთ, იხილ, რომ მიხედავთ კონსტიტუციის ახლა, ბოლშევიკური დიქტატორული რეჟიმის თითქმის სამი-თერთმედი ხაუკუნის განმავლობაში მძინარე-ზის შემდეგ, - უბრუნდება - ერთი მხრივ - "კავშირების" ხოლო - მეორე მხრივ - "სოციალ-დემოკრატიის" თუ ამის განხორციელება, ხაუროდ, მუხამდებელია ხაბჭოთა კავშირში. ამგვარი "შემოზრუნების პოლიტიკის" აუცილებლობა ხაბჭოთა კავშირში და ხხვა კომუნისტურ ქვეყნებში წარმოშვა იმ ფაქტმა, რომ მთელი ხა-ხაზო მუხრნეობის ხახუდმწიფოს ხელში მოქცევა, რომელიც განუკითხავად, დიქტატორულად განაგებს თანამედროვე ეკონომიკის მუხად რთული პროცესის წყრილმან უბნებხაყ კი, მუიძლება, - აღამიანთა განუზომელი ექსპლიატაციონა და, ხმირად, ფიზიკური განადგურების პირობებშიც კი, - იძლება განხაზღვრულ "დადებით" მუდეგებს, როგორც ეს მოხდა ხეღლიური ინდუხტრიალიზაციონა და კოლექტივიზაციონის მუდეგად. მაგრამ როცა ხაუროდმირიბო ბაზარზე ხაჭირია მხოლოდ უმადლესი ხარისხის ხაქონის გამოგანა, ახუთ მუიძხევაში - და ახუთი პირობებია დღეს ხაუროდმირიბო ბაზარზე - "უძრავი" ხახუდმწიფო ბოლშევიკური "სოციალისტური" ხახაზო მუხრნეობა, მიხი ხახუდმწიფო ხაწარმოებით თუ ხაბჭოთა მუხრნეობა-კოლმუხრნეობებით, - ვერ იძლება იხუთი ხარისხისა და ოდენობის ხაქონის, პრო-დუქციას, როგორც დემოკრატიული წესყობილების პირობებში ხაწარმოები თუ აღამიანები (მუშები და გლეხები), რომლებიც - ცხოვრობენ და მრეობენ რა თაცი-უფლების პირობებში - თვითინფიაფიით, ხაკუთარი ხარგებლიანობის და პოლი-ფიკური თავინუფლების პირობებში ქმნიან უმადლესი ხარისხის პროდუქციას. და რაც დრო გადის, ორში, ბოლშევიკურ "ხახუდმწიფო კავშირების" და "თაციხუფალი ბაზრის" ქვეყნებს შირის ხუღ უფრო და უფრო დრმავდება.

XXI.

ჰანს-პეტერ კრიუგერი, აღმოსავლეთ გერმანელი ახლავაზრდა ფილოსოფი, - არის რა მოწმე "ბოლშევიკური სოციალიზმის" ვაკოტრებისა, - იცავს "მუხამე გზას" ბიუროკრატიული სოციალიზმისა და კავშირების შირის, რომლის დროს, მიხი აზროთ, "მოღერნულმა სოციალიზმმა" უნდა იცნობს, აღიაროს ზურევაზიუ-ლი ხაბოვადოების (Hans-Peter Krüger) - ("Die bürgerliche Gesellschaft") - მიღწევები: ხახუდმწიფო ხეღისუფლების ხამდა ვაკოვა, თავინუფალი ხაბაზრო მუხრნეობა, კონკურენცია, ეკოლოგია, კულტურული ვარდაქმნა, ინდივიდის თვით-განხორციელება. ამის მუხახებ ვიღვემ მშილი წერს, რომ "არადოქსაფული მარ-ქსისტული აზროვნება ხდება ხაინფერენსი. დანავლეთ ბერლინელი ვ.ფ. ჰაუგის აზ-როთ, "პლურალური მარქსიზმის" ვამუქებისას "არამარქსისტული მონაზრუნეუბის" უნდა იქნან მიღებუნი მხეველობაში. აზროვნებამიც ხაქმე უხევა "მუვილი დო-გმების" აღკვეციას, რომ იხუთი ხაბოვადოება მუქმნას, რომელიც განუწყვეტ-ლი კრიტიკითა თვითიველება; ხაბოვადოება, რომლის გუნწრში ინდივილია. ვერ-ხონი (პიროვნება) აზროვნებამიც უნდა ვახუც გამოსახეობი-თაციხი განხაკუთ-რებულობით.

XXII.

"ფილოსოფია, - წერს ვიღვემ მშილი - უდავოა, იყო პოლიტიკურად ვაინხურ-მუნწებული". პირველადი ხაწყისი ფილოსოფიონა - ეუღლია სიფევა და ყოველთვის ახალი კითხვის დანმა თუ რა არის ჭემდარეფება - გამოიძეული იყო, ვინაიღან

'ქვემარცხვება' წიხიდან განსაზღვრული იყო და გულისხმობდა სიყვავილე შექარაღი იყო მიჩნეული. რამდენადაც 'მეცნიერული მხედველობა' თავისთავად შექარაღი იყო, იმავე მასშტაბით ყოველი აღამიანი ჩაიკვეთა თავისთავად. გარღვევა, რომელიც ხდება, როცა ხაკეთარი მინაქანი კვლევი ქრება, - რაც შეიძლება ღრმა უნდა იყოს." (Wilhelm Schmid: "Abschied von Karl Marx?"; in: SZ-9./10.12.1989).

"შიღრეკვლება ფილოსოფიის ძველი თაობის დაგმობისა, შევალ ღილია; ისე დი-ღია, რომ... ყველაფრის ბანაიდან კვლევა ხურთ: არა მარტო მარქსიზმი, არამედ სოციალიზმიც ხურთ არაფრის გაკონება აღარ ხურთ." (იქვე).

XXIII.

და, მიღის რა საბჭოთა რესუტოი ე.წ-ლი "გარდაქმნა-ხაჯრობა-ღემოკრაფიკისი" "მორცხვი", "ხანახევრი", "ფრთა-მოყვებილი" პროცესი, მაცონება მარლ ალექსის ღე ფოკილის (1805-1859) - ancien régime ამ დაუნღობელი კრიფიკისი - შემღე-კი სიყვავილი:

"ყელი მთავრობა აღწევს უმაღლეს ხამიპრობას იმ მომენტი, როცა იგი ელიოლს თავისთავის გამიკოებას. მხოლოდ ხახელმწიფოს მართვის უმაღლეს ხე-ლოვნებას შეუძლია მეფის ფახვის გაღარჩენა, როცა იგი ხალხის ხანგრძლივი დამონების შემდეგ, ადგება გზას მუამხუბუქის მისი ქვემემრღობის მღომარე-ობა".

XXIV.

იხილავს რა უან-ფრანხუა რვეულისა და მარცინ კრილეს აღნიმნულ შეხელულებებს, უვე ბაკეს ("ზ.გ.", 20.10.87), ხხვათა შორის, წერს: "...თანამღღრღვე ღემოკრა-ფიული კონსტიტუციური ხახელმწიფობი... ღირს დამულ იქნას ყველა მათგან, ვინ მის ძირითად პრინციპებს... უარყოვენ". იოხეფ იოფე ვი ("ზ.გ.", 23.8.88), ეხე-ბა რა გორბაროვიხელუ "გარდაქმნას", - წერს: "სიხხლის დღვრის აქეთ, უვან დახევა შეუძლებელია... ხაქროა ნამღელიად 'ახალი აზროვნება', კიღე მუფი: 'რევოლუციის ვიზიონი' (მიხნიკ), კადახვა 'ხყადინიზმიდან' 'ღემოკრაფიულ წეხრიგმი'".

XXV.

"ღემოკრაფიული წეხრიგი", მარტოღმარტო, ვერ ვახეხობს თანამღღრღვე პოლიფიკურ, ეკონომიკურ, კულტურულ, სოციალურ ცხოვრებას, თუ იგი არ იქნება ვაპოხიერებული სოციალური ხამარტოლიანობით, რის დამკვედი და რეალური ძალა დღეს, ჩვენი მხოფიოს ყოველ კოხეში არის სოციალ-ღემოკრაფია, რომელიც ელიოლს "თავისუფალი ბაზრისა" და "გვემიანი მუერნეობის" მანკირებათა გარდაღახეხ ისეთი მიღკომით, რომ იქ, ხადაც მეფ ხარგებლიანობას იძლევა - ეკოლოკური წონახწო-რობის დავვის პირობებში - "თავისუფალი ბაზარი", დამკვედი უნდა იქნას იგი, ხოლო, თუ იმავე პირობებში, უკოხეს მეღეგებს იძლევა "გვემიანი მუერნეობა", დამკვედი უნდა იქნას იგიც, რომლის დროს "თავისუფალი ბაზარი" და ამით "თავისუფალი ხახალხი მუერნეობა", დებულობს სოციალური განზომილუებას და ხდება "სოციალური თავისუფალი ბაზარი", რომელიცა რის ბაზა - "სოციალური ღემოკრაფიისა".

XVI.

ამღენად, ღემოკრაფია ვი არ არის მხოფიო რვეოლუცია, არამედ მხოფიო რვეო-ღეცია არის "სოციალური ღემოკრაფია". ამგვარი ხახელმწიფობრივი წეხეობილება

რომ ერისა და პიროვნების თავისუფლების პირობებშია შეხამებული, ეს თავისთავად ნათელია. თუმცა იხივ უნდა შევნიშნოთ, რომ ხოციალური დემოკრატია, როგორც დემოკრატიის უმაღლესი ფორმა, მხოლოდ განხაზღვრულ კულტურულ, ეკონომიკურ, სოციალურ ღონეზე მყოფ ერებში შეიძლება განხორციელდეს იქნას. ამიტომ, ბრძოლა აღნიშნულ სამ(თავის-ანგითვისი-ხინთვი) პოლიტიკურ ხისყვამათა შორის "მარადიული", "უწყვეტი" პროცესია.

XXVII.

საქართველომ, ქართველმა ხალხმა, ქართველმა ერმა კი დაამყვიცა, რომ ის ღვას ხოციალური დემოკრატიის პოლიტიკური, ეკონომიკური, კულტურული, სოციალური განვითარების ღონეზე, როცა 1918 წლი 26 მაისს საქვეყნოთ ვამოცხადა საქართველომ დემოკრატიული რესპუბლიკის დამოუკლებლობა და ხვეერენობა და შეუღვა სოციალური დემოკრატიის მმენებლობას. და - ვინ იცის! - სოციალური დემოკრატია თუ მხოლოდო რვეოლუციაა, შეიძლება ამ პროცესმა იხევ შექმნას იხეიი ხვერ-თამოჩისი მღვამარუობა, რომ საქართველოში იხევ განხორციელდეს 26 მაისის დღად იღვები?!..

XXVIII.

"სოციალური დემოკრატია" არის დემოკრატიის უმაღლესი ფორმა, რომლის ეკონომიკური ბაზა არის "სოციალური ხაზბარო შეურხეობა"; რომელიც - თავის მხრივ - ელილობს "თავისუფალი ხაზბარო შეურხეობის" და "ღოქვაფორული გეგმიანი შეურხეობის." მანკიერებათა ჭარღაღვას. სოციალური დემოკრატია, ამგვარად, არის "შენამე ვგა" თვის-ანგითვის-ხინთვისა უწყვეტი პროცესი, და ამით მხოლოდო (რ)ეკონ-ღეციაა.

კარღო ინახაროძე
 ვარიში, 1990 წლის იანვარი
 =====

დამოუკლებელი ხაქართველის ერეწველი
 შიშენი 1918-21 წლებში

• • • • •

ღოღვა ზავთი მარხეველი
 ღოღვა ქვეწეღ სემოხვეს
 ბაროთა ბეგისა

ღოღვა მშინ-ქაროხას
 ღოღვა თავისუფლებას
 ღოღვა სამარღლისღ
 ქაროხეღ მხვე გრღსა

ღოღვა ზვეწისა სემოხველი
 ღოღვა ზვეწი სოციალის
 მინის ღოღესა

ვაშ. ბარღინას-სოციალის
 ვაშ. შეწას-სოციალის
 ს.ღ.მ. ქვეწაროღას
 ვაშ. განოღესა

"სოციალური საბაზრო მეურნეობა" - "შესამე გზა?.."

ვითომ "გეგმიანი მეურნეობა" გაკოფრდა?..

ვითომ ეს ნიშნავს იმას, რომ "საბაზრო მეურნეობა უნაკლია?.. "სოციალური საბაზრო მეურნეობა" ხომ არ ცლილობს მათ ნაკლოვანებათა გარდაღების, და ამით ხომ არ ხდება სოციალური დემოკრატიის ეკონომიკური ბაზა?..

I.

"საბაზრო მეურნეობა"="თავისუფალი საბაზრო მეურნეობა"="თავისუფალი მეურნეობა" არის ნახაზი მეურნეობის წესი და რიგი, რომელშიც ნაქონლის პროდუქცია და მოხმარება, ეხეიგი, მოთხოვნილება და მიწოდება, სახალხო მეურნეობის სუბიექტების ინდივიდუალური გადაწყვეტილებას ემყარება, რომლის დროს თავისუფალ ღირებულების სიხვემას მიწოდება და მოთხოვნილება ურთიერთგვავლენით განსაზღვრავს.

II.

"თავისუფალი საბაზრო მეურნეობის" სიხვემის საფუძველია, არსებითად, კერძო საკუთრების უფლებრივი სტატუსები, ხელშეკრულების დადების, პროფესიისა და მოხმარების თავისუფლება. "კლასიკური ლიბერალიზმი", რომლის ერთერთი ნათესავი იყო, - ფიქრობდა შეუძლებელი კონკურენცია და ეკონომიკური ძალების თავისუფალი ურთიერთგვავლენა ავტომატურად გამოიწვევდა ცალკეულთა ინტერესების გაწინასწორებას შიველი სახალხო მეურნეობის საქონლით მაქსიმალური უზრუნველყოფით. ("laissez faire").

III.

აღნიშნულის შესაბამისად, "თავისუფალი სახალხო მეურნეობის" შესვეურები სახელმწიფოს ამოცანად თვლიდნ მხოლოდ კერძო საკუთრებისა და ხელშეკრულების თავისუფლების უზრუნველყოფას და უარყოფენ ყოველი სახის ჩარევას სახალხო მეურნეობაში

IV.

მაგრამ "თავისუფალი ბაზრის", ე.ი. "თავისუფალი საბაზრო მეურნეობის" სიხვემის "თვითმარეგულირებელი" ძალა მანკიერი გამოდგა, რამაც თავი იჩინა ეკონომიკურ კრიზისებში მე-19 და მე-20 საუკუნეებში, უკანახკენულად 1929 წელს, დიდი ეკონომიკური კრიზისის დროს.

V.

სახელმწიფო იძულებული გახდა მარეგულირებელი და გამათანაბრებელი როლი ედაუბარებოა განსაკუთრებით სოციალური, ხელოსნობისა და სავაჭრო პოლიტიკის ხერხში, რომლის დროს კითხვის ქვეშ არ ყოფილა დაყენებული "თავისუფალი საბაზრო მეურნეობის სიხვემა".

VI.

ამკვარი შეძლებული ფორმითა და სხვადასხვა ქვეყანაში თავისებური ნაირსახეობით, "საბაზრო მეურნეობა" გახდა დემოკრატიული ქვეყნების სახალხო მეურნეობის სიხვემა. ამ ქვეყნებში სახელმწიფო სახალხო მეურნეობის პოლიტიკა ცდილობს მიაწესრიგოს გადახლართული მრავალკვარი ფორმები კონკურენციით

ღებულის განჭვრეტილი იქნას", - წერს გერმანელი ბიოლოგი ელკე ნიგენგერდის მიხედვით ამოცნობის ბერლინის გარემოს დაცვის უწყება მოითხოვს - მეცნიერების დღევანდელ ღონებზე - მიკრო-ორგანიზმების ყოველგვარი ექსპერიმენტების აკრძალავს ბუნებაში. (Elke Niegengerd: "Lebewesen sind unberechenbar"; in: SZ-14.12.1989).

შვეიცარიაში, შავალითად, განზრახულია, დაახლოებით ორ წელიწადში, გარეთ, ხახნავ-ხათეს მიწაზე ჩააფარონ ექსპერიმენტული "მანიპულირებული კარტოფილიხა"; რომელიც გენეტიკურად იხედავს მანიპულირებული, რომ უძლებს ვირუსებს. კარტოფილის მცენარეში ჩანერგულია "გენის-ვირუსები", რის შედეგად თვით მცენარე ქმნის "ვირუსის-პარკს" და იწყება იმუნოდეფენსის რეაქცია. მაგრამ ამ ვირუსებს შეუძლიათ ეს ინფორმაცია მცენარეთა უჯრედებს გადასცენ, და ხევა, აქამდე გამძლე მცენარეებს, გამძლეობა(რეზისტენცია) დაუშინოს. (იქვე).

XI.

ან: მესაქონლეობა მეფხ ხორცხმოვლის გენეტიკურად მანიპულირებულ ცხოველებიდან; და უკვე "შექმნილია", ვთქვათ, ღორი, რომელსაც გააჩნია ადამიანისა და ძროხების გენები, და, გახაგებია, იძლევა "მეფხ" ხორცს. მაგრამ ვეფერიერები ხაზგახსენებთ აღნიშნავენ, რომ ამ გვით ხორცის, რძის თუ კვერცხის პრაქტიკის გაზრდა ხდება თვით ცხოველების ჯანმრთელობის ხარჯზე. (იქვე, გვ. 48).

XII.

ანდა: მეცნიერების მიზანია ადამიანის გენეტიკური ინფორმაცია, ე.ი. "სოფტ-ვერ" = Software ("პროგრამა") სრულიად შენობილი იქნას. ადამიანის გენეტიკური ინფორმაცია კი შეხდებოდა ხამი-მილიარდი-შემადგენელი ნაწილიხაგან, რომელთაგან ნიობილია მხოლოდ 0,3 პროცენტი. ექსპერტების აზრით, მთელი ამ კომპლექსური კვლევა-ძიებისათვის საჭიროა, ხელ ცოფა, ხამი მილიარდი ღოღარი და 15-ი წლის განმავლობაში განუწყვეტელი კვლევა-ძიება. და შედეგი? - გენეტიკისა და გენეტიკის მეშვეობით შეხადებული გახდება არა მარტო ადამიანის მანიპულაცია, არამედ "უღირსი ცოცხალი არსების" განადგურებაც. (იქვე).

XIII.

და თუ შეხედვლობაში მივიღებთ იმასაც, რომ ბიოგენეტიკური მეთოდებით უკვე მრავალი მელიკამენტი მზადდება, განსაკუთრებით, ამერიკის შეერთებულ შტატებში, მაშინ გახაგები ხდება თუ რამდენად ხახიცოცხლო მნიშვნელობა აქვს "სოციალური ხაზგარეშე მურენობის" გლობალურ მართვას, ვინაიდან მიკროორგანიზმების გარემოში გამოყენებამ და მისმა - ჯერ უნობმა შედეგებმა - ხახელმწიფობის ხაზღვრები არ იციან. აქ კი ხახელმწიფოს ჩარევა ეკონომიკურ პროცესებში, არსებითად, კანონმდებლობის გვით, ღებულობს ხა-ერთა-მორისო მახშვამს, რახაც ვერც ერთი ხახელმწიფო ვერაარიდებს თავს.

XIV.

ამის შედეგად, თანდათანობით ფეხს იკიდებს შეხედულება, რომ "სოციალურ ხაზგარეშე მურენობას" უხაჭირება არა მხოლოდ წეხრივის პოლიტიკა, რომელიც

ეკონომიკური საქმიანობის ხვეროში რჩება, არამედ "გლობალური მართვა", მელიძე ეკონომიკურ პროცესზე შევაჯღანახ ახლენს.

XV.

"საბაზრო მურნეობის" ხაწინააღმდეგოთ, პირველი მხოფლიო ომის შემდეგ, აღ-
მოცენდა "გეგმიანი მურნეობის" ცნება, რომლის მთავარი მიზანი იყო - ვ.
რათენახ, ვ.ფონ შიქლინდორფინა და რ.ვიხელის აზრით - "ანარქიული პროლეტ-
ციისა" და ამით "წმინდა კონკურენციული მურნეობის" მანკიერების აღმოს-
ვრა. "გეგმიანი მურნეობა" პირველად განხორციელებულ იქნა საბჭოთა კავშირ-
ში. მავრამ - საბჭოთა კავშირისაგან განხსვავებით - "გეგმიანი მურნეობაში"
- გერმანიაში, ნაცონალ სოციალისტების მაცონობის დროს, - შენარჩუნებულ
იქნა კერძო ხაკურება ხაწარმოი ხაშუალებებზე. ეს ფაქტი ნათელმყიფს, რომ
"გეგმიანი მურნეობა" აუცილებლად არ მოითხოვს, როგორც ეს საბჭოთა კავში-
რში განხორციელდა, - მთელი ხახელმწიფო მოძრავი და უძრავი ქონების ნაციო-
ნალიზაცია-გახახელმწიფობას.

XVI.

ამგვარად, "გეგმიანი მურნეობა" არის ეკონომიკური წესი და რიგი, რომელ-
შიც - "საბაზრო მურნეობის" ხაწინააღმდეგოდ, - მთელი ეკონომიკური პროცე-
სი ერთი ცენსრიდან, ერთობლივი გეგმით იმართება. "გეგმიანი მურნეობის"
უფრო ზესეცი ახახვაა, ეკონომისზე ვ.ოიკენის აზრით, - "ცენსრალურად მართული
მურნეობა". "გეგმიანი მურნეობა", ამგვარად, არის აგრეთვე ეკონომიკური
ხისწყემა, რომელიც ხახელმწიფო "საბაზრო მურნეობის პრინციპულ წესრიგში"
ერევა ხრული დახაქმებისა და ხახოფლო ხამურნეო პროლეტციის დაცვის მიზ-
ნით.

XVII.

ვინაიდან ხახელმწიფო "საბაზრო მურნეობის" შექანიზმშიც ერევა, ხაკიოხი
ესება არა ხახელმწიფოს ჩარევას ქვეყნის ეკონომიკურ პროცესში, არამედ იმას
- ხელს უშლის იგი საბაზრო მურნეობის შექანიზმს თუ უთავსება მას. ხსვა ხი-
ფყვებით: ხახელმწიფო ჩარევა ეკონომიკურ პროცესში იწვევს არხებითად მიწი-
ლება-მოთხოვნილების, საბაზრო მურნეობის ამ "მოფორის" გამითმძვას თუ გა-
ხრულიყოფილებას.

XVIII.

"გეგმიანი მურნეობის" მანკიერება გამოხახეფება იმამში, რომ მალანხის წარ-
მართება და წარმავების გამოახვარიმებაში. - მახმყვამი ფულიო გა-
მოსახული საბაზრო ფახისა არ არხეუმბს. ფახებს აღგენენ ზემოლან, რის მელე-
ვად არ ხდება მამრის კორღინაცია. ცნობილი ეკონომისეფები ლ. ფონ მიშენი
და მაქს ვებერი იმ აზრის იყვენენ, რომ "გეგმიანი მურნეობის" ხისწყემათ
რაციონალური ეკონომიკური ანგარიში მუქლებულია გაფარებულ იქნას, თემცა
ზოგიერი ეკონომისეფები არ იზიარებდენ ამ აზრს.

XIX.

"გეგმიანი მურნეობის" ამოცანა არის მომავალი მხვეულიზა ცალკეული პროცე-
სებისა განხაზღვრულ იქნას ხაერთი ხახალხი მურნეობაში. ხაერთო გეგმა შე-
დგება ცალკეული გეგმებისაგან, რომლებიც უნდა იქნას კოორდინირებული, რაც
განხორციელებისას მრავალ ხომნელეებს აწყდება. ამიფომ "გეგმიანი მურნეობა"

ბა" შიოთხოვს მკაცრად ორგანიზებულ მმართველობისა და კონფროლის აპარატს, რომ ყველა გეგმის განხორციელებაში მონაწილე აღამიანი იძულებით განხორციელდება ენციკლოპედიური გეგმისა და შემორჩილის.

XX.

"გეგმიანმა მუერნეობამ" ხაზტოთა ვავშირში წარმომვა გაყინული ბიურკრატული სისხტემა, რომელიც განხაკუთრებით განმტყვიდა ვაძლიერებული ინტესურიალიზაციის(დაწყებული 1929 წლიდან) და მერე მსოვლიი ომის დროს ხამხედრო ინტესურიალის ვაბაგონებისას. სხვალინის სიკვდილის შემდეგ, რამდენიმე ნაბიჯი იქნა ვადადგმული "გეგმიანი მუერნეობის" გაყინული სისხტემის მოქნილობის ვაძლიერების მიზნით, მკარამ თვით მიხილე გორბაჩოვის "ვარდაქმნა-ხაჯაროობა-დემოკრატიაზაციის" პროცესიც უფრო "ეკონომიკური ანარქიახ", ვილრე ეკონომიკურ ვამოჯანხალვბას იწვევს. ბოლშევიკური "გეგმიანი მუერნეობა" ვაკოფრდა.

XXI.

მკარამ აღნიშნული არ ნიშნავს იმას, რომ "ხაბაზრო მუერნეობა" უნაკლია. "ხაბაზრო მუერნეობილან" "სოვიალურ ხაბაზრო მუერნეობაზე" ვადახვლა სწირედ პირველის("ხაბაზრო მუერნეობის") მანკიერებამ ვამოიწვია, რის შემდეგად, მარ-თალია, "სოვიალური ხაბაზრო მუერნეობა" შეიცავს "ხაბაზრო მუერნეობის" ელე-მენტებს, მკარამ, ამავე დროს, ხაბელმწიფოს ეკონომიკაში ჩარევის ელემენტებსაც. და ამ გვითაც რომ შეუძლებელი ვახდა კერძო მიხმარებისა და ხაერთი ხაოვივალტბრივი მოთხოვნილვბას ვაწინახწირება, ნათელი ვახდა, რომ "სოვი-ალურ ხაბაზრო მუერნეობას" უხაპროვება არა მარტო წესისა და რივის პოლიტიკა, არამედ ამახთანავე "გლობალური მართვა", რომელიც ეკონომიკურ პროცესებზეც, ვახავებია, გევაუვინახ ხაღენს.

XXII.

ამგვარად, "ხაბაზრო მუერნეობის" მანკიერება - შეუძლებლობა 1.ეროვნული პროდუქციის ბოშიერი შრდის, 2.ფახების სხვაბილერობის, 3.მმრომელთა სრული დახაქმებისა და 4.ექსპორტ-იმპორტის წონახწრობის დამყარებისა, და "გეგ-მიანი მუერნეობის" მანკიერება, - 1.მიწილვბა-მოთხოვნილვბის მარკეულირე-ბელი "მოგორის" 2.თავისუფალი კონკურენციის ვამოთომვა, 3.ძალდაფანებითა და ორდენებით მმრომელთა მიყვანის პრობლვმა ხამუშაიბე და 4.უადრეხად ენ-ფრალური, დიქტავტორული გეგმიანობა, - ვარდაუვადლე მოითხოვს ხახალხო მუერნე-ობის ახალი, "მერეული" "შეხამე გვის" ვამონახვას.

XXIII.

აქ ვი "ხაბაზრო მუერნეობა" და "გეგმიანი მუერნეობა" მათი მანკიერების ვარდალახვის გზებს "სოვიალურ ხაბაზრო მუერნეობაში" ექვზს, რომელიც "შეხამე გვად" შეიძლება იწილოს, თუ ივი ს ო ნ ი ა დ უ რ ი დემოკრატ-იის ბაბად იქვევა.

XXIV.

ამგვარი ვანხა დღეს, -როცა უფრო გრძნობები, ვილრე "ნიკი" აბროკენვა სხ-ფონობს, ვანხაკუთრებით კომუნისტურ ქვეყნებში ხაქართველოს ჩათვლით, - ყველაბე უფრო არ გვეხაპირება ჩვენ, ქართველებს, ქართულა ჭრს, ხაქართვე-ლის თუ ჩვენ გვხურს(და ჩვენ უხ კვხურს უდავით) ერთი უილერესობიდან(ბოლ-

შევიკურთ"ვევმიანი მეურნეობა") არ ვაღაპარებთ მერე უკიდურესობაში ("ხაზობა ბაზრო მეურნეობა") და შევეცადოთ "სოციალური საბაზრო მეურნეობა" ვაქციოთ სოციალური ლემოკრაფიის ღელა-ზომით?..

XXV.

"სოციალური საბაზრო მეურნეობა" "მესამე გზა" არის, და ამით "სოციალური ღელა-ზომით" ქვაკუთხედი, რომელიც განხორციელების წინაპირობა 26 მაისის დიდი იღვები, ე.ი.საქართველოს და-მოუკიდებლობისა და სუვერენობის იხევა-აღდგენა უნდა იყოს, როგორც ეს მოხდა 1918 წლის 26 მაისს.

XXVI.

და ახლა, როცა ბოლშევიკური "გეგმიანი მეურნეობა" ვაკონტრბულია საბჭოთა საქარე ველიში და ჩვენი პოლიტიკური, ეკონომიკური, კულტურული, სოციალური გზა ვარდაუვადღე მიემართება 26 მაისის დიდი იღვების განხორციელებისაკენ, უნდა შევეცადოთ, რომ ურთი უკიდურესობიდან მერე უკიდურესობაში არ ვაღა-პარებთ, და შევეცადოთ დავადგეთ "სოციალური საბაზრო მეურნეობის" გზას, რომელიც სოციალური ღელა-ზომით ქვაკუთხედით ვეხახება.

XXVII.

"და ბოლოს: რა არის 'ღელა-ზომით სოციალიზმი?', - აყენებს კითხვას პეტერ შნაიდერი ("რა არის ახლა კიდე სოციალიზმი?". შც-13.-14.1.1990), "...მხოლოდ საზოგადოებრივი კონტროლი პროდუქციაზე?" "...მხოლოდ სოციალურად განხორციე-ლი, ღელა-ზომით მითვისებული კაპიტალიზმი, როგორც ეს შეეცადია?" "...სოციალისტებს დახვედრთ ევროპის ქვეყნებში, ესპანეთში, საფრანგეთში თუ იტალიაში, როცა ისინი ხელისუფლებაში იყვნენ თუ არიან, ხერიოზულად არ უფი-ქრიათ სოციალიზმზე. მათ კაპიტალიზმი ყოველთვის მხოლოდ სოციალურად დაამუხ-რუჭებს და კანონებით შეზღუდებს. მეფის გაკეთება არ შეეძლოთ თუ არ სურდათ? არის 'ღელა-ზომით სოციალიზმი', ვთქვათ, მხოლოდ ღელა-ზომით კაპიტალი-ზმი?" (Peter Schneider: "Was heißt jetzt noch Sozialismus?", SZ-14.1.1990). ამ კითხვაზე პასუხი ყოველ ქვეყანაში, ყოველ ერში თავისი პოლიტიკური, კულტურ-ული, ეკონომიკური და სოციალური რაობის შესაფუციხისა უნდა ვახეხვს, რომლის ხაზობა ბაზა "სოციალური ღელა-ზომით", "სოციალური საბაზრო მეურნეობა", ე.ი. "სოლიდარული საზოგადოებაა".

XXVIII.

და თუ საქართველოს სოციალღელა-ზომით პარტია ("მესამე დახი") თავის ხაყი-ხეებს ჩაუფიქრდება, - ჩვენ, ჯერ კიდე, 1893 წლის 7 თებერვალს დავადქიოთ "სოციალური ღელა-ზომით" გზას, როცა ჩვენი სამოქმედო პროგრამის ღებულებათ ვალიარებთ - "ნიკოლოზი კეთილღელა-ზომით როგორც ღელა-ზომით ადამიანის ცხოვრებისა; თავისუფლება მთელი ერისა და თითოეული პიროვნებისა", რის პრაქტიკული გან-ხორციელება 1918 წლის 26 მაისს დავიწყეთ, როცა იხევა ანღღე-საქარ-თველის დამოუკიდებელი და სუვერენული ხახელა-ზომით. ამგვარად, 26 მაისის დი-დი იღვები არ არის "მესამე გზა", რომელიც იხევა უნდა დავენერგოთ საქართვე-ლიში?..

ვარლ ინახარიძე
პარიში, 1990 წლის თებერვალი

დადებითი უფრო ან?

"თავისუფლება-თანაბრობა-ძმობის" პრინციპი

Le Bicentenaire
de la Révolution
française

სამი წერილი მიუძღვნის ბაერანგეთის რევოლუციის 200 წლისთავს, რომელთაგან პირველი ("ახალი ეპოქის დასაწყისი") სამი თარიღი - 4 ივლისი, 14 ივლისი და 26 მაისი - განვიხილავთ ურთიერთკავშირში; მეორეში ("მთავრადიდეალიზმი") ავლენენ ბაერანგეთის რევოლუციის 200 წლის ივლისის აღნიშვნის ბიოგრაფიულ ახსენებებს; და, ბოლოს, მეხუთე წერილში მხარს "თავისუფლება-თანაბრობა-ძმობის" პრინციპის განხორციელება ხაერით.

0.

"დადებითი უფრო ან" წინააღმდეგობრივი ცნება ხომ არ არის?.. უფრო ან = Ou topos = "არ არის აღვივლი" - გამოვინიღო, ხახურველი, ხამიძარი, არხად არხებუელი ხამი-გაღობრივი მღვთმარების აღწერა არ არის?.. და მისი ფორმები?.. არხებობს უფრო ან, რომელიც შეგნებულად რეალურ მონაღონელობის გადაჭარბებულ მიღებს ანვითარებენ, და არხებობს შეუგნებელი უფრო ან, რომელიც როგორც დახაბუჯებული მუცნიობა ან აუცილებლობით მონაღონეული მღვთვი გამომწვევი მიშვებების ჯაჭვის პირისპირ - ცხადდება, გვევლინება. ამგვარი წინახარამეფყველები როგორც უფრო ანის კრიტიკა, მეცნიერებასა და პოლიტიკურ დისკუსიებში თამამობს დიდ როლს. უფრო ანში ხშირად ხდება პოლიტიკური, სოციალური და ფქვნიკური მონაღონელობის განვითარება: "უკან ბუნებაში", "მარალიული მშვიდობიანობა", "უკლასი ხაზგაღობა" და სხვ. იპყრობს ხაერთი წარმოდგენით ხამყარის, პოლიტიკურ და მეცნიერულ მჭობას.

მე-19 ხაუყუნის ბოლომდე გაბაფონებული უფრო ანის კლასიკური ფორმა, რომელიც თანდაყოლიდა ხაერთი წინხვას, პრეგრესს, ირი მხოფლი იმის მუშდებ, მუცვალა ხეპოციზმმა (უჭვებმა), პეხიმიზმმა, ცინიზმმა თუ ხახიწარკვეთილებამ და კულმინაციურ წერფილს აღწევს კომმარული ჯოჯხეთის ახახვამი, რომელიც მეფნიკა, მეცნიერება, მახების ფხიქოლოგია და ძალის გამოყენება განხუელყოფილებულია.

უფრო ანის რღმუნებში კი, სიუყეყურად, ნაწილობრივ ხაბრლობენ პლაფონის იდეალურ ხახელმწიფო "პოლიფეია-დან" და ილაშქრებენ, ხშირად ხაფირული ფორმით, არხებუელი ხახელმწიფოს წინააღმდეგ. ზღმდღმდღმუნდ ხაზოგაღობრივი განვითარების აშროვნება მჭიღრღდა დაკავშირებული უფრო ანის ფორმებსა და მინაარხებთან, მაგრამ - განხხვავებით იღოლოგობისაგან - უფრო ან არ არის სიხვემაციურ-მეცნიერული მოქმედების ცნება, რომელიც ხაზოგაღობრივი და გონებრივი, აშროვნების იხგორიული განვითარების მუხფი ანაღობის ხამუარლებას მოგვემდა. როფა უფრო ანის ცნება მარქს-ენგელსის ნაშრომებში ხაზოგაღობრივი აშროვნების პრესიფორიას მიაკუთვნებს, ვ.მანჰაიმერმა (K.Mannheimer: "Ideologie und Utopie" 1969) მოგვეხა უფრო ანის ხაფუქვიანი ანაღობი, რომლის თანახმად, უფრო ანის აშროვნება მღმმეფი არ გახლება ხაზოგაღობრივი წესყობის ღების თუ იხგორიული განვითარების მადღაღ ღონებუნე; ე.წ.: "ქემმარეფი და ხამარ-თლიანი ცნობრების წესხიგის სიშმარის" (მ: პირკვიამერ) მარადიული უფრო ანა.

განსხვავებით ირთოლქსაღური მარქსიზმისა, რომლის წინაპირობაა ის, რომ ცნობილი სოციალიზმი", ამავე დროს, უფროის დახასრულს ნიშნავს, ვინაიდან იგი კომუნისტური=უკლასო საზოგადოებაში განხორციელებულად არის წარმოდგენილი, მარქსიზმის სხვა მიმართულებანი, განსაკუთრებით ურნსე ბლოხი (Ernst Bloch: "Geist der Utopie"; 1964) გვიჩვენებს, რომ ბუნებასა და საზოგადოებას შუამდია მათი მინავანი განვითარების პოტენციალი, მათი არასრულყოფილება ვარდაღახს და უფროის მიზანს - მაჭირიაღურ-კონსოხურ ურთობას დაუახლოვებს. ამ პრინციპში აღამიანის განხრულყოფილება ხელდა იხუნაიარად, რომ დიალექტიკურ რეკოლუციონური ძეკრები მიხი ხოციაღური და ინდოვიღური გაუცხიების სეიჭრალიღამიას მოახლენს; და აქ ურნსე ბლოხი მიუთოთებს, საბოლოო ჯამში, ანთროპოლოგიურად განსაზღვრულ უფროის აზროვნების საზოგადოებრივად ვარდამქმელ ძაღაღე. ამგვარად, "ვიხანე ხახნაღი არ ხნამს, - არ არის რეაღისეი?.."

I.

"თავისუფლება-თანახშირობა-ამოღის" მარაღული "ღაღებოთი იღაღი" იმიჭომ ხომ არ არის უფროია, რომ შუეღებელი გახღა საჭრანგეოთის რეკოლუციის 200-სე წღისთაღე მიხი საურთამოროისი მახშეაღი განხორციეღეღა, ვინაიღან ზოგიეროთი აღამიანის, კიღეუ მეჭი, ზოგიერთი ური, ვიქვით, უფრი თავისუფაღია, კიღეუ სხვა აღამიანი თუ ური?.. და "თავისუფლება-თანახშირობა-ამოღის", რომელიღე საჭრანგეოთი თოიქმის ყოველი უწყების ნაგებობღებზე ამოკვეთილი, - იმიჭომღე ხომ არ არის "ღაღებოთი უფროია", რაღგან თუ მათი "ხრული განხორციეღეღა" უფროიაა, "ხიღმარია" (ე. მიღერი), ამ მიმართუღებით მინღეხომ თვადხაჩინი მიღწეუებს აქვს აღგიღი, რომღის საიღუხეჩრახეოთი "აღამიანის უფღებათა ხაყოვეღთოი ღეკღარაღია" შუიღღეღა გამოღგეს, (სხვა მრავაღია შორის), რომელიღე 1948 წღის 10 ღეკეღმღერს მიიღო გაურთოანეღული ურების ორგანიღამიის გენერაღურმა ახამღღეღამ?.. მაგრამ "ურების უფღებათა ხაყოვეღთოი ღეკღარაღიაღე" რომ არავინ, თოთი პაჭარა ურებიღ არ ღაპარაკოღენ?!

II.

"ღაღებოთი უფროია" - ეხეღა ის აღამიანის თუ ურის, ხაღხის უფღებებს - ხომ რეაღური ცხოურების ხაეუღვეღებღიღან გამომღინარეღებს, რაღგან "აღამიანის ჭკინში ბუნღოვანი აზრებიღ კი მიხი მაჭირიაღური, ეღპირიღად განსაზღვრული ამოგანისა და მაჭირიაღურ ცხოურებასთან ღაკავშირეღული ცხოურების პროღესის უფიღბღი ხუღღიმაჭეღია?.. (M./E.: Die deutsche Ideologie, I.V.15-17).

III.

როგორ უნღა იქნეს, მაჭალითაღ, განხორციეღებული თავისუფღება, როგრა ამ ცნების განსაზღვრაღ კი ღავას იწვევს და - მიღერის აზრიღ - იგი მიხიღღე ხიღმაროთა ხამყაროთი არხეღობს?.. თავისუფღება რომ, როგორღცნეღა, როგორღ იღაღი "ხეღმეხახეღი" არ არის და ბუნღოვანია, შუიღღეღა ხწირეღ ეს არის მიხი მიმშიღღეღობოთი ძაღაღ?..

IV.

"საურთოღ" აღიარეღულია, რომ თავისუფღება არის შუეხამღებღობა იმოქმეღო ისე, როგორღე აღამიანს ხურს, ე.ი. თავისუფღება არის ხურვიღის თავისუფღება=Willens-freiheit. ნეღასურვიღი კი, თავისი არხეღოთი, თავისუფაღია. მაგრამ თავისუფღე-

ყოფიერება - , რომელია შორის, მეფ-ნაკლებად, იქმნება არე თავისუფლებისა. მაგრამ შეიძლება კი ხაეროდ აღამიანის თავისუფლებაზე ღაპარაკი თუ არა? პარაკებთ,ამავე ღრობ, იმ ერის , თავისუფლებაზე,რომელსაც ეს აღამიანი ეკუთვნის?.. აღამიანისა და ერის თავისუფლება ერთი განუყოფელი ცნება ხომ არ არის?.. და ხაქმე კიდევე უფრო არ რთდება, რიცა ერთი აღამიანის, ერთი ერის "გარღაუვალი" ინჭერესი, ხურვილი მეორე აღამიანის, მეორე ერის ასევე "გარღაუვალი" ინჭერეს-ხურვილს ეჩხება?..

VIII.

აქ ერთი მაგალითი ამერიკის შეერთებული შტატების მართლმხაჯულების ინტორიიდან:

აბსოლუტური თავისუფლება, მოქმედების ყველა ხვერიში, არსებობს მხოლოდ როგორც თეორიული ცნება.

ამის კლასიკური მაგალითია ღაპარაკება ერთი კაცისა, რომელიც ხალხში ხელს აქნევლა და მიხი ხელი მეორე კაცის ცხვირს მოხვლა. წარსლგა რა ხახამართლის წინაშე, ზრალელებული აღშფოტებული ამბობლა,

"რატომ არ მაქვს მე უფლება, მოხამართლე, თავისუფალ ქვეყანაში ჩემი ხელი გავაქნიო?"

რაზეღაც მოხამართლემ ეპახუხა:

"თქვენი უფლება გააქნიოთ თქვენი ხელი, ხერ, მთავრლება იქ, ხალაც იწყება მეორე აღამიანის ცხვირი. ათი ღლარი"(ჯარიმა).

"ABSOLUTE FREEDOM..."

Absolute freedom in any field of activity exists only as a theoretical concept.

There is the classic story of the man who was arrested for swinging his arm in a crowd and hitting, another man on the nose. Arraigned in court, the prisoner asked indignantly,

"Why, Judge, haven't I got the right to swing my arm in a free country?"

To which the Judge replied:

"Your right to swing your arm, sir, ends where the other man's nose begins. Ten dollars."

ეს მაგალითი კი ნათელყოფს, რომ ერთი პიროვნების, ერთი ერის თავისუფლება პოლიტიკურად, ეკონომიკურად, კულტურულად, სოციალურად გადახლართულია მეორე პიროვნების, მეორე ერის თავისუფლებასთან, რომლის მოგვარება ისე, რომ ყოველი აღამიანი, ყოველი ერი თავის-უფალი გახლეს, აღვილი საქმე არ არის. და არა მარტო ხა-ერთა-შორისი მასშტაბით, არამედ ერთი ერის, ერთი ქვეყნის ხერხობილად თავის-უფლების პრაქტიკული განხორციელება, რთული პროცესია.

IX.

საფრანგეთის რევოლუციის ჰქონდა რიგორც "განათლების წლები" = "Les années lumineuses", ისე "სამინელებათა წლები" = "Les années terribles". ამ "ორბუნებოვანებაში" "ორბუნებოვანება" გამოიწვია არაერთი მოაზროვნეში. ფრიდრიხ შილერი, მაგალითად, "ახალი ხაუკუნის დაწყებაში" წერდა: "თავისუფლება არის მხოლოდ სიბმრების სამყაროში, და ეს მშვენიერება ყვავის მხოლოდ სიმღერაში". "Freiheit ist nur in dem Reich der Träume, Und das Schoene blüht nur im Gesang" ("Antritt des neuen Jahrhunderts). მაგრამ იგივე შირელი ამბობს: "მონიბა სიმღერა, მაგრამ მონური გავება თავისუფლებისა სამღერაა".

X.

ახევე წინააღმდეგობრივია საფრანგეთის რევოლუციის თვით "მოთვარი არქიტექტორის" ყან-ყავ რუსოს მოძღვრებაც, როცა იგი, მის შრომებში, - ერთი მხრივ - ინლივილუალური თავისუფლებისათვის მღვარი უნდა დაეღვა საზოგადოების სუვერენობას, რაშიც უკვე ჩახახულია მომავალი ეფაფიშმის თესლი, ხოლო - მეორე მხრივ, - როცა აღამიანები ერთიანლებიან დაჯგუფებაში თუ საზოგადოებაში, ამას ხომ ყოველთვის ინლივილუალური თავისუფლების შეკვეცა მოყვება?..

XI.

"პახუხი ნათელია: ბუნების წინაშე ცალკეული უფრო სუსტია, ვიდრე ჯგუფი" (სტუფან ვეპოვსკი, "მც", 8.7.89). ამიღომ პირველყოფილი აღამიანები გაერთიანდენ ჯგუფებად, რომ ბუნებრივი კაფახსჯროფებით უფრო აღვილად გარდაეღახათ, უფრო ეფექტურად ებრუნად ხანოვავის შოვნისათვის და ცხოვრების სიმინეღეები შეეხუსტებოიათ.

ამგვარად, ცალკეულმა მისილდამოუკიდებლობა კომფორტს ანაფხვალა, რომელსაც მას ხელ უფრიდაუფრო შრიმის განაწილებით მოქმედი ხაზგაღობა ანიჭებდა (Stephan Wehowsky, SZ-8.10.89).

XII.

და პიროვნული დამოუკიდებლობის დავარგვამ გამიიწვია მრავალგვარი ურთიერი დამოკიდებულება: გლხი, მაგალითად, ვაღებუდი იყო მძიმე ნაჭურაღური გაღა-
ხახალი მიცხა მემამულისხათვის; ხელისნები თუ მოქალაქეები წლიღობღენ ხელი მოუბოთი თავღ-აზნაურობის პრივილეგიების პირობებში, რის შუღვღად ოს-
ყაყობა გახღა თავისუფღების წნების ოხეთი განხაზღვრა, რომ ამგვარი ხაზიგა-
ღობის ყვღღა ჟღენახ, კღახს; ჯღუღს თუ წოღებახიგი ეწნო. "ხაერიო ნებახურვი-
ღი" = *volonté générale*, რომელიღ კანონს, და ამით ყვღღა ჯღნიერ ხახღღმწიფო უწ-
ყუღახ ხაფუღვღად უწღა ეღვახ, - უწღა ყოფიღიყო ხამოქმეღო ხაზი ხაკუთარი ნებახურვიღიხაღ, რის შუხაბამიხაღ თავისუფღღი ოხ, რომელიღ გონიერ "ხაერიო ნებახურვიღს" გრძნობს, განჭვრეყს ჭ მის შუხაბამიხაღ მოქმეღებს. აქღღან გა-
მომღინარე, მარკი ღე კონღორე (Marquis de Condoreet, SZ-9.10.89) - თავისუფ-
ღების წნებახ განხაზღვრავღა, როგორღ "...ხაჭიროღებახა და ვაღღებუღებახ მოქ-
მეღებამი, რომელიღ ური ხაერიო წუხრიგს მიხღევს, და მიყუღება ცალკეუღის არა ხაკუთარ გონებახს, არამეღ უღიღესი რაღღენიღის კოღექციურ გონებახს".

XIII.

"ხაერიო ნებახურვიღის" გზით, თავისუფღების ამგვარი რაღიკაღური განხაზღვრის წინამორბეღათ შუიძღება ჩაიღვღღს ე.წ-ღი "ხაერიო აზრი" = *common sense*, რომელიღ წარმიძუხ ცხოვრებამ როგორღ "უზრადო აღამიანებში"; ოხე ხაღის ყვღღა ჟღენაში, თვიო თავღაზნაურობის ნაწიღშიღ კი, რაღ "განათღების ეპოქად" ოწოღა და ჟან-ჟავ რუხის, "ენციკლოპედისციების" თუ მონყუხკიეს "ახაღ აზროვნებახს" ჩაუყარა ხაფუღვღელი. ხაფრანგეთის 1789 წღის რევიღუციის ნამღვიღად ახაღი, განხაკუთრებუღი ნიშანი არის, - ოხგორიკის ფრანსუხა ფიურეს აზრიო - ხწირეღ ეხ "ხაერიო ნებახურვიღი". და ამგვარმა რევიღუციურმა აღყახეღბა-აღყვიონებამ, არა ურთი მოაზროვნე მოაქციოა წინააღმღეგიობამი, რაღგან რევიღუციის "განათღ-
ბის წღებს" მოყუხ "ხაამინელი წღები".

XIV.

აღბერ მათიეღმა (Albert Martiez, SZ-II.6.89), - მაგალითად, უშუაღო კავშირ-
ში დაყუენა ხაღრანგეთის 1789 წღისა და რუხეთის 1917 წღის ოქციომპრის რევი-
ღუციები: პირველი იყო "ზურეუაზიული", ხიღო მეორე "სიღიოღისციური" რევიღუ-
ციო. ხყაღინური ჟერიოი კი დაუკავშირა რომებსკიერის ცერიორს და პირიქით. ოხგორიკისი ფიურე (François Fure, - Ebenda) კი ამბობს, რომ "რაღ 1917 წღელს ახაღი ხაზიგაღობის შუქმნა უწღა ყოფიღიყო, ღღეს არავიხივის კი არ არის ხაკიოხის გაღაწყუღა, არამეღ პრობღმა: "1917 წღის რევიღუციო არის უკვე წარხუღი. 1789 წღის რევიღუციო ხთან კი ღღესაღ დაკავშირებუღიო ომეღები. ხაფრანგეთის რევიღუციო არის - ვბეღავ ამის ოქმახს - რუხელი რევიღუციის მომა-
ვაღი". "...ხაღრანგეთის რევიღუციის განხაზღვრა 'ზურეუაზიული' მეყაღ ვიწრი ოყო. ოგი მეყაღ ლორღობღა ურთი კღახის ოხყერეხებახა და ხყრახყვიას. მახში გამომწღა ფახოვანებანი, რომღებში ღღესაღ მე-20 ხაუკუნის მოიხივნიღღებებს

ენიყვება". "საბჭოთა კავშირი აღარ არის იმდენი მიმდემი, ისევე როგორც ჩინეთი და სხვა სათავთარსო მიწები". "მაგრამ მომავლისაკენ გახედვისას, უნდა შეგვაშფოთოს სახელმწიფოს ძალაუფლების ზრდამ, რომლისგან უკვე მხოლოდ სოციალურ უზურვედულობას მთელიან. როგორ უნდა დაუკავშირდეს საბაზრი მეურნეობა, რომელსაც შემარცხებულებივ აღიარებენ, სოციალურ მფარველობას? ეს აღვიცი განსახორციელებელი არ არის. მაგრამ არც ერთი რევოლუციური იდეოლოგია არ იძლევა ამგვარის პრობლემის მოგვარების პერსპექტივას. უკვე არავის არ სწამს, რომ რევოლუციური მოქმედება შესაძლებელს გახდის, დაღმითი გაგებით, - კომპლექსური საბოგალოების გამაყვებებასა და გაუმჯობესებას. ამ გაგებითაც რევოლუცია დასრულდება".

XV.

მაგრამ წინააღმდეგობაში მოაქცია საფრანგეთის 1789 წლის რევოლუციამ ისეთი "ზუსტი მოაზროვნე", როგორც იყო იმანუელ კანტი. იგი, მაგალითად, მიუხაღმებრძენი ხალხის (Geistreiches Volk) რევოლუციას, მიუხედავად იმისა, რომ რევოლუცია "...სახე იყო სიღაყვაითა და სიმხვეით იმდენად, რომ კეთილად მოაზროვნე აღამიანი, თუ იგი დაიმედებოდა რევოლუცია მეორეჯერ ზღენიურად მოეხდინა, მაინც ამ ექსპერიმენტის ჩაყარებას არა სიღელს არ გაღაყვებულა". მაგრამ იქვე ამბობს: რევოლუციას "...სხვა არაფერი მიშეგი არ უნდა ჰქონდეს თუ არა მირადური მინაგეში აღამიანთა მღგმამი" (გვ-10.10.89).

XVI.

ამგვარი "ფორმალისტის" გამო, ფრიდრიხ შილერიმა გააკრიტიკა კანტი და აღმფიქვბული ექვსში - "ზარი" -, სხვათა შორის, წერდა:

"როგა ხალხები თავს თვითონ ითავისუფლებენ, ქვეღმქმედებობა ვერ იფურჩენება".
 "Wenn sich die Voelker selbst befreien,
 kann die Wohlfahrt nicht zedeihn".

განსაგებია, შილერს, "ყარალების" აყვორს, საფრანგეთის რევოლუციის ამგვარი შეფასებისათვის, რეაქციონერი უწიღეს.

XVII.

იოჰან ვოლფგანგ ფონ გოეთე კი ყოველივის "ღისყანგიაზე იღაა" საფრანგეთის რევოლუციისაღმი. მართალია, საფრანგეთის რევოლუციის წინაპერიოდში, გოეთემ ("ახალგაზრდა ვერთრის მწუხარება") - ღაგმი საბოგალოება, რომლის ფასიოგანება ქონებრივ გენზს ეყრდნობოდა, მაგრამ 1789 წლის რევოლუციონერების "თანასწორობისა და თავისუფლების" ერთღოელი მოთხოვნა განუხორციელებღად მიანღღა და და ამიყომ უწიღებღა მათ "ფანყაბიორგზსა და თვალთაქვებზს". აი, რას ამბობზს გოეთე თავის პიესაში "მოქღაღქე-გენერაღ ი", მოქმეღი პირის "მნაპისის" ("არაყის") მეშვეობით:

"ახე გოიგეთ, რომ თქვენ ღამნაშავე ხართ, თქვენ გასწავღით, რომ ახაღი აზრები გოიგეთ, რომ თავისუფაღი უნდა იყით, რომ თანასწორი უნდა გახღეთ - გხურთ ეს თქვენ თუ არა".

"მნაპისი" მისი ჩანთიღან ამიღღებზ ქუღს, მუნღირს და ხმაღს და ამბობზ:
 "ღაიწყეთ რევოლუციე!" "თავისუფღებისა და თანასწორობის სახელით: გახხენით თქვენი სარღაფღები ღა საკუჭნაოები - ჩვენ გესურს ჭამა და თქვენ მაღღარი ხარი!

გახსენით ოქვენის წანხაემლის კარადები, - ჩვენ ვართ ყოველი! გახსენით ოქვენის ხაყულე - ჩვენ არ გვაქვს ფული". ("Buergergeneral").

XVIII.

თიშას მანის აზრით, ოღმპიელ გოეთეს ისე არაფერი არ წანხავდა თავის ცხოვრებაში, როგორც საფრანგეთის რევოლუცია. მისთვის ისტორია და ისტორიული ყოფიერება იყო "გალახლარულმბათა ქარიშხალი" (Wirbel von Verschlingungen), და ამოწმ საფრანგეთის რევოლუცია მას უხახვმოდა როგორც მხილელ ანგრეული არუელბა, რომელმაც კერძო და საზოგადოებრივი ცხოვრება უწესრიგობამდე მიიყვანა.

XIX.

"უნდა დაარყყას ბრზომ, მაშინაა იგი პაყვიცემელი, განხჯა კი მისი ხაშინელია".
"Zuschlagen soll die Menge, dann ist sie respektabel, Urteilen gelingt ihr miserabel"; ("FAUST", Vorspiel auf dem Theater).

"მართალია, - უოქვამს გოეთეს ეკერმანისათვის 1824 წელს -, რომ მე არ შეუძლი ვყოფილიყავი საფრანგეთის რევოლუციის შეგობარი, ვინაიდან მისი ხაშინელბანი მეყად ახლის იყო ჩემთან და მაღელვებდა ყოველდღიურად და ყოველხაათობით, იმ ღროს, როცა მისი ქველმქმელბითი შეღეგები მაშინ არ მისჩანდა... რევილუციები ხრულიად შეუძლებელია, თუ მოავრობები განუწყყეყულიდ სამართლიანად და განუწყყეყულიდ ფიბელი არიან ისე, რომ ისინი ღროული გაუმჯობესებებით შეეგებებიან და იმღენ ხანს არ გაჯიუფლებიან, ხანამ ქვემოდან ხაჭირი გახლება მათი იძულებით გაყარება". (ზგ., 16.10.89).

ამგვარად, გოეთე იყო "უხაშელი" ცვილდების მოწინააღმღეგე; ევოლუციის უფრო შეხაშამებოდა მის ხაშყარის. მისთვის ხაქმე ყოველთვის იღგა დახაწყისში, როგორც "ფაუხტში" აშბობს, და არა სიყყვა, აზრი ან ძადა. მაგრამ აშბობდა, რომ "მომქმელი ყოველთვის არის უსინდისი", ვინაიდან მას გააჩნია მზაღყოფნა გახლებ დაშნაშავე. პირველად ნაპოლეონი გახდა გოეთესათვის წესრიგის დამყარებელი და განმახორციელებელი 1789 წლის რევოლუციის "საუყეთესო აზრებისა". მაგრამ იგივე გოეთეს, - როცა პრუსიამ და ავსტრიამ 1792 წელს პირველი ხაშხედრო ინყრევენცია დაიწყეს მსოფლმხედველობითი მიბუთით, და საფრანგეთის რევოლუციურმა არმიამ დაამარცხა დაბა ვაღმისთან, - ეკერმანის გაღმოღემით, - უოქვამს ცნობილი წინადადება, რომელიც ამოკვეთილია ვაღმში ამ ბრძოლის ძეგლზე: "აქედან და ღლეს იწყება ახალი ეპოქა მსოფლიო ისტორიისა, და ოქვენ შეგიძლიათ ოქვათ, რომ ოქვენ იყავით ამის მოწმე".

XX.

როგორც ჩანს, აღვილი ხაქმე არ არის რევოლუციის "პირველი საფეხურიდან" "შეორე საფეხურზე" წარმაყებით გადახვდა: განთავისუფლებას უხამართლო ბაყონობისაგან, უნდა მოყვეს ამ ახლად მოპოვებული თავისუფლების დაკანინება; მაგრამ როგორ? - პახუსი ამ პრობლემისა, ეროი შეხედვით, თითქოს მარყვიცია თუ ხახელმწიფო ხელისუფლებას "ხამ ხვეყს" - მმართველობას, კანონმდებლობას და მართლმხაყულებას ერომანეთისაგან გამოყოფასა და ურთიერთვინყროლს დავაყ-

რენობით. მაგრამ ისტორიული გამოცდილება ყოველთვის არ ამართლებს ამგვარ პა-
სუხს. პირველად გვხვდება კომპლექსური მიზანი, მაგალითად, ცილირება საფრანგულ-
რევოლუციის "დეკანონებას" იმ გზით, რომ ცილირება სამეფო კარისა და რევოლუცი-
ის შერეობას, რამაც ნაწილობრივ წარმატებასაც მიაღწია, რის შედეგი იყო ის,
რომ ზოგჯერ ხალხმა დღევანდელი XVI თავისუფლების სიმბოლო აღიარა, და თვით "აღა-
მონისა და მოქალაქის უფლებათა დეკლარაციაზედაც" აწერია, რომ "მწინებულისა
მეუფესაგან". მიზანმიმართული იყო თავიდან აუთორიტეტიზაცია - შეი-
ძლება თავისუფლების უზრუნველყოფა "ყოველსაშემდეგ" პარლამენტის წინაშე?..
რა მოხდება თუ პარლამენტის უმრავლესობა თვითნებობაში გადაიზარდება?.. პარლამენტ-
მენეჯერული მინარქია - მიზანმიმართული - შედეგობრივი პარლამენტის უმრავლესობის
შესაძლებელი თვითნებობის კანონიერების კლასიკური ჩაყენება, რის განხორციელებ-
ა, როგორც ისტორია გვუჩვენებს, მიზანმიმართული სიკვდილის შემდეგ (1791), შედეგობრივი
გახდა. სხვათა ვეპოზიციის აზრით, "სწორედ სოციალური სამყაროს გააჩნია ყოველი-
ფართული უფლებებისა. საზოგადოება ხდება თვითშემქმნილი კონსტიტუციის, რომელიც დღეს
რისთვის (უმრავლესობის. ვ. ი.) მორალი მოქმედებს" (ზე-10.10.89).

XXI.

რევოლუციის თეორეტიკოსებსა და პრაქტიკოსებს კი სწამდათ, რომ "საერთო ნე-
ბასურვილი" არის უფროსი ყოველი, რომლის შემუშავებით უმრავლესობისა და
სახელმწიფო ორგანოების გადაწყვეტილებანი გახლავთ ყოველთვის იქნება თავისუფლებ-
ის გონით. და სწორედ ეს არის ის დიდი განსხვავება, რომელიც არსებობს საფრ-
ანგეთის რევოლუციისა და ამერიკის შეერთებული შტატების დამოუკიდებლობის დეკლარაციის შორის:

1. საფრანგეთის რევოლუცია ცილირება იღვეს იურობა დაემყარება სახელმწიფოსა და ინდივიდუუმს შორის.
2. პრაგმატული ამერიკელებმა კი განსჯილიყვან, რომ ცილირება, ინდივიდუუმის ინტერესები ყოველთვის არ ემთხვევა სახელმწიფოს ინტერესებს. პირიქით: ინდივიდუუმში რაა შეიძლება დიდი უნდა იქნას სახელმწიფოს თვითნებობისაგან.

XXII.

საფრანგეთის რევოლუციის კრიტიკოსებიდან, ალექსის დე ტოკვილი (Alexis Tocqueville-1805-1859) - ხაზგასმით აღნიშნავდა აღნიშნულ განსხვავებას და აფრთხილებდა იმისაგან, რომ განხილული საკითხი ინტერესების უარყოფა "საერთო ნე-
ბასურვილის" სახარვეზოდ, საბოლოო ჯამში, მიგვიყვანს შეუძენარებლობაში, იმათ მიმართ, რომლებიც იყვიან, რომ ისინი დაპარაკობენ არა მათი, არამედ აბსოლუტური ტემპაროციების სახელით ყველასათვის. ინგლისელი ედმუნდ ბურკი (Edmund Burke-1729-1797) - "საფრანგეთის ექსპროპრიაცია" კრიტიკებდა იმის გამო, რომ "იყის მონამართლ უმრავლესობა საკითხი საქმეში, უფროს იყის ინდივიდუუმში მონამართლ საკითხი საქმეში, რაჟ საბარდის საწინააღმდეგე პოლიტიკა. "საზოგადოებას არ შეუძლია არსებობა - ამბობდა იგი -, თუ სადმე ერთი კონსტიტუციის ქვეშ მყოფი ძალაუფლება - ნებასურვილისა და მიხრანების პირისპირ არ არსებობს... საგანთა მარალი დესერვიცია ჩამოყალიბებული, რომ აღამიანებს მოუთურგველი გინისაგან თავისუფალი არ შეუძლია იყვენ" (ზე-10.10.89).

XXIII.

და საფრანგეთის რევოლუციის უკიდურესი დანახვერვაა აღნიშნული აზრისა. მაგრამ

ამგვარი კრიტიკა არის ზოგადი, და მხედველობაში არ ღებულობს სრულიად განსხვავებულ განვითარებას იდეალურ ქვეყნებში, ერებში. გერმანიაში, მაგალითად, საფრანგეთის რევოლუციის დროს, რევოლუციას ხაერით არ ჰქონია ადგილი. მისმარკის "რახისი" (იმპერიის) პიშიში - "ერთობა და სამართალი და თავისუფლება" - "Einigheit und Recht und Freiheit" - შესამე ადგილზეა "თავისუფლება", რის შედეგად, როგორც პედუთ პღეხერი, ფილისოფის და სოციოლოგი, ამბობს, - "სახელმწიფო იღვისა" და "თავისუფლების" შესახებ, ბჭობას არ ჰქონია ადგილი (ზღ-9.10. 1989). "პოლიტიკური იღვისის რიდი გადაიბარა - წერს ის - ხალხის რომანტიკულმა ცნებამ... როგორც მისმა სამაგაიერომ". აქედან კი გზა "ხისხლისა და რახისი" იღვილოგია მღე შირს აღარ არის, რაც თავისუფლებისა და თანახრომის იღვის სრული უარყოფაა.

XXIV.

რუსეთი კი თავისი იმპერიის გაფართოებითა და გამყვიცებით იყო დაკავებული, რაც "ხისხლისა და რახისი" იღვილოგიაზე ნაკლებად არ გუარზოდა "თავისუფლება, თანახრომობა, კმობის" იღვალეებს. პაყარა საქართველო, თავის მხრივ, - დაქუშმაღეზული სამეფო-სამთავრობად - თავისუფლების იღვალში ეროვნული მეობის შენარუნებას გულისხმობდა დამოკვილებელი და სუვერუნული სახელმწიფოს შექმნის ბაბაბე, რაც 1918 წლის 26 მაისს განახორციელდა, მაგრამ 1921 წლის თებერვალ-მარტში, ამჯერად, "წითელი რუსეთის" მსხვერპლი გახდა, თუმცა საქართველომ "პაყარა 'ოქრის ხანაში'" - 1918-1921 წლებში - თავისუფლების იღვა იმით გაპიხიერა, რომ მას ახალი, ეროვნული და სოციოლური განბომილება მისცა.

XXV.

მე-19 საუკუნეში კი "მოქალაქე" = Citizen კი აღარ დარჩა (არა მარტო საფრანგეთში) "თანახროი თანახროთა შირის", არამედ მოხდა "საერთო ნებახურვის" = "volonté générale" დაყოფა პოლიტიკური "ინყურეხების ჯგუფებად" თუ "გაერთიანებებად": მუშებმა შექმნეს პოტყავშირები, მეწარმეებმა თავიანთი ორგანიბაციები. პოლიტიკური პარტიები დარჩენ ეროგულ ი ვალკაული "ინყურეხთა ჯგუფებისა", და ამ დროს პორიბინყზე გამიჩნდა მარქსიბში, რომელმაც ძირეხვიანად შეარყია "საერთო ნებახურვის" ცნება: პოლიტიკა, ე.ი. სახელმწიფო სელიხუფების, პარტიის ან საპოგალიკური ჯგუფის მიღვაწეობა განისბაღვრება ამ ხელისუფლების, პარტიის თუ ჯგუფის კლახობრივი ინყურეხებით. ამღენად, არა პოლიტიკური დავა, შეჯახება განსბაღვრავს სოციოლური სამყარის წეხრიგს, არამედ - პირიქით - მაყურიოლურ ინყურეხებზე ორიენყორებული ძალეში. "საერთო ნებახურვილი" კი არის ბრეყვაბიის ეკონომიკური ინყურეხების დეფარვის ვღა. ამგვარად, პოლიტიკური იღეები არის მხოლოდ "ზეღნამენი" გავიღებით უფრო ცხოველმყოფელი მაყურიოლური ინყურეხებისა. და ვითომ აქ დიბაღა "პისყმოღენული" აბროვნება?..

XXVI.

"ამგვარი პერსპექტივიტი - ამბობს სყუფან ეეპოვსკი - თავისუფლება მისჩანს ორმაგად იღვია: გამოღის, რომ ნამღვილი რევილუცია ჯერ არ მომხდარა, რევილუცია, რომელიც მაყურიოლურ სფეროს, სახალხო მურენეობასაც გარღექმნის, რომლის შედეგე შეიძლება დავარაკი - მარქსისყუების აბრიტი - თავისუფლებაზე... მეორე, მარქსისყული კრიყიკოსების აბრიტი, სოციოლურმა და ეკონომიკურმა განვითარებამ

გამოიწვია ის, რომ თავისუფლების იდეალმა ეკონომიკური ინჟერებსების თავბარლამ-
მგემი მეოიღებთი გაჭარებამდე მიგვიყვანა. ინდივიდუემი მოხანანს როგორღე: ~~დაბმბბ~~
უება ძლიერი ინჟერებსებისა საზოგადოებაში, რაც ავტომიწურ აზროვნებას სულ უფ-
როლაუფრო ვარდიათ ხლის."(ზგ-10.10.89).

XXVII.

ფილსოფოსი მაქს ჰორკვიშიერი და თეოდორ ადორნო აღნიშნულ განვითარებას ეწი-
ლებენ "განათლების დიალექტიკას"="Dialektik der Aufklaerung"; რაც ხრულიად ეწი-
ნააღმდეგება ამ ცნების აღიარებულ გაგებას: თავისუფლება ხდება მორჩილება სულ
უფროლაუფრო ძლიერი სახელმწიფოსადმი; სუბიექტურობა ქრება სყანდარული მიწოდ-
ბით საქონლისა მანიპურებული ინდუსტრიისა; და თვით პროფესციც ამის წინააღმდეგ,
წარმოებს საზღვრებში, რომელიც ბაბარი რეკლამად იყენებს. აქედან გამომდინა-
რე, ყან ფრანსუა დოფარდმა გამოაცხადა "სუბიექტის სიკვდილი"(იქვე).

XXVIII.

მაგრამ ინდივიდუემი რომ მაინც "აღგომის" პროცესშია? - საფრანგეთის რეკლუმ-
ის 200 წლის იუბილესი ყურნაღამა- "Magazin littéraire"- მთელი ნომერი მიუძღვნა
ინდივიდუემის "ღიღ დაბრუნებას", რომელშიც სოციოლოგი აღენ ურენი გამდის
იმ "ზოსფილერნულ" დაკვირვებებიდან, რომ პოლიტიკა ღღეს სულ უფროლაუფრო ეღე-
ქრონული მახობრივი ინფორმაციის მღღღემებში წარმოებს, რაც, გასაგებია, პოლი-
ტიკის შინაარსზეღავ მოქმედებს. მახობრივი მღღღემები მთითხოვენ პოლიტიკოსებს,
რომღღღენ თავიანთი პიროვნებით, მათი "მღღღეობით" "მიმღღღამღღე"(მაყურებღღე-
ბსმენღღე-მოითხვეღღამღღე) "აღწვეენ" და მათგან "თანხმობის" რეაქციას იწვევენ.
და ამ პროცესში - ნეიღ ჰოსფმანის საწინააღმდეგღღე, რომღღღიღ ამ ფაქტში "პოლი-
ტიკური კულტურის" დაღღღევის ხეღღავს, - აღენ ურენი ასკენის, რომ ამ გზით პი-
ლოტიკა ისეღ აღწევს იმ ღღენეს, რომღღღიღ მან ღღღი ხანია დაკარგაი(ზგ-9.10.89).

XXIX.

აღენ ურენი განაგრძობს: "ღღესუხიებობის აღღღიღი დიკავა ინჟერვიუმ"; რომღღღიღ
შინაარსები არა მარტო პიროვნული გამომღღღების ღღენეღა დაყვანიღი, არამღღე
ამასთანავე პიროვნული გამომღღღეღა ხღღება პოლიტიკის შინაარსი: ცაღკუღღღა გა-
მომღღღეღა ახღღა უფრო უშუაღღღღ და არა ორგანიზაციების მეშვეობით ვრეღღღღღა.
ამას ემაუება კიღღღ ისიღ, რომ ეკონომიკა უფროლაუფრო "აზრის-მწარმოებელი"
ხღღება, ე.ი. არა უმთავრესად საგნებს ამშაღღღებს, რომღღღიღ ცხოვრებისათვის
აუღღღღღღღა, არამღღე ფორმებს, ფერებს და სიმბოღღღებს ქმნის, რომღღღიღ უმთავ-
რესად იმას ემსახურება, რომ ინდივიდუაღღერი ცხოვრება გაამშვენიეროს. ამგვარად,
პიროვნული მიღღღეღღღღანი და პრობღღღემები ექღღეღა ინჟერების ცენსურში და განხა-
ზღღღღავს საზოგადოებრივ დღღესუხია-ღღავს. პოლიტიკა უკვე აღარ არის, როგორღ
ამას მაქქსიზმში განხაზღღღღავს, - არენა, საღღავ პოლიტიკოსები ანონიმური ინჟე-
რებსების თუ "სახეობათა ნიღღემით" აგენსების რღღეს ასრუღღღენ. პოლიტიკოსის
რღღი - ურენის აზრით - ისეღ ავტონომიური გახღღა, ვინაიღღან საზოგადოება თა-
ნღღათანობით უფრო ხეღღავს იმას, რომ მათი მეშვეობით არა მარტო ეკონომიკური
ინჟერებსები თითქმის მექანიკურად ხორციღღღება, არამღღე პოლიტიკა არის სღღენა,
რომღღღღღღავ მოღღაპარაღღება წარმოებს "ინჟერებსების შესახებ" უღღნობი მღღღეღღიღი.

ამასთან დაკავშირებით, აღენ უყურენი ხაზგასმით მიუთითებს რაიმონდ არონზე და ჰანაჰ არენდტსა და იურგელ ჰაზერმასზე, რომლებიც ამჟღავნებენ, რომ აღნიშნული პიროვნება არა მხოლოდ მაჟორიტარული ინჟინრებში განისაზღვრება.(იქვე).

XXX.

"დემოკრატიის წინსვლა გამოიხატება პრობლემების მოგვარებისას თავისუფალი და საზოგადოებრივი არჩევანის შესაძლებლობით, პრობლემებისა, რომლებიც ცალკეულ ადამიანთან ყველაზე ახლოსაა"(აღენ უყურენი,ზღ-10.10.89). მაგრამ ის მიღის უფრო შირს: ჩვენ ვიცით დღეს, ამბობს უყურენი, რომ ფასოვანდანი სხვადასხვა კულტურებში გვალბადა; ამიყომ "სხვას უნდა ჰქონდეს იმის უფლება, რომ მისი ვინაობა დამოუკიდებლად განსაზღვროს"(იქვე). ეს უნდა გახდეს ყველა ინდივიდუალური და პოლიტიკური მოქმედების ბაზა, და არავის არ უნდა ჰქონდეს უფლება რომელიმე აზრი სხვას მოახვიოს თავზე. აღენ უყურენის ეს შეხედულება, გასაგებია, იქვევს საფრანგეთის სოციალისტურ პარტიაში წინააღმდეგობას,ვინაიდან აქ "სოციალიზმის უნივერსალობა" შეკვეცილია. მაგრამ შეკითხვაზე თუ საფრანგეთის დიდი რევოლუციის რომელი ფასოვანება ყველაზე უფრო არსებითი, უყურენი პირდაპირ ამბობს:"თავისუფლება". ამიყომ, მისი აზრით, საჭირო არ არის თავისუფლების გნება განსაზღვრულ იქნას; ხანამ ცალკეული დამუდია ფოჭალური, თვითნებური ბაჟონობისაგან.(ზღ-9.10.89).

XXXI.

მაგრამ არა მხოლოდ "თავისუფლება" იქვევს შიმს, არამედ "თანახროობა". ერთი უცნობი მიწმე, შიქარაქქქქარაქქქონველიდან(საფრანგეთი), 1768 წელს, ე.ი.საფრანგეთის რევოლუციის 21 წლით ადრე, აღწერს თუ როგორი შიმის ქვემ ცხოვრობდა იგი:

"...არაფერი არ არის ისე უსირცხვილო; როგორც მშარბული ან მოსამხახურე მოსახსაითა და მოქარგული წანსადმელით გამიჩირანქება, ჩამოიკიდებს ხანჯალს და გამშირზე კეთილშობილთა შორის გაერევა; ან მოსამხახურე გოგონა, რომელიც ისე ვარგადაა გამიწყობილი როგორც მისი ქალბაჟონი; ანდა უზრადო მოჯამაგირე, რომელიც კეთილშობილთათ გამიწყობა. ყველაფერი ეს არის საშიზღარი. მოჯამაგირე, მისი ფენობრივი სხვაფუნით უნდა იყოს მშად მოსახურებისა და მორჩილებისათვის მისი ბაჟონებისადმი. მას არ შეუძლია თავისუფლების მიიხუნა და საზოგადოებრივად მოქალაქეებთან ერთ დონეზე ყოფნა. ამიყომ მისთვის ჰკრძალული უნდა იყოს გაერიოს მოქალაქეებში. მაგრამ ეს თუ მაინც საჭირო გახდება, მაშინ მოსამხახურეები, როგორც ასეთები, შესახელავათ უნდა იყვნენ გამოყოფილი ნიშნებით, რომლებიც მათ გამოყოფს და შეუძლებელს გახდის, რომ გამოიღნოთ ნორმალურ ადამიანებისაგან".

XXXII.

ესპანელი ფილოსოფოსი ხიზე ორჟეგა ი კახეჟი,თავის ნაშრომში "მასების აჯანყება",სხვათა შორის, წერს: "ქეჩებში მუქად ბერრი ხალხი ფუსფუსებს, ცნობილი ექიმების მოსადლე არბაზეებში ბერრი პაციენცებია; თუაჟრი და კინო...სახვება მაყურებლებით; საბანაო ადგილები - ბაფხულით გაჟაფებულბით...ჩვენ ვხელავთ ბრბოს,როგორც ასეთს,რომელიც დაპაჟრონებულია ცივილიზაციის მიერ შექმნილ მი-

წყობილობებსა და ხელნაწყოებს... ჩვენ ვხედავთ ყველგან მხოლოდ ბრძის. მღვდელმთავარ? არა; ყველაზე უფრო ვარგად მოწყობილ ადგილებში, რომლებზეც აღმშენებლის კულტურის შედარებით გაფაქიბებული ქმნილებებია, ხერხედ წინასწარ გამოჩენილი ჯგუფებისათვის, ე.წ-ლ ელიტისათვის არის განკუთვნილი". (15.10.89, ზგ).

XXXIII.

როგორც ვხედავთ, "თანახერობა" - ერთი მხრივ - კანონებითა და სოციალური უზრუნველყოფით, შეიძლება შეუად იქნას განსაზღვრული, მაგრამ - მეორე მხრივ - იგი შეიცავს უფრო მეტ, განუხორციელებელი ოცნების ელემენტებს, ე.ი. მისი "სრული" განხორციელება სინამდვილეში შეუძლებელია; და, შეიძლება, ეს არის ის მიმზიდველობითი ძალა, რომელიც მას ანიჭებს ცხოველმყოფელობას. "თავისუფლება არის მხოლოდ თავმოქმნე მოჩვენება, როცა აღამიანთა ერთ კლასს შეუძლია დაუხედავად სხვების დამშვება. თანახერობა არის მხოლოდ თავმოქმნე მოჩვენება, როცა მღვდარს მონოპოლიით შეუძლია მისი თანააღამიანების მიმართ უფლების გამოყენება მათ სიციფხლება და სიკვდილზე"; - ამბობს ყაკ რუ (Jacques Roux, 1793; SZ-16.10.89).

XXXIV.

ანტიკურ ეპოქაშიც მრავალი მწერალი და ფილოსოფოსი აღწერდნენ პირველყოფილ მდგომარეობას, როცა თითქოს "სრულყოფილი" ბუნებურება სუფევდა ხერხედ იზიფომ, რომ ყველას თანახერობა არახებოდა. ოვილი, მაგალითად, "მეფამირფობზე-ში" აღწერს ერთ ღრის, როცა - "თვით მიწა სამსახურიდან განთავისუფლებული იყო, ბარისაგან შეუხებელი, დაუჭრელი სახნისისაგან, ასე იძლეოდა იგი ყოველი სახის ნაყოფს". მაგრამ როცა ცალკეულებმა დაიწყეს საერთო საკუთრებიდან პირადი საკუთრების გამოყოფა, მაშინ დაიწყო წარმოუდგენელი სიღაფაკის ისფორია, რომელსაც ოვილის ღრისაღ ზილი არ უჩანდა:

"გაქრა სირცხვილი, ჭეშმარიტება, ერთგულება. სამაგიეროთი წარმოიშვა ბიწიერება: მოწყუება და ათასგვარი დავა, გაიძვერობა და ძაღლიბა და ცლუნებითი მისწრაფება საკუთრებისაღმი... ესე-იგი კაცი ცხოვრობდა ყაჩაღობით: არ ენლობდნენ ერთმანეთს მიკიცილები და სფუმრები... ძმათა სიყვარულიც იყო იშვიათი".

XXXV.

ეკლესიაშიც გაღამიანთა თანახერობა-უთანახერობის ეს პირველადი წარმოდგენები, ვინაიდან მოციქულითა ამბავი იერუხალიმის პირველადი საზოგადოებრივი იდეალის "კომუნიზმის" - აღწერად მოხჩანდა. ავგუსტინი (354-430) კი, მაგალითად, მის "ღვთის სახელმწიფოში", ამბობდა: "გონიერებით ნიჭიერი, ღვთის სახიერებით შექმნილი აღამიანი უნდა ბაფსონობლეს უგონო არსებაზე და არა აღამიანებზე... არავინ არ არის ბუნებისაგან, როგორც ღმერთმა პირველთაგან აღამიანი შექმნა, მონა რომელიმე აღამიანისა თუ ცოდვისა". კათოლიკური ეკლესიის კანონები = Corpus Juris Canonici, რომელიც 1140-იან წლებში იქნა შექმნილი, მაგალითად, განსაზღვრავს: "...ამ ქვეყნის ყველა საგნით სარგებლობა უნდა ყოფილიყო ყველა აღამიანის უფლება; მაგრამ უსამართლოდ ამბობს ერთი აღამიანი, ეს ეკუთვნის მას, და მეორე ამბობს, ეს არის მისი; და ასე წარმოიშვა უთანხმოება მიმავცდავთა შირის".

XXXVI.

ამ მიხედვით "ოქროს ხანაზე" დაყრდნობილი აზრის პოპულარიზაცია გამოხატულია
 ყან მენის რომანმა - "ვარდის რომანი" (Jean Meunier "Roman de la Rose"),
 რომელიც გამოქვეყნდა 1270 წელს და შუა საუკუნეებში ყველაზე უფრო გავრცელებუ-
 ღი რომანი იყო. ეს რომანი, გახაგებია, ხელში წაუვარდა ყან-ყავ რუსოსს და
 მან - თავის მხრივ - ჩამოაყალიბა თავისი აზრები ნაშრომში "საუბრები უთანა-
 ხრობაზე" ("Discours sur l'inégalité"), რომელშიც შეეხო მისი ხანის ყველაზე
 უფრო მკვიცნეულ საკითხს "უთანახრობაზე". მართლაც, საფრანგეთის რევილუციის
 წინაპერიოდში მთავარი პირობებია იყო უთანახრობა, რაც იმაში გამოიხატებოდა,
 რომ გლეხობა მძიმე გადასახადს უხდიდა მუშაობისთვის, და ბურჟუაზიის მონოპოლია
 წინააღმდეგობა და ფრენებზე, რომლებიც "მოქალაქეებმა" თავდადებულნი იყვნენ
 წინააღმდეგობას, - მძიმე ფვირთად აწვა მშრომელ ხალხს. ახლი პირობებში, უთანახრობა,
 რომელიც საკუთრების უთანახრობის დაყოფას უყრდნობდა, ყველაზე ახლოს
 იყო.

XXXVII.

მაგრამ ყან-ყავ რუსო - "ენციკლოპედისპედიკის" განსხვავებით - საკუთრების
 სრულ აღკვეთას ვი არა, მხოლოდ "დიდი განსხვავების" მოხშობას ქადაგებდა,
 რომლის დროს მოქალაქეები არც მუშად მდიდარი და არც მუშად ღარიბი უნდა ყოფი-
 ღიყო: "ორივე მდგომარეობა - მისი აზრით - ერთნაირად დამსუშველია საერთო
 კეთილდღეობისათვის. ერთი ფენიდან (ღარიბებიდან, ვ.ი.) გამოდიან უიარაღი ხელ-
 შემწყობნი, მეორედან - უიარაღი; ორივეთა შორის იყოლება საზოგადოებრივი თა-
 ვისუფლება: ერთი ყოფილობის მას, მეორეს გამოაქვს ის გასაყიდად" (15.10.89, 89).
 საკუთრების დაახლოებითა განაწილებამ ვი უნდა უზრუნველყოფს თანახრობა კა-
 ნონის წინაშე. ამგვარად, ყურ-ყავ რუსოს თანახრობის პრინციპია არა მარტო
 ღარი თანახრობა, არამედ სახელმწიფო მოქალაქის ღირსი თანახრობა, რომ-
 ლებიც თავისუფალი კენჭის ყოფი ქმნიან კანონებს, რომლებსაც ყველა ერთნაი-
 რად ემორჩილება. რუსოსთვის ეს თანახრობა კანონის წინაშე არის თავისუფ-
 ლების წინაპირობა, ვინაიდან - როცა ერთნაირი პირობები არსებობს ყველა ინ-
 დივიდუუმისათვის, მაშინ ცალკეულ შეუძლია განვითარება-გაფურჩქვნა როგორც
 ეკონომიკური კონკურენციის, ისე განათლების თუ ხელოვნების სფეროში. ხოლო
 დემოკრატიკობა ამგვარ "ფორმალურ თანახრობას" უწოდებს "შანსების თანახრობ-
 ბა".

XXXVIII.

"საკუთრების წმინდანობის" ამგვარმა აღიარებამ გამოიწვია "ცენტონი საარჩევ-
 ნი სიხუდის" შემოღება, რადგან შესაკუთრე მოქალაქეებს ეზიზიდათ "ქუჩის ღეს-
 პოლიტიკის", და თვით საკუთრების არმქონე მოქალაქეებიც არ ხელდავლენ იმაში
 საკუთრების ფორმალური საფუძვლების დარღვევას, ვინაიდან თეორიულად ყოველ
 შეუძლია საკუთრების შექმნა და ამით ამოიწვევდეს ფენაში გადასვლა. მაგრამ
 თანახრობის გნების არათანამდებრივობა გამოიხატება, კლავს პარპრეციის
 აზრით, სხვა სფეროში: "1791 წლის 27 სექტემბრის დეკრეტი... აღიარებდა ყველა
 ადამიანს თავისუფლად, რომლებიც საფრანგეთში ცხოვრობდნენ - მიუხედავად მათი
 კანის ფერისა, და აღიარებდა აგრეთვე ებრაელებსაც ერის თანახრობისთვის

მოქალაქეებზე, მაგრამ მინიშნავს კოლინიუმში ის არ ეხებოდა". ამგვარი თანამიმდევრობითობის ერთერთი მიზეზი იყო ის, რომ ყავა, რომელსაც საფრანგეთი თავის კოლინიებიდან ღებულობდა, "მოქალაქეებისათვის ისე მნიშვნელოვანი იყო როგორც ერთი ჭიქა წითელი ღვინო". ამგვარად ფრანგული თანახმობა კანონის წინაშე ექონებოდა თავის ისევე შირს იყო, როგორც მინიშნავს კოლინიუმში (89-15.10.89).

XXXIX.

პიკარდიელი სოციალ-რევოლუციონერი - ფრანსუა-ნოელ ბაბუეფი (Francois-Henri Babeuf), რომელიც ილიობდა ყან-ყავ რუხოს კერძო საკუთრების იდეისათვის "რევოლუციური ხასიათი" მიეცა, - ირინგ ფენერის აზრით - (89-15.10.89), "კონსერვატიული ეგალიტარიზმში" კმაყოფილდებოდა. "არავის არ უნდა პქონდეს ერთ სახელოსნოზე ან სავაჭროზე მუქი" - იყო მისი მოთხოვნა. "ამგვარად სანკოლუჭები მიითხოვდენ არა საერთო საკუთრების შემოღებას, არამედ მცირე საკუთრების ისევე-იღვანებასა და უზრუნველყოფას".

XXXX.

"თანახმობის იდეალი - ამბობს თანამედროვე ფრანგი ისტორიკოსი - აღწერდა გროსერი - ნიშნავს გადახვდას სამიწყალის მიღებიდან იმ დამდე, რომ უფრო სამართლიანი პირობები შექმნა, რომელიც დაჩაგრულებს თავისუფლებას მიანიჭებს, რომ უკვე აღარ დაჭირდეს სამიწყალით ცხოვრება" (აღწერდა გროსერი, 89-16.10.89).

XXXI.

მაგრამ თანახმობის ყველა მომხრე არ ებღვაებოდა კერძო საკუთრების იდეას, რომელიც ხელაღდენ საშიშროებას იქაფ, ხალავ კერძო საკუთრება ხელუხლებელი რჩებოდა. ალექსის დე ტოკვილი (Alexis de Tocqueville), მავალითად, ამერიკის შეერთებულ შტატებში ხელაღვა "უმრავლესობის ფრანისა". ამგვარად, "ზრბოლ ვალაქევის მიჩვენება" ("Das Trauma der Vermassung") - ისევე ჩნდება პირობითება. ჯერ კიდევ ანტიკური ხანის ფილოსოფოსი, სკოლის სკოლის დამაარსებელი პენინი (-262 წ.ქრ.წინ), იცნებოდა ისევე საზოგადოებაზე, რომელშიც აღამიანები მრავალრიცხოვან ცხვრის ფრანსავით, საერთო საბადასოებზე ერთად ცხოვრობენ, და რომელშიც ყველა განხვავება, რახობრივიც კი, გამქრალია. ჩარლი ჩაპლინს, სხვათა შორის, ამგვარი "მინიშნება" აქვს გამოსახული თავის კინოფილმში "ასალი ღრება", რომლის ერთ სექციონში ცხვრის ფრა გადახვლებულია ფაბრიკის ჭიქვარში შემავალ მუშათა "ფრა ბე". და ვითომ იგივე უხვლენობა მართლაც ახასიათებს თანამედროვე ინდუსტრიულ საზოგადოებას, რ.ი. "გამახობრივება", "გამბროება?.."

XXXII.

საფრანგეთის რევოლუციის თანახმობის იდეის პირმშო მვილია აგრეთვე - როგორ უხანურადაც არ უნდა ყდერილეს ეს - გილიუტინა: ექიმ Joseph Ignace Guillotin-ის სურდა სიკვდილით დასჯაში შეექმნა "თანახმობა", ვინაიდან ჯალათები ერთნაირი ინჟაფობით ვერ კვითდენ თავს სიკვდილით დასჯილთ. ამიყომ, მისი ახალი "გამოგნებით", - სიკვდილის დასჯაში უნდა გამეფებულიყო "თანახმობა".

XXXIII.

თანახმობის სიმბოლი იქვა აგრეთვე "levée en masse", ეხე-იგი, მახობრივი არმიის შექმნა. საფრანგეთში რევოლუციამდე, იმს აწარმოებდენ რაინდები,

დაქირავებული ჯარისკაცები და გენერლები, რომლებმაც პროფესიონალური მეომრები იყვნენ, რომელთაც თავიანთი კოლექსი გააჩნდათ და მათს ფინობრივ ღირსებას იცავენ. "ომის ხელეწილის სახელო წესრიგი" განსაზღვრული იყო კოლექსი, რომლის ბუნებრივი იდეა "ღირსება". ძალის გამოყენების შემთხვევაში კი უნდა დახვდეთ ყოფილიყო "ღირსების კოლექსი". საფრანგეთის რევოლუციას კი მოყვა მანობრივი ჯარების შექმნა, რომელიც ომის წარმოებისას უკვე აღარ ახსევავდა ერთმანეთისაგან მეზობელ ჯარებსა და სამოქალაქო მოსახლეობას, რაც უმაგალითო სისახელოვანი თვალსაჩინო გახდა მეორე მსოფლიო ომის მსვლელობისას. ამგვარ "განსხვავებული მკვლელობას", - კირა სეფიანის აზრით, - აქვს "ღვრისმართი კომპონენტი": დიდი მიმძიდობის დროს, 1789 წლის შემდეგ, ზოგიერთი ქალები მოითხოვდნენ სამოც-წელზე უფრო ხნიერების მოკვდას, რომ თავიდან მოეცილებოთ "უხარ-გებლო მკამელები" (შენ-16.10.89).

XXXXIV.

"საფრანგეთის რევოლუციამ რომანტიკოსთა თვალში, -წერს რიკარდო ჰუჩი (Ricardo Huch, - დაანგრიხ არა მარტო ძველი უწყებანი, არამედ დანება ნაწილ-ნაწილად ეცხადი არსება, რომლისაგან სიხელი იღვრებოდა. მაშინ იმაზე არ უფიქრიათ, ამბობდენ რომანტიკოსები, რომ კავობრიობა ერთი დიდი ორგანიზმია, რომელსაც როგორც პირიველი ცხოვრების ნებასურვილი, ისე მოდგამთა ორგანიული ურთიერთკავშირი აერთებს". (იქვე).

XXXXV.

"მაგრამ თუ თანახმობაში სამართლიანობის იდენტიფიკაციას დავინახავთ, მაშინ სამართლიანობა მოითხოვს: ჯობია ყველა ერთნაირად გაუნათლებელი იყოს, ვიდრე არსებობდეს განათლებითი განსხვავება; ჯობია საერთო უთავისუფლებობა, ვიდრე თავისუფალი და უთავისუფლო ხალხების ერთმანეთის გვერდით ყოფნა; ჯობია ყველა ერთნაირად დარიბი იყოს, ვიდრე ყველა უთანახმობით მდიდარი", ამბობს ვალტერ შმიტცალსი, ვინაიდან შეზღუდული შეხამებლობას (ყველა განათლებული; ყველა თავისუფალი; ყველა მდიდარი), როგორც ჩანს უმოწყოდ თვლის. მაგრამ ვითომ უფრო-პიანს - მისწრაფებას იდეალური საზოგადოებრივი წესყობილებისაკენ - არ გააჩნია მარადიული თვითება "დადებითი" ცვლილებებისაკენ?..

XXXXVI.

"არ არსებობს კულტურა მისამახსურებლის გარეშე" ("Keine Kultur ohne Dienstboten". Heinrich von Treitschke, 1897), პაინრის ფონ ჭრაიჩეხს ეს აზრი, როგორც ელისაბეტი ბალიწყერი ამბობს, გამოდინარეობს ყან-ყავ რუსთის თანახმობის გაგებლიდან ქალებსა და კაცებს შორის. მისი აზრით, თანახმობა ქალებსა და კაცებს შორის რუსთისთვის ნიშნავდა "პაფივისებმა ქალებისა კაცებისათვის", და რომ ქალები "ზუნების შეხლოება" =

XXXXVII.

ი დივიდუმი არის საფრანგეთის რევოლუციის აღმოჩენა, - ამბობს გილი მანი. და თუ გერმანია ჯერ მიუხაღმა საფრანგეთის რევოლუციის იდეებს, ხოლო შემდეგ შეუწყინარებლად ებრძოდა მას, ეს - გრადე ფონ კროკოვის აზრით - გამოიწვია იმან, რომ გერმანიის "ბიურგერჰეიმი" (ბურჟუაზია) დასახელებული იყო ოგდა-ათწლიანი ომის შედეგად (1618-1648); - ვერ იქნა აღკვეთილი თავდადაზნაურების ბაჟონობა. ამის შედეგად, გერმანიაში ინტელყირიალიზაცია მოხდა ნაწილობივ,

თავდაზნაურობისა და სახელმწიფოს მიერ, რის შედეგად განმჯკიცდა "შემოღებ
 მზრძანებელთა ხელისუფლება" = Macht der Obrigkeit, რასაც ზოლო მიუღო 1918-1919 წელს
 ნოვბრის რევოლუციის შედეგად, და მოყვა კაიზერის ვალადგომა და რესპუბლიკის
 გამოცხადება. ვაიშარის რესპუბლიკის უნიათობას, - კროკოვის აბრიო, - "ყო-
 ჟალური სახელმწიფოსაკენ" შემოზრუნება, მოყვა, რითაც გზა გაიხსნა ნაფიონალ-სო-
 ციალისტებისათვის, რამაც დასახრული 33ოვა 1945 წელს.

XXXXVIII.

და თუ მხედველობაში მივიღებთ იმ ფაქტს, რომ 1968 წლის დეკემბერში, პარიზში,
 სტუდენტებმა, მასობრივი დემონსტრაციების დროს, საფრანგეთის 1789 წლის რევოლუ-
 ციური ღმუნგებშიც გადმოიხროლეს საფრანგეთის მაშინდელი მთავრობის თავჯღმა-
 რის ფაქტორაკის განათლების პოლიტოკის წინააღმდეგ, მაშინ საპარტილიანი არ
 არის კითხვის დაყენება - დამთავრებულია რევოლუცია?..

XXXXIX.

და როგორ გამოიყურება საფრანგეთის რევოლუციის 200 წლისთავზე, - "თავისუფ-
 ღება", "თანასწორობის" გვერლით, - რევოლუციის შესამე იღვლი "ძმობა?..". მას
 "უღმერთობისაგან ძალაუფლების ხელში ჩაგდება" უწიდა, ახლახან, ფულახ(გერ-
 მანია) ეპისკოპოსმა - დიბამ, და განაგრძო: "მხოლოდ მაშინ, როცა შევიგნებთ,
 რომ ყველა ღვთის შვილები ვართ, შევიგნებთ, რომ ერთმანეთისათვის ძმები და
 დები ვართ, - ეს იქნება ჭეშმარიტე და სახურველი რევოლუცია: რევოლუცია გულ-
 ბის". მართლაც, თუ მხედველობაში მივიღებთ იმ ფაქტს, რომ რევოლუციის დროს
 ორი-ათასამდე ეკლესია თუ მონასტერი იქნა დაწვრული საფრანგეთში, მაშინ გა-
 საგები ხდება ეპისკოპოს ღიბას განცხადება "უღმერთობის" შესახებ. მაგრამ
 ვითომ შესაძლებელია "გულების რევოლუციით" პიღემიკა აწარმოო იმათ წინააღმდეგ,
 რომლებიც უსამართლო ბაჟონობის წინააღმდეგ აღსდგება?..

L.

თვით 1789 წლის აღამიანისა და მოქალაქეთა უფლებების დეკლარაციისა და 1791
 წლის საფრანგეთის რევოლუციური კონსტიტუციის მაშებისათვის, როგორც ჩანს, უფ-
 რი არსებოთი იყო თავისუფლება, თანასწორობა, საკუთრების უმიზროება და დავვა,
 ვიღრე ძმობა. თავისუფლება-თანასწორობა-ძმობის ყრიადა მოგვიანებით ჩამოყალი-
 ბდა, და, როგორც მკვლევარი მარსელ დავიდი წერს (Marcel David: "Fraternité et
 Révolution Française", №2-15.10). აქ დნებას ჩამდენიმე სტრიქონი თუ ეძღვნება
 ენციკლოპედიკებში თუ ისტორიულ ნაშრომებში იმ დროს, როცა თავისუფლება-თანასწო-
 რობაზე ყველა ენაწყლიანია. მიუხედავად ამ ფაქტისა, ძმობის დნებამ მაინც გან-
 ხაზღვრული რილი ითამაშა სოციალურ სინამდვილეში. საფრანგეთის რევოლუციის
 ერთი წლისთავზე, 1790 წლის 14 ივლისს, მაგალითად, დიდი დღესასწაული გაიმარ-
 თა პარიზში, მარსის მინდორზე, რომლის დროს ადგილი ჰქონდა დამძობილებას ყვე-
 ლა დაჯგუფებასა და ფენას შორის, და თვით შეფესთანაც კი. მარსის მინდორის
 ხაღვრულად მომბაღების მიწის სამუშაოებში კი ბარს მოკიდეს ხელი მოსახლე-
 ობის ყველა ფენამ, გაფაქიბებული მანდილისების ჩათვლით.

I I.

მაგრამ ისტორიიდან ვიღით, რომ ამგვარი აღფრთოვანებული დამძობილება იყო
 მეჯად ბელაპირული, რაც გამომჟღავნდა რევოლუციის მოძღვენი წლებში, როცა მა-

სიძრივი უფროი მძვინვარებდა გუშინდელ "ძმებს" შორისაგ. "ძმობას" აქვს
 ღვ სხვა ახვეჭილთ: ალაშიანთა ერთი კრებუდი ან "ძმობა" სხვა "კრებულებსა" და
 "ძმობას" თიშავს, გამოყოფს თავისთავისაგან. ამგვარი "კრებულის" თუ "ძმობის"
 წევრებს სხვა "კრებულის" თუ "ძმობის" წევრები უხახებთი მონიხააღმდეგეებად.
 მაგრამ თვით "ძმობის" ცნებაშია, ამ ორასი წლის განმავლობაში, განიხილა ევო-
 ლუცია: იგი ვახდა უნივერსაღური ფასოვანება, თუმა ნამღვიდი ძმობის განხორცი-
 ელებაშეღ ვაღკვეღ ალაშიანებსა და ვაღკვეღ ხაღებ-ერებს შორის ღღესაღ შორს
 ვარი.

LI.

"ძმობის ცნების" ამგვარი ევოლუციის, ცვლილების ხაღლესწრაფით, მრავალ თანა-
 მღღრკვე ნარკვევიღან, შეგვიღლია მოვიყვანით აზრები ყვეღაშე უფრო უნიკაღურ
 ნაშრომიღან - "კაჟების ღიღი გაღღეჟა"; რიღლის ავღორთა რიღურჟ ღარნფონი (Robert
 Darnton: "Das grosse Katzenmassaker"), და რიღელშიღ მოხრობიღია შეღღეღი
 აშღავი:

1730-იან წლებში, ვარიღში, ხან-სევერინის ქუჩაშე, იყო ერთი ვაჟღარა სჟამბა,
 რიღელშიღ რიღ შეგირღი წარმოღღეღებულ ღესჭირ ვირობებში შეშაობღენ. "შაი ეღი-
 ნათ ერთ ბინაშერ, გაუთბობღლ სავანში, ღღებღღენ აღიონაშე და მთელი ღღე ღავავე-
 ზული იყვენენ რიღორგ შიკრიკები; და ამ ღროს განუწყვეღღიღე ვღიღობღენ თავი ე-
 რიღღბიანთ უფროსებისა და ოსჟაჟების ღეშისაგან; ხაჭმეღღლ კი ღღებუღობღენ ნა-
 სუფრახს, რიღელსაღ ღორიღ კი არ შეჭამღღა; განსხავთრებით ხაჭმეღლის გამი მიღი-
 ოღენ ოხინი ხასოწარკვეთიღაშღღე. იშის მაგორღარ, რომ ოსჟაჟის მაგიღღეშე ეჭამათ,
 რაღ მამინ ხაერიო წესი იყო, ოხინი ნასუფრახს ჭამღღენ ხამზარეულიში. კიღევ
 უფრო მეჟ განრისხებდას იწვეღღა მათში ოხ, რომ მზარეული ქაღები ნასუფრახს
 რეშაღ ყიღღენ და ამ რიღ შეგირღს კაჟების ხაჭმეღლ აშღეღღენ - ძვეღრ, გაფუჭე-
 ზული ხორცის ნაჭრებს, რიღელშიღ მათ გულს ურეღღა და ამიოღმ კაჟებს აშღეღღენ,
 მაგრამ კაჟებშიღ არ ჭამღღენ". ამ სჟამბაში იყო მრავალი კაჟა, რიღელშიღ განე-
 ბიკრებული იყვენენ ოსჟაჟისა და მისი მუღღღისაგან. და ერთმა შეგირღმა,
 ერთ ღამეს ოსჟ ბუჟაღღ წაშაშა კაჟის რხავიღს, რომ ოსჟაჟს ძიღი ღაუფრო, და
 გასღვა ბრძანება ყვეღა კაჟა მოკეღღლ - მისი ვღლის ერთი ხაყვარეღი კაჟის
 გარღღა.

LII.

ამგვარი "კაჟების გაღღეჟა" მე-18 საუკუნეში რვეუღღერიღი მოკღენა იყო, რასაღ
 რიღურჟ ღარნფონი ახე განმარჟავს: "ვარიღში, უმოავრესაღ ჟიღრებით, წვაღღენ
 კაჟებს, იმ ღროს, რიღვა კაჟების მონაღღრენი ("Cour à laud") - ხან შა-
 მონღან, უფრო სიამოუნებით ვეცხღწავიღღებულ კაჟას გაუშვეღღენ ქუჩაში და ნაღღ-
 რობღენ მასზე. ბურგუნღსა და ღოყარინგიაში ხაღბი, თავისებული სემპისი ხის
 სვეჟის (ანძის) ორგვღღეღ ვეკვავღენ; ანძის წვერღ კი მიშმეღი იყო კაჟა. ქაღაქ
 მეჟღღში ღუჟინობით ვოღრებით წვაღღენ კაჟებს ვეცხღღი. ეს ვერემონია ღიღი აღღ-
 რიოჟანებით ჟარღღობღღა თვით ქაღაქ მეჟღში, რაღ აკრძაღღლ იქნა 1765 წელს. ამ-
 გვარი ვერემონიის ღროს, ქაღაქის წარრინებულნი ვროგეხიით მიღიღღენ გრან-სოღ-
 სის მოღღანაშღღე, ანოღღღენ ვეცხღღს და გარნიზონის მსროღღეღები, წრიუღღღ განღაგე-
 ზული, ღაიწყებღენ სროღას, რიღლის ღროს კაჟები რხავიღით ვეცხღღის აღღი ქრკვი-
 ღენ. მოუხეღღავთ იშისა, რომ ამგვარი ვერემონია სხვაღასხვა რაიონში განსხვა-

ვებლი იყო, რეკვიზიტები იყო ერთიადიგოვა: "ხიხარულის გეგხლი"(feu de joie),
კაჟები და აღვირახსნილი "კულიანების ღვენიის" აჟმობურა. აქედან წარმომდგომი
აღიარებულნი გამოთქმა "კაჟათა გოღვა"="Katzenjammer".

LIII.

როზრუ და რნჯონს, აღნიშნული ჟაქტით, ხერს ნათელი გახალის, აღამიანთა
განსაზღვრული "ვევიღეია" ამ ხვერიში: მე-18 საუკუნეში აკრძალულ იქნა ცხოვე-
ლების "რეჟუალური წამებანი". ამგვარ "ვევიღეიას", დარნჯონის აბრიო, დაუთახე-
ბელი მნიშვნელობა აქვს "ამოზისხავის".

LIV.

ამას კი სიგიჟოვი ნიკლას ღეშანი უწოდებს "გადახვლის ხემანყიკას"("Ueber-
gangsemantik", NZZ-in:SZ-16.10.1989), რიშინს შენაშამინხალ, აღამიანები ყუ-
რადღებას აქიღვენ არა "არის-მდგომარეობას", რახაც ზუნებრივად მოცემულს თვლი-
ღენ, არამედ "შექმნას", რიშელივ აბრუნებდას ემორჩილება და ყველა აღამიანისა-
თვის სამართლიანი იქნებოდა. და ვინაიდან ეს ხრულად მომავალში შეიძლება
განხორციელდებოდა, ცნებებს - თავისუფლება, თანახმრობა, მშობა - იყო მიზანი
და არა რეალობა. აქედან ჟურმინი "გადახვლის ხემანყიკა", ე.ი. "გადახვლის შინი-
შენელება"; რიშინს ღრის "გადახვლა" მიუთითებს "უცნობი ახალი ღრებისხავენ".

LV.

ამგვარად, საფრანგეთის რეკლუგიის ყველა საში ღიშენგი - "თავისუფლება, თანახ-
მრობა, მშობა" - უფროვირ ეღმენყებს შეიგავს, ლ ამით მოთხოვნის მდგომარეობის
ამხასჯელია. მაგრამ იმ ღრის, რიგის "თავისუფლება" და "თანხმრობა", ნაწილობრივ
მაინს, შესაძლებელია განხორციელდებულ იქნას კანონების შეშევიბით, "ამოზის"
საკითხი კი სულ სხვაგვარად ღგახს. "ამოზის" ეს "გადახვლის ხემანყიკა" მიუთი-
თებს იმისხვენ, რომ მისი განხორცილება პარლამენტებს არ შეუძლია, ვინაიდან
"ამოზა" მოგვიავიანსა და ემოციებს ეყრდნობა, რაც შეჯად ღენალი ცნებებია.

LVI.

"ამოზის" იღელი, როგორ უცნაურადაც არ უნდა ყღეროდეს ეს, - თავისთი მიზნის
ცენჯრში დააყენეს ანარქისყებმა. მართალია, ანარქიზმი ცნობილია დაუნღობელი
ჟერიობისყელი აქყვითი, მაგრამ ეს იყო მისი მხოლოდ ერთი მხარე. ანარქისყების
მთავარი მიზანი იყო შექმნათ საზოგადოება იძულების გარეშე. ამ მხრივ, სა-
ყურადღებია გერმანელი ანარქისყის გუსყავ ღანდაურის "მოწოდება სოციალიზმი-
საკენ", რიშელივ პირველად გამოქვეყნდა 1911 წელს ("Aufruf zum Sozialismus",
Gustav Landauer). გუსყავ ღანდაური მოკლელ იქნა ციხეში 1919 წელს "ზავარიის
საქითთა რესპუბლიკის" დამხობის შემდეგ. ნაშრომში - "მოწოდება სოციალიზმისა-
კენ" - ღანდაური არ ღავარაკობს "ამოზაზე" პირდაპირ, არამედ იმ გონზე, რი-
შელივ აღამიანებს, ნედაყოფლობის ბაბაზე, აერთებს. "საღაც გონი და შინაგანი
იძულება არ არის, იქ არის გარეგანი ძალა, რეგლამენყი და სახელმწიფო. საღაც
გონი არის, იქ არის საზოგადოება. საღაც უგონობა არის, ის არის სახელმწიფო.
სახელმწიფო არის საზოგადოების ხერგადი", ეხე-იგი, სახელმწიფო არის გაყაღებ-
ბელი საზოგადოება. და, ვინაიდან ანარქისყები ყოველი ფორმის ძალადობის წინაა-
ღმდეგი იყვნენ, მარქსიზმსაც უწოდებდენ "ჩვენი ღრიის ჭირს და სოციალისყური
მოძრაობის წყველა-კრულახს"; და მოწოდებდა მის მომხრებს "კავშირადმიღან

გახსებდნენ" და "კოოპერაცივებში სოფლად დაიწყონ ახალი ცხოვრება." ეს განცხადებები უნდა გაღივებულიყო კერად "...კმაყოფილები...ბედნიერების კალთაში".

LVII.

ამგვარად, მონარქიზმის შემთხვევაში (Gemeinde) და სახელმწიფო დაუპირისპირეს ერთმანეთს. ლანლაური წერდა: "ინდივიდუუმით იწყება ყველაფერი, და ინდივიდუუმშია დამოკიდებული ყველაფერი" ("Vom Individuum beginnt alles; und am Individuum liegt alles"), - და ამით არსებითად განსხვავდებოდნენ ანარქიზმის იმ სოციალისტებისაგან, რომლებიც, პროტავპირებისა და პარტიების მეშვეობით, სახელმწიფოს არსებულ წესყობილებაში თავიანთი ზეგავლენის შენარჩუნება და გაძლიერება სურდათ. ამიტომ, ანარქიზმის მთავრე სოციალისტური ინტერნაციონალის დაარსებისას, ლონდონში, 1896 წელს, გარიყული აღმოჩნდნენ.

LVIII.

მაგრამ რამდენადაც წინ მიიწევს მეცნიერება და ფიქრობა, რაც, გახავებისა, ზეგავლენას ახდენს საზოგადოებრივ და სახელმწიფოებრივ წესყობილებაზე, იმდენად უფრო იზრდება ინდივიდუუმების მშალყოფნა იფიქრობა და იზრუნის არა მარტო საკუთარი ინტერესების, არამედ საერთო ინტერესების შესაბამისადაც, რაც - თავის მხრივ - ზეგავლენას ახდენს თავისუფლება-თანახრობა-ძმობის აწ უკვე ორახროვან "მოთხოვნაზე". "საერთო ინტერესებზე" ფიქრობის უხვდახინო მაგალითია, თუ გნებავთ, ეკოლოგია, ვინაიდან ზუნების განუკითხავი გაძარცვა და გაჭუჭყიანება გადარჩენის პირობების წინაშე აყენებს კაცობრიობას, ე.ი. ხალკულად აღამიანებს, ერებს, კონტინენტებს. და თუ "აღამიანისა და მოქალაქის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციაში", 1789 წელს, თავისუფლებისა და თანახრობის გვერდით, შეყვანილი არ იქნა "ძმობის" "პირობითი უფრობა", დღეს ეკოლოგია გვაძმულებს "ძმობასა" და "ერთობაზე" ვიფიქროთ.

LIX.

და საფრანგეთის 1789 წლის რევოლუციის თავისუფლება-თანახრობა-ძმობის "დადებით უფრობას" არ უნდა ვუმაღლოდეთ, რომ, 1948 წლის 10 დეკემბერს, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურმა ასამბლეამ მიიღო "აღამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაცია?". "ყველა აღამიანი - ვითხულობს ამ დეკლარაციის პირველ მუხლში - იბადება თავისუფალი და თანახრობით თავისი ღირსებითა და უფლებებით. მათ მინიჭებული აქვთ გონება და სინდისი და ერთმანეთის მიმართ უნდა იქცეოდნენ ძმობის სულისკვეთებით".

LX.

რა თქმა უნდა, როგორც აღნიშნეთ, აღნიშნული აღამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაცია "დადებით უფრობის" ნიშნის მაყარებელია, ვინაიდან დღევანდელ მსოფლიოში მთლიანობით აღამიანები უთავისუფლებობის პირობებში ცხოვრობენ. მაგრამ როგორ დგას "ერის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციის" საქმე?.. ვითომ თავისუფლება, თანახრობა, ძმობა მხოლოდ ინდივიდუუმის თავისუფლება-თანახრობა-ძმობით განისაზღვრება?.. მეჩემო: შეიძლება ინდივიდუუმში, აღამიანი იყოს თავისუფალი თუ ის ერი, რომელსაც ის ეკუთვნის არ არის თავისუფალი?..

ამ ხაკაბობრიო მნიშვნელობის ხაკიოსზე ვახტის ვერ იძლევა ვერც ხაერანგეთის რევოლუციის ყრიადა - თავიბუღეშა-თანახწრობა-ძმობა, და ვერც "აღამიანის ურღებათა ხაკოვერთი ღეკლარაცია".

LXI.

აღსანიშნავია აგრევე იხ, რომ ჩვენს მიერ ამ წერილში მოყვანილი აზრები მოყვანილია არხუბითად იხეთი ერების მოაზროვნეების მიძღვრებიდან, რომლებმაც არ იციან - "თავიანი ხხუღზე" არ განუგლიათ ეროვნული უთავისუფლებობა და ჩაგვრა; პირიქით, ხაფრანგეთი, გერმანია, იყალიბა, ესპანეთი, ინგლისი თუ რუსეთი იმპერიული ქვეყნები იყვნენ(თუ არიან), რის მუღეგად მათთვის "ეროვნული ხაკიოსი" არც არხუბობდა და არც არხუბობს. ამით აიხსნება, უთუთ, ამ ქვეყნების მოაზროვნეთა "ყღმხროვნობა" იმ მხრივ, რომ აზროვნების წყნყრში ღაკუნებუღია ინღვიღღუში, აღამიანი, გადკუელი პირივნება და მივიწყებუღია, მიჩქამღუღია, უგუღებუღყოფიღია ერის რაობა და ამით ერების თავისუფლება, თანახწრობა, ძმობა.

LXII.

თუმცა გაერთიანებული ერების ორგანიზაციისი ქარყღიაში აღიარებუღია "თანახწრობა...ღიღი და ვაყღარა ხადხებისა"; თუმცა ევროპაში უშიპრებისა და თანამშრომლობის თაოზრის დახკენითი აქტი(1975 წ.) აღიარებს, რომ "...ყოველ ხადხს მუღამ აქვს ურღება სრული თავისუფლების პირიბღბში განხაბღღვროს...სამიწანი და ხაგარეი პიღიფიკური ხყაყღესი გარუღან ჩაურკუღად", მაგრამ, მიუხეღავათ ამისა, ზიგოერთი ერი უფრო თავისუფალია, რის მუღეგად, მაგალითად, ხაქართვეღის, როგორც ხახუღმწიფიღნი, ქართვეღ ერს, როგორც ერთერთ უბვეღეს კუღყორულ ერს მსოვიღიღი ხამი-არახ-წღღვანი ხახუღმწიფიფიპრივი იხყოროთ, - უღღება არ აქვს "განხაბღღვრობა...სამიწანი და ხაგარეი ხყაყღესი გარუღან ჩაურკუღად".

LXIII.

მაგრამ რიკარღო ჰუწის აზროთ, როგორც უკვე მოვიყვანეთ, "...თუ თანახწრობაში ხამარღიანობის იღენფიკრობას ღავინახავთ, მაშინ ხამარღიანობა მიიღიხვს: ჯობია ყვეღა ერთხარად გაუნათღებელი იყოს, ვიღრე არხუბობღეს განათღებითი განხხვავეღა; ჯობია ხაერთი უთავისუფლებობა, ვიღრე თავისუფალი და უთავისუფლი ხადხების ერთმანეთის გვერღით ყოფნა; ჯობია ყვეღა ერთხარად ღარიღი იყოს, ვიღრე ყვეღა უთანახწროთ მღიღარი". აქ კი თანამუღღროვე გვიღიღიბიღის უღღენი ფაიოვანება - ერისა და აღამიანის თავისუფლება - ღაკვანიღია თავისებურ სოფიბამღღე, რომღღი ხაკიოს, გარკვევის ხამაკიერით, ვიღრე უფრო ართუღებს; თიქის "განათღებასა" და "გაუნათღებლობას", "მღიღარხა" და "ღარიბს", "თანახწრობასა" და უთანახწრობას" მირის "მუთა არე" არ არხუბობღღეს!.. და, თიქის, თავისუფალი და უთავისუფლი ხადხებიღნი-შიპირღავიკრე პიღიუხი იყოს "ხაერთი უთავისუფლებობა"!.. ვითომ "ხაერთი უთავისუფლებობის" მიპირღავიკრე პიღიუხი "ხაერთი თავისუფლება", ე.ი. მსოფღიღის ყვეღა ერისა და ყვეღა აღამიანის თავისუფლება არ არის?!..

LXIV.

ღა "მესამეღავადღების" ხახხხელით უნდა იქვეახს, რომ პირკუღად კაბობრიობის იხყორიბაში, რამღენადღც გწიბიღია, მათ ღაკვავემირეს ერთმანეთიან აღამიანისა

და ერის თავისუფლება - კერძო - საქართველოს, ქართველი ერისათვის, და განზოგადებულად - მსოფლიოს ყველა ერისათვის, როცა "შეხამე დახის" მელთ პროგრამის ხაშირკვლად აქნეეს - "ნივთიერი კეთილდღეობა როგორც ღვადა-ბი-ძი აღამიანის გსოვრებისა; თავისუფლება მიელი ერისა და ათოთეული პირთუნევი-სა", რაც - თავის მხრივ - ეყრდნობა "ამერიკის დამოუკიდებლობის აქტისა" (1776 წ.) და "აღამიანისა და მოქალაქის უფლებების დეკლარაციის" (1789 წ.) მონაპოვარი; თუმცა "შეხამე დახისა" მოგვიანებით, 1893 წელს, ჩამოაყალიბა ამ-გვარი საყოველთაო მნიშვნელობის დებულება აღამიანისა და ერის თავისუფლებისა უნივერსალური განზომილებით.

LXV.

ამგვარად, 1918 წლის 26 მაისის იდეოლოგიური ბაზა არის - ერთი მხრივ - "ამე-რიკის დამოუკიდებლობის აქტის" განხატურებით ის დებულებანი, რომლებიც გან-საზღვრავენ ამერიკის შეერთებული შტატების "გამოყოფას" უცხო კოლონიური იმ-პერიული სახელმწიფოს ძაფაყვლებიდან, ხილი - მეორე მხრივ - "აღამიანისა და მოქალაქის უფლებათა დეკლარაციის" განხატურებით ის დებულებანი, რომლებიც განსაზღვრავენ აღამიანის უფლებებს. მაგრამ "შეხამე დახის" აღნიშნული დებუ-ლება კირევ უფრო მეტია: პირველი "ნივთიერი კეთილდღეობა" გამოცხადებულია აღამიანის გსოვრების დედა-ბოძით, უშუალო კავშირში ერისა და აღამიანის თავის-უფლებასთან, რაც იმას ნიშნავს, რომ ერისა და პირთუნების თავისუფლება თავი-პირბოლია ერონოპიკურ ბაზასთან, ე.ი. ერისა და აღამიანის არა მარყო უნდა შქი-ნელი თავისუფლება, არამედ უნდა გააჩნდეთ მათეონილური ბაზა იმისათვის, რომ ამგვარი თავისუფლებით ისარგებლოს. აქ კი საფუძველიაყრილია დემოკრატიის უმაღლესი ფორმა - "სოციალური დემოკრატია". და საამაყო, რომ ამგვარი სახელ-მწიფოებრივი წესყობილების შექმნა-განმტყილების პირველი ნიშეშია საქართველის დემოკრატიული რესპუბლიკა 1918-1921 წლებში.

LXVI.

ამგვარად, შეიძლება საფრანგეთის 1789 წლის რევოლუციის ტრიადა - თავისუფლება, თანასწორობა, ამობა - "დადებითი უტოპია" იმ მხრივ, რომ მისი განხორციელება თების-ანტითების-ხინთების მარადიული პროტესია, რომლის დროს "მხილილ ის იმას ხურებს როგორც თავისუფლებას ისე გსოვრებას, ვინც მას ყოველდღიურად მოიპო-ვებს!?". ("Nur der verdient sich Freiheit wie das Leben, Der taeglich sie erobern muss"). ვითომ ის აღამიანი, ის ერი, რომელსაც ყოველდღიურად არ შეეძლია მო-იპოვოს თავისუფლება და გსოვრება, განწირული უნდა იყოს?!.. და თუ ეს ასე არ არის, მაშინ - "აღამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციის" გვერდით - აუცილებელი არ არის "ერის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციის" შექმნა და მი-ღება, რომ ყოველ პაფარა ერსაც გბა გაესხნას ეროვნული და ამით პირთუნული თავისუფლებისაკენ, რომ აღიფქვრას მიწისაგან პირისა მსოფლიოში დღეს არსე-ბული უთანასწორობა ერებს შორის, როცა ბოგიერთი ერი უფრო თანასწორია?..

LXVII.

და ნივთიერი კეთილდღეობა, ერისა და აღამიანის თავისუფლება - ეს არ არის საკავბორი პრობლემები, რომლებიც ჩვენს წინამე დგას დღეს, საფრანგეთის რევოლუციის 200 წლისთავზე?..

„შპვი ვეწანი“ - „ღუღი ქართლისა“
 „ვეღა ღაქვი“ - „ღუღუჯა სხენეჯი“,
 აწ ვათენება ღიღი ღაქვისა,
 სათ აზყნოგოლი ქრისხეს ხელეგი.

ქვეთა ღვენთა ვადვიღუნ ღწონი
 სხვა ღწო ჰვიღა და სხვა ნათეგა,
 თაგეწვილის ღაქვი, წითელი მთვანე
 და სისხლიანი აქონათაგა.

სელეწყრულია „ხალეწყრულაგა“
 ვეწთხ სვალეგა წითელი-თაწი,
 წაწყლილს იხვავეწყრულაგა
 ვეწყრულია და სავაწყრული.

სულის წაქეგა აწვი გვეყრვა,
 ღვავაწყრულია ვეწთხ სწენიწონი,
 მწი კოწყრული, მწი ვეწყრული
 ნიკოლოზი და ვალეწყრული.

ბ. ა. ა. 417

აღდგომის ზარი

ცა შოიღრებლა, დაბნელდა...
 დროებით სიმწუხარეა.
 მზე ჩაღრ-შოსხმული მისცურავს,
 გვიან ამოდის მთვარეა.
 ვინა საქვა, — სეტყვას დაგვიშენს...
 ტუულია ნაუბარია.
 ქართულს ვერ გასტებს ვერარა,
 გულ - რკია, უშიშარია.
 ეს მხოლოდ მოჩვენებაა,
 ცოდან ვარდნილი ნამია!

კვლავ ღარეკავენ ზარები,
დადგება ტბილი ვამია.

აგურ განიზნა ბურუსი,
შთას შეეფინა ცხვირია.
და განეწურებულ სამშობლოს
უმღერის მთა და ბარია.

ლეღას, ბოზოქრობს, მოისხანებს,
საქართველოში მტკვარია.
კვდება ბორცვა!... უსმინეთ,
რეკავს აღდგომის ზარია.

დ. არაგვილი

ნ ა მ ვ რ ა

ბ. ბარათელი.

ნეტავ ჩემი მთა მანახა, ხარ-ჯიხეთა ხანაწარღო მთა,
 ვარდებით ვადახატული, ცხოვრების საზარაღოთა.
 მთის მწვერვალებზე შამეოფა, დამბურა მათი ნიხლითა,
 დილა მანახა ცინსხალი, მზიდან მოტყორცნილ ისრითა.
 ჩანქრებს შაურა ნეტავი, ლოდებს რომ დაბლა მიღენის,
 იმეჯარად მასვა მთის წყარო, როგორც მას შესვამს ირეში,
 ის კობტა გორიც მატყენა. მტკვარი და დიდი მთაწმინდა,
 მგონისნი ობოლი ლექნები, მღელარ ცრემლად რომ აწვიმდა,
 და ისე გაქვე ამქვენად, იმეჯარი კვლამა მაქარა,
 სამშობლოს მიწა ძვირფასი ზედ გულზე გადაშეარა.

ვ ა რ ჯ ი უ ლ ი   ს ხ მ ვ რ კ ე ბ ა

მ ი მ ა რ თ ვ ა

საქართველოს სოციალ-დემოკრატიული მუშათა პარტიის საზღვარგარეთის ბიუროს

ძვირფასო მანამხამაშაშენო !

ჩვენ, ქართველი სოციალ-დემოკრატები გიგზავნით გულითად მოკითხვას თქვენი საყვარელი სამშობლოდან. თქვენი დაქსახურება სოციალ-დემოკრატიული მოძრაობის განვითარებაში ღიღია. ჩვენ თქვენი თამაყობთ, თითოეული თქვენთაგანი ჩვენი სამშობლოს ღიოსეული შვილია. თქვენთა თავდაღებულმა საქმიანობამ შესაძლებელი გახადა აღობინებელიყო საქართველოში თვისობრივად ახალ სიძალღეზე სოციალ-დემოკრატიული მოძრაობა. აქაში მნიშვნელოვანია ბატონ მამია ბერიშვილის დაქსახურება, თოქელიც რამოღენიშეჯერ შეგვხვდა და ჩვენი თანამებრძოლების ღიღი სიყვარული ღაიოსახურა.

ჩვენ ზულმოღგინეთ ვამზადეთ საქართველოს სოციალ-დემოკრატიული პარტიის V ყრილობას, რომელიც გაზაფხულზე ჩატარდება თბილისში, ყრილობა განაახლებს თქვენს მანდატებს. ჩვენ თქვენი ღიღი იმეღი გვაქვს.

გაუძარჯოს თაღისუღლებას, საქართღიანობას, სოღიღარობას!

საქართველოს სოციალ-დემოკრატების ღავაღებით

პროფესორი   ზურამ მუჩაიძე

ა.ბ.კ.ი.ი

თბიღისი

14. X 1. 89.

ბიუროს ახალი წევრები

1989 წლის 23 ნოემბერს, პარიზში, კალიქსის ქუჩაზე, შესღვა საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის ხაზღვარგარეული ბიუროს პრემიღიუმის ხხღომა, რომელღებღაც, ბაღონ მამია ბერიშვილის ინფორმაციის მემღევ, ხაზღვარგარეული

ბიუროს წევრებად - კოოპერაციის წესით - არჩეულ იქნა -
 ბაგონი პროფესორი გერამ ოთარის ძე მუჩაიძე, საქართველოს სოციალდემოკრა-
 ტიული პარტიის ყრილობის მიმშაღებლის სარგვანიძევი კომისიის თავჯდომარე,
 ბაგონი ჯემალ აღუქხანდრეს ძე კახნიაშვილი, საქ.სდ.პ.ს.კომ. წევრი,
 ბაგონი ვაჟა ავთანდილის ძე შუბითიძე, საქ.სდ.პ.ს.კომ.წევრი.

**"ჩვენი ღრობის" ხარედაქციო კოლეგიის
 ახალი წევრები**

1989 წლის 23 ნოემბერს, პარიზში, კალიქსის ქუჩაზე, შეხვედა საქართველოს
 სოციალდემოკრატიული პარტიის საშლვარგარეთული ბიუროს პრეზიდიუმისა და
 "ჩვენი ღრობის" ხარედაქციო კოლეგიის ერთობლივი კრება, რომელმაც "ჩვენი
 ღრობის" ხარედაქციო კოლეგიაში - კოოპერაციის წესით - არჩია -
 ბაგონი შურაბ აღუქხანდრეს ძე აბაშიძე, საქ.სდ.პ.ს.კომ.წევრი(თბილისი),
 ბაგონი შალვა შიხელიის ძე თოღუა, საქ.სდ.პ.ს.კომ.წევრი(თბილისი),
 ბაგონი ვახტანგ ანდროიანს ძე ფაფუნაშვილი, საქ.სდ.პ.ს.კომ.წევრი(თბილისი).

**სოციალდემოკრატიული პარტიის
 ყრილობა**

როგორც საქართველოდან იწყობინებიათ, 1990 წლის 25 თებერვალს, თბილისში,
 მოწვეულია საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის ყრილობა.

მ ი ხ ა მ ა რ თ ი

საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის
 ყრილობის მომშაღების სარგვანიძევი კომისიისა:
 თბილისი,
 ჩიფაძის ქუჩა 6,
 სახალხო მეურნეობის მართვის ინსტიტუტი,
 ოთახი ნომერი 219, ფელეფონი: 93-79-21

ქართული სათვისტომოების ცხოვრება

ავციხვოს აჯანყების 65 წლისთავი

1989 წლის 17 სექტემბერს, ლევილში, ქართული მამულის შავოს მთავარ ღარბა-
 შში ჩაფარდა 1924 წლის 28-29 ავციხვოს აჯანყების 65 წლისთავისადმი მიძ-
 ლვნილი მიფინეი, რომელსაც მრავალი ხალხი დაესწრო,
 ფრადიციის მიხედვით, ხანამ ქართველობა, განსაკუთრებით პარიზიდან, ქარ-

თულ მამულში მოიყრიდნენ, თავს, - მივიღენ და პაფივი სეცხ უცხოეთში ვარდაცვლილ და ღუკვილის ქართულ მამათა ხახაფლაობე დაკრძალულ ქართველებს, მამარქორახს ხაქართველის იმ ბრწყინვალე თაობის გამორჩენილ წარმომადგენლებს, რომლებმაც მონაწილეობა მიიღეს ხაქართველის დამოუკიდებლობის იხევა-ადღეგენისა და, ხაქართველის დაპყრობის შემდეგ, ხაქართველის თავისუფლებისათვის ბრძოლის ხაქამეში, რომლის კულმინაციური წერტილი იყო ხწორედ 1924 წლის 28-29 აგვისტოს აჯანყება. აგვისტოს აჯანყების 65 წლისთავის აღნიშვნას, როგორც ხახაფლაობე, იხე მიფინგზე ღუკვილის ქართული მამულის შაფოში, განხაკუორებული ელფერი მიეცა იმის გამი, რომ მახში მრავალმა ქართველმა მიიღო მონაწილეობა, რომლებიც სფემრად იმყოფებოდნენ პარიზში.

ქართული ხათვისფომოს თავჯლომარის, ბაფონ ხერგი მეღიავას შეხავალი ხიფყვის შემდეგ, 1924 წლის აგვისტოს აჯანყების მნიშვნელობის შესახებ, ხიფყვები წარმოსთქვენ ბაფონებმა ღუვან ფაღავამ, თამამ ნახცილამვილმა, გიორგი წერუთელმა, ხიმონ ბლიაძემ, აკადემიკოსმა აკაკი ხერგულაძემ და მიხმა ვაფმა ბაფონმა პააფა ხერგულაძემ.

ახალი გამგეობა

მწერალთა და ყურნაღისფთა კავშირისა უცხოეთში

1989 წლის 15 ოქტომბერს, პარიზში, წმ. ნინოს ქართული ეკლესიის დარბაზში, მესღვა მწერალთა და ყურნაღისფთა კავშირის ხაერთო კრება, რომელხან თავჯლომარეობდა ბაფონი ვიორგი წერუთელი; მღივანი ბაფონი შაქარია ლაშქარამვილი.

მწერალთა და ყურნაღისფთა ხაერთო კრებამ ერთხმად გადაწყვიტვა განახლის თავისი მოღვაწეობა, რომელიც მეფერხებული იყო მისი თავჯლომარის, პიფ ვიორგი ყიფიანის ავადმყოფობისა და შემდეგ მისი გარდაცვალების გამი.

ხაერთო კრებამ ერთხმად აირჩია მწერალთა და ყურნაღისფთა კავშირის გამგეობა შემდეგი შემადგენლობით: თავჯლომარე ბაფონი ვიორგი წერუთელი, თავჯლომარის მოადგილე ბაფონი ღუვან ფაღავა, მოღარე ნიკოლა ანთაძე, მღივანი ბაფონი შაქარია ლაშქარამვილი, მღივანი ქალბაფონი ეთერი წერუთელი, გამგეობის წევრები ბაფონები მიხელილ ქავთარაძე და ჯანრი კამია.

მერამ კოსფავას ხსოვნა

1989 წლის 15 ოქტომბერს, პარიზში, წმინდა ნინოს ქართულ ეკლესიაში, ჩაფარდა ღვთის მხახურება, რომლის ღროს გადახიღო იქნა პარაკლისი ჩენი ეროვნული გმირის, მერამ კოსფავას ხაპაფივემლოლ. ღვთისმხახურებას დაეხწრო მრავალი ხაღი, რომელთა შორის იყვნენ აგრეთვე ქართველთა ჯგუფი, რომლებიც სფემრად იმყოფებოდნენ პარიზში. პარაკლისი გაგრძელდა თითქმის ოთხი ხათი.

"ვიღევან დაიზრდებინა..."

**რუსთავის ბავშვთა მომწერალი გუნდის მოუღონელი
სტუმრობა პარიზ-ლევინში**

I.

პარიზის ხელმძღვანელ და ბავშვების ქართული მამულის "ჩვენს ბიბლიოთეკაში" აღევლინებულ შემოვიდა ქალბატონი ნუნა თაყაიშვილი გორდელაძისა, და გვაუწყა: "გამოდი გარეთ, ქართველი ბავშვები შემოდიან მამულის ეზოში!" ჩვენც, რა აქმა უნდა, ყველაფერი მივატოვეთ და გამოვარდით გარეთ...და რას ვხედავთ:

II.

ლევინის ქართული მამულის მთავარ კიბეაში შემოდიან ბავშვები, ჩოხებში გამოწყობილნი, როგორც შენეგ ვაიგეთ, ხუდ ორმოცი ბავშვი და ჯგუფი გამოვიღებულ მანდილინებ-მამაკაღებინა, და მიეპარებოდნენ შაფოს მთავარი დარბაზი-საკენ... დაგვიანახებ რა ბავშვებმა, მოვიდნენ ჩვენთან, დაიწყეს ხევენიერება ჩუქრების დარიგება - ქართული ეროვნული დროშის გულშემაჯკარი ნიშანი, პაჯარა ყანწები, თბილისის ფოცხურათები თუ შვირე ფორმაციის დამოუკიდებელი საქართველოს აღმები. ქართული მამაკვილური მისხამების შემდეგ, გავუმურეთ შაფოს მთავარი დარბაზის შეხახველისაკენ.

III.

შვედით რა შაფოს მთავარ დარბაზში, რომელიც მონოლითა დამოუკიდებელი საქართველოს მთავრობის წევრებისა და სხვა დამხახურებულ პირთა დიდი ფორმაციის ფოცხურათებით, რომლის გენერში საქართველოს დამოუკიდებლობის აქტის გაღიღებული დოკუმენტია, - ბავშვები, ამ გუნდის ხელმძღვანელის ბაჟონ ჯუმბერ კოდ-ბაიას მიითხოვით, დაღვენ მუხრის გვერდით და შემოსძახეს ქართული დამოუკიდებელი სიმღერა, და როცა გაიხმა "ჩახუსთეთ მუხრან ბაჟონსა"... ლევინსა და მის გარეთ მესოვრებ ქართველობა, რომლებსაც შემთხვევით შეხამდებლობა მიეცათ დასწრებოდათ ამ მთამაგონებულ ხანახაობას, - მთამაგონებელი პედნიერებისაგან, თვალები ცრემლებით აუეხით.

IV.

ერთ სიმღერას მოყვა - მეორე; და-ბოლოს, როცა ბავშვებმა შეახრდეს ქართული ეროვნული ჰიმნი "ღიღებ", უკვე ყველა, თუბზე აღგომით, თავშეკავებულად, მამრამ მანინ ბავშვებთან ერთად მღეროდნენ ჩვენს ეროვნულ ჰიმნს.

V.

ლევინელი დამსწრე ქართველობა დარბხვენილი აღმოვიჩნდით, ვინაიდან მოუღონელი სტუმრების, და ისიც ბავშვების შეხახური მიღება არ მოხერხდა დროს უქონლობის გამო, თუმცა ცუბილულობასა და ნამხხვერებს მანინ მოუყარეს თავი, რომ ეხიმოვივნებოდათ ჩვენი მოუღონელი სტუმრები.

VI.

ლევინის ქართული მამულიდან, ბავშვები და თანმხლებლები, დიდი აუტოშხით, გაემარეთ ლევინის ქართულ სასახლო-პანთეონისაკენ...და აქცა მთამაგონებელი სენები: ბავშვები ჯგუფ-ჯგუფათ ათვალერებდნენ საქართველოს დამხახურებულ

პოლიტიკური და საზოგადოებრივი მიღვაწეების ავლადმეცხ. ერთი მეკიხედა - ხალ არის აქ გრიგოლ რომაძის ავლადმაო. ბავშია ერთმა დიდა ჯგუფმა, მუშაობის დეგ, თავი მოიყარეს დამოუკიდებელი საქართველოს საგარეო საქმეთა მინისტრის - ევგენი გეგეჭკორის ავლადმასთან, და შთამაგონებლად შეახრულეს ვალობა - "შენ ხარ ვენახი". და-ბოლოს თავი მოიყარეს დამოუკიდებელი საქართველოს პრე-ზიდენტისა და შთავრების თავჯდომარის - ნიკ ყორღანისას - ავლადმასთან და აქ ბავშვებმა შეახრულეს ჩვენი ეროვნული ჰიმნი "ლილემა", რის შემდეგ გაიხმა მხედრული - "ქართველი ხელი ხმალს იკარ..."

VII.

თანდათანობით გამოვიდენ რა დევილის ქართული სახაფადოდან, იქ ქართველი ბავშვები დაახალწუქეს სახელდახელით ნაყილი ფოროხლები, ნამცხვრებით თუ უაღ-კოპოლო სახმელებით, და ახე განუმორღოთ ერთმანეთს, როგა აღნიშნული ავყოშები დაიძრა პარიზისაკენ.

VIII.

შემდეგ გავიგეთ, რომ რუსთავის ბავშვთა მომღერალი გუნდი დაპაფიყებულ ყოფილა ხაერთაშორისო ფესტივალის ნიზილ ქალაქ ავინონში, სადაც მათ მიუღიათ ჰონერ-ფი ავინონის კონსერვატორიის დაპაფიყებით. შემდეგ ფრანგ მასპინძლებს ბავშვებ-ნი ჩამოუყვანიათ მაფარებლით პარიზში, რომ პარიზი დაევიადიერებიათ. და დიდი შთამაგონებელი სანახაობა ყოფილა, როგა ეს ბავშვები, ეროვნულ ფანსაფმეღი გამაჩყობიღნი, - მისულან ეიფელის კოშქთან და იქ, მოღდანზე შეუხრულები-ათ ქართული ხალხური სიმღერები, რახაფ, გახაგებია, განხვიფრებაში მოუყვანია ეიფელის კოშქთან განუწყვეტლივ მოფუსფუსე ხალხი, განსაკუთრებით ყურისფები, რომღებოც, უთუოთ, პარიზში ფრანგული ხალხური სიმღერის მოხმენახ მოღლოდენ.

IX.

გავიგეთ აგრეთვე, რომ საქართველოში, 1978 წელს, პირველად ჩამოუყალიბებია ბავშვთა მომღერალი გუნდი - "მართვე" (არწივის "ბარყყი") საქართველოს სახალხი არყისფხ ანზორ ერქომაიშვილის, თბილისში, მსაფვრული აღზრდის სახახლის დირექ-ტორის ქალბაფიღნი ნათელა ჯიგაურის ინიღიაფივით, და დღეს საქართველოში მრავალი ბავშვთა მომღერალი გუნდი არხებულა, საქართველოს, თითქმის ყოველ კუიხე-ში, რაფ, უდავია, მისახაღმებელი დიდი საქმეა. თვით რუსთავის ბავშვთა მომ-ღერალი გუნდის ხელმღვანელიც - ბაფიღნი ჯუშბერ კოღბია, ერთ დროს, ანზორ ერქომაიშვილის გუნდის წევრი ყოფილა. და კიღევ უფრო ხაყურადღებია იხიფ, რომ საქართველოში ფეხს იკიღებს, როგორც გვაფნობეს, "სპეღიოღიბებული ხკოღები", რომღებშიც - ნორმაღური სწავლებლის გვერღით - იზრღებია ბავშვებოღმისწრაფე-ბის შეხაბამისაღ, - სპორტხმენეღები, მომღერლები თუ მოღეკვაპეღები, რაფ, უთუოთ, კიღევ უფრო ამაღლებს აბგვარი ხკოღების ნორმაღური ხაგენების ათვიხება-შეხწავ-ღახაფ.

X.

გული დაგვწყდა, რომ რუსთავის ამ შეხანიშნავ ბავშვთა მომღერალ გუნდმა ერთი კონცერტის მიღემა ვერ მოახერხა პარიზში, რომ ქართული ემიგრაცია დაშ-ყობარიყო ამ ბავშვების ამაღლევებელი ხეღვენებით. მაგრამ, როგორც გვიოხრეს, დრო არ იყო: ბავშვები იმავე დღეს, 15 ნიემბერს, გააბგბავერენ ავინონში, ხოლო იქიღდან კი პირდაპირ საქართველოში.

და ჰქონდა რა ბედნიერება, ამ ხშირიქონების დამწერს, რუხიკეთის ბავშვთა გუნდის რადიო გუნდის ხელძღვრება ენახა-მოესმინა ლევილი, - სიამაყითა და ტრემდამორეული შიდაგონებით ამზობდა გულში: "კიდევაც დაიზრდებიან ალგეთს ლეკვაბი მგლი-ხანი..."

ლევლი, 1989 წლის 15 ნოემბერი

გ ა რ ლ ა ც ვ ლ ი ლ თ ა ხ ხ ე ნ ე ბ ა

ექიმი შოთა გვახალია გარდაიცვალა კანადაში 1989 წლის 17 ივლისს. დაიბადა სქარბოროში, 1913 წლის 19 იანვარს.

გიორგი დადიანის ქვრივი, დაბადებული ლიუხი, გარდაიცვალა 1989 წლის 23 ივლისს; დაკრძალულია ლევილის ქართულ სასაფლაოზე.

დავით(ლელიკა) მეჭურველი, გარდაიცვალა 80 წლის ასაკში, ღონღონში, 1989 წლის 27 ივლისს.

ქრისტეფორე იმნაიძვილი გარდაიცვალა 98 წლის ასაკში, პარიზში, 1989 წლის 8 ოქტომბერს. დაკრძალულ იქნა ლევილის ქართულ სასაფლაოზე.

ქაღმაფონი ბარბარა ბუჩიაძვილი-ღანინგ გარდაიცვალა ნიუ-იორკში, 1989 წლის ოქტომბერში.

ქაღმაფონი თამარა საბახიძვილი-მუხხელიძვილია გარდაიცვალა 90 წლის ასაკში, სიფელ ლევილში, 1989 წლის 19 ნოემბერს და დაკრძალულ იქნა ლევილის ქართულ სასაფლაოზე.

შალვა მენგელიას ქვრივი, დაბადებული მარო-ლუიზ მერლენი, გარდაიცვალა 1989 წლის 31 ოქტომბერს, ქალაქ მინლელში, 83 წლის ასაკში, და დაკრძალულ იქნა ლევილის ქართულ სასაფლაოზე.

პარმენ კობახიძის ქვრივი, დაბადებული ოლგა სმიჩნოვა, გარდაიცვალა 1989 წლის 23 ნოემბერს 87 წლის ასაკში და დაკრძალულ იქნა ლევილის ქართულ სასაფლაოზე.

მიულონჯელად ლევილში გარდაიცვალა პავლე ვაშაძე, რომელიც დაკრძალულ იქნა ლევილის ქართულ მშათა სასაფლაოზე. საუკუნო იყოს ხსენება მათი!..

ბ ა ლ ა ნ ხ ი

გახავალი(ხარჯები)

"ჩვენი ღრობის" 1(115), 2(116), 3(117) და ბრიშერა" იძულებითი პახუსის"	ხულ	8 695,50 ფრანკი
გამოცემა-გავრცელებიხა:		
მემოსავალი		
ბაფონი ნიკოლოზ ბელეაძე.....		100 ფრანკი
ბაფონი კარლო ინახარიძე.....		8 595,50 "
	ხულ	8 695,50 ფრ.
ანგარიშები ინახება ყურნალ"ჩვენი ღრობის" რედაქციოში.		

მ ი ნ ა ა რ ს ი
=====

საქართველოს დაპყრობის 69 წლისთავი

25 თებერვალი - საქართველოს დაპყრობის დღე.....	1
მორიგი ხავითხები - "აქვე და ახლავე".....	
წავბამით ღიჟვა-ღაჟვია-ეხვინეოს.....	3
"ო ს უ რ ი კ ო მ ო გ ი რ ი".....	5
ჩვენი "სამი ნაკლი".....	9
"საბჭოთა ფელერაცია".....	10
ვინ არის ღამნამავე?(გამომკველვი კომისიის დახკვნა).....	17
ეროვნული ჩაინლი(მ. კოსტავან ჟრაგიკული დალუკვა).....	23
"ემიგრაცია, როვორც პოლიტიკური ფენომენი, გაქრა?".....	26
<u>"მესამე დახი" - "მესამე გმა?" - თეორია და პრაქტიკა</u>	
საქ. ხლ პარტიის პრეგრამისა და წახლებიხ პრეექტები.....	31-69
ბოლშევიკიში გაკოჟრდა?.....	70
"სოციალური დემოკრაჟია" - "მესამე გმა?".....	79
"სოციალური საბაბრო მეურნეობა" - "მესამე გმა?".....	88
<u>საღრანგეთიხ რეკოლუციის 200 წლისთავი</u>	
"ღაღბითი უჟოპია".....	94
<u>ღიღერაღჟრა და ხეღოვენბა</u>	
ნიკოლოზი და კაღაქჟიონი.....	116
აღღკოძიხ ბარი.....	117
ხიღღერა.....	117
<u>პ ა რ ტი უ ლ ი ც ხ ო ვ რ ე ბ ა</u>	
მიმართვა საბღვარგარეულ ბიუროს.....	118
ბიუროს ახალი წევერები.....	118
სარეღაქციო კოღევიის ახალი წევერები("ჩვენი ღრომა").....	119
სოციაღღემოკრაჟიული პარტიიხ ყრიღობიხ მოწევა.....	119
<u>ქართული ხათვიხცომოებიხ ცხოვერება</u>	
ავეიხცო აჯანყებიხ 65 წლისთავი.....	119
მწერაღთა და ჟურნაღიხცოთა კავშირიხ ახალი ვამეკეობა.....	120
მერაბ კოსტავან ხხოვნა.....	120
"კიღევაღ დაიბრღბიან...."	121
გარღაღვეღიღთა ხხენება.....	123

გ თ ხ ო ვ თ,

გამოსაქვეყნებელი მახალბი, წერიღები და მემოწირულებანი გამოგვანოთ
 მემღეგ მიხამართჟე: M. Valentin Rижamadze
 288, rue de Vaugirard
 75015 Paris - France
"ჩვენი ღრომიხ" ხარეღაქციო კოღეგია

საქართველოს სოციაღღემოკრაჟიული პარტიიხ(თბიღიხი) და საქართვე-
 ღიხ ხიღიღღემოკრაჟიული პარტიიხ ხაღღვარგარეული ბიუროს(პარიზი)
 ღროღბიოი ეენწრადღერი ოგვანი
 Organe temporaire du Parti Social-Democrate de Géorgie(Tbilissi)
 et le Bureau à l'Etranger (Paris) du Parti Social-Democrate de Géorgie